WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

CİLT
(I - II - III)

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY

-I-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3157

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KRAL VI. HENRY - I

ÖZGÜN ADI
THE FIRST PART OF
KING HENRY THE SIXTH

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM, KASIM 2014, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-290-0 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-291-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-I-

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

VI. Henry'nin İlk Bölümü Üzerine

1623 yılında yayımlanan Birinci Folio'da Shakespeare'in İngiltere tarihi üzerine on oyunu basılmıştır. Bu oyunlar düzenli bir biçimde birbirini izleyen tarihsel olayları, taht kavgalarını ve savaşları içerir. Bu oyunların sekizi, iki dörtlemedir (tetraloji). İlk dörtleme, üç bölüm süren *VI. Henry* ve *III. Richard*; ikinci dörtleme de *II. Richard*, iki bölüm süren *IV. Henry* ve *V. Henry* oyunlarını kapsar. Ancak tarihsel açıdan ikinci dörtleme önceki, birinci dörtleme daha sonraki dönemleri içerir. Bu iki dörtlemenin arasında tek başına iki oyun vardır: *Kral John* ve *VIII. Henry*.

IV. Henry, 1594 ve 1595 yıllarında kayıt bürosuna girmiştir. Ama Shakespeare'in *III. Richard*'ı 1592-93 yıllarında yazdığı düşünülürse, *VI. Henry*'nin de o tarihlerde yazıldığı varsayılabilir. Shakespeare'in bu oyunları aşağı yukarı 28-29 yaşlarında yazdığı söylenebilir.

İngiltere'deki siyasal karışıklıklar ve ayrılıklar Kral IV. Henry zamanında başlamıştır; zindanda ölmek üzere olan Mortimer'in, kısa süre sonra York Dükü olacak yeğeni Plantagenet'e söyledikleri bunu destekler:

Şimdiki kralın dedesi IV. Henry, Edward'ın büyük oğlu,
Tahtın yasal vârisi Richard'ı tahttan indirdi;
Henry kral olduktan sonra,

Onun tacı ele geçirmesinin haksız olduğunu düşünen
Kuzeyin güçlü lordları Percy'ler,
Benim tahta çıkmam gerektiğini ileri sürdüler.
Bu savaşçı lordların böyle düşünmelerinin nedeni,
Genç Kral Richard'ın vâris bırakmadan tahttan
indirilmesi,
Taht üzerindeki hakkın bana geçmesiydi;
Çünkü ben anne tarafından Kral Edward'ın üçüncü oğlu,
Clarence Dükü Lionel'ın soyundan gelmekteyim.
Buna karşın, o da bu yüce soyun dördüncü çocuğu,
Gent'li John'un oğludur.
Ne yazık ki, yasal vârisi tahta çıkarmaya çalışanlar
Yaşamlarından, ben de özgürlüğümden oldum. (II/5)

İsyanlar ve entrikalarla dolu olan bu oyunda, dokuz aylıkken tahta geçen ve ülkesini uzun süre Kral Naibi Gloucester'ın yönettiği VI. Henry, üçüncü bölümde savaş alanında, tüm bölümlerdeki Kral VI. Henry'i betimleyecek bir tiratla ruh durumunu ortaya koyar:

Ah Tanrım! Ne mutlu bir yaşamım olurdu,
Basit bir çobandan daha yüksek bir yerde olmasaydım;
Bir tepenin üzerinde otururdum şimdi yaptığım gibi,
Büyük bir incelikle usul usul yontardım saatleri
Ve görürdüm dakikaların nasıl hızla geçtiğini,
Kaç dakika bir saat yapar;
Kaç saat bir günü tamamlar;
Bir yılda kaç gün var;
Ve bir ölümlü kaç yıl yaşar.
Bunları öğrenince, bölerdim zamanı:
Şu kadar saat koyun otlatma;
Şu kadar saat dinlenip rahatlama;
Şu kadar saat düşünüp tasarlama;
Şu kadar saat eğlenip takılma;

Şu kadar gün önce gebe kaldı koyunlarım;
Şu kadar hafta sonra yavrulayacak zavallılarım;
Şu kadar yıl sonra yünlerini kırpacağım;
Böylece, dakikalar, saatler, günler, aylar ve yıllar,
Yarattıkları gibi bizleri sonlandıracaklar,
Ak saçlıları huzurlu mezara taşıyacaklar.
Ah, ne güzel bir yaşam olurdu bu, ne tatlı, ne hoş!
(3. Bölüm, II/5)

Bu çok güzel bir tirattır ve beğenilmeyi hak etmiştir. Burada önemli olan Gloucester'in öldürülmesinden sonra yalnız kalan Henry'nin duyguları ve onu hiç bırakmayan ruh durumudur. Bu tirat, Henry için acuna duygusu uyandırdığı gibi, ironilerle renklendirilmiştir. Henry, bu sözleri, Lancaster'ların feci yenilgileriyle sonuçlanan Towton Savaşı sırasında söyler. Shakespeare, özellikle iç savaşın dehşetini göstermek için Henry'nin tiradını buraya yerleştirmiştir.

Shakespeare, daha genç yaşta, bir oyunun yapısını sağlam bir biçimde kurabilmiş bir yazardır. Çağdaşları, sahneye uygun oyun yapısını kurmada hiçbir zaman onun kadar başarılı olamamıştır. Ancak bu oyundaki, Jan Dark karakteri özellikle Fransız yazarları arasında kızgınlık yaratmıştır. Yazarın, Jan Dark'ı, bir ermiş gibi değil de, basit bir kadın gibi göstermesi, Shakespeare'i sert eleştirilerle karşı karşıya bırakmıştır. Oysa bu yanlıştır; tıpkı *Kral John*'u yazan Shakespeare neden Magna Carta'dan söz etmedi sorusu kadar saçmadır. Elizabeth dönemi insanı, Fransızları ermişlerle değil, istikrarsızlık, din savaşları, siyasal entrikalar ve Saint Bartholomew Katliamı[1] ile anıyordu. Yazarın Jan Dark'ı sıradan bir insan gibi göstermesi bu karakteri daha inandırıcı kılmıştır.

1 1572'de, Katolik Fransızların, Protestan Fransızları (Huguonots) kralın emriyle katlettikleri gün. 5000 ile 30000 arasında Fransız Protestan'ın çocuklarıyla birlikte katledildiği tahmin edilmektedir.

VI. Henry'nin birinci bölümü, hırslı bir düşünürün, oyun yapısını sağlam kuran ama henüz büyük bir iş başarmamış genç bir yazarın ürünüdür. Yazarın yarattığı karakterler çok iyi düşünülmüştür ve davranışlarında kendi niteliklerine uygun bir şekilde, baştan sona istikrarlıdır. Karakterler açısından en olumlu özellik, oyun boyunca onların kötü yanları yanı sıra, iyi yanlarını da görebilmemizdir. Başka deyişle, bunlar iyi ya da kötü diye katı kategorilere sokulamazlar. Shakespeare, karakterlerinde en çok onların ikiyüzlülükleri üzerinde durmuştur. Herkes birbirinin gözünü oymak için fırsat beklerken, birbirlerine kibar davranıp iltifat etmektedir. Bunların en dürüstü ve safı Kral Naibi Gloucester'dir; siyasal işlerde büyük bir usta, büyük bir devlet adamı, ama insani ilişkilerde fevri ve öfkelidir. Bu da onu seyirci gözünde antipatik yapmaz, tersine giderek ona acımaya başlarsınız.

Üç bölüm süren *VI. Henry* oyunlarının kahramanı Henry'dir. Ama birinci bölüm, daha çok savaş kahramanı Talbot'un trajedisidir. Son anda kontluk unvanı verilen bu silahşor, kendini ve oğlunu İngiltere için feda etmiştir. Hem de ne pahasına! Soylular arasındaki düşmanlık, hem bir savaşın kaybedilmesine, hem de Talbot gibi üstün bir savaşçının hayatına mal olmuştur. Talbot, Gloucester ile birlikte, oyunda entrika çevirmeyen bir karakterdir. Onun tek düşüncesi kendine verilen görevi canı pahasına tamamlamaktır. O, ne pahasına olursa olsun verilen görevi en iyi şekilde yapmaya çalışan bir şövalyedir. Oğlu da onun gibidir ve her ikisi de aynı savaşta ölür.

Shakespeare'in öteki oyunlarında gördüğümüz ilahî müdahale anlayışı bu oyunda da sürer. Oyunun teması, çoktandır Fransız büyücülüğünün etkisi ve laneti altına girmiş olan İngiltere'nin sınanmasıdır. Bu büyü ve lanet aslında büyük, dindar bir asker olan ve zaferden zafere koşan Talbot'a yöneltilmiştir. Ama onun ölümüne neden olan York ve Somerset dükleri arasındaki düşmanlıktır. Ayrıca, beyaz gül (York)

ve kırmızı gül (Lancaster) karşıtlığı ile İngiliz devleti büyük yara almıştır. Soylular arasındaki düşmanlıklar, örneğin hırslı Winchester ile Naip Gloucester arasındaki anlaşmazlık da bu yaraya tuz biber ekmektedir.

Oyunda eleştirilen Jan Dark episodları, olay dizisini açıklayan en önemli sahnelerdir. Oyunda âdeta koro görevini gören Exeter, V. Henry'nin cenazesi üzerine şöyle der:

Övünç kaynağımızı yok ettikleri için
Uğursuz yıldızlara lanet mi yağdıralım?
Yoksa kurnaz Fransız cadıları ve büyücüleri,
Büyülü manzumelerle onun sonunu getirdiler
Diye mi hayıflanalım? (I/1)

O dönemdeki, yıldızların ve büyücülerin etkisinin Elizabeth dönemi insanları üzerindeki önemini bilmezsek, bu dizelerin anlamını da kavrayamayız. Onlar için her şey Tanrı'nın denetimindeydi; insanın ilahî parçası, onun aklı ve iradesi Tanrı'nın onlara bahşettiği iyi yanlardı. Ama Tanrı aynı zamanda kötü ruhları kapsayan yıldızlara da hükmederdi. İşte bunlara teslim olmamak gerekliydi. Jan Dark, yalnızca büyücülüğün bir parçası ve Şeytan'ın temsilcisi değil, aynı zamanda, kendisinin de söylediği gibi, Yaradan'ın da bir aracıdır. Nitekim Charles ile konuşmasında Jan Dark, "*Çünkü bu kutsal görevi Tanrı verdi bana*," der. Fransa'yı kurtarma görevini ona veren Tanrı'dır. Jan Dark'ın ilk göründüğü I. Perde, 2. Sahne, tanrılara gönderme ile başlar:

Savaş Tanrısı Mars'ın gökteki ve yerdeki hareketi
Bugüne dek tam olarak bilinmiyor.
Yakın zamana kadar İngilizlere ışık veriyordu;
Şimdi ise zaferi elde eden biziz, Mars bize gülümsüyor. (I/2)

Bu sözler, I. Perde'nin başında Bedford'un, "*Düşman yıldızlarla savaş sadece*," sözlerine sadece bir karşıtlık değil, evreni yöneten "hareket etmeden hareket ettiren" Tanrı'nın dünya düzenidir. Orleans önündeyken Jan Dark'ın doğaüstü güçleri tarafından hırpalanan Talbot Fransızlar üzerine şöyle der:

Bırakalım onlar konuşadursun ruhlarla;
Bizim kalemiz Tanrı'dır, biz de onun adına
Tırmanalım şu surlara. (II/1)

Tanrı'nın cezalandırmak istediği günahlar ne olabilir? Birçok işlenmiş günah vardır, ama ön plana çıkan büyük günah II. Richard'ın öldürülmesidir. Tanrı'nın dünyadaki temsilcisinin kanı dökülmüştür. Gerçi IV. Henry, çalkantılı bir dönemde hüküm sürdüğü için cezalandırılmış sayılabilir, ama günahının tamamını ödememiştir. V. Henry, dindarlığı yüzünden parlak bir krallık dönemi geçirmiştir. Ama yine de lanet yok olmamıştır ve İngiltere V. Henry'nin vakitsiz ölümü ve Jan Dark'ın büyücülüğü ile cezalandırılmaktadır.

Oyunun ana motifi Talbot ile Jan Dark arasındaki çatışmadır. I. Perde V. Henry'nin cenaze töreniyle açılır ve bunun bir felaket olduğu belirtilir. Ayrıca bu sahnede açgözlü Winchester Piskopos'u ile dürüst, ama fevri Krallık Naibi Gloucester Dükü Humphrey arasındaki çekişme yer alır. Bunu Fransa'dan gelen kötü haber izler. Ama durum umutsuz değildir. Bedford hemen Fransa'ya hareket eder, Gloucester ülke yönetimini ele alır.

Bundan sonraki sahne Orleans kenti önünde geçer. Fransızlar, zaferlerine kolayca inanmışlardır. Hâlâ Salisbury ve adamlarının elinde olan Orleans'ı İngilizlerden temizlemeye kararlıdırlar. Ama girişimleri sonuçsuz kalır, yenilirler ve akılları karışır. Az sonra, çok güzel bir sarışın olan ve güzelliğini Meryem Ana'nın lütfuyla edindiğini açıklayan Jan Dark resme girer:

Bir zamanlar kara bir tenim vardı,
Üzerime yaydığı huzurlu ışıkla,
Bu gördüğün güzellikle donattı beni. (I/2)

Elbette Şeytan'a da borçlu kalarak... Jan Dark sözleriyle Veliaht Charles'ı büyüler ve Fransa'yı kurtaracağına Charles'ı ve soyluları inandırır. Ama Jan Dark'ın gücü ilahî değil, şeytanidir. Charles ile yaptığı kılıç dövüşünde Charles'ı alt eder. Bir erkeğin bir kadına yenilmesi olağanüstü bir şeydir.

İngiltere içindeki çekişmelerin üstüne, bundan sonra Talbot ile Jan Dark arasındaki çatışma başlar. Bu çatışmalar üç yerde, Orleans, Rouen ve Bordeaux'da geçer. Orleans önünde Talbot ve adamları yenilirler; Fransız zaferi. Bedford, Burgonya Dükü'yle anlaşıp takviye kuvvetlerle gelir, kent tekrar ele geçirilir; İngiliz zaferi. Talbot da Fransızları yener; İngiliz zaferi. Bu düzen Rouen'da da tekrarlanır. Jan Dark askerlerle birlikte kılık değiştirip gizlice kent surlarından içeri girer, ama Talbot'a yenilirler. Burgonya ile olan anlaşmasıyla kenti ele geçiren Talbot kentte düzeni kurar:

Şimdi bu kentte düzeni sağlamalıyız,
Buraya bazı uzman subaylar koymalıyız;
Sonra da, kralımızı karşılamak için
Paris'e yollanmalıyız; (III/2)

Burgonya her zamanki uysallığı ile, "*Lord Talbot ne isterse Burgonya onu yapar*," diye yanıtlar. Talbot töre gereği şunları söyler:

Ama buradan ayrılmadan önce,
Unutmayalım Bedford Dükü'nün cenaze törenini,
Rouen'da bitirelim formaliteleri. (III/2)

Öte yandan, Jan Dark'ın İngilizlere karşı durması bitmemiştir. Talbot, "*Sanırım, ona yardım eden şeytanı uykuda*," dediğinde yanılmıştır. Bundan sonraki sahnede Jan Dark, moral olarak çökmüş olan Fransızları yüreklendirir ve başka bir planı olduğunu söyler. Burgonya Dükü'nü ayartıp Talbot'tan koparark kendi yanlarına çeker. Bu sahnede Talbot ve emrindeki askerler sancak ve bayraklarla sahnenin bir yanından öbürüne geçerler, Paris'e taç giyme törenine gitmektedirler. Artçı kuvvetler olarak Burgonya Dükü ve askerleri geçerlerken Jan Dark onu durdurur ve ayartır:

Ülkene bak, bak bereketli Fransa'ya,
Bak da gör, nasıl yıkılmış kentler, kasabalar,
Acımasız düşman yıkıntıya çevirmiş her yanı;
Ölmek üzere olan yavrusuna bakan bir ana gibi bak,
Nasıl acılar içinde kıvranıyor Fransa;
Yaralara bak, inleyen ülkenin bağrında açtığın
O akıl almaz yaralara,
Bu yüzden çevir keskin kılıcını başka tarafa;
İndir onu, yardım isteyenlerin değil,
Ülkeni talan edenlerin başına! (III/3)

Burgonya Dükü bu sözlerin etkisi altında Fransa tarafına geçer. Jan Dark yarı alaylı bir şekilde, "*Tam bir Fransız'ın yapacağı gibi*" dedikten sonra kendi kendine mırıldanır: "*Döne döne döneklik et bakalım,*" diyerek gerçek duygularını açığa vurur.

Bu arada Talbot, Burgonya'nın ihanetinden habersiz Paris'e gelir ve Kral Henry'e saygılarını sunar. Henry'nin taç giymesinden hemen sonra Burgonya'nın ihanet ettiği haberi alınır. Talbot, hemen yeni bir savaş için Paris'i terk eder. Ama ne yazık ki, uğruna savaştığı ülke ikiye ayrılmıştır. York'u tutanlar ile Lancaster taraftarları birbirlerine girmişlerdir. İşin

vahametini henüz kavramayan Kral Henry, kırmızı gülü yakasına takar ve şu sözleri söyler:

Bir neden yok bu gülü yakama takmamda,
(Yakasına kırmızı gül takar.)
Somerset'i York'tan fazla sevdiğimi düşündürecek;
İkisi de hısmım, ikisini de severim. (IV/1)

Kral gittikten sonra Talbot'a yardım için Fransa valisi olan York ile ona süvarileri ile yardımcı olacak Somerset yalnız kalırlar. Somerset sırf düşmanlığından ve York'u zor durumda bırakmak için süvarilerini göndermez ve Talbot'un ölümüne neden olur. Fransızların birleşmesine karşılık İngilizlerde ayrılıklar başlamıştır. Yine koro görevini yapan Exeter gelen felaketi şöyle anlatır:

Yine de soyluların birbirine düşmesine,
Sarayda itişip kakışmalarına,
Birbirlerine sövüp saymalarına tanık olan herkes,
Yakında kötü olayların baş göstereceğini tahmin edebilir.
Krallık asasının bir çocuğun elinde olması kötü,
Ama daha kötüsü ülkenin garaz yüzünden bölünmesi.
İşte felaket bundan kaynaklanır, karmaşa bundan çıkar.
(IV/1)

Buradan sonra Talbot'un Bordeaux kentindeki trajedisi gelir. O, Jan Dark'ın büyüsünü iki kez kırmış ve zafer kazanmış, İngiliz halkının desteğini almıştır. Ama üçüncüde, elinden geleni yaptığı halde York ile Somerset arasındaki onulmaz düşmanlık yüzünden hem kendisi, hem de oğlu hayatını kaybetmiştir. Talbot'un ölümünden sonra Fransızlara Talbot'un büyüklüğünü anlatmak için unvanlarını sayan Sir Lucy'e, Jan Dark yine alaylı bir şekilde karşılık verir:

Ne saçma sapan unvanlar bunlar!
Elli iki diyarın efendisi Türk sultanı bile
Bu kadar unvan kullanmaz.
Bu unvanlarla yücelttiğiniz kişi
Kokmuş ve sineklerle kaplı bir halde
Yatıyor ayaklarımızın dibinde şimdi. (IV/7)

Oyunda, La Pucelle adıyla anılan Jan Dark, Tanrı'nın yardımı ve İngiliz soyluları arasındaki anlaşmazlıklar yüzünden İngiltere'ye büyük bir darbe indirmiştir. Ama kötü ruhlar onu terk edince de hiçbir büyü gücü kalmamıştır. Bu yüzden, oyunun sonunda tutuklanır, cadı olduğuna karar verilir ve yakılarak idam edilir. Oyunda ilginç bir şey daha görülür; Jan Dark öldükten sonra sanki kötü ruhlar başka bir Fransız kadına, IV. Henry'nin kraliçesi olan Anjou'lu Margaret'e geçer; İngiltere'yi yıkma görevi sanki Margaret'e devredilmiştir.

Shakespeare olay dizisi üzerinde titizlikle durmuştur, ancak bunda yazarın duyguları da tarihsel olaylara katkıda bulunmuştur. Örneğin Talbot'un ölüme gidişini işleyişi, yazarın duygusal olarak bu olayı ne kadar ciddiye aldığını gösterir. Genç Shakespeare'in karakterleri boyutlandırması da başarılıdır. Her karakterin üzerinde düşündüğü belli olmaktadır. En azından, karakterlerin özellikleri açısından oyunun başından sonuna kadar istikrarlı olmaları, yazarın titizliğine bir örnektir. Konuşmaları ve davranışları karakterlerini ele verir. Örneğin, Temple Garden'da York, hukuken kimin haklı olduğunu Suffolk'a sorduğunda, Suffolk kaçamak yanıt verir:

Ne diyeyim, bugüne dek kendimi hukuka bir türlü
veremedim,
Ne de kendimi hukuka uydurabildim;
Bu yüzden de, hukuku kendime uydurmaya çalışırım.
(II/4)

Suffolk budur; entrikacı, çıkarcı ve saman altından su yürüten bir soyludur. York'a gelince, çok hırslıdır, ama bu hırsını belli etmemeye çalışır, sabırlıdır, amacı için inisiyatifi ele almadan önce fırsatları değerlendirmeyi tercih eder. Kral nitelikleri vardır, iyi yüreklidir. Öte yandan, iyi yürekli ve dirayetli bir kişiliğe sahip olan Kral Naibi Gloucester Dükü Humphrey, fevri ve sabırsızdır. Bu ikisinin birbirlerine zıt karakterleri, oyunun ikinci bölümündeki ana motifi hazırlar.

Oyunda Talbot ve Jan Dark en hayat dolu karakterlerdir; ikisi de çok hareketlidir, dobra ve aşağılayıcıdır. Örneğin Burgonya Dükü saf değiştirip ordusuyla Fransa tarafına geçince Jan Dark'ın nasıl bir tutum gösterdiğine az önce değindik. Top güllesiyle ağır yaralanan Salisbury ölmek üzereyken Talbot'un söyledikleri de onun karakterine ışık tutar:

Duyun bakın, nasıl da inliyor ölmekte olan Salisbury.
Yüreği sızlıyor intikamı alınmaz kaygısıyla.
Ey Fransızlar! Salisbury olarak, ben çıkacağım karşınıza.
Ne Pucelle ne puselik, ne veliaht ne velvele
Kurtarabilir sizleri;
Ciğerlerinizi sökeceğim atımın nallarıyla,
O bulamaç beyinlerinizi bataklığa çevireceğim. (I/4)

Shakespeare, VI. Henry'nin karakteriyle fazla ilgilenmemiştir. Kral Henry aklını din ile bozmuştur diyebiliriz. Ahlak ve töre konularını dinsel öğretilerle çözümler. İyi yürekli, ama silik bir kraldır. Nitekim dörtlemenin ilk üç oyununda bu dinsel atmosfer egemendir. *III. Richard* ile bu atmosfer kaybolur.

Bu oyunun temel başarısı Shakespeare'in karakterlerine verdiği enerjidir. Bunu dörtlemenin tasarımında sonuna kadar sürdürmüştür. Oyunda yer yer etkili şiirsel geçişler var-

dır. Çevirmek için en zor geçişler de bunlardır. Biz elimizden geldiğince düzgün çevirmeye çalıştık. Bu şiirsel atmosferi sağlamada asıl yardımcı olacaklar oyunu sahneleyen yönetmen ve oyunculardır.

Özdemir Nutku
2013

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Shakespeare's Henry VI and Richard III*, Cambridge University Press, 1929.

Alexander, Peter, *William Shakespeare: Complete Works*, London/Glasgow 1954.

Alexander, Peter, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., London, 1946.

Boyce, Charles: *Shakespeare: From A to Z*, Delta Reissue Edition, 1991.

Bridges-Adams, William, *The Irresistible Theatre*, Collier Books, New York 1961.

Brook, G.L.: *The Language of Shakespeare*, London 1976.

Brown, John Russell, *Free Shakespeare*, Heinemann Publications, London 1974.

Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, 1. Cilt, Columbia Univ. Press 1961.

Candido, Joseph. "*Getting Loose in the Henry VI Plays*", *Shakespeare Quarterly*, 35:4, Winter, 1984.

Chambers, E. K., *William Shakespeare*, 2 cilt, Oxford 1930.

Chambers, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford 1923.

Clark, Sandra [ed.]: *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, London 1999.

Coye, Dale F.: *Pronouncing Shakespeare's Words*, Routledge, New York 2002.

Craig, W. J.: *Shakespeare, The Complete Works*, Oxford University Press, 1965.

Crystal, David and Ben: *Shakespeare's Words: A Glossary and Language*, Penguin Books, New York 2003.

Deloach, C: *The Quotable Shakespeare: A Topical Dictionary*, McFarland Publ., N.C.Jefferson 1988.

Dent, R. W., Shakespeare's *Proverbial Language: An Index*, Berkeley/Los Angeles, London 1981.

Dockray, Keith, *Henry VI, Margaret of Anjou and the Wars of the Roses: A Source Book*, Stroud: Sutton Publishing, 2000.

Foakes R.A.- Rickert R.T. [eds.] *Henslowe's Diary*, Cambridge University Press, 1961.

Fox, Levi, *The Shakespeare Handbook: The Essential Companion to Shakespeare's Works, Life and Times*, Boston 1987.

Frey, D.L., *The First Tetralogy: Shakespeare's Scrutiny of the Tudor Myth,* Mouton, The Hague 1976.

Granville-Barker H.-G.B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies*, Cambridge 1955.

Griffiths, Ralph A. *The Reign of King Henry VI,* Ernest Benn, London 1981.

Holderness, Graham, *Shakespeare: The Histories,* Macmillan, New York 2000.

Hulme, Hilda M., *Explorations in Shakespeare's Language*, 1962.

Kay, Carol McGinis. *"Traps, Slaughter and Chaos: A Study of Shakespeare's Henry VI Plays", Studies in the Literary Imagination, 5*, 1972.

Laroque, François, *The Age of Shakespeare*, New York 1993.

Muir, Kenneth, *The Sources of Shakespeare's Plays,* Routledge, London 2005.

Nevo, Ruth, *Tragic Form in Shakespeare,* Princeton 1972.

Noble, Richmond, *Shakespeare's Biblical Knowledge*, 1935.

Nutku, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Onions, C.T., *A Shakespeare Glossary*, Oxford 1986.

Partridge, Eric, *Historical Slang*, Penguin Books, Middlesex 1982.

Partridge, Eric: *Shakespeare's Bawdy*, Routledge & Paul, London 1991.

Partridge, Eric: *The Penguin Dictionary of Historical Slang*, Penguin, New York 1982.

Patterson, Annabel, *Reading Holinshed's Chronicles*, University of Chicago Press, Chicago 1994.

Pendleton, Thomas A., [ed.] *Henry VI: Critical Essays*, Routledge, London 2001.

Saccio, Peter. *Shakespeare's English Kings*, [2nd Ed.], Oxford University Press, New York 2000.

Schmidt, Alexander, *A Shakespeare Lexicon*, 2 cilt, Berlin 1962.

Sewell, Arthur, *Character and Society in Shakespeare*, Clarendon Press, Oxford 1951.

Shaheen, Naseeb, *Biblical References in Shakespeare's History Plays*, Associated University Presses, London 1989.

Shewmaker, Eugene F.: *Shakespeare's Language*, Facts on File Inc., London 1996.

Sisson, C. J., New *Readings in Shakespeare*, 1961.

Smith, Irwin, *Shakespeare's The Globe*, Charles Scribner's Sons, New York 1956.

Spevack, Marvin: *A Shakespeare Thesaurus*, Georg Olms Verlag, Hildesheim 1993.

Sugden, E.H.: *A Topographical Dictionary of the Works of Shakespeare and his Fellow Dramatists*, Manchester University Press, Manchester 1925.

Spevack, Martin, *A Shakespeare Thesaurus*, Georg Olms Verlag, Hildesheim/ Zürich/N.Y. 1993.

Stewart, J.I.M., *Character and Motive in Shakespeare*, Longmans & Green Publications, London1949.

Stoll, E.E., *Modern Philology*, III, London 1905-906.

Tilley, M. P., *A Dictionary of Proverbs in England in the Sixteenth and the Seventeenth Centuries*, Ann Arbor, Michigan 1950.

Tillyard, E. M. W., *Shakespeare's History Plays*, London, 1959.

Wickham, Glynne, *Early English Stages*, 2. Cilt, London 1963.

Williams, Gordon: *A Glossary of Shakespeare's Sexual Language*, Athlona Press, 1997.

Woodbridge, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.

Wright, Joseph, *The English Dialect Dictionary*, 6 cilt, Oxford 1961.
Kitab-ı Mukaddes, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958.

Kişiler

KRAL VI. HENRY	
GLOUCESTER DÜKÜ HUMPHREY	Kral'ın amcası ve kral nai
BEDFORD DÜKÜ	Kralın amcası ve Fransa Valisi
EXETER DÜKÜ (THOMAS BEAUFORT)	Kralın büyük amcası
HENRY BEAUFORT	Winchester Piskoposu ve Kralın büyük amcası, sonradan Kardinal.
SOMERSET DÜKÜ (JOHN BEAUFORT)	
YORK DÜKÜ (RICHARD PLANTAGENET)	
SUFFOLK KONTU	
WARWICK KONTU	
SALISBURY KONTU	
LORD TALBOT	Sonradan Shrewsbury Kontu.
JOHN TALBOT	Oğlu.
EDMUND MORTIMER	
SIR JOHN FASTOLFE	
SIR WILLIAM LUCY	
SIR WILLIAM GLANSDALE	
SIR THOMAS GARGRAVE	
LONDRA BELEDİYE BAŞKANI	
WOODVILLE	Kule komutanı.
VERNON	York (beyaz gül) taraftarı

BASSET	Lancaster (kırmızı gül) taraftarı
AVUKAT	
ZİNDANCILAR	
CHARLES	Fransa veliahdı, sonradan Fransa Kralı
ANJOU DÜKÜ REIGNIER	Napoli Kralı
BURGONYA DÜKÜ	
ALENÇON DÜKÜ	
ORLEANS	Orleans Dükü Louis d'Orléans'ın gayrimeşru oğlu
PARİS VALİSİ	
ORLEANS'IN TOPÇUBAŞISI OĞLU	
GENERAL	Bordeaux'daki Fransız kuvvetlerinin komutanı.
BİR FRANSIZ ÇAVUŞU	
KAPICI	
ÇOBAN	Joan La Pucelle'in babası
MARGARET	Reignier'nin kızı sonradan Kral Henry'nin karısı
KONTES AUVERGNE	
JOAN LA PUCELLE	Bilinen adıyla Jan Dark

Lordlar, kule nöbetçileri, haberciler, subaylar, askerler, hizmetçiler, La Pucelle'in cinleri.

Mekan: İngiltere ve Fransa.

I. Perde

1. Sahne

(*Westminster Kilisesi.*)

(*Cenaze Töreni. Kral V. Henry'nin cenazesi, arkasında Fransa Valisi Bedford Dükü, Kral Naibi Gloucester Dükü, Exeter Dükü, Warwick Kontu ve Winchester Piskoposu girerler.*)

BEDFORD

Gökyüzü karalar bağlasın, gündüzler geceye dönsün!
Çağ ve taht değişimlerinin habercisi göktaşları,
Savurun gökyüzüne billur saçlarınızı,
Cezalandırın Henry'nin ölümünü reva gören asi yıldızları!
V. Henry uzun yaşayacak kadar dillere destandı!
İngiltere hiç kaybetmedi bu değerde bir kralı.

GLOUCESTER

Bugüne kadar İngiltere'nin böyle kralı olmadı.
Yiğitlerin yiğidiydi, ehil bir komutandı,
Gözleri kör ederdi savurduğu kılıcının parlaklığı,
Ejder kanadı gibiydi kollarını açtı mı,
Öfke ateşiyle doluydu kıvılcımlar çakan gözleri,
Parlak öğle güneşinden daha fazla kamaştırırdı
Düşmanlarının gözlerini ve geri püskürtürdü onları.
Ne desem? Yaptıklarına kelimeler yetmez ki:
Ellerini asla havaya kaldırmadı, sadece fethetti.

EXETER

Karalar giyip yas tutuyoruz;
Neden kanla tutmuyoruz yasını?
Henry öldü ve yeniden dönemez hayata.
Öylece bekliyoruz tabutunun önünde,
Ölümün bu alçakça zaferi karşısında,
Zafer arabasına koşulan esirler gibi
Övgüler düzüyoruz itibarlı varlığımızla.
Övünç kaynağımızı yok ettikleri için
Uğursuz yıldızlara lanet mi yağdıralım?
Yoksa kurnaz Fransız cadıları ve büyücüleri,
Büyülü manzumelerle onun sonunu getirdiler
Diye mi hayıflanalım?

WINCHESTER

Öyle bir kraldı ki, kralların kralı olarak kutsanmıştı;
Fransızlar, onu gördüklerinde korktukları kadar
Kıyamet gününden korkmazlardı.
O Tanrı adına savaşan bir komutandı,
Kilisenin duaları onu bu kadar başarılı kıldı.

GLOUCESTER

Kilisenin mi? Ne kilisesi? Din adamları dua etmeseydi,
Onun yaşam bağları bu kadar çabuk kopmazdı.
Sizler bir okul öğrencisi gibi korkutabileceğiniz
Zayıf prensleri tercih edersiniz.

WINCHESTER

Gloucester, hoşlansak da hoşlanmasak da
Sen krallık naibisin,
Kralı ve bu ülkeyi yönetmeye bakıyorsun.
Karın ise çok baskın;
Tanrı'dan ve kiliseden çok ondan korkuyorsun.

GLOUCESTER

Dinden söz etme bana, sen günahı seversin,
Sevmediklerine beddua etme dışında,
Bütün yıl boyunca kiliseye gitmezsin.

BEDFORD

Kesin, kesin şu atışmayı, aklınızı başınıza alın!
Mihraba yürüyelim. Teşrifatçılar, bizi bekleyin.
Silahlarımızı sunalım altın yerine,
Henry öldüğü için silahların da hükmü kalmadı.
Kötü yıllar bekliyor gelecek kuşakları,
Bebekler süt yerine, analarının gözyaşlarını emecek,
Adamız tuzlu gözyaşlarıyla beslenip doyacak,
Ölülerin ardından ağlayan bir tek kadınlar.kalacak.
V. Henry, ruhuna sesleniyorum:
Mutluluk ver bu ülkeye,
Uzak tut bu ülkeyi iç savaşlardan,
Düşman yıldızlarla savaş sadece.
Ruhun daha şanlı bir yıldız olacak Julius Caesar'dan
Ya da daha parlak...

(*Bir haberci girer.*)

HABERCİ

Saygıdeğer lordlarım, sağlık dilerim hepinize!
Kötü haberler getiriyorum size Fransa'dan,
Kayıplar, katliamlar ve bozgun haberleri:
Guienne, Champeigne, Reims, Rouen, Orleans,
Paris, Guysors, Poitiers, kaybettik tümünü.

BEDFORD

Sen neler diyorsun be adam, hem de Henry'nin cenazesi önünde?
Alçak sesle konuş; yoksa bu önemli kentlerin elimizden çıkması,
Dirilmesine, tabutunu parçalayıp fırlamasına neden olacak.

GLOUCESTER

Paris de mi düştü? Rouen teslim mi oldu?
Henry yeniden hayata dönse,
Ruhunu tekrar teslim ederdi bu haberler üzerine.

EXETER

Nasıl kaybedildi bu yerler? Nasıl bir ihanet var bu işte?

HABERCİ

Kimse ihanet etmedi, ama yeterli adam ve para yoktu.
Söylentiler dolaşıyor askerler arasında.
Çeşitli cephelere bölünmüşsünüz;
Savaşı yönetip savaşacağınız yerde,
Komutanlarınız atışıyormuş birbiriyle:
Kimileri az masraflı uzun süreli savaş isterken,
Diğerleri kanatlanıp hızla uçma peşindeymiş.
Bir başkası ise hiç harcama yapmadan
Barış gelir sanıyormuş aldatıcı, güzel sözlerle.
Uyanın İngiliz soyluları, artık uyanın!
Tembellik gölge düşürmesin yeni kazandığınız şereflere,
Armalarınızdan koparıldı Fransız zambağı,[1]
Yarısı gitti İngiliz armasının.

EXETER

Bu cenazede yeterli gözyaşı dökülmediyse,
Sel gibi akacaktır gözyaşlarımız bu haberle.

BEDFORD

Bu haber en çok beni ilgilendirir, Fransa valisiyim ben.
Getirin çelik zırhımı; Fransa için savaşacağım.
Atıyorum üzerimden bu uygunsuz matem kıyafetini!
Yaralar açacağım Fransızlarda, bakmak yerine,
Ağlasınlar diye aralarla gerçekleşen felaketlerine.
(*Başka bir haberci girer.*)

2. HABERCİ

Lordlar, okuyun şu kötü haberlerle dolu mektupları.
Bazı önemsiz, küçük kasabalar dışında,
Neredeyse Fransa'nın tamamı, başkaldırdı İngilizlere karşı.

---

1 Özgün metinde "flower-de-luces," Fransızca "fleur-de-lis"in İngilizcesi. III. Edward döneminde, İngiliz armasının üstündeki aslan figürünün yanına Fransız arması olan zambak resmi eklenmiştir, İngilizlerin Fransız topraklarını yitirmesi üzerine haberci, Fransız zambağının koparılıp alındığını belirtiyor. (ç.n.)

Fransa veliahdı Charles kral olarak taç giydi Reims'de,
Ona katıldı Dunois Kontu Orleans'lı John da,
Anjou Dükü Reignier de onu destekledi,
Alençon Dükü de saf aldı onun yanında.

EXETER

Demek veliaht kral oldu! Herkes de ona katıldı ha!
Nerelere kaçıp da kurtulsak bu utanç verici durumdan?

GLOUCESTER

Kaçmayacağız, düşmanımızın gırtlağına sarılacağız.
Bedford, ben savaşırım eğer sen işi gevşek tutarsan.

BEDFORD

Gloucester, kuşkun mu var kararlılığımdan?
Şimdiden düşünmeye başladım bile,
Fransa'yı işgal edecek bir ordu toplamayı.

(Başka bir haberci daha girer.)

3. HABERCİ

Soylu lordlarım, Kral Henry'nin tabutu başında
Toplanan sizlerin yasına yas katacak,
Yiğit Lord Talbot ile Fransızlar arasındaki
Uğursuz bir savaş[2] haberi vermek zorundayım.

WINCHESTER

Talbot mutlaka kazanmıştır, öyle değil mi?

3. HABERCİ

Hayır, ne yazık ki Talbot yenildi.
Neler olduğunu bir bir anlatayım size.
Ağustos ayının onuncu günü,[3]
Bu yiğit lord, altı bin kadar askeriyle
Orleans kuşatmasından geri çekilirken
Yirmi üç bin kişilik Fransız ordusu tarafından
Etrafı sarılarak saldırıya uğradı.
Okçuların önüne mızrakçıları koyacaktı
Ama askerlerini sıraya sokma zamanı yoktu.

---

2 Patay Meydan Savaşı Fransızların kesin zaferiyle sonuçlanmıştı. (ç.n.)

3 Savaş aslında 18 Haziran 1429'da oldu. (ç.n.)

Fransız süvarileri üstlerine saldırmasın diye
Çitlerden söktükleri sivri uçlu kazıkları
Gelişigüzel çaktılar çeşitli yerlere.
Çarpışma, üç saatten fazla sürdü,
Yiğit Talbot kılıcı ve mızrağıyla
İnsan aklının alamayacağı harikalar yarattı;
Yüzlercesini cehenneme yolladı,
Kimse ona karşı koyamadı,
Bir orada, bir burada öfkeyle öldürüyordu önüne geleni.
Fransızlar onun için "Şeytan silah kuşanmış," diyorlardı,
Tüm ordu şaşkınlıkla onu izliyordu.
Onun bu korkusuzluğunu gören askerleri
Var güçleriyle, "Yaşa Talbot! Var ol Talbot!" diye bağırıyor
Ve çarpışmanın tam ortasına dalıyordu.
Eğer Sir Fastolfe korkakça davranmasaydı,
Bu çarpışmada zafer onun olacaktı.
Oysa onun görevi, öncü kuvvet olarak
Düşmanı arkadan çevirip onları desteklemek ve izlemekti.
Ama o tek bir kılıç sallamadan korkup kaçtı,
Bu da yıkılmamıza, kılıçtan geçirilmemize neden oldu.
Askerlerimizin hepsi ele geçirildi.
Kalleş bir Valon'lu,[4] veliahdın gözüne girmek için,
Hiçbir Fransız'ın yüzüne bile bakmaya cesaret edemediği
Talbot'u mızrakla sırtından yaraladı.

BEDFORD

Talbot öldürüldü mü? O zaman, ben de kendimi
öldürürüm.
Çünkü ben burada bir şey yapmadan, rahatça yaşarken
Onun gibi değerli bir komutan yardımsız bırakıldı,
Güvendiği adamı düşmandan korkup ona ihanet etti.

3. HABERCİ

Hayır yaşıyor, ama esir düştü.

---

4 Belçika'da yaşayan Fransızca konuşan bir halk. Bugünkü Belçika halkı Flamanlar ve Valonlar olarak ikiye ayrılır. (ç.n.)

Lord Scales ile Lord Hungerford da onunla birlikte,
Geri kalanların çoğu ya öldürüldü ya da esir düştü.

BEDFORD

Onun için gereken fidyeyi ben ödeyeceğim.
O veliahdı tahtından tepetaklak edeceğim,
Tacı, dostumun fidyesi olacak,
Bir İngiliz'e karşılık, dört Fransız lordu vereceğim.
Hoşça kalın dostlarım; şimdi görevimin başına gidiyorum,
Fransa'yı ateşe vererek Aziz George Yortusu'nu kutlayacağım.
Yanıma on bin asker alacağım.
Tüm Avrupa titreyecek bu kanlı eylemlerle.

3. HABERCİ

Doğrusu da bu, öyle yapmalısınız.
Orleans'ı kuşatan İngiliz ordusu zayıf ve bezgin,
Kont Salisbury ivedilikle destek bekliyor,
Zorlukla önlüyor adamlarının isyanını,
Sayıları da çok az düşmanın ordusuna karşı.

EXETER

Lordlar, unutmayın Henry'nin huzurunda ettiğiniz yemini,
Ya veliahdı ortadan kaldıracaksınız
Ya da onu boyunduruğunuz altına alacaksınız.

BEDFORD

Ben unutmadım, hazırlıklarımı yapmak için
Şimdi sizden ayrılıyorum.
(*Çıkar.*)

GLOUCESTER

Mümkün olduğu kadar çabuk kuleye gideceğim
Oradaki silahları ve cephaneyi bir bir göreceğim.
Sonra da genç Henry'i[5] kral ilan edeceğim.
(*Çıkar.*)

---

5 VI. Henry, dokuz aylıkken İngiliz tahtına geçirilmiş ve 16 yaşına kadar, İngiltere kral naipleri tarafından yönetilmiştir. (ç.n.)

EXETER

Ben de genç kralın kaldığı Eltham Sarayı'na gidiyorum,
Onu korumakla görevlendirildiğime göre
Güvenliğini en iyi orada sağlarım.

(Çıkar.)

WINCHESTER

(Kendi kendine.)

Hepsinin gidecek yeri, bir görevi var:
Bense dışlandım; benim için yapacak bir şey kalmadı.
Ama uzun sürmeyecek bu dışlanmam.
Küçük kralı Eltham'dan kaçırmak niyetindeyim,
İşte o zaman benim elime geçecek devletin dümeni.

(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Fransa. Orleans önleri.)

(Tören borusu. Veliaht Charles, Alençon Dükü ve Anjou Dükü Reignier, trampet çalan askerlerle girerler.)

CHARLES

Savaş Tanrısı Mars'ın gökteki ve yerdeki hareketi
Bugüne dek tam olarak bilinmiyor.
Yakın zamana kadar İngilizlere ışık veriyordu,
Şimdi ise zaferi elde eden biziz, Mars bize gülümsüyor.
Ele geçiremediğimiz bir kent kaldı mı?
Şimdi Orleans önlerinde bunun keyfini çıkarıyoruz.
Buna karşılık, açlıktan hayalete dönen İngilizler,
Ayda sadece bir saatliğine savaşıyor bizimle.

ALENÇON

Hasret kaldılar yulaf lapalarına, yağlı dana bifteklerine.
Ya yem torbalarını ağızlarına bağlayıp
Katırlar gibi besleyeceğiz onları
Ya da açlıktan suda boğulmuş farelere dönecekler.

REIGNIER

Kuşatmayı kaldıralım. Niye zaman öldürüyoruz burada?
Talbot'u ele geçirdik; korkacak kimse kalmadı.
Geride kala kala çılgın Salisbury kaldı,
O da, öfkeden yesin bitirsin kendini.
Ne savaşacak parası var ne de askeri.

CHARLES

Çalın hücum borusunu, saldırıya geçiyoruz.
Bu uğurda kendilerini feda eden Fransızların onuru adına!
Bir adım geri attığımı ya da kaçtığımı görürseniz
Beni öldüreni bağışlarım.

(Çıkarlar. Hücum borusu. İngilizler önünde büyük kayıplar verip geri püskürtülürler. Charles, Alençon ve Reignier tekrar girerler.)

CHARLES

Hiç böylesi görülmüş müdür? Ne biçim adam bunlar?
İtler! Korkaklar! Dönekler! Ben kaçmazdım asla,
Ama yalnız bıraktılar beni düşmanın tam ortasında.

REIGNIER

Salisbury çaresizlik içinde kalmış bir katil.
Sanki canından bezmiş gibi savaşıyor,
Yanındaki lordlar da aç aslanlar gibi saldırıyor,
Avlarını parçalayacakmış gibi üzerimize atlıyorlar.

ALENÇON

Froissart adlı yurttaşımız olan bir tarihçiye göre,
III. Edward döneminde doğan çocukların her biri,
Bir Oliver ya da Roland[6] gibi yürekli.
Şimdi anlaşılıyor yazdıklarının doğru olduğu,
Çünkü çarpışmaya katılanların hemen hepsi
Bir Samson, bir Golyat gibi.
Bire karşı on! Sıska, bir deri bir kemik serseriler!

---

6 Ortaçağdan itibaren bilinen epik şiir La Chanson de Roland (Roland'ın Şarkısı) adlı yapıtın kahramanı Roland ile danışmanı ve yakın arkadaşı Oliver yiğitlikleriyle ünlüydü. (ç.n.)

Kim düşünebilirdi böylesine cesur,
Bu kadar cüretli olacaklarını?

CHARLES

Kaçalım bu kentten; çünkü bunlar kuş beyinli serseriler,
Açlık onları daha da istekli yapıyor,
Eskiden beri tanırım onları; kuşatmayı kaldırmaktansa,
Kent surlarını dişleriyle kemirerek yıkmayı tercih ederler.

REIGNIER

Bence bu insanların kolları sıradışı bir makineye bağlı,
Tıpkı saat gibi durmaksızın vurmaya kurulmuşlar,
Yoksa imkânsız bu kadar uzun dayanmaları.
Bana kalırsa, bu insanlara dalaşmayalım.

ALENÇON

Öyle olsun.

(*Dunois Kontu Orleans'lı John girer.*)

ORLEANS

Prens Charles nerede? Ona haberlerim var.

CHARLES

Hoş geldin Orleans.

ORLEANS

Yüzünüz solgun, üzgünsünüz herhalde.
Üzgün olmanızın nedeni şu son yenilginiz mi?
Hiç moralinizi bozmayın, yardım geldi.
Bir kız getirdim beraberimde, bir azize,
O, Tanrı'dan inen bir vahiyle
Bu bıkkınlık verenkuşatmayı kaldırmak
Ve İngilizleri Fransa'dan atmakla görevlendirilmiş.
Gelecekte olacakları gören bir yeteneği var,
Bu konuda Roma'nın dokuz kâhinini geride bırakır;
Geçmişte olanlar ile gelecekte olacakları biliyor.
Söyleyin, içeri getireyim mi onu?
Sözlerime inanın, çünkü hepsi kesin ve doğru.

CHARLES

Git, getir onu içeri.

(*Orleans çıkar.*)

Ama önce yeteneğini bir sınayalım,
Reignier sen geç benim yerime;
Veliaht senmişsin gibi davran;
Onu sorgula kendinden emin bir şekilde,
Sert olsun bakışların.
Ne gibi yetenekleri varsa anlaşılır böylece.
(*Orleans ile Joan la Pucelle girer.*)

REIGNIER

Güzel kız, mucize yaratacak hünerli kişi sen misin?

PUCELLE

Reignier beni aldatacağını mı sandın? Veliaht nerede?
Hadi saklanma, gel buraya; seni hiç görmediğim halde,
Çok iyi tanırım seni. Şaşırma, hiçbir şey saklanamaz
benden.
Özel olarak, yalnız konuşmak istiyorum seninle.
Lordlar, sizler çekilin, biraz izin verin bize.

REIGNIER

Nasıl da korkusuzca, hemen dört elle sarıldı işe!

PUCELLE

Prens, ben bir çobanın kızı olarak dünyaya geldim,
Hiçbir alanda eğitim görmedim.
İsa efendimiz ve Meryem Anamız,
Bu zavallı durumumu değiştirmek için lütfettiler.
Güneşin kavurucu sıcağında kuzularımı çobanlık ederken
İsa efendimizin anası alçakgönüllülük edip göründü
bana,
O görkemli görünüşüyle, benden basit işimi bırakmamı
Ve ülkemi bu felaketten kurtarmamı istedi.
Yardım sözü ve başarı garantisi verdi.
Tüm haşmetiyle bana kendini gösterdi;
Bir zamanlar kara bir tenim vardı,
Üzerime yaydığı huzurlu ışıkla,
Bu gördüğün güzellikle donattı beni.
İstediğin soruyu sorabilirsin bana,

Hiç düşünmeden veririm yanıtını.
Çekinmezsen, benimle çarpışarak cesaretimi sına,
Kendi cinsimin üstünde bir güce sahip olduğumu
göreceksin.
Karar ver, beni yanına savaş arkadaşı olarak alırsan,
Mutlaka kazançlı çıkarsın.

CHARLES

Kendine bu kadar güvenmen şaşırttı beni.
Cesaretini ölçmem için benimle teke tek vuruşacaksın.
Beni yenersen, doğru söylediğini anlayacağım;
Yenemezsen, sana olan güvenimi tümden kaybedeceğim.

PUCELLE

Ben hazırım, işte iki yanı zambakla süslü keskin kılıcım.
Bunu Touraine'deki Azize Katherine Kilisesi'nde
Birçok eski kılıç arasından seçip aldım.

CHARLES

Hadi görelim, hiçbir kadından korkmam ben.

PUCELLE

Ben de yaşadığım sürece, asla kaçmam erkeklerden.

(*Vuruşurlar. Joan la Pucelle üstün gelir.*)

CHARLES

Tamam, yeter bu kadar; tam bir Amazon'sun
Ve Deborah'ın[7] kılıcıyla dövüşüyorsun.

PUCELLE

Meryem Ana yardım ediyor bana,
Aslında fazlasıyla zayıfım.

CHARLES

Kim yardım ediyorsa sana,
Bana da yardım etmeli.
Senin için yanıp tutuşuyorum,
Gönlümü ve bedenimi fethettin.
Fevkaladesin Pucelle, eğer adın buysa,

---

7 İsrailllilerin Tanrısı'nın bilicisi, danışmanı, savaşçısı ve krallığın dördüncü yargıcı. Lappidot'un karısı: "Ve o vakitte Lappidot'un karısı peygamber Deborah İsrail'e hükmediyordu." (Tevrat, "Hâkimler", 4:4. bap.)

İzin ver kralın değil, kölen olayım.
Bak işte Fransa'nın veliahdı yalvarıyor sana.

PUCELLE

Kendimi asla teslim edemem aşka,
Çünkü bu kutsal görevi Tanrı verdi bana.
Ancak tüm düşmanları ülkemden kovduktan sonra,
Bu tür duygular gönlümde yer bulabilir belki.

CHARLES

Bu arada merhametle bak yere kapanan kölene.

REIGNIER

Lordumun görüşmesi uzun sürdü bence.

ALENÇON

Kuşkusuz iç çamaşırına kadar inceliyordur kızı;
Yoksa başka zaman bu kadar uzatmazdı lafı.

REIGNIER

Konuşma uzadığına göre bölsek mi acaba?

ALENÇON

Biz zavallıların bilmediği bir niyeti vardır belki,
Bu kadınlar dilleriyle insanın aklını başından alır.

REIGNIER

Lordum ne düşünüyorsunuz? Niyetiniz nedir?
Orleans'ı terk edecek miyiz, etmeyecek miyiz?

PUCELLE

Hayır olmaz diyorum; kendilerine güvenmeyen ödlekler!
Son nefesinize kadar savaşacaksınız,
Sizin rehberiniz ben olacağım.

CHARLES

O ne derse onaylıyorum; sonuna kadar savaşacağız.

PUCELLE

İngilizleri cezalandırmak için görevlendirildim.
Bu gece kesinlikle kıracağız kuşatmayı.
San Martin Adası'nın yazı gibi,
Huzurlu ve mutlu günler bekliyor bizi,
Bu savaşa katıldığımdan beri.

Zafer, en geniş halkaya ulaşınca dağılan
Ve durmadan genişleyen bir su halkası gibidir.
Henry'nin ölümüyle İngilizlerin halkası da dağılıp gitti,
Böylece zaferleri de bitti.
Ben de şimdi, Caesar'ı ve kaderini taşıyan,
O mağrur gemi gibi hissediyorum kendimi.

CHARLES

Muhammet, bir güvercinden esinlendiyse,
Senin esin kaynağın bir kartal olmalı.
Ne büyük Konstantin'in[8] annesi Helena[9]
Ne de Ermiş Philip'in[10] kızları sana benzer.
Ey sen, yere inen parlak Venüs yıldızı,
Nasıl saygıyla tapınabilirim sana yeterince?

ALENÇON

Geç kalmadan, dağıtalım şu kuşatmayı.

REIGNIER

Kadın, onurumuzu kurtarmak için yap elinden geleni;
Sür İngilizleri Orleans'dan, eriş ölümsüzlük mertebesine.

CHARLES

Hemen harekete geçelim. Hadi başlayalım.
Başaramazsa hiçbir peygambere inanmam bundan böyle.
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Londra. Kule kapısının önü.)

(Gloucester Dükü mavi ceketli hizmetçileriyle girer.)

GLOUCESTER

Bugün kuleye denetim için geldim;

---

8 Flavius Valerius Aurelius Constantinus, Hristiyanlık'ı kabul eden ilk Roma imparatorudur. (ç.n.)

9 Konstantin'in annesi Bitinyalı Flavia Iulia Helena Augusta. Kutsal haçın kalıntılarını bulduğu söylenir. Hristiyan ikonografisinde Azize Helena olarak haçla resmedilir. (ç.n.)

10 İsa'nın on iki havarisinden biri. (ç.n.)

Korkarım Henry'nin ölümünden bu yana
Birtakım hırsızlıklar başladı.
Nöbetçiler nerede? Niçin burada değiller?
Açın kapıları, Gloucester burada.

1. NÖBETÇİ

(*İçeriden.*)

Böyle emredercesine kapıyı çalan da kim?

1. HİZMETÇİ

Soylu Gloucester Dükü.

2. NÖBETÇİ

(*İçeriden.*)

Kim olursa olsun, içeri girmek yasak.

1. HİZMETÇİ

Hergeleler, kralın naibi, koruyucusu[11] böyle mi yanıtlanır?

1. NÖBETÇİ

(*İçeriden.*)

Tanrı onu korusun! Biz böyle yanıtlarız,
Verilen emirlerin dışına çıkamayız.

GLOUCESTER

Size kim emir verdi?
Benimkinden başka kimin emri geçer bu kulede?
Benden başka koruyucu yok bu ülkede.
Açın kapıları, garanti veririm bir şey olmayacağına.
Bu aşağılık bokböcekleri, nasıl böyle davranır bana!

(*Gloucester'in adamları kule kapılarına yönelir, içeriden kule komutanı Woodville'in sesi duyulur.*)

WOODVILLE

(*İçeriden.*)

Bu gürültü de ne? Kim bu kapıdaki hainler?

---

11 Özgün metinde "Lord Protector" kral naibi anlamında kullanılıyor, ama Shakespeare bu sözcüklekelime oyunu yaptığı için biz de "koruyucu" sözcüğünü kullanıp olabildiğince bu sözcük oyununu vermeye çalıştık. Özgün metinde şöyle:

1. Servant: Villains, answer you so the Lord Protector?
1. Warden: (*Within*) The Lord protect him! (ç.n.)

GLOUCESTER

Sesinden tanıdım, komutan sen misin?
Aç kapıları, Gloucester içeri girecek.

WOODVILLE

(İçeriden.)

Sakin olun soylu dük, açamam.
Kardinal Winchester yasakladı.
Ondan kesin emir aldım,
Siz ve adamlarınız içeri alınmayacaksınız.

GLOUCESTER

Tavşan yürekli Woodville, hangimizin emri daha geçerli?
Ölen kralımız Henry'nin varlığına hiç katlanamadığı,
O küstah papaz, kibirli Winchester'ın emri mi?
Demek sen ne Tanrı'nın, ne de kralımızın dostusun.
Hemen açın kapıları, yoksa deliğe atarım hepinizi.

1. HİZMETÇİ

Kral naibine hemen kapıları açın,
Yoksa siz daha adımınızı atmadan, kırarız kapıları.

(Kule kapıları önünde, dinsel giysileriyle Winchester ve adamları belirir.)

WINCHESTER

Gözü doymaz Humphrey, bu ne demek oluyor?

GLOUCESTER

Ayıklanmış enginar kafalı papaz,
Sen mi emrettin içeri alınmamamı?

WINCHESTER

Evet ben emrettim ya, gaspçı hainlerin en büyüğü,
Sen kralın da, ülkenin de naibi değilsin.

GLOUCESTER

Geri dur, seni tescilli suikastçı,
Sen ölen kralımızın canına kastetmiştin.
Günah işleyen orospuları hoş görüp,
Onları günah işlemeye teşvik ettin.
Bu küstahlığını sürdürecek olursan,

Seni o kardinal şapkanla birlikte
Fırlatıp atarım buradan.

WINCHESTER

Asıl sen çekil git; bir adım bile geri atmam.
Burası Şam olsun, sen de kardeşi Habil'i öldüren
Lanetli Kabil ol istersen.

GLOUCESTER

Seni öldürmeyeceğim, ama buralardan süreceğim.
Seni, çocuğun vaftiz kıyafetine benzeyen o kırmız
urbanla
Bohçalayıp götürmelerini sağlayacağım.

WINCHESTER

Elinden geleni yap; meydan okuyorum sana.

GLOUCESTER

Ne, bir de karşıma geçmiş meydan mı okuyorsun bana?
Çekin kılıçlarınızı, kurtaralım bu önemli yeri.
Kızıl urbalara karşı mavi ceketliler.
Papaz, sahip çık sakalına;
Sakalını çekip iyice bir pataklayacağım seni.
Papa'ya ve Kilise'nin ileri gelenlerine rağmen,
O Kardinal külahını ayaklarımla çiğneyeceğim,
Seni yanaklarından tutup bir aşağı bir yukarı
sürükleyeceğim.

WINCHESTER

Gloucester, bunun hesabını Papa'ya vereceksin.

GLOUCESTER

Frengili Winchester kazı![12] İp getirin, ip!
Hadi pataklayın şunları; daha ne duruyorsunuz?
Seni ben kovalayacağım, kuzu postuna bürünmüş kurt,
Defolun kızıl urbalılar! Defolun ikiyüzlü kızıllar!

---

12 "Winchester goose": Winchester Piskoposu'nun yönetimi altında bulunan ırmak kıyısında birçok genelev vardı. Bu genelevlerde zührevi hastalıklar kol geziyordu. Bu yüzden frengi ya da belsoğukluğu olan hastalara bu isim veriliyordu. (ç.n.)

(Gloucester'ın adamları kardinalin adamlarını döver, bu kargaşa sırasında Londra Belediye Başkanı, belediye görevlileri ile girer.)

BELEDİYE BAŞKANI

Utanın beyler! Siz bu ülkenin yetkili kişilerisiniz,
Durmadan maraza çıkarıp huzuru bozuyorsunuz!

GLOUCESTER

Başkan sakin ol!
Bana yapılan haksızlıkların çok azından haberin var.
Şu Beaufort ne Tanrı tanır ne de kral,
Kuleye el koymuş, dilediği gibi kullanıyor.

WINCHESTER

Gloucester bir halk düşmanıdır;
Barış sevmez, aklı fikri savaşta,
Cüzdanları hafifletir ağır cezalarla.
Dini de atmış kafasından,
Çünkü o bu ülkenin kral naibiymiş
Ve kuledeki zırhlara, silahlara el koyup
Veliahdı dikkate almadan
Kendini kral ilan edip taç giymek istiyor.

GLOUCESTER

Sana sözle değil, yumrukla karşılık vereceğim.

(Yine kavgaya tutuşurlar.)

BELEDİYE BAŞKANI

Başka seçenek bırakmadılar, herkese ilan etmek dışında.
Görevli gel buraya,
İlan et, bağırabildiğin kadar yüksek sesle.

GÖREVLİ

(Bağırır.)

Kim olursa olsun, silahlanıp burada toplanan, Tanrı'nın ve kralın barış ülkesindeki huzuru bozanlar, sizlere kral adına evlerinize gitmeniz emrediliyor, ayrıca bundan böyle kılıç, hançer ya da herhangi bir silah kuşanmanız ve kullanmanız yasaklanmıştır. Buna uymayanın cezası ölümdür.

GLOUCESTER
Kardinal, yasalara karşı gelmeyeceğim.
Ama bir dahaki karşılaşmamızda,
Düşündüklerimizi ayrıntılarıyla anlatacağız.
WINCHESTER
Gloucester, bir dahaki karşılaşmamızda
Emin ol, zararlı çıkan sen olacaksın,
Bugünkü davranışın için kanını akıtacağım.
BELEDİYE BAŞKANI
Dağılmazsanız adamlarımı çağıracağım.
Bu kardinal şeytandan da kibirli.
GLOUCESTER
Hoşça kal başkan; sen yapman gerekeni yapıyorsun.
WINCHESTER
İğrenç Gloucester, kolla kelleni,
Niyetim, uzun süredir onu elde etmekti.
(*Gloucester ve Winchester adamlarıyla ayrı yerlerden çıkarlar.*)
BELEDİYE BAŞKANI
Çevreye bir bakın, herkes gitmiş mi, sonra biz de gideriz.
Aman Tanrım, bu soylular da ne çabuk öfkeleniyor!
Şu son kırk yılda ben bir kez bile kavga etmedim.
(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Fransa. Orleans önü.*)

(*Surlar üstünde, Orleans'ın topçubaşı ile oğlu girerler.*)
TOPÇUBAŞI
Evlat, bilirsin Orleans nasıl kuşatıldı,
İngilizler nasıl varoşları aldı.
OĞUL
Bilirim baba, çok ateş ettim onlara,
Ama şans işte, hep kaçırdım.

TOPÇUBAŞI

Artık kaçırmayacaksın.
Benim dediklerimi yapacaksın.
Ben bu kentin topçubaşıyım,
Ün kazanmak için bir şeyler yapmalıyım.
Kralın casusları haber verdiler:
Varoşlardaki siperlerde saklanan İngilizlerin,
Kentin tamamını gören şu karşı kuledeki
Mazgallardan gizlice bakıp
Bize en fazla zararı top ateşiyle mi,
Yoksa üzerimize saldırarak mı
Verebileceklerini konuştuklarını ilettiler.
Ben de buna karşı önlem aldım,
Kuleyi hizalayarak bir top yerleştirdim.
Üç gündür onları gözetlemek için nöbetteydim,
Şimdi sen devral nöbeti,
Çünkü artık dayanamayacağım.
Bana hemen haber ver birilerini gördüğünde,
Ben valinin yanında olacağım.

(Çıkar.)

OĞUL

Baba güven bana; sen hiç merak etme,
Seni rahatsız etmem, onları görsem bile.

(Çıkar. Salisbury ve Talbot kule burcunda görünürler; yanlarında Sir William Glansdale, Sir Thomas Gargrave ve diğerleri vardır.)

SALISBURY

Talbot, hayatım, neşe kaynağım geri döndün!
Hapiste nasıl davrandılar sana?
Nasıl oldu da serbest bıraktılar seni?
Konuş lütfen şu burcun üstündeyken.

TALBOT

Bedford Kontu'nun bir tutsağı vardı:
Cesur Lord Ponton de Santrailles;

Onunla değiştokuş edilerek kefaretimi ödedim,
Ama daha önce, beni aşağılamak için,
Seviyemden aşağı bir savaşçıyla takas etmek istediler beni.
Küçümsenmekten hiç hoşlanmadığım için,
Böyle bir hakarete maruz kalmaktansa ölmeyi istedim.
Özetle, istediğim şekilde kurtulmuş oldum.
Ama o hain Fastolfe yok mu, beni canevimden vurdu;
Yakalayıp önüme getirdiklerinde,
Şu ellerimle geberteceğim onu.

SALISBURY

Ama sana nasıl davrandıklarını anlatmadın.

TALBOT

Hakaret ettiler, alaya alıp küçümsediler,
Pazar yerinde halka teşhir ettiler beni,
Oradaki kalabalığa beni gösterip
"İşte Fransızların korkulu rüyası,"
"İşte çocuklarımızın ödünü patlatan korkuluk,"
Diye alaya aldılar.
O an muhafızların elinden kurtulup
Tırnaklarımla taşlar söktüm yerden,
Benim utancımı seyredenlere fırlattım.
Kir pas içindeki görüntüm kaçırdı herkesi.
Orada ölmekten korktuklarından
Kimse yanıma yaklaşmaya cesaret edemedi.
Beni hep tehlikeli buldular,
Zindanın demir kapıları ardında bile,
Adımdan öylesine korkuyorlardı ki,
Demir parmaklıkları parçalayabileceğime,
Mermer sütunları tuzla buz edebileceğime inanıyorlardı,
Bu yüzden, keskin nişancılardan oluşan muhafızlarım,
Bir saniye bile beni yalnız bırakmıyordu.
Bir hareketle yatağımdan kalkacak olsam,
Hepsi beni kalbimin ortasından vurmaya hazırdı.

(*Topçunun oğlu topu ateşleyen çubuk ile girer.*)

SALISBURY

Çektiğin acıları duydukça üzülüyorum,
Ama intikamımız acı olacak.
Şimdi Orleans'da yemek vakti:
Bu mazgaldan görebiliyorum
Fransızların savunma hattını,
Nasıl hazırlık yaptıklarını.
Gelin, bakın bu manzara fazlasıyla eğlendirebilir sizleri.
Sir Thomas Gargrave, Sir William Glansdale,
Gelin ve görüşlerinizi belirtin:
Nereyi bombalayalım bundan sonra.

GARGRAVE

Bence kuzey kapısını, çünkü bütün soylular orada.

GLANSDALE

Bence köprüdeki istihkâmları.

TALBOT

Görebildiğim kadarıyla, bu kent açlığa terk edilmeli
Ya da hafif saldırılarla zayıf düşürülmeli.

(O sırada ateş edilir, Salisbury ile Gargrave yere düşerler.)

SALISBURY

Tanrım, merhamet et, günahlarımı affet!

GARGRAVE

Tanrım, merhamet et bu zavallı kuluna!

TALBOT

Bu aniden başımıza gelen ne büyük bir felaket!
Salisbury konuş; konuşmaya çalış hiç olmazsa.
Bütün savaşçılara örnek asker, nasıl hissediyorsun?
Bir gözün ve yüzünün yarısı gitmiş!
Kule, lanet olsun sana.
Bu acıklı olaya neden olan o eli Tanrı kahretsin!
Salisbury, on üç çarpışmadan zaferle ayrılmıştı,
V. Henry'yi ilk savaşına o hazırlamıştı,
Savaş boruları ve trampetler çalarken

Savaş alanında bir kez bile kınına sokmadı kılıcını.
Salisbury yaşıyor musun? Konuşamasan bile,
Merhamet dilemek için tek gözünü kullanabilirsin,
Güneş de dünyaya bakar tek gözüyle.
Tanrım, Salisbury'ye merhamet göstermezsen,
Hiçbir canlıya merhamet etme!
Ya sen Sir Thomas Gargrave, yaşıyor musun?
Ben Talbot, benimle konuş; hayır, konuşmuyor.
Götürün gömün onu; ben de yardım ederim size.
Salisbury, bir süre hayatta kalacağın için
Neşelen biraz.
Eliyle işaret edip gülümsüyor bana,
"Ben öldükten sonra
Fransızlardan intikamımı almayı unutma,"
Der gibi sanki.
Plantagenet, intikamını alacağım
Ve Neron gibi, kentler yanarken lir çalacağım.
Titreyecek Fransa adımı duyunca.

(*Bu sırada savaş boruları çalar, gök gürülder, şimşek çakar.*)

Bu da nesi? Nedir bu kargaşa?
Nereden geliyor bu savaş boruları, bu gürültüler?

(*Bir haberci girer.*)

HABERCİ

Lordum, lordum, Fransızlar bir ordu toplamışlar,
Veliahdın yanında, ermiş olduğu söylenen,
Joan la Pucelle adında bir kadın bilici var.
Kuşatmayı kırmak için büyük bir kuvvetle geldiler.

(*O anda Salisbury inleyerek kalkar.*)

TALBOT

Duyun bakın, nasıl da inliyor ölmekte olan Salisbury.
Yüreği sızlıyor intikamı alınmaz kaygısıyla.
Ey Fransızlar! Salisbury olarak, ben çıkacağım
karşınıza.

Ne Pucelle ne puselik, ne veliaht ne velvele[13]
Kurtarabilir sizleri;
Kalplerinizi sökeceğim atımın nallarıyla,
O bulamaç beyinlerinizi bataklığa çevireceğim.
Salisbury'yi çadırına taşıyalım,
Sonra da şu ödlek Fransızların
Meydan okumalarına karşılık verelim.
(*Savaş boruları. Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Orleans önleri.*)

(*Yine savaş boruları. Talbot veliahdı kovalar, onu geri püskürterek çıkar. Öte yandan Joan la Pucelle İngilizleri önüne katmış gelir. Talbot girer.*)

TALBOT

Nerede gücüm, nerede yiğitliğim ve adamlarım nerede?
İngilizler kaçıyor, engel olamıyorum askerlerime;
Zırh kuşanmış bir kadın katmış önüne kovalıyor onları.
(*Pucelle girer.*)
İşte, işte geliyor. Seninle vuruşacağım.
İster şeytan ol, ister şeytanın karısı, seni haklayacağım;
Senin kanını akıtacağım, sen bir cadısın çünkü;
Hizmet ettiğin her kimse, ruhunu ona yollayacağım.

PUCELLE

Hadi hadi, senin hakkından bir tek ben gelirim.
(*Vuruşurlar.*)

TALBOT

Tanrım, şeytanın kazanmasına nasıl izin verirsin?
Kendimi zorlamaktan göğsüm çatlayacak sanki,

---

13 Shakespeare burada kelime oyunu yapıyor ve söyleyiş yönünden birbirine benzer kelimeler kullanıyor: Örneğin Pucelle (Pusel), puzzel (sürtük), dauphin (veliaht), dolphin (yunus) dogfish (köpekbalığı). Bu kelime oyunlarını Türkçeye aktarabilmek için Pucelle–puselik (makam), veliaht–velvele sözcüklerini kullandık. (ç.n.)

Kollarım omuzlarımdan çıkacak gibi,
Ama ben hizaya sokarım bu kibirli kaltağı.
(*Yine vuruşurlar.*)

PUCELLE

Hoşça kal Talbot; henüz gelmedi ölüm saatin.
Gidip Orleans halkına erzak bulmalıyım.
(*Kısa bir zafer borusu; Pucelle askerleriyle kente girer.*)
Beni yenebilirsen yen bakalım; gücünü küçümsüyorum.
Sen git de açlıktan kırılan adamlarının
Morallerini düzeltmeye bak;
Vasiyetini yapması için Salisbury'ye yardım et.
Gün bizim günümüzdür,
Bundan sonra gelecek günler gibi.
(*Çıkar.*)

TALBOT

Çömlekçi çarkı gibi dönüp duruyor düşüncelerim;
Nerede olduğumun, ne yaptığımın farkında değilim.
Cadının teki, Anibal gibi güçlü olduğu için değil,
Korku salıp askerlerimizi önüne katarak onları öldürüyor,
Bir kenti istediği gibi ele geçiriyor.
Tıpkı arıların dumanla, güvercinlerin kötü kokuyla
Yuvalarını terk etmeye zorlanmaları gibi.
Yırtıcılığımız yüzünden İngiliz köpekleri diyorlar bize,
Oysa şimdi enikler gibi kaçıyoruz inleye inleye.
(*Kısa bir boru sesi.*)
Dinleyin yurttaşlarım! Ya adam gibi savaşırsınız
Ya da söküp atarsınız İngiliz armasındaki aslanları;
Yanlış çizilmiş deyip koyunlar koyun aslanların yerine.
Ama koyunlar ihanet içinde kurttan kaçmaz,
At ve inek de leopardan.
Sıkça dayak attığınız Fransızlar karşısında,
Sizin gibi alçakça tüymez.
(*Boru sesi. Başka bir çarpışma olur.*)

Yararı yok, dönün siperlerinize.
Sizler neden oldunuz Salisbury'nin ölümüne,
İntikamını almak için
Kimse kılıç sallamadı onun adına.
Pucelle Orleans'a girdi,
Onu engelleyemedik, elimizden bir şey gelmedi.
Ah keşke Salisbury ile birlikte ölseydik!
Bu utançla nasıl çıkarım insan içine şimdi.
(*Çıkar. Geri çekilme borusu.*)

6. Sahne

(*Orleans.*)

(*Borular çalınır. Surlar üzerinde La Pucelle, Charles, Reignier, Alençon ve askerler.*)

PUCELLE
Sancaklarımızı direklere çekin dalgalansınlar,
Orleans İngilizlerden kurtarıldı artık.
Böylece Joan la Pucelle sözünü tuttu.

CHARLES
Kutsal varlık Astraea'nın[14] kızı,
Nasıl ödüllendirebilirim bu başarılarını?
Verdiğin sözler, Adonis'in bahçeleri gibi,
Bir gün çiçek açıyor, ertesi gün meyve veriyor.
Fransa, öğün muzaffer ermişinle!
Orleans kenti kurtarıldı.
Bundan daha kutsalı hiç olmadı ülkemizde.

REIGNIER
Neden çalmıyor kentin bütün çanları?
Veliaht, emredin halk ateşler yaksın her yanda,

14 Zeus ile Themis'in kızı. Annesi Themis ile birlikte adaletin ve aynı zamanda saflığın, bekâretin simgesiydi. (ç.n.)

Şölenler, eğlenceler düzenlensin sokaklarda,
Tanrı'nın bize ihsan ettiği bu zaferi kutlayalım
mutlulukla.

ALENÇON

Sevinç ve neşeye boğulacak tüm Fransa,
Nasıl aslanlar gibi savaştığımız duyulduğunda.

CHARLES

Savaşı kazanan biz değil, Jan'dır,
Bu yüzden ülkemin yarısı onundur.
Ülkemin tüm rahipleri ve keşişleri
Önünden törenle geçip
Övgü dolu ilâhiler söyleyecekler ona.
Memphis'in ya da Rhodope'nin yaptırdığı
Piramitten daha görkemlisini yaptıracağım Jan'a
Öldüğünde, anısı için.
Darius hazinesinin en değerli kabından
Daha değerli bir kaba koyduracağım küllerini,
Bayramlarda bu kap tören alayıyla taşınacak,
Fransa kralları ve kraliçeleri huzurunda.
Artık Ermiş Denis günü kutlanmayacak.
Onun yerine, Fransa'nın ermişi Joan la Pucelle olacak.
Gelin hepiniz, bir şölenle kutlayalım
Zaferimizin bu altın gününü.

(*Borular çalınır, çıkarlar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Orleans önleri.*)

(*Bir Fransız çavuş ile iki nöbetçi girer.*)

ÇAVUŞ

Nöbetçiler, yerlerinizi alın ve açın gözlerinizi.
Surların yakınında herhangi bir ses duyar,
Ya da yabancı asker görürseniz,
Hemen haber verin bize,
Biz nöbetçi odasında olacağız.

1. NÖBETÇİ

Emredersiniz çavuşum.

(*Çavuş çıkar.*)

İşte askerlerin zavallı durumları,
Başkaları yataklarında huzur içinde uyurken,
Karanlık, yağmur, soğuk demeden tutarsın nöbetini.

(*Talbot, Bedford, Burgonya ve merdiven taşıyan askerler davul çalarak girerler.*)

TALBOT

Sayın Fransa Valisi
Ve bizim tarafa geçerek[1]

---

1 Burgonya Dükü "Korkusuz" II. John, 1419'da babasının öldürülmesiyle Fransa veliahdına düşman olmuştu. (ç.n.)

Artois, Wallon ve Picardy bölgelerini
Müttefikimiz yapan,
Korkusuz Burgonya Dükü,
Bütün gün yiyip içip eğlenen Fransızlar
Bu mutlu gecede kendilerini güvende hissediyorlar;
Biz de bu fırsattan yararlanacağız,
Hile ve büyüyle kazandıklarının bedelini
En ağır biçimde ödeteceğiz.

BEDFORD

Ödlek Fransa Kralı, nasıl da lekeliyor adını,
Bileğinin gücüne güvenmeyip
Büyücülerle iş birliği yapıyor
Ve cehennemden medet umuyor!

BURGONYA

Hainlerin bunlardan başka dostu olmaz.
Peki ama bu kadar saf ve temiz dedikleri,
Pucelle de kim?

TALBOT

Dediklerine göre bir bakireymiş.

BEDFORD

Hem bakire hem de zorlu bir savaşçı ha!

BURGONYA

Dua edelim de, cinsiyet değiştirip erkek olmasın,
Fransız bayrağı altında zırh giymeyi sürdürmesin.

TALBOT

Bırakalım onlar konuşadursun ruhlarla;
Bizim kalemiz Tanrı'dır, biz de onun adına
Tırmanalım şu surlara.

BEDFORD

Tırman yiğit Talbot, biz de arkandayız.

TALBOT

Hepimizin aynı yerden tırmanması olmaz;
Bence farklı yerlerden girmek daha iyi olur,
Bir grup kaybedecek olursa,
Diğerlerinin savaşı sürdürme şansı olur.

BEDFORD

Tamam anlaştık, ben şu köşeyi alıyorum.

BURGONYA

Ben de şuradan.

TALBOT

Talbot da buradan tırmanacak ya da mezarı olacak burası.
Salisbury senin için ve İngiltere Kralı Henry adına,
Ettiğim yemine sadık olduğumu bu gece göstereceğim.

(İngilizler, "Ermiş George adına", "Yaşa Talbot" naralarıyla surlara tırmanır.)

1. NÖBETÇİ

Silah başı! Silah başı! Düşman saldırısı!

(Fransızlar yarısı giyinik, yarısı iç gömlekleriyle surlara koşar. Değişik yerlerden Orleans Dükü'nün gayrimeşru oğlu, Alençon ve Reignier girerler.)

ALENÇON

Bu da ne lordlarım? Böyle yarı çıplak!

ORLEANS

Evet yarı çıplağız! Ucuz kurtulduğumuz için mutluyuz.

REIGNIER

Ne yapalım, alarm borusunu duyunca,
Hemen yataktan fırlamak zorunda kaldım.

ALENÇON

Savaşmaya başladığımdan beri,
Böylesine cüretli,
Böylesine çılgınca bir saldırı görmemiştim.

ORLEANS

Bu Talbot denilen herif, cehennemden çıkmış
bir iblis olmalı.

REIGNIER

Cehennemden değilse bile, eminim Tanrı onun yanında.

ALENÇON

İşte Charles da geliyor; o ne yaptı merak ediyorum.

(Charles ile La Pucelle girer.)

ORLEANS

Demek Ermiş Jan koruyormuş onu.

CHARLES

Seni yalancı kadın, bu mu senin büyün?
Başlangıçta önemsiz başarılarla
Bizi boş yere umutlandırdın,
Kaybınızın on kat daha ağır olması için miydi zaferin?

PUCELLE

Charles neden bu kadar hoşgörüsüz dostuna karşı?
İstediğin, gücümün her zaman aynı kalması mı?
Uyurken ya da uyanıkken hep başarılı mı olmalıyım?
Kabahatin tümü bende mi?
Gafil askerler! Doğru dürüst nöbet tutsalardı
Bu felaket başınıza gelmezdi.

CHARLES

Alençon Dükü, bu sizin hatanız;
Gece nöbetinden siz sorumluydunuz,
Gereken önemi verseydiniz böyle olmazdı.

ALENÇON

Ordugâhın her yanında tutulan nöbet
Benim bölgemdeki gibi tutulsaydı,
Utanç verici biçimde baskına uğramazdık.

ORLEANS

Benimki güvenliydi.

REIGNIER

Benimki de lordum.

CHARLES

Bana gelince, gecenin büyük bir kısmını,
Oradan oraya koşarak kızın bölgesi ile
Kendi bölgemin nöbetçilerini değiştirmekle geçirdim.
Öyleyse nasıl ve nereden içeri girdiler?

PUCELLE

Lordlarım, daha fazla tartışmak gereksiz;
Nasıl ve nereden girdikleri artık önemsiz,

Belli ki, zayıf bir nöbet noktası bulup girmişler.
Şimdi geriye yapılacak bir tek şey kaldı:
O da dört bir yana dağılan askerleri toplamak
Ve İngilizleri yenmek için yeni planlar yapmak.

(Borular çalınır. Bir İngiliz askeri içeri girer ve "Talbot geliyor! Talbot geliyor!" diye bağırır. Fransızlar giysilerini bırakarak kaçarlar.)

ASKER

Geride bıraktıklarını toplayayım,
Talbot adı, kılıç görevi görüyor;
Silah kullanmadan, sadece adıyla
Bir sürü ganimet elde ettim.

(Çıkar.)

2. Sahne

(Orleans. Kentin içi.)

(Talbot, Bedford, Burgonya, bir komutan ve diğerleri girerler.)

BEDFORD

Gün ağarmaya başlıyor,
Gece, dünyanın üstüne attığı zift karası örtüsünü kaldırıyor.
Borular çalınsın, takip durdurulsun.

(Borular.)

TALBOT

Kadim dostumuz Salisbury'nin naaşını getirin
Ve bir katafalka koyun,
Bu lanetli kentin merkezindeki pazar yerine.
İşte, yerine getirdim onun ruhu için ettiğim yemini,
Ondan dökülen her damla kana karşılık
En az beş Fransız öldürüldü bu gece.
Bundan sonraki kuşaklara ibret olsun diye

İntikamını alırken yerle bir ettiğimiz
Kentin en büyük katedraline koyduracağım lahdini,
Üzerine de ziyaret eden herkes okusun diye,
Orleans'ın altını üstüne getirdiğimizi,
Fransızların korkulu rüyası Salisbury'nin
Nasıl kalleşçe öldürüldüğünü yazdıracağım.
Ancak lordlar, bu kanlı katliamımızda,
Veliahdın bakiresi, onun yeni destekçisi,
Becerikli Jan Dark'la ve onun hain dostlarıyla
Nasıl oldu da karşılaşmadık, şaşıyorum.

BEDFORD

Lord Talbot, çarpışma başladığında,
Yarı uykulu yataklarından fırladıklarında,
O panik içinde askerlerin arasına karıştıkları,
Surlardan atlayıp bir yerlerde saklandıkları sanılıyor.

BURGONYA

Ben de gecenin sisinde, dumandan görebildiğim kadarıyla,
Gece, gündüz birbirinden ayrılamayan,
Bir çift muhabbet kuşu gibi el ele tutuşmuş kaçan
Veliaht ile kaltağının ödünü patlatmış olduğuma eminim.
Bundan sonra her şey kontrolümüz altına girdi,
İzlerini tüm gücümüzle takip edeceğiz.

(*Bir haberci girer.*)

HABERCİ

Lordlarım, sizleri saygıyla selamlarım!
Eylemleriyle Fransa'nın her yerinde alkışlanan
Savaşçı Talbot hanginizsiniz?

TALBOT

Talbot benim. Onunla kim konuşmak ister?

HABERCİ

Soylu leydi, Auvergne Kontesi,
Sizin namınızın mütevazı bir hayranıdır;
Başarıları tüm dünyada yankılanan erkeği gördüğünü
Övünerek herkese anlatabilmek için,
Lütfedip fakirhane şatosunu ziyaret etmenizi diliyor.

BURGONYA

Demek öyle? Leydinin sizinle tanışmak istediğine bakılırsa,
Savaşımız, barış dolu, mutlu bir eğlenceye dönüşecek,
Lordum, leydinin bu kibar davetini geri çeviremezsiniz.

TALBOT

Eğer geri çevirirsem, bana güvenmeyin bir daha.
Erkekler güzel konuşmalarıyla yararlı olamasalar da,
Bir kadının kibarlığı tatlılıkla hallediyor her işi.
Bu yüzden sonsuz teşekkürlerimi ilet hanımına,
Bütün alçakgönüllülüğüm ile orada olacağım.
Siz soylu lordlar, bana eşlik etmez misiniz?

BEDFORD

Hayır, yakışık almaz; davetsiz konukların
Sevinçle uğurlandıklarını hep duymuşumdur.

TALBOT

Pekâlâ, madem gelmiyorsunuz bana da yalnız
gitmek düşer,
Bu leydinin konukseverliğini sınamaya kararlıyım.
Komutan gel buraya.
(*Kulağına fısıldar.*)
Ne demek istediğimi anladın mı?

KOMUTAN

Anladım lordum, emriniz yerine getirilecektir.
(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Auvergne. Şato.*)

(*Kontes ile kapıcı girer.*)

KONTES

Kapıcı, verdiğim emri unutma;
İşin bitince anahtarları bana getir.

KAPICI

Başüstüne madam.

(Çıkar.)

KONTES

Plan hazır; her şey istediğim gibi giderse,
Bu girişimim çok ünlü yapacak beni,
Tıpkı Kiros'u[2] öldüren İskitli Tomris gibi.
Bu dehşet verici şövalye için çok şeyler söyleniyor,
Yaptıkları da söylenenler kadar var.
Ama ben söylenenlerin doğruluğunu
Kendi gözlerimle görmeli, kulaklarımla duymalıyım.

(Haberci ile Talbot girer.)

HABERCİ

Madam istediğiniz gibi
Davetinizi bildirdim ve işte Lord Talbot da geldi.

KONTES

Hoş geldi. Ne! Talbot bu mu?

HABERCİ

Evet madam.

KONTES

Fransa'ya kan kusturan adam bu mu?
Herkesin tir tir titrediği Talbot mu bu?
Anaların çocuklarını korkuttuğu adam bu mu?
Görüyorum ki, söylenenler abartılı ve yanlışmış.
Karşıma Herkül gibi birinin, iriyarı,
Korkunç görünüşlü, ikinci bir Hektor'un
Çıkacağını sanmıştım.
Ama bu bir çocuk, çaresiz bir cüce!
Böylesine sıska, çelimsiz biri
Düşmanlarının yüreğine asla korku salamaz.

---

2 Büyük Kiros (İ.Ö. 576 ya da 590 – ölümü 529), ayrıca II. Kiros, Büyük Keyhüsrev ve Büyük Kuroş olarak da bilinir. İskit Kraliçesi Tomris Hatun, savaşta çok sevdiği oğlunun Kiros tarafından öldürülmesinin intikamını, savaşı kazanıp Kiros'un ölü bedeninden kafasını kestirip halka göstererek almıştır. (ç.n.)

TALBOT

Madam, sizi rahatsız etme cüretini gösterdim,
Ama madem bana ayıracak zamanınız yok,
Ziyaretinize başka zaman gelirim.
(*Gitmeye davranır.*)

KONTES

Ne demek bu şimdi? Sor bakalım, nereye gidiyormuş.

HABERCİ

Durun Lord Talbot; leydim, neden böyle
Aniden ayrılmaya karar verdiğinizi bilmek istiyor.

TALBOT

Niye mi, yanlış bir kanıya kapıldığını göstermeye,
Talbot'un burada olduğunu kanıtlamaya gidiyorum.
(*Kapıcı anahtarlarla girer.*)

KONTES

Eğer o sensen, esirsin.

TALBOT

Esir mi? Kimin?

KONTES

Elbette benim, kana susamış lord.
Bu yüzden seni kandırıp evime davet ettim.
Resmin uzun zamandır duvarımda asılıydı;
Şimdi aslı da aynı akıbete uğrayacak,
Aslının kolunu bacağını zincirleyeceğim,
Çünkü bunca yıldır ülkemde zorbalığını sürdürdün,
Ülkemizi yakıp yıktın, halkımızı öldürdün,
Oğullarımızı, kocalarımızı esir aldın.

TALBOT

Ha, ha, ha!

KONTES

Gülüyor musun sefil? Kahkahaların feryada dönecek.

TALBOT

Elinizde işkence yapabileceğiniz
Talbot'un resminden başka bir şey olmadığını
Göremeyecek kadar aptal olmanıza gülüyorum.

KONTES
Ne yani, sen Talbot değil misin?
TALBOT
Evet, Talbot'um.
KONTES
O zaman, Talbot'un aslı da elimde.
TALBOT
Hayır, hayır, ben aslının suretiyim.
Yanılıyorsunuz, aslım burada değil,
Şu an gördüğünüz bedenimin küçük bir parçası.
İnanın madam, eğer tümü burada olsaydı,
Koskocaman, devasa bir şey olduğundan
Sizin şu yüksek tavanlı salonunuza sığmazdı.
KONTES
Abuk sabuk konuşan bir hokkabaz;
Hem buradaymış hem değilmiş.
Böyle bir çelişki olabilir mi?
TALBOT
Bunu hemen kanıtlayacağım size.
(Borusunu öttürür; davullar çalar,
patlama sesi duyulur. Askerler doluşur.)
Buna ne diyorsunuz madam?
Şimdi inandınız mı Talbot'un, kendisinin sureti olduğuna?
Bu gördükleriniz Talbot'un bedenidir,
Kasları, kolları ve gücüdür.
Bunlarla kırdı isyancıların boyunlarını,
Bunlarla yıktı kentlerinizi, yerle bir etti köylerinizi
Ve bir anda yok etti hepsini.
KONTES
Yiğit Talbot! Böyle davrandığım için bağışla,
Ünün kadar büyük olduğunu anladım,
Hiç de göründüğün gibi değilmişsin.
Saygısızlığım gazabını çekmesin.

Gerçekten çok üzgünüm,
Seni gereğince ağırlayamadığım için.

TALBOT

Üzülmeyin güzel leydi, ama daha önce de
Dış görünüşü üzerinde yaptığınız gibi,
Yanlış bir fikre kapılmayın Talbot'un aklı hakkında.
Davranışınız beni kızdırmadı.
Sabrınıza sığınarak şarabınızdan tatmaktan
Ve ikramınızı görmekten başka bir isteğim yok sizden.
Bildiğiniz gibi, askerlerin midesi onların en iyi dostudur.

KONTES

Tüm kalbimle, böyle bir savaşçıyı evimde ağırlamak
Onurların en büyüğüdür benim için.
(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Londra. Temple Bahçesi.)

(Somerset, Suffolk ve Warwick kontları, Richard Plantagenet, Vernon ve bir avukat girerler.)

PLANTAGENET

Yüce lordlar ve centilmenler, neden bu kadar sessizsiniz?
Haklı bir dava hakkında kimse konuşmaya cesaret
edemiyor mu?

SUFFOLK

Sesimiz çın çın çınlıyordu Temple salonunda,
Bahçe daha uygun bu tartışmaya.

PLANTAGENET

Öyleyse hemen söyle, ben mi haklıyım,
Başka deyişle kavgacı Somerset mi haksız?

SUFFOLK

Ne diyeyim, bugüne dek kendimi hukuka bir türlü
veremedim,

Ne de kendimi hukuka uydurabildim;
Bu yüzden de, hukuku kendime uydurmaya çalışırım.

SOMERSET

Warwick Lordu, o zaman siz hakem olun
Aramızdaki soruna.

WARWICK

İki atmacadan hangisi daha yükseğe çıkar,
İki köpekten hangisi daha tok sesle havlar,
İki kılıçtan hangisine daha iyi su verilmiştir,
İki küheylandan hangisi daha iyi binek atıdır,
İki kızdan hangisinin gözü daha güzeldir,
Bu konular hakkında yüzeysel de olsa bir fikrim var;
Ama hukukun incelikleri söz konusu olunca
Değilim bir kargadan daha bilge.

PLANTAGENET

Hadi hadi, kaçamak bir yanıt bu:
Haklı olduğum o kadar belli ki,
Yarı kör bir insan bile bunu görebilir.

SOMERSET

Benim haklılığım o kadar kesin,
O kadar aşikâr, o kader net, o kadar belli ki,
Tamamen kör biri bile bunu fark edebilir.

PLANTAGENET

Madem diliniz tutulmuş, konuşamıyorsunuz,
Bari işaretle anlatın ne düşündüğünüzü.
Haklı olduğumu düşünen,
Soylu adlarını onurlarıyla korumaya kararlı
Gerçek centilmenler,
Benim için bir beyaz gül koparsın
Bir gül dalından.

SOMERSET

Korkak ve yalaka olmayanlar,
Ve her koşulda doğrudan yana olanlar da,
Benim için bir kırmızı gül koparsın şuradan.

WARWICK

Hiç korkmadan ve yalakalık yapmadan
Plantagenet için bu beyaz gülü koparıyorum.

SUFFOLK

Ben de genç Somerset için bu kırmızı gülü koparıyorum,
Aynı zamanda haklı olduğunu söylüyorum.

VERNON

Lordlar, centilmenler, durun biraz,
Başka gül koparmayın,
Kimin için daha az gül kopartılırsa,
Onun haksız olduğu kararlaştırılıncaya kadar.

SOMERSET

Vernon dostum, iyi bir noktaya işaret ettin;
Benim güllerim daha az çıkarsa, ben sesimi çıkarmam.

PLANTAGENET

Ben de.

VERNON

O zaman, kimin haklı kimin haksız olduğu apaçık belli,
Bu nedenle şu beyaz, masum gülü koparıyorum,
Hükmümü beyaz gülden yana veriyorum.

SOMERSET

Dikkat et koparırken parmağına diken batmasın,
Yoksa akan kan beyazı kırmızı yapar,
O zaman istemediğin halde, bana arka çıkarsın.

VERNON

Lordum, savunduğum fikir için kanım akarsa,
Fikrim yaramın hekimi olur, sarar yaramı,
Bu da savunduğum tarafta tutar beni.

SOMERSET

Pekâlâ, pekâlâ. Hadi başka kim kaldı?

AVUKAT

(*Somerset'e.*)

Mesleğim ve kitaplarım yalan söylemiyorsa,
Savunduğunuz fikrin yeri yok hukukta;
Bunun için, beyaz gülü koparıyorum ben de.

PLANTAGENET
Söyle bakalım Somerset, nerede kaldı haklılığın?
SOMERSET
Kınımın içinde, düşünüp duruyor
Beyaz gülünü kırmızıya boyasam mı diye.
PLANTAGENET
Bu arada bizim güllerin rengini almış yüzünüz,
Kaygıdan solmuş haklılığımızı görünce.
SOMERSET
Hayır Plantagenet, kaygıdan değil, öfkeden.
Yanaklarının utançtan kızarıp
Gülümüzün rengini almasına öfkelendiğim için
Sarardı, soldu yüzüm,
Hâlâ da haksız olduğunu kabul etmiyorsun.
PLANTAGENET
O gülündeki böcek değil mi?
SOMERSET
Seninki de dikenli değil mi Plantagenet?
PLANTAGENET
Evet, hem de sivri dikenli, savunmak için haklılığını;
Senin böceğin ise kemirip bitiriyor yalanlarını.
SOMERSET
Gör bak, kan kırmızı gülümü yakasına takan dostlar;
Yalancı Plantagenet'in dolaşmaya cesaret edemediği
yerlerde.
Haklılığımı savunacaklar.
PLANTAGENET
Sersem çocuk, elimdeki bu ak pak gül adına
Lanet olsun başlattığın modaya.[3]
SUFFOLK
Bu şekilde lanetleme bizi Plantagenet.

3 O dönemde, insanlar, hangi tarafta olduklarını göstermek için yakalarına kırmızı ya da beyaz gül takarlardı. York ve Lancaster hanedanları arasındaki iktidar savaşında Yorktaraftarları beyaz, Lancaster taraftarları kırmızı gül takardı. (ç.n.)

PLANTAGENET

Lanetlerim kibirli Pole,[4] hem onu hem seni.

SUFFOLK

Söylediklerini boğazına tıkacağım.

SOMERSET

Hadi gidelim buradan William de la Pole,
Konuşmakla bu köy ağasını[5] onurlandırıyoruz.

WARWICK

Somerset Tanrı tanığımdır, haksızlık ediyorsun ona,
Onun dedesi[6] Clarence Dükü Lionel'dı,
Kral III. Edward'ın en küçük oğluydu.
Bir köy ağasının bu kadar derin kökleri olabilir mi?

PLANTAGENET

Bu yerin ayrıcalığından yararlanıyor,[7]
Yoksa söyleyemezdi bunların hiçbirini.

SOMERSET

Bana can veren Tanrı adına,
Söylediklerimin hepsini savunurum
Hristiyan dünyasının her yanında.
Senin baban Cambridge Kontu Richard,
İhaneti yüzünden idam edilmedi mi
Önceki kral zamanında?
Bu yüzden alınmadı mı unvanların?
Senin kanın da onun ihanetiyle lekelendi.
Unvanlarını geri alıncaya kadar,
Sen bir toprak ağasısın o zamandan beri.

PLANTAGENET

Babam tutuklandı, ama hain olarak suçlanmadı,
İdama mahkûm edildi, ama hain değildi.

---

4 Suffolk Kontu'nun aile adı, babası III. Suffolk Kontu Michael de la Pole'dan gelir. William de la Pole, Michael'ın küçük oğluydu. (ç.n.)

5 Plantagenet'in babası idam edildiği için kral onun bütün unvanlarını kaldırmıştır. Richard Plantagenet (1411-1460), sonradan III. York Dükü olmuştur. IV. Edward ile III. Richard'ın babasıdır. (ç.n.)

6 Aslında dedesinin babasıydı. (ç.n.)

7 Temple Garden, herkesin dilediği gibi konuşabileceği bir yerdi. (ç.n.)

Somerset'ten daha iyi kılıç kullananlar
Karşısında da kanıtlayabilirim bunu.
Zamanın akışı içinde istediğim gerçekleşirse,
Seni ve yandaşın Pole'u
Belleğime kaydedip anımsayacağım;
Bu yaklaşımınızın hesabını sizden soracağım.
Ayağınızı denk alın, uyarmadı demeyin sonra.

SOMERSET

Tamam, bizi karşında her zaman hazır bulacaksın;
Bu renk senin düşmanın olduğumuzu anımsatsın sana,
Çünkü dostlarımla ben bu gülü hep takacağız yakamıza.

PLANTAGENET

Onurum üzerine yemin ederim ki,
Bu beyaz, öfkeli gülü,
Kana susamış nefretimle,
Ben ve dostlarım solup mezara girene
Ya da hakkım olan makama çıkana kadar takacağız.

SUFFOLK

Hadi görelim, hırsın içinde boğul emi!
Bir daha görüşünceye kadar hoşça kal.
(Çıkar.)

SOMERSET

Pole ben de geliyorum, hoşça kal, haris Richard.
(Çıkar.)

PLANTAGENET

Nasıl da meydan okudular,
Ben de katlanmak zorunda kaldım.

WARWICK

Ailen hakkındaki bu iftiralar,
Winchester ile Gloucester'ı barıştırmak için yapılacak
Bir sonraki parlamento oturumunda düzeltilecek.
Bu oturumda York Dükü yapılmazsan,
Warwick unvanıyla yaşamayayım.

Bu arada, sana olan sevgimle,
Kibirli Somerset ile William Pole'a
Karşı olduğumun bir göstergesi olarak,
Yandaşlarının taktığı gülü ben de takacağım.
Hepinizi önünde şunu söyleyeyim:
Bugün Temple Bahçesi'nde,
İki düşman tarafın tartışması,
Kırmızı ya da beyaz gül taraftarı olan
Binlerce insanı ölüme götürecek, karanlığa gömecektir.

PLANTAGENET

Vernon dostum, beyaz gül koparıp
Benim tarafımı tuttuğun için sana teşekkür borçluyum.

VERNON

Bu gülü her zaman takıp sizi destekleyeceğim.

AVUKAT

Ben de.

PLANTAGENET

Hepiniz sağ olun beyler,
Hadi dördümüz yemeğe gidelim şimdi,
Korkarım bu kavga yüzünden
İleride çok kan dökülecek.
(*Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Londra kulesi.*)

(*Mortimer ve oturduğu iskemleyi taşıyan iki zindancı girer.*)

MORTIMER

Bu tükenen insanın iyi yürekli zindancıları,
Bırakın huzur bulsun ölmekte olan Mortimer burada.
Uzun süredir zindanda yaşamaktan her yanım sızlıyor

İşkence masasından yeni kalkmış mahpuslarınki gibi;
Bu ak düşmüş saçlar ölümün habercisi,
Dertlerle dolu bir çağda Nestor gibi kocayan
Edmund Mortimer'in sona yaklaştığını bildiriyor.
Bu gözler, tıpkı yağı tükenmiş kandiller gibi,
Cılız ışıklarıyla bu dünyadan çıkışı gösteriyor.
Kederin ağırlığıyla çöken bu omuzlar, çelimsiz kollar,
Kuru dalları yerlere sarkmış asmaya benziyor.
His kalmamış bu güçsüz bacaklarda,
Bu toprak olmaya yüz tutmuş bedeni artık taşıyamıyor;
Hiçbir çarenin olmadığını biliyorlarmış gibi,
Hemen mezara girmeye istekliler sanki.
Söyle bana zindancı, yeğenim geliyor mu?

1. ZİNDANCI

Lordum, Richard Plantagenet gelecek.
Temple'daki odasına haber yolladık;
Geleceğini söyledi.

MORTIMER

Tamam, ruhum ancak o zaman huzura erecek.
Zavallı delikanlı! O da benim gibi haksızlığa uğradı.
Henry Monmouth'un tahta çıkmasından önce,
Çok iyi bir silahşordum, ama o kral olduktan sonra
İğrenç bir akıbete uğradım.
İşte Richard da o zaman yoksun bırakıldı
Unvanından ve mirasından.
Ama şimdi, insanoğlunun acılarına son veren
Adil ölüm kurtaracak beni buradan.
Onun acılarının da son bulmasını isterim,
Dilerim geri alır kaybettiklerini.
(*Richard Plantagenet girer.*)

1. ZİNDANCI

Lordum sevgili yeğeniniz geldi.

MORTIMER

Dostum Richard Plantagenet mi geldi?

PLANTAGENET

Evet soylu dayıcığım,
Haksız davranışlara katlanmak zorunda kalan,
Son zamanlarda pek sevilmeyen yeğenin geldi.

MORTIMER

Yardımcı olun sarılayım boynuna,
Onun göğsünde vereyim son nefesimi.
Dudaklarım yanaklarına değince söyleyin ki,
Son kez öpeyim yeğenimi sevgiyle.
York soyundan gelen soylu delikanlı,
Anlat şimdi, neden son günlerde sevilmeyen dediğini?

PLANTAGENET

Önce rahat et, koluma daya o yaşlı sırtını;
Ben de anlatayım sana duyduğum rahatsızlığı.
Bugün, bir konu üzerine çıkan tartışmada,
Ağır sözler söyledik Somerset'le birbirimize;
Somerset aşağıladı beni,
Küstahça dil uzattı babamın ölümüne;
Utandığım için birden dilim tutuldu,
Yoksa karşılık verirdim aynı şekilde.
Sevgili dayıcığım, babamın hatırası için,
Gerçek bir Plantagenet olarak,
Ve akrabalık hatırına söyle,
Babam Cambridge Kontu'nun başı neden kesildi.

MORTIMER

Sevgili yeğenim, benim hapsedilmeme,
Bütün gençliğimi
Bu korkunç zindanda tüketmeme neden olan olay,
Babanın da o feci ölümüne neden oldu.

PLANTAGENET

Açıklar mısın bu nedeni biraz daha,
Ben hiçbir şey bilmiyorum, tahmin de edemiyorum.

MORTIMER

Açıklayacağım, tükenen soluğum izin verirse,
Ölüm yakama yapışmazsa öykümü bitirmeden önce.

Şimdiki kralın dedesi IV. Henry, Edward'ın büyük oğlu,
Tahtın yasal vârisi Richard'ı tahttan indirdi;
Henry kral olduktan sonra,
Onun tacı ele geçirmesinin haksız olduğunu düşünen
Kuzeyin güçlü lordları Percy'ler,
Benim tahta çıkmam gerektiğini ileri sürdüler.
Bu savaşçı lordların böyle düşünmelerinin nedeni,
Genç Kral Richard'ın vâris bırakmadan tahttan
indirilmesi,
Taht üzerindeki hakkın bana geçmesiydi;
Çünkü ben anne tarafından Kral Edward'ın
üçüncü oğlu,
Clarence Dükü Lionel'ın soyundan gelmekteyim.
Buna karşın, o da bu yüce soyun dördüncü çocuğu,
Gent'li John'un oğludur.
Ne yazık ki, yasal vârisi tahta çıkarmaya çalışanlar
Yaşamlarından, ben de özgürlüğümden oldum.
Bu olaydan çok sonra, V. Henry,
Babası Bolingbroke'dan sonra tahta geçince,
York Dükü ünlü Edmund Langley'in kızı,
Benim kız kardeşim, senin annen ile evlenen
Baban Cambridge Kontu, üzüntümü görünce,
Bir ordu topladı, beni kurtarıp
Tahta çıkarmaya kalktı, ama tıpkı diğerleri gibi,
O soylu lord da savaşı kaybetti
Ve başı kesilerek idam edildi.
İşte tahtın vârisi Mortimer'ler böyle ezildi.

PLANTAGENET

Siz de lordum, Mortimer'lerin sonuncususunuz.

MORTIMER

Doğru; çocuğum yok bildiğin gibi,
İşte tükenen soluğum da ölümümün habercisi,
Sensin benim tek vârisim: Sonucu sen çıkarmalı,
Ama adımlarını çok dikkatli atmalısın.

PLANTAGENET

Ciddi uyarılarını asla unutmayacağım.
Düşünüyorsan da, babamın idamı
Kanlı bir zulümden başka bir şey değil.

MORTIMER

Sesini fazla yükseltme yeğenim, kurnaz ol;
Lancaster soyu bir dağ gibidir, yerinden oynatılamaz.
Ama şimdi dayın yerinden oynatıldı, gidiyor,
Usandıklarında sarayını terk eden,
Sonsuza dek kalacakları yere göç eden prensler gibi.

PLANTAGENET

Ah dayı, keşke şu ömrümün bir kısmını sana
verebilseydim,
Geçen yıllarını geri alabilseydim.

MORTIMER

O zaman, öldüreceği yerde,
Yaralar açan bir kasap misali
Haksızlık etmiş olurdun bana.
Yas tutma ardımdan,
Benim için dua et sadece,
Sadece cenaze törenimi düzenle.
Elveda, dilerim umduklarının hepsi gerçekleşir,
Başarılı olursun bu hayatta, barışta ve savaşta!
(*Ölür.*)

PLANTAGENET

Kavga değil, huzur bulsun ruhun!
Zindanda, çetin bir yolculukla geçirdin ömrünü,
Bir keşiş gibi yaşadın her gününü.
Kalbimde saklayacağım öğütlerini,
Şimdilik erteliyorum yapmak istediklerimi.
Zindancılar, götürün onu buradan,
Ben de daha iyi bir tören düzenleyeyim
Onun buradaki hayatından.
(*Zindancılar, Mortimer'in cesedini taşıyarak çıkarlar.*)

Söndü Mortimer'in cılız meşalesi,
Onu, daha basit insanların ihtirası boğdu;
Somerset'in bana yaptığı haksızlığa
Ve aileme yönelik iftiralarına karşın,
Hiç kuşkusuz onurumu yeniden elde etmeliyim;
Bu yüzden, hemen parlamentoya gitmeliyim.
Ya soyumun hakkı olan unvanım geri verilir bana
Ya da öcümü almak için harekete geçerim,
Bana yapılan haksızlığa karşı.
(Çıkar.)

III. Perde

1. Sahne

(*Londra. Parlamento.*)

(Tören boruları. Kral, Exeter, Gloucester, Warwick, Somerset, Suffolk, Winchester Piskoposu, Richard Plantagenet ve diğerleri girerler.
Gloucester bir dilekçe vermek ister, Winchester elinden kapıp yırtar.)

WINCHESTER

Titizlikle düşünülmüş, özenle kaleme alınmış
Şikâyet dilekçesi ile geliyorsun demek!
Bak dostum Gloucester'lı Humphrey,
Beni herhangi bir konuda suçlamak istiyorsan
Bunu hazırlanmadan, önceden planlamadan yap;
Tıpkı benim gibi, çünkü bana yönelttiğin suçlamalara
Hazırlanmadan yanıtlayacağım seni.

GLOUCESTER

Seni haddini aşan, küstah rahip,
Dua et ki, burası kendimi kontrol etmemi gerektiriyor,
Yoksa beni aşağılamanı gösterirdim sana.
Yazıya dökerek gözler önüne serdiğim
O korkunç, akıl almaz suçlarını uydurduğumu
Ya da kaleme aldığım suçlarını kelimesi kelimesine

Sözlü olarak aktaramayacağımı sanma.
Zaten piskopos efendi,
Senin o arsızca kötülüklerini,
Değersiz, ahlaksızlık yayan,
İnsanların arasına nifak sokan,
Düzenbaz biri olduğunu
Kundaktaki bebekler bile bilir.
Sen dünyanın en alçak tefecisisin,
Doğuştan serkeşsin, huzurun düşmanısın,
Utanmaz bir şehvet düşkünüsün,
Sen bulunduğun makama yakışmıyorsun.
Ya ihanetine ne diyelim?
Londra Köprüsü'nde beni öldürtmek için,
Londra Kulesi'ndeki gibi tuzak kurmandan
Daha iyi bir kanıt olur mu?
Ayrıca, aklından geçenleri bir okuyabilsek,
Korkarım velinimetin kral bile
O hırs dolu yüreğinin hedeflerinden biridir.

WINCHESTER

Gloucester, sana meydan okuyorum.
Lordlar, izin verin ve dinleyin yanıtımı.
Söylediği gibi açgözlü, hırslı ya da ahlaksızsam,
Nasıl oluyor da bu kadar yoksulum?
Nasıl oluyor da yükselmeye çalışmıyorum,
Kendi alanımda görevimi yapıyorum?
Nifak suçlamasına gelince,
Benim kadar huzur arayan var mıdır acaba,
Kızdırıldığım anlar dışında?
Hayır lordlarım, beni öfkelendiren bu değil.
Dükü kışkırtan da bu değil.
Onun tek amacı, dizginlerin yalnızca kendi elinde olması,
Kralın yakınında bir tek kendinin bulunması.
Bu nedenle yüreğinde fırtınalar kopuyor

Ve bu gibi suçlamalarda bulunuyor.
Ama şunu bilmeli ki, onun kadar iyi...

GLOUCESTER

Benim kadar iyi mi!
Sen, dedemin piçi![1]

WINCHESTER

Evet, soylu bayım, sorarım size, ya siz nesiniz,
Bir başkası yerine ülkeyi yöneten birinden başka?

GLOUCESTER

Haddini bilmez, küstah rahip, ben kral naibi değil miyim?

WINCHESTER

Ben de yüksek mevkide bir din adamı değil miyim?

GLOUCESTER

Evet, tıpkı bir kalede saklanıp
Çaldıklarını korumaya çalışan bir haydut gibi.

WINCHESTER

Saygısız Gloucester!

GLOUCESTER

Saygı gerektiren yanın ruhani görevin, ama kişiliğin değil.

WINCHESTER

Papalık bunun hesabını sorar.

WARWICK

Ona koş öyleyse.

SOMERSET

Lordum göreviniz susmanızı gerektiriyor.

WARWICK

Evet ama piskoposun sustuğunu göremiyorum.

SOMERSET

Lordum o bir din adamı,
Makamına göre davranılmalı.

---

1 Sonradan Kardinal olan Winchester Piskoposu Henry Beaufort, Gent'li John'un dört yasadışı oğlundan ikincisidir. Sonradan John annesiyle evlenince oğulları Henry de yasal sayılmıştır. (ç.n.)

WARWICK

Ben de diyorum ki, makamına göre daha mütevazı olmalı;
Din adamlığına yakışmıyor onun böyle tartışması.

SOMERSET

Evet, ama kutsal durumu böylesine lekelenmemeli.

WARWICK

Görevi kutsal ya da değil, ne olmuş yani?
Lord Gloucester kral naibi değil mi?

PLANTAGENET

(Kendi kendine.)
Plantagenet, dilini tutmalısın.
"Efendi, gerektiğinde konuş,
Sen ne cüretle soylularla tartışırsın," diyebilirler.
Oysa Winchester'a birkaç söz söylemek isterdim.

KRAL

Amcalarım Gloucester ve Winchester,
Sizler İngiliz devletinin koruyucularısınız,
Dualar etkili olsa, dua eder
Ve birleştirirdim yüreklerinizi sevgi ve dostlukla.
Sizin gibi iki soylu lordun böylesine tartışması
Bir skandaldır tacımız adına.
İnanın lordlarım, yaşım genç olmasına rağmen,
Bu anlaşmazlığın ülkeyi için için kemiren
Zehirli bir yılan olduğunu söyleyebilirim.
(Dışarıdan sesler gelir: "Kahrolsun, kırmızı cüppeliler!")
Bu gürültü de neyin nesi?

WARWICK

Sanıyorum, Piskopos'un adamlarınınbaşlattığı bir şamata.
(Dışarıdan yine sesler gelir: "Taş atıyorlar, taş atıyorlar." Maiyetiyle Londra Belediye Başkanı girer.)

BELEDİYE BAŞKANI

Ah sayın lordlarım, iyi yürekli Henry,
Acıyın Londra kentine, acıyın bizlere!

Piskopos'un ve Gloucester'in adamları,
Silah taşımaları yasaklandığı için,
Taşlarla doldurmuşlar ceplerini,
Karşı karşıya gelmiş,
Taş yağdırıyorlar birbirlerine,
Öfkeden gözü dönmüş hepsinin
Şapşal kafaları patladı birçoğunun.
Hemen her sokakta evlerin camları kırıldı,
Biz de korkudan kapattırdık dükkânları.

(İçeri kafalarından kanlar akan ve hâlâ tartışan Winchester ile Gloucester'in adamları girer.)

KRAL

Bize ettiğiniz bağlılık yemini adına,
Kavgayı kesmenizi ve huzuru korumanızı emrediyorum.
Gloucester amca, lütfen yatıştırın bu kavgayı.

1. HİZMETÇİ

Olmaz, taş atmamız yasaklanırsa dişlerimizle dövüşürüz.

2. HİZMETÇİ

Ne yaparsanız yapın, biz de kararlıyız.

(Yeniden kavgaya tutuşurlar.)

GLOUCESTER

Emrimde çalışanlar durun,
Bırakın şu saçma sapan kavgayı.

3. HİZMETÇİ

Lordum sizin dürüst ve adil bir insan olduğunuzu,
Kralımız dışında, sizden daha soylu biri olmadığını
biliyoruz.
Sizin gibi erdemli bir insanı, ülkeye babalık yapan birini
Bir ukalanın karalamasına izin vermektense,
Çoluğumuz, çocuğumuz, hepimiz savaşmayı,
Düşmanlarınız tarafından öldürülmeyi göze alırız.

1. HİZMETÇİ

Evet, tırnaklarımız kırılıncaya kadar dövüşeceğiz,
Öldüğümüzde büyük bir alanı kaplayacak cesetlerimiz.

(Yeniden dövüşürler.)

GLOUCESTER
Durun diyorum size, bırakın kavgayı,
Eğer söylediğiniz gibi beni seviyorsanız,
Beni dinleyin, vazgeçin bu kavgadan.
KRAL
Öf, bu anlaşmazlık ne kadar da üzüyor beni!
Lord Winchester, şikâyetimi ve gözyaşlarımı
Görüp de nasıl yumuşamazsınız?
Siz acımazsanız kim acıyacak bana?
Kimler huzur isteyebilir,
Din adamları kavgadan yanaysa?
WARWICK
Barışın sayın naip Winchester barışın.
İnadınızı sürdürüp kralımızı öldürmek,
Ülkenizi yerle bir etmek istemiyorsanız.
Görüyorsunuz, düşmanlığınız yüzünden
Yapılan kötülükleri, işlenen cinayetleri.
Barışın kana susamadıysanız eğer.
WINCHESTER
Benden özür dilemeli, yoksa asla barışmam.
GLOUCESTER
Krala olan bağlılığım, boyun eğmemi gerektiriyor,
Ama ilk adımı atmaktansa,
Rahibin yüreğini sökerim daha iyi.
WARWICK
Bakın Lord Winchester,
Dük bastırdı öfkesini,
Artık çatmıyor kaşlarını.
Siz neden hâlâ kızgın
Ve asık suratlısınız?
GLOUCESTER
İşte Winchester elimi uzatıyorum sana.
KRAL
Utan Beaufort amca, utan!
Kinin çok büyük ve affedilmez günah olduğunu,

Sen söylüyordun vaazlarında,
Şimdi savunduğun şeyin baş günahkârı sen mi olacaksın?

WARWICK

Tatlı kral! Piskoposu nazikçe pes ettirecek bir söz bu.
Ne kadar ayıp Lord Winchester, yumuşayın artık.
Ne yapmanız gerektiğini bir çocuk mu söylemeli?

WINCHESTER

Öyle olsun, Gloucester seninle barışıyorum,
Sevgini sevgiyle, elini elimle karşılıyorum.

GLOUCESTER

(*Kendi kendine.*)
Evet, ama korkarım boş bir yürekle.
İşte bakın dostlarım, sevgili yurttaşlarım;
El sıkışmamız, ikimiz ve yandaşlarımız için
Barış anlaşmasını simgeliyor.
Tanrı yardımcım olsun, hiç yalanım yok!

WINCHESTER

(*Kendi kendine.*)
Tanrı yardımcım olsun, benimse hiç niyetim yok!

KRAL

Ah sevgili amcam, iyi yürekli Gloucester Dükü,
Bu anlaşma, bilemezsin ne kadar mutlu etti beni!
Hizmetçiler dağılın, artık rahatsız etmeyin bizi;
Hepiniz dost olun efendilerinizin yaptığı gibi.

1. HİZMETÇİ

Peki, ben doktora görüneyim.

2. HİZMETÇİ

Ben de.

3. HİZMETÇİ

Ben de meyhaneye, bakalım bana iyi gelecek mi?
(*Belediye başkanı, maiyeti ve hizmetçiler çıkarlar.*)

WARWICK

İyi yürekli velinimetim,
Richard Plantagenet'in haklarının iadesi konusundaki
Bu dilekçeyi kabul buyurun.

GLOUCESTER

İyi bir konuya değindiniz Lord Warwick,
Saygıdeğer efendimiz,
Konuyu enine boyuna incelerseniz görürsünüz
Richard'ın haklarını geri vermenizin doğru olacağını,
Özellikle de, siz majestelerine Eltham Sarayı'nda
Söz ettiğim nedenlerden dolayı.

KRAL

Amca, hepsi de çok haklı nedenlerdi;
Bu yüzden sevgili lordlarım, kararımız
Richard'ın soyluluk haklarının geri verilmesidir.

WARWICK

Richard'ın soyluluk hakları geri verilsin,
Böylece babasının uğradığı haksızlık giderilsin.

WINCHESTER

Herkes gibi, Winchester de aynı şeyi istiyor.

KRAL

Richard, bize sadık kalırsan, bununla kalmayız,
York hanedanının mirası olan
Tüm haklarım geri veririz.

PLANTAGENET

Hizmetkârınız, size sadık kalacağına yemin ediyor,
Ölene kadar size hizmet edeceğine ant içiyor.

KRAL

Öyleyse diz çök ayaklarımızın dibine;
Gösterdiğin bağlılığı ödüllendiriyoruz,
Kahramanlık simgesi York kılıcını sana veriyoruz.
York Dükü'sün artık, ayağa kalk şimdi.

PLANTAGENET

Richard ayağa kalkarken, yok olsun düşmanlarınız!
Görevime başlarken, siz majestelerine garazı
Olan varsa hepsi kahrolsun!

HEPSİ

Yüce Prens, kudretli York Dükü, hoş geldin aramıza!

SOMERSET

(Kendi kendine.)

Yok ol alçak Prens, soysuz York Dükü!

GLOUCESTER

Majestelerinin denizleri aşarak Fransa'ya gitmesi
Ve orada taç giymesinin tam zamanıdır şimdi.
Bir kralın varlığı çok mutlu eder
Uyruklarını ve sadık dostlarını,
Düşmanlarının da cesaretini kırar.

KRAL

Gloucester söyleyince Henry gider,
Yolunu keser birçok düşmanın dostça öğütler.

GLOUCESTER

Gemiler hazır, yolunuzu gözler.

(Borular çalınır. Exeter dışında herkes çıkar.)

EXETER

Evet, ne olacağını görmeden,
İlerleyebiliriz İngiltere'de, Fransa'da,
Soylular arasında çıkan bu anlaşmazlık ateşi,
Usul usul yanıyor zoraki sevgi külleri altında,
Ama alev alacak eninde sonunda.
Hastalıklı organlar nasıl yavaş yavaş çürür,
Nasıl etler dökülür, kemikler dağılırsa,
Bu rezil, kinci anlaşmazlık da,
Yol açacak iç savaşa.
V. Henry zamanında,
Büyüğünden emzikli bebeğe kadar bilinen,
O korkunç kehanet, korkarım gerçekleşecek:
Monmouth'ta doğan Henry,[2] her savaşı kazanacak,
Ama Windsor'da doğan Henry[3] her şeyi yitirecek.
Her şey o kadar belli ki, o üzücü günler gelmeden,
Ömrünün sona ermesini istiyor Exeter.

(Çıkar.)

---

2 V. Henry.

3 VI. Henry.

2. Sahne

(*Fransa. Rouen önleri.*)

(*Kıyafet değiştirmiş La Pucelle ile köylü gibi giyinmiş, çuval taşıyan dört asker girer.*)

PUCELLE

İşte burası kentin kapıları, Rouen kapıları.
İçeri girmeliyiz fark ettirmeden, kurnazlıkla.
Tedbirli olun, dikkat edin sözlerinize;
Sattıkları tahılın parasını almaya gelmiş
Kaba saba köylüler gibi konuşun.
Umduğum gibi gider de içeri girebilirsek,
Bir de nöbetler gevşek tutuluyorsa,
Bir işaret vereceğim bizimkilere
Veliaht Charles saldırsın diye.

1. ASKER

Çuvallarımızla çuvallatacağız kenti,
Biz olacağız Rouen'ın lordu, efendisi,
Bu yüzden vuralım kapıya.

(*Kapıya vurur.*)

NÖBETÇİ

(*İçeriden.*)

Qui est là?[4]

PUCELLE

Paysans, pauvres gens de France.[5]

NÖBETÇİ

Girin içeri, pazar çanı çaldı.

PUCELLE

Rouen, yerle bir edeceğim surlarını.

(*La Pucelle ve yanındakiler kente girerler. Charles, Orleans, Alençon, Reignier ve askerler gelir.*)

---

4 Kim o? (Fr.)

5 Ürününü satmaya gelen yoksul Fransız köylüleri. (Fr.)

CHARLES

Ermiş Denis kutsasın bu güzel stratejiyi!
Rouen'da tasasız uyuyabileceğiz bir kez daha.

ORLEANS

Buradan girdi Pucelle ile adamları;
Şimdi içeride, ama nasıl bildirecek bize,
Bu kapının en güvenli giriş olup olmadığını.

ALENÇON

İlerideki kuleden bir meşale sallayarak.
Bir kez sallamasının anlamı,
Girdiği kapıdan daha zayıf kapı olmadığı.

(*La Pucelle girer, kulenin üstünde meşaleyi sallar.*)

PUCELLE

Bakın, Rouen'ı kendi yurttaşlarına kavuşturacak,
Talbot ve adamlarını tümden yakacak,
Elimdeki düğün dernek meşalesine.

(*Çıkar.*)

ORLEANS

Bak işte soylu Charles, dostumuzun işareti;
İlerideki kulede parlıyor yanan ateşi.

CHARLES

Parla intikamın kuyruklu yıldızı gibi,
Düşmanlarımızın yenilgisini bildiren kâhin.

ALENÇON

Vakit kaybetmeyelim, gecikme sonumuz olur.
İçeri girelim ve bağıralım "Veliaht geliyor," diye;
Sonra da haklayalım nöbetçileri.

(*Silah başı borusu. Çıkarlar.*)

(*Başka bir silah başı borusu. Talbot vuruşarak içeri girer.*)

TALBOT

Fransa, Talbot bu beladan sağ çıkarsa,
Ödeyeceksin bu ihaneti gözyaşlarınla.
O kahrolası büyücü, Pucelle cadısı,

Bizi gafil avladı
Ve bu cehennem felaketini başımıza sardı,
Zor kurtulduk Fransa'nın gösteriş tutkusundan.

(Çıkar. Silah başı borusu. Çarpışmalar. Bedford bir iskemle üzerinde içeri getirilir. Talbot ve Burgonya girer. La Pucelle, Charles, Orleans, Alençon ve Reignier surlarda görünürler.)

PUCELLE

Merhaba yiğitler! Ekmek yapacak ununuz mu yok?
Bence Burgonya Dükü içine yabanotları karışan
Bu unu, böyle bir fiyata satın almaktansa
Oruç tutmayı tercih eder; nasıl, beğendiniz mi tadını?

BURGONYA

Defol git alçak iblis, utanmaz fahişe,
Bütün bunları tıkacağım senin boğazına,
O zaman lanet edeceksin bu buğday hasadına.

CHARLES

O zamana kadar, saygıdeğer efendin açlıktan ölebilir.

BEDFORD

Gevezelik etmenin sırası değil,
Alınmalı bu ihanetin intikamı.

PUCELLE

Sen ne yapabilirsin ki ak sakallı?
Mızrak oyunu oynayıp ölümüne çarpışacak mısın
iskemlende?

TALBOT

Çevresi şehvetle sarılmış
Fransa'nın iğrenç iblisi, kötü niyetlerin cadısı.
Yakışıyor mu sana bir yiğidin yaşıyla dalga geçmek,
Bir ayağı çukurda olan birini korkaklıkla suçlamak?
Yosma, ya seninle kapışırım bir raunt daha
Ya da yok olur gider Talbot bu utançla.

PUCELLE

O kadar mı kızıştın bayım?
Boş ver Pucelle, artık konuşma.

Talbot gürledi mi, ardından yağmur gelir.
(*İngilizler birbirleriyle fısıldaşırlar.*)
Tanrı meclisinizi başarılı kılsın! Kim konuşacak şimdi?

TALBOT

Cesaretin var mı bizimle cephede çarpışmaya?

PUCELLE

Lord hazretleri bizi aptal sanıyorlar herhalde,
Girişimde bulunacakmışız bizim olanın,
Bizim olup olmadığını saptamak için hem de.

TALBOT

Alençon, ben şu şakacı Hekate'yle değil,
Seninle ve diğerleriyle konuşuyorum.
Savaşacak mısınız gerçek birer asker gibi?

ALENÇON

Hayır senyör.

TALBOT

Senyörünün canı cehenneme!
Aşağılık Fransız katırcıları sizi!
Köylü uşaklar gibi yapışmışlar surlara,
Cesaretleri yok soylular gibi silaha sarılmaya.

PUCELLE

Gidelim komutanlar! Surlardan inelim,
Hayra alamet değil Talbot'un bakışları.
Tanrı'ya emanet olun lordum,
Biz burada olduğumuzu söylemeye gelmiştik yalnızca.
(*Surlardan çıkarlar.*)

TALBOT

Çok geçmeden biz olacağız orada,
Yoksa Talbot'un büyük ünü dönüşecek utanca!
Soyunun üstüne ant iç Burgonya,
Fransa'da uğradığın haksızlıkları unutmayacağına,
Bu kenti tekrar alacağına ya da öleceğine;
İngiliz Kralı Henry'nin yaşadığından,

Babasının bu ülkeyi fetheden kişi olduğundan,
Ve Aslan Yürekli Richard'ın yüreğinin
Burada gömülü olduğundan ne kadar eminsem,
Ant içiyorum ben de:
Bu kenti ya alacağım, ya öleceğim.

BURGONYA

Ben de aynen ant içiyorum.

TALBOT

Ama gitmeden önce,
Gözetelim ölmekte olan prensi,
Yiğit Bedford Dükü'nü,
Hadi lordum, götürelim sizi
Hastalar ve yaşlılar için daha uygun bir yere.

BEDFORD

Lord Talbot, onurumla oynamayın böyle.
Oturacağım ben burada, Rouen'ın surları önünde,
Ortak olacağım acınıza, sevincinize.

BURGONYA

Cesur Bedford, rıza göstermelisiniz.

BEDFORD

Buradan gitmek için değil; bir yerde okumuştum:
Gözüpek Pendragon[6] hasta yatağından kalkıp
Cepheye gitmiş ve düşmanı alt etmiş,
İnanıyorum ki, varlığım askerleri yüreklendirecektir,
Çünkü onları hep kendim gibi hissetmişimdir.

TALBOT

Ne korkusuz bir yürek var ölmekte olan bu insanda!
Öyle olsun. Tanrı yaşlı Bedford'u güvende tutsun!
Artık bırakalım şu gevezeliği yiğit Burgonya,

---

6 Uther Pendragon, Roma-Briton karışımı efsanevi kral; Kral Arthur'un babasıydı. Pendragon, "bütün ejderlerin başı" demektir. Uther hasta yatağından kalkıp atına atlamış ve Saksonlara karşı ordunun başına geçmiştir. Saksonlar'ın ona "yarı ölü kral" demelerine karşın onları yenmiştir. Ama Saksonların zehir kattığı bir kaynak suyunu içince ölmüştür. (ç.n.)

Dağılan güçlerimizi toplayalım
Ve böbürlenen düşmanın üstüne sürelim.
(Bedford ve hizmetçiler dışında herkes kente doğru çıkar.)
(Silah başı borusu. Çarpışmalar. Sir Fastolfe ile bir yüzbaşı girer.)

YÜZBAŞI
Sir John Fastolfe, nereye böyle aceleyle?

FASTOLFE
Nereye mi? Kaçıp canımı kurtaracağım:
Görünüşe göne yenileceğiz yine.

YÜZBAŞI
Ne! Kaçıp Lord Talbot'u yalnız mı bırakacaksınız?

FASTOLFE
Evet, canımı kurtarmak için tüm Talbot'lar vız gelir.
(Çıkar.)

YÜZBAŞI
Ödlek şövalye! Tanrı belanı versin!
(Kente gitmek için çıkar.)
(Geri çekilme borusu. Kılıç dövüşleri. La Pucelle, Alençon ve Charles kaçar.)

BEDFORD
Artık huzur bul ruhum, uç göklere Tanrı istediğinde,
Düşman yenildi ya artık gam yemem.
Değeri düşmüş insanların itibarı ve gücü ne olabilir ki?
Daha bir süre önce bizi aşağılayanlar,
Kaçıp kurtuldukları için şimdi mutludurlar.
(Bedford ölür, iki hizmetçi tarafından iskemlesiyle içeri götürülür.)
(Borular. Talbot, Burgonya ve diğerleri girerler.)

TALBOT
Bir gün içinde kaybedildi ve geri alındı!
Bu çifte onurdur Burgonya.
Bu zafer Tanrı'nındır!

BURGONYA
Savaşçı, cesur Talbot,
Burgonya seni yüreğinin mabedine koyuyor
Ve orada soylu eylemlerinin yiğitlik anıtını dikiyor.
TALBOT
Teşekkürler soylu Dük. Ama şu Pucelle nerede?
Sanırım ona yardım eden şeytanı uykuda.
Nerede şimdi Orleans'ın palavraları, Charles'ın şakaları?
Hepsi de keyifsiz mi yoksa?
Rouen kederden bükmüş boynunu,
Cesur geçinen insanları tabanları yağladı diye.
Şimdi bu kentte düzeni sağlamalıyız,
Buraya bazı uzman subaylar koymalıyız.
Sonra da kralımızı karşılamak için Paris'e yollanmalıyız,
Genç Henry ve soylular orada çünkü.
BURGONYA
Lord Talbot ne isterse Burgonya onu yapar.
TALBOT
Ama buradan ayrılmadan önce,
Unutmayalım Bedford Dükü'nün cenaze törenini,
Rouen'da bitirelim formaliteleri.
Ondan daha cesuru almamıştır eline mızrağı,
Ondan iyi yüreklisi gelmemiştir yeryüzüne.
Ne yazık ki krallar, imparatorlar da ölür,
Ölümle insanın dertleri son bulur.
(Çıkarlar.)

3. Sahne
(Rouen yakınlarında bir ova.)

(Charles, Orleans, Alençon, La Pucelle ve askerler girerler.)

PUCELLE
Lordlar, canınız sıkılmasın bu olup bitenlere,
Ağıtlar da yakmayın elden giden Rouen'a.

Kaygı duymakçare değildir, çaresi olmayan şeylere,
Ama yıpratır insam yine de.
Bırakın kendinden geçen Talbot böbürlensin bir süre,
Tavus kuşu gibi kuyruğunu kabartıp dolaşsın ortalıkta.
Biz de kopartırız kuyruğundaki o renkli tüylerini,
Yeter ki veliaht ve diğerleri yapsınlar söylenenleri.

CHARLES

Bugüne kadar senin rehberliğinde çarpıştık,
Hiç kuşku duymadık senin büyüne, becerine;.
Asla güvenimizi sarsmaz bir kereye özgü ani yenilgi.

ORLEANS

Bir çıkar yol bul o zekânla,
Biz de seni ünlü yapalım bütün dünyada.

ALENÇON

Heykelini dikeriz kutsal bir yere,
Herkes eğilir önünde bir ermişi selamlar gibi,
Başarımız için bu işe ver kendini tatlı bakire.

PUCELLE

Öyleyse, iyi dinleyin, Jan'ın önerdiği plan şöyle:
Burgonya Dükü'nün aklını çelmeliyiz tatlı sözlerle,
Onu ayartıp yanımıza çekmeliyiz,
Talbot'u bırakıp bize katılmasını sağlamalıyız.

CHARLES

Çok haklısın tatlım bunu başarabilirsek,
Fransa'da barınamaz Henry'nin savaşçıları.
Kentlerimizi terk etmek zorunda kaldıklarında
Böyle böbürlenemezler karşımızda.

ALENÇON

Kovulmalılar sonsuza dek Fransa'dan,
Bir tek kontlukları bile kalmamalı burada.

PUCELLE

Bu sorunu sonlandırmak için istediğim gibi,
Siz, saygıdeğer lordlar göreceksiniz nasıl çalıştığımı.

(*Uzaktan trampet ve davul sesleri gelir.*)

Dinleyin! Trampet seslerinden belli oluyor
Ordularıyla Paris'e yürüdükleri.
(Bir İngiliz marşıyla, sahne gerisinden Talbot'un askerleriyle geçtiği görülür.)
İşte gidiyor Talbot çekmiş sancaklarını,
Onu izliyor tüm İngiliz taburları.
(Bir Fransız marşı duyulur, Burgonya Dükü ve askerleri girer.)
İşte artçı kuvvetler olarak da dükün askerleri,
Bizden yana bir şans geriden gelmesi.
Görüşme borusu çalsınlar; onunla konuşalım.
(Görüşme borusu çalınır.)

CHARLES

Burgonya Dükü ile görüşme mi yapacağız?

PUCELLE

Yüce Fransa veliahdı, işte yurttaşınız.

BURGONYA

Ne istiyorsun Charles? Şu anda yürüyüş halindeyim.

CHARLES

Onunla konuş Pucelle ve büyüle onu sözlerinle.

PUCELLE

Yiğit Burgonya, Fransa'nın tek umudu!
Dur, gitme, izin ver konuşsun seninle hizmetkârın.

BURGONYA

Konuş, ama lafı uzatma.

PUCELLE

Ülkene bak, bak bereketli Fransa'ya,
Bak da gör, nasıl yıkılmış kentler, kasabalar,
Acımasız düşman yıkıntıya çevirmiş her yanı.
Ölmek üzere olan yavrusuna bakan bir ana gibi bak,
Nasıl acılar içinde kıvranıyor Fransa,
Yaralara bak, inleyen ülkenin bağrında açtığın
O akıl almaz yaralara;
Bu yüzden çevir keskin kılıcını başka tarafa,
İndir onu, yardım isteyenlerin değil,

Ülkeni talan edenlerin başına!
Ülkenin bağrından akan bir damla kan,
Düşmanın sel gibi akan pıhtılaşmış kanından
Daha fazla üzmeli seni.
Bu nedenle dön bize sel gibi gözyaşlarıyla,
Temizle ülkenin lekelenmiş şerefini.

BURGONYA

(*Kendi kendine.*)
Ya sözleriyle büyüledi beni,
Ya da aniden pişmanlık kapladı içimi.

PUCELLE

Dahası, tüm Fransızlar ve Fransa seni suçluyorlar,
Soyundan sopundan kuşku duyuyorlar.
Sonra sen, sana güvenmeyen,
Senden sadece yararlanmayı düşünen
Ve bir de efendilik taslayan bir ülkeyle
Birlik olmadın mı?
Talbot Fransa'ya ayak bastığında
Ve seni kendine alet ettiğinde,
Efendinin İngiliz Henry olacağı,
Senin de bir sığıntı olacağın belli değil miydi?
Şimdi anımsayalım – işte bir kanıt sana:
Orleans Dükü düşmanındı, değil mi?
İngiltere'de hapsedilmemiş miydi?
Ama senin düşmanın olduğunu öğrendiklerinde,
Burgonya'ya ve arkadaşlarına rağmen,
Onu serbest bıraktılar fidye istemeden.
Anla artık, kendi anavatanına karşı savaşıyorsun,
Senin katilin olacaklarla iş birliği içindesin.
Hadi, şimdi dön bize, bize katıl, gezgin şövalye,
Charles ile soylular kucaklasınlar seni.

BURGONYA

(*Kendi kendine.*)
Yenildim; bu kadının ateşli sözleri
Bir top güllesi gibi çarptı beni,

Neredeyse diz çöküp af dileyeceğim şimdi.
(*Yüksek sesle.*)
Bağışlayın beni ülkem ve yurttaşlarım!
Lordlarım kabul edin bu içten kucaklaşmayı.
Tüm gücüm ve birliklerim emrinizdedir;
Elveda Talbot; inanmıyorum artık sana.

PUCELLE

Tam bir Fransız'ın yapacağı gibi...
(*Kendi kendine.*)
Döne döne döneklik et bakalım.

CHARLES

Hoş geldin yiğit Dük! Dostluğun can verdi bize.

ORLEANS

Cesaretimiz yerine geldi.

ALENÇON

Pucelle iyi başardı üstüne düşeni,
Hak etti altın bir çelengi.

CHARLES

Lordlar, şimdi birleştirelim güçlerimizi,
Araştıralım düşmana nasıl zarar vereceğimizi.

4. Sahne

(*Paris. Saray.*)

(*Kral, Gloucester, Winchester, York, Suffolk, Somerset, Warwick, Exeter, Vernon, Basset ve diğerleri girerler. Onlara, askerleriyle Talbot katılır.*)

TALBOT

Yüce efendimiz, soylu dostlarım,
Buraya geldiğinizi duyunca,
Kralıma bağlılığımı göstermek için,
Biraz ara verdim çarpışmalara.
Bunun göstergesi olarak size elli kale,
On iki kent, yedi surla çevrili kasaba,

Ayrıca, beş yüz itibarlı esir sunuyor bu kol
Ve kılıcını majestelerinin ayaklarının dibine bırakıyor.
Sâdık bendeniz olarak başarılarının
Önce Tanrı'dan, sonra siz efendimizden
Kaynaklandığını bildiriyor.
(Diz çöker.)

KRAL

Lord Talbot bu mu Gloucester amca,
Hani Fransa'da uzun yıllar kalan?

GLOUCESTER

Evet majesteleri.

KRAL

Hoş geldin yiğit komutan, muzaffer lord!
Küçükken, gerçi büyümedim henüz,
Hep duyardım babamdan,
Senden daha yüreklisinin kılıç tutmadığını,
Çoktandır biliyoruz dürüst biri olduğunu,
Sadakatle hizmet ettiğini, canla başla çarpıştığını,
Oysa, bir türlü ödüllendiremedik seni,
Hatta bir teşekkür bile edemedik sana,
Çünkü bugüne kadar senin yüzünü görmemiştik.
Bu nedenle, kalk ayağa;
Hizmetlerinin karşılığı olarak
Shrewsbury Kontu yapıyoruz seni;
Yerini al taç giyme törenimizde de.[7]
(Tören boruları. Vernon ve Basset'ten başka herkes çıkar.)

VERNON

Ee bayım, Fransa'ya gelirken, gemide,
Hâlâ ısrarlı mısınız öfkelenmekte ve
Soylu lordum York'u desteklediğimi gösteren
Taktığım gülün rengine yaptığınız hakaretlerde?

---

7 IV. Henry'nin, taç giyme töreni 1431 yılında yapılmıştır; oysa Talbot'un Shrewsbury Kontu unvanını alması 1442 yılındadır. (ç.n.)

BASSET

Evet efendim; Dük Somerset aleyhinde
Terbiyesizce ve kindar bir biçimde
Konuşmaya devam ettiğiniz sürece, evet.

VERNON

Efendi, senin efendine neyse, o kadar saygı gösteriyorum.

BASSET

Neden, nesi var ki onun? York kadar iyi bir insan!

VERNON

Hiç de değil. Kanıt olarak al sana.
(Tokat atar.)

BASSET

Aşağılık herif, düello kurallarını bilirsin,
Kim sarayda kılıç çekerse, derhal idam edilir,
Attığın bu tokat için kanını akıtırdım.
Ama bu hakaretini karşılıksız bırakmamak için
Majestelerine gidip izin isteyeceğim;
Karşılaştığımızda bunun hesabını vereceksin.

VERNON

Habis herif, senden daha önce gideceğim oraya,
Umduğundan daha önce geleceğiz karşı karşıya.
(Çıkarlar.)

IV. Perde

1. Sahne

(*Paris. Saray.*)

(*Kral, Gloucester, Winchester, York, Suffolk, Somerset, Warwick, Talbot, Exeter, Paris Valisi ve diğerleri girerler.*)

GLOUCESTER

Piskopos hazretleri, koyun tacı başına.

WINCHESTER

Tanrı Kral VI. Henry'i korusun.

GLOUCESTER

Şimdi de siz Paris Valisi, yemin edin.

(*Vali diz çöker.*)

Ondan başka kral tanımayacağınıza,
Onun dostlarından başkasına dost demeyeceğinize,
Ona karşı ayaklanan
Herkesi düşman kabul edeceğinize.
Bunları yapmanızda Tanrı yardımcınız olsun!

(*Vali ile maiyeti çıkarlar.*)

(*Sir John Fastolfe girer.*)

FASTOLFE

Yüce kralım, taç giyme töreninize yetişmek için
Aceleyle Calais'den yola çıktığımda,

Siz efendimize Burgonya Dükü'nün yazdığı
Bir mektup tutuşturuldu elime.

TALBOT

Yazıklar olsun Burgonya Dükü'ne ve sana!
Aşağılık şövalye, yemin etmiştim,
Bir dahaki karşılaşmamızda,
Senin gibi bir ödlekten dizbağı nişanını
Çekip almaya.
(*Nişanı çekip alır.*)
Onu çekip aldım, çünkü hak etmediğin
Bir unvan verilmiş sana.
Kral Henry ve lordlarım bağışlayın beni.
Bu tabansız yok mu, Patay Savaşı'nda,
Tüm kuvvetimiz altı bin askerken,
Ve Fransızlar bizden on kat fazlayken,
Daha karşılaşıp bir kılıç bile kullanılmamışken,
Bu güvendiğimiz korkak tabanları yağlayıp kaçtı.
Bin iki yüz asker yitirdik o çarpışmada,
Bu yüzden gafil avlandık;
Benimle birlikte birçok soylu esir alındı.
Siz karar verin yüce lordlarım,
Bu yaptığım yanlış mı?
Yoksa şövalyelik nişanı takmalı mı
Bunun gibi ödlekler?
Evet ya da hayır.

GLOUCESTER

Doğrusu utanç veriyor onun bu davranışı,
Bırakın şövalyeyi, komutanı ya da lideri,
Sıradan bir asker için bile yüzkarası.

TALBOT

Lordlarım, dizbağı nişanı ilk verildiğinde,
Soylu ailelerden gelen şövalyelere,
Cesur, erdemli, özgüveni yüksek,

Savaşlarda yararlık gösteren,
Ölmekten korkmayan, acıdan çekinmeyen,
En kötü durumda bile kararlı olan yiğitlere verilirdi.
Bu özellikleri olmayan kişi,
Bu kutsal şövalyelik unvanını gasp etmiş,
Bu onur veren nişanı kirletmiş demektir.
Eğer yargıç olabilecek değerde olsaydım,
Alırdım elinden unvanlarını,
Damarlarında soylu kan dolaştığı yalanını
Söyleyerek böbürlenen domuzlara yapıldığı gibi.

KRAL

Yurttaşlarımın yüzkarası, duydun verilen kararı.
Şövalye değilsin bundan böyle; topla tasını tarağını,
Seni sürüyoruz buradan, ölümdür uymamanın cezası.
(*Fastolfe çıkar.*)
Naip hazretleri, şimdi amcamız Burgonya Dükü'nün
Mektubunu okuyalım.

GLOUCESTER

(*Başlangıç tümcesine göz gezdirdikten sonra.*)
Üslubunu değiştirmesi ne anlama geliyor acaba?
Sadece, yalın bir şekilde "Krala" diye yazmış,
Efendisi olduğunu unutmuş mu?
Yoksa onun bu saygısız hitabı,
Niyetinde bir değişiklik olduğunu mu gösteriyor?
Okuyalım bakalım neler demiş?
(*Okur.*)
"Özel bir nedenden ötürü,
Ülkemin içler acısı durumda olduğunu fark ettim,
Baskı yönetimi altında ezilenlerin
Yürek paralayan yakarışlarından derin bir üzüntü duydum.
Bu yüzden o habis ittifakınızdan ayrılıyor
Ve Fransa'nın gerçek kralı Charles'a katılıyorum."

Ne korkunç bir ihanet! Bu nasıl olur?
Bir ittifakta, bir dostlukta edilen yeminlere rağmen,
Böylesine yalancılık, ikiyüzlülük olabilir mi?

KRAL

Ne! Amcam Burgonya bize isyan mı ediyor?

GLOUCESTER

Evet lordum, o artık düşmanımız.

KRAL

Mektuptaki en kötü haber bu mu?

GLOUCESTER

Lordum, yazdığı tek ve en kötü haber bu.

KRAL

Öyleyse Lord Talbot gider konuşur onunla,
Bize ihanet ettiği için cezasını verir.
Siz ne dersiniz lordum, bundan hoşlanmadınız mı?

TALBOT

Hoşlanmak mı? Elbette hoşlandım efendimiz,
Ama fırsat bulamadım, görevlendirileyim diye
Yalvarmam gerekirdi.

KRAL

Öyleyse topla kuvvetlerini, doğrudan saldır ona;
Anlasın ihanetinin bizi nasıl öfkelendirdiğini,
Dostlarıyla alay etmenin ne kadar gücendirdiğini.

TALBOT

Gidiyorum lordum, düşmanlarının
Tümden mahvolmasını diliyorum.

(*Çıkar.*)

(*Vernon ile Basset girerler.*)

VERNON

Yüce kralım düello için izin istiyorum.

BASSET

Ben de lordum, bana da izin verin düello için.

YORK

Bu benim adamım, dinleyin onu soylu kral.

SOMERSET

Bu da benimki, soylu Henry dinle onu.

KRAL

Sakin olun lordlar, bırakın konuşsunlar,
Söyleyin efendiler, nedir sizi böyle heyecanlandıran?
Ne diye ve kiminle düello yapacaksınız?

VERNON

Onunla lordum; çünkü hakaret etti bana.

BASSET

Ben de onunla, asıl o beni aşağıladı.

KRAL

Şikâyet ettiğiniz hakaret nedir?
Önce bunu bileyim, izin konusuna sonra geliriz.

BASSET

Gemiyle İngiltere'den Fransa'ya gelirken,
Bu kıskanç, zehirli diliyle,
Hakaret etti taktığım güle.
Gülümün kırmızı renginin
Efendimin al yanaklarına benzediğini söyledi;
York Dükü ile efendim arasında çıkan
Hukuki tartışma hakkında inatla doğruyu inkâr etti.
Ayrıca, bayağı ve terbiyesizce sözler söyledi.
Onun dediklerini çürütmek
Ve efendimin onurunu korumak için
Yasal hakkım olan düello izni istiyorum.

VERNON

Soylu efendimiz, benim de dileğim aynı.
Yalanla bezeli bu garip konuşması
Cüret dolu niyetini haklıymış gibi gösterebilir,
Ama efendimiz, durmadan kışkırttı beni,
İlk o saldırdı taktığım beyaz güle,
Ve gülün solgun renginin,
Efendimin korkaklığını gösterdiğini söyledi.

YORK

Bu hakaret cezasız kalabilir mi Somerset?

SOMERSET

York Dükü, ustaca saklamaya çalışsanız da,
Bana kin beslediğiniz belli.

KRAL

Aman Tanrım, bu geri zekâlıları
Nasıl bir çılgınlık bu duruma getirir,
İncir çekirdeğini doldurmayan
Bu önemsiz tartışmalardan
Bir düşmanlık nasıl ortaya çıkar!
Kuzenlerimiz York ve Somerset,
İkiniz de sakin olun ve barışın.

YORK

İzin verin bu anlaşmazlık önce düelloyla çözümlensin,
Sonra siz yüce efendimiz barışmamızı emredin.

SOMERSET

Bu anlaşmazlık yalnızca ikimiz arasında,
İzin verin çözümleyelim bunu kendi aramızda.

YORK

İşte atıyorum eldivenimi, Somerset kabul et.

VERNON

Hayır almayın, yerde kalsın.

BASSET

Siz de kabul edin onurlu lordum.

GLOUCESTER

Kabul mü etsin? Lanet olsun kavganıza, dövüşünüze;
Yok olun hepiniz, o küstah gevezeliklerinizle birlikte!
Kendini bilmez, beş para etmezler,
Utanmıyor musunuz kralı ve bizleri
Saygısızlıklarınızla rahatsız edip huzurumuzu bozmaya?
Size gelince lordlarım, hiç mi hiç iyi etmiyorsunuz
Bunların sapıkça hakaretlerine ayak uydurmakla.
Daha kötüsü, aynı hakaretlerde siz de bulunuyorsunuz,

Adamlarınızın birbirine düşmesine çanak tutuyorsunuz.
Size tavsiyem, bu konuda ayağınızı denk almanızdır.

EXETER

Efendimiz çok üzülüyor lordlarım, dost olmalısınız.

KRAL

Buraya gelin siz düellocular.
Kralınız olarak, bu kavgayı bırakmanızı,
Bu anlaşmazlığın nedenini unutmanızı emrediyorum.
Siz de lordlar, nerede olduğunuzu unutmayın;
Fransa'da bir sürü kararsız, dönek insan var;
Bakışlarımızdan aramızda düşmanlık olduğunu
anladılar mı,
Birbirimize düştüğümüzü gördüler mi,
Kırılmış gururları harekete geçer,
Bize itaatsizlik gösterip isyan ederler!
Dahası, büyük bir rezalet çıkar.
Yabancı ülkelerin kralları gördüler mi,
İncir çekirdeğini doldurmayan bir neden yüzünden
Kral Henry'nin en gözde soylularının
Kendi yıkımlarını kendilerinin hazırladıklarını
Ve Fransa topraklarını kaybettiklerini!
Anımsayın babamın fetihlerini
Ve unutmayın henüz genç olduğumu,
Unutmayın ki, bir hiç yüzünden
Kaybetmeyelim kanla kazanılmış yerleri!
Bırakın hakemlik edeyim bu karmaşık konuya.
Bir neden yok bu gülü yakama takmamda,
(*Yakasına kırmızı gül takar.*)
Somerset'i York'tan fazla sevdiğimi düşündürecek;
İkisi de hısmım, ikisini de severim.
Bu tıpkı İskoç Kralı taç giydi diye,
Bana kızmaları gibi bir şey olur.
Ama mantığınız daha iyi çözümleyecektir bunu
Benim size söyleyeceklerimden ya da öğreteceklerimden;

Buraya dost olarak geldiğimize göre,
Bundan sonra da devam edelim
Barış içinde birbirimizi sevmeye.
Kuzen York, sizi Fransa'daki topraklarımızın
Valisi olarak atıyoruz.
Siz de, Lord Somerset, birleştirin süvarilerinizi
York'un piyade birlikleriyle;
Birer sadık bende ve atalarınıza layık evlatlar olarak
Birbirinize olan öfkenizi dindirip
Saldırın güle oynaya düşmanın üstüne.
Biz naip ve diğer lordlarla,
Biraz gecikmeyle Calais'ye döneceğiz;
Oradan da İngiltere'ye geçeceğiz.
Charles, Alençon ve o isyancılara karşı
Kazanacağımız zafer haberlerinin
Çok geçmeden bize ulaşacağını umuyorum.
(*Borular. York, Warwick, Exeter, Vernon dışında herkes çıkar.*)

WARWICK

Lord York, kral iyi bir konuşma yaptı bence.

YORK

Doğru, ama hoşnut değilim yine de,
Somerset'in gülünü taktı yakasına.

WARWICK

Hadi canım! Ciddi değildi, suçlama onu;
Eminim, tatlı prensin kötü bir niyeti yoktu.

YORK

Ben de senin kadar emin olsaydım keşke
Ama neyse, yapılacak başka işler var şimdi.
(*Exeter dışında herkes çıkar.*)

EXETER

Richard, doğruydu sesini yükseltmemen.
Eğer duygularını açığa vurmuş olsaydın,
Hiç kimsenin hayal bile edemeyeceği

Derin bir öfke ve acımasız kavgalar
Apaçık çıkardı ortaya.
Yine de soylıların birbirine düşmesine,
Sarayda itişip kakışmalarına,
Birbirlerine sövüp saymalarına tanık olan herkes,
Yakında kötü olayların baş göstereceğini tahmin edebilir.
Krallık asasının bir çocuğun elinde olması kötü,
Ama daha kötüsü ülkenin garaz yüzünden bölünmesi.
İşte felaket bundan kaynaklanır, karmaşa bundan çıkar.
(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Fransa. Bordeaux önleri.*)

(*Talbot borular ve trampetler eşliğinde girer.*)

TALBOT

Borazancı, git Bordeaux kentinin kapısına,
Çağır generallerini surlara.
(*Borular çalınır. General ve maiyeti surların üstünde görünür.*)
Komutanlar, İngiltere Kralı Harry'nin
Silah kuşanmış hizmetkârı,
İngiliz John Talbot sizlere sesleniyor:
Sizden kent kapılarını açmanızı,
Bize boyun eğmenizi,
Kralımı kralınız kabul etmenizi,
Sadık bir kulu gibi ona saygı göstermenizi istiyorum.
Ancak o zaman kana susamış kuvvetlerimi geri çekerim;
Ama bu barış önerimi kabul etmezseniz,
Üç hizmetkârımı çok öfkelendirirsiniz,
Bunlar öldüren açlık, parçalayan kılıç, tırmanan yangındır;
Onların size önerdiği sevgiyi görmezden gelirseniz,

O göklere meydan okuyan kulelerinizi
Anında yerle bir ederler.

GENERAL

Sen uğursuz ölümün korkunç baykuşu, habercisi,
Ulusumuzun dehşeti ve kanlı musibeti!
Sonu yaklaştı artık zulmünün,
Ancak senin ölün girer bu kapıdan;
Yemin ederim ki, savunmamız çok iyi,
Güçlüyüz kaleden çıkıp sizinle çarpışacak kadar,
Geri çekilseniz bile düşersiniz tam donanımlı
veliahdın kucağına.
Her iki yanınız da kuşatıldı birliklerimizle,
İmkânsız kaçıp kurtulmanız,
Hiçbir yönden de yardım alamazsınız.
Sizi bekleyen ölümdür yıkımdır yalnızca.
On bin Fransız askeri ant içti,
Tehlike kusan toplarını, hiçbir Hristiyan'a değil,
Sadece İngiliz Talbot'a karşı kullanacaklarına.
Sen, orada duran yiğit adam, yenilmez savaşçı!
Son kez övülüyorsun düşmanın tarafından.
Çünkü kum saatinin tükenerek akmaya başlayan kumları,
Seni capcanlı gören bu gözlere,
Kısa süre sonra telef olmuş, kanlar içinde,
Solmuş ve ölmüş olarak gösterecek seni.
(*Uzaklardan trampet sesleri gelir.*)
Dinle! Dinle! İşte ölüm çanları, veliahdın trampetleri,
Senin korku dolan ruhuna bir matem müziği,
Benimkilerse haber verecek bu dünyadan ayrılışını.
(*General çıkar.*)

TALBOT

Uydurmuyor, hissediyorum düşmanı.
Birkaç süvari gönderin düşmanın kanatlarını keşfe.
Ah, şu ihmal ve aldırmazlık!
Nasıl da kıstırılıp tam ortasına düştük kuşatmanın?

Küçük ve ürkek bir geyik sürüsü gibiyiz,
Uluyan bir sürü Fransız iti karşısında şaşırıp kaldık!
Eğer İngiliz geyiği isek heyecanımızı kaybetmemeliyiz,
Sürünün çelimsiz geyiği gibi, bir pençede yere
düşmemeliyiz,
Tam tersine, çaresizlikten deliye dönmüş,
Öfkeden kudurmuş geyikler gibi,
Çelikten mızrak boynuzlarımızla
Bu kana susamış itlere saldıralım,
Bu korkakları bir köşede kıstıralım.
Herkes, benim gibi pahalıya satsın postunu,
Dostlarım Fransızlar çok pahalıya ödeyecekler bunu.
Tanrı, Ermiş George ve Talbot adına,
Muzaffer kılın sancağımızı bu zorlu çarpışmada.
(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Gaskonya ovaları.*)

(*York, trampetler eşliğinde çok sayıda askerle girer. Bir haberci gelir.*)

YORK
Veliahdın güçlü ordusunu keşfe çıkan öncüler
Geri dönmediler mi hâlâ?

HABERCİ
Döndüler lordum, veliahdın kuvvetleriyle
Bordeaux'ya doğru yürüyüp,
Talbot ile savaşmak üzere yola çıktığını söylediler;
Ayrıca casuslarımız veliahdın komutasındaki ordudan
Daha güçlü iki büyük ordunun ona katıldığını
Ve Bordeaux'ya doğru yürüdüğünü görmüşler.

YORK
Kahretsin bu kuşatma için
Beni destekleme sözü veren,

Süvarileri geciktiren aşağılık Somerset'i!
Yiğit Talbot yardım bekliyor benden,
Bense bir alçak hain tarafından
Budala yerine konuluyorum
Ve soylu şövalyeye yardıma gidemiyorum.
Tanrı yardımcısı olsun bu muhtaç zamanında!
Başına bir iş gelirse, elveda Fransa'daki savaşlara.
(*Sir Willam Lucy girer.*)

LUCY

İngiliz kuvvetlerinin soylu komutanı,
Soylu Talbot'u hemen kurtarmaya gitme konusunda,
Yardıma hiç bu kadar gerek duyulmamıştı Fransa'da.
O şimdi çelikten bir kıskaçla çevrilmiş durumda,
Acı bir biçimde, yok olma tehlikesiyle karşı karşıya.
Hadi Bordeaux'ya yiğit Dük! Koş Bordeaux'ya York!
Yoksa elveda Talbot, Fransa ve İngiltere'nin onuru.

YORK

Ah Tanrım, Talbot'un yerinde,
Süvarilerini yollamayan,
Kendini beğenmiş Somerset olsaydı keşke!
Böylece, bir yiğit soyluyu kurtarmış olurduk
Bir ödlek ve hain yerine.
Deli gibi öfkeliyim, sinirimden ağlıyorum,
Biz böyle ölürken, gafil hainler uyuyor diye.

LUCY

Bir destek kıtası gönderin zordaki lorda!

YORK

O ölecek, biz kaybedeceğiz,
Sözümü tutmamış olacağım ben de,
Biz yas tutacağız, Fransa gülecek.
Biz kaybedeceğiz, onlarsa her gün...
Hep bu alçak Somerset haini yüzünden.

LU CY

Öyleyse Tanrı merhamet etsin yiğit Talbot'a,
Ve iki saat önce, babasına katılmaya giderken

Gördüğüm oğlu John'a.
Talbot yedi yıldır oğlunu görmemişti,
Şimdi ölecek ikisi de birbirlerine kavuştuklarında.

YORK

Ne yazık, yiğit Talbot nasıl söyleyecek
Genç evladına mezarına geldiğini?
Gidelim! Üzüntüden nefes alamıyorum,
Ayrı kalmış dostlar, ölümde kavuşuyor birbirine.
Hoşça kal Lucy, elimden gelen lanet yağdırmak sadece,
Talbot'un yardımına gitmemi engelleyene.
Maine, Blois, Poictiers ve Tours, kaybettik hepsini,
Sırf Somerset ağırdan aldığı için işi.
(Birlikleriyle çıkar.)

LUCY

Fesat, fitne akbabası, didik didik ederken
Büyük bir komutanın yüreğini,
Kaygısızlık, ihmalcilik neden oldu kaybımıza.
Bedeni henüz soğumayan,
Anısı her an belleklerimizde yaşayan
Kralımız V. Henry'nin fethettiği yerleri
Bu ikisi kavgalı diye
Büyük bir hızla yitiriyoruz
Hayatları, onurları ülkeleri ve her şeyi.
(Çıkar.)

4. Sahne

(Gaskonya ovasının başka bir yeri.)

(Somerset kuvvetleriyle girer; yanında Talbot'un bir subayı vardır.)

SOMERSET

Artık çok geç, yollayamam süvarilerimi.
Talbot ile York bu seferi planlamakta çok acele etti,

Kuşattığımız sırada ani bir şekilde hücuma geçebilir
Ve bütün kuvvetlerimizin hakkından gelebilirlerdi.
Kendine fazlasıyla güvenen Talbot,
Bu saçma, gereksiz ve düşüncesiz serüveniyle
O çok parlak ününü lekeledi.
York itti onu böyle utanç içinde ölmeye,
Talbot ölünce onun yerini alsın diye.

SUBAY

Yanımda Sir Lucy var,
Yardım bulmak için birlikte ayrılmıştık
Sayıca üstün düşmana karşı savaşan birliklerimizden.
(*Sir William Lucy girer.*)

SOMERSET

Hayrola Sir William, nereye böyle?

LUCY

Nereye mi lordum? Alınıp satılan, ihanete uğrayan
Lord Talbot'un yanından geliyorum,
Güçlü düşman birlikleri tarafından kuşatılmış,
Soylu York ile Somerset'in yardımını bekliyor,
Az sayıdaki birliklerini kurtarmak için ölümün
pençesinden.
Savaş yorgunu soylu komutan
Kan revan içinde dayanmaya çalışırken
Boş yere bel bağladığı sizler ne yapıyorsunuz?
Siz ki, güya İngiltere'nin onurunu koruyanlarsınız,
Birbirinize beslediğiniz kin yüzünden,
Ondan bu hayati yardımı esirgiyorsunuz.
Kişisel anlaşmazlıklarınız yüzünden,
İzin vermemelisiniz özellikle ona yardım için toplanmış
Süvarilerin bekletilmesine,
İzin vermemelisiniz büyük düşman ordusu karşısında
Bu soylu insanın hayatını kaybetmesine.
Orleans, Charles, Burgonya, Alençon ve Reignier

Onu çembere aldılar
Ve Talbot sizin gibiler yüzünden yok olmak üzere.

SOMERSET

Onu York bu işe özendirdi,
Yardımı da o yollamalıydı.

LUCY

York da sizi suçluyor büyük bir öfkeyle,
Yemin ediyor bu sefer için toplanan
Süvarileri sizin göndermediğinize.

SOMERSET

York yalan söylüyor, o yollasın süvarileri.
Ona borcum yok, hiç sevmem kendisini de.
Gözüne girmek için
Asker göndermek benim için züldür.

LUCY

Soylu Talbot'u böyle tuzağa düşüren
Fransa ordusu değil, İngilizlerin sadakatsizliği.
Bir daha asla göremeyecek İngiltere'yi,
Ölüyor ihanete uğrayarak
Aranızdaki çekişme yüzünden.

SOMERSET

Gidelim hadi, hemen göndereceğim süvarileri;
Yardımına yetişirler altı saat içinde.

LUCY

Yardım için çok geç;
Ya esir düşmüş ya da ölmüştür.
Kaçmak istese bile kaçamaz,
Kaçabilecek durumda olsa bile,
Kaçmayı hiç düşünmez Talbot.

SOMERSET

Uğurlar olsun Talbot'a eğer öldüyse!

LUCY

Onun ünü yaşayacak dünyada, sizde de utancı.
(*Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Bordeaux yakınlarında İngiliz karargâhı.*)

(*Talbot ve oğlu John girerler.*)

TALBOT

Genç John Talbot! Ben çağırttım seni,
Savaş taktiklerini öğretmek için,
Yaşlanan baban elden ayaktan kesilip
İskemlesinden kalkamaz hale geldiğinde
Talbot adı seninle yaşayabilsin diye.
Ama –lanet olsun kötü ve uğursuz yıldızlara–
Bir ölüm şölenine geldin sen gele gele,
Dehşet verici, kaçınılmaz bir tehlikeye.
Bunun için sevgili oğlum, atla en hızlı atıma,
Nasıl kaçacağını göstereyim sana,
Git buradan hemen. Hadi git, oyalanma.

JOHN

Benim adım Talbot değil mi? Senin oğlun değil miyim?
Neden kaçayım öyleyse? Eğer seviyorsan annemi,
Leke sürme onun onurlu adına piçmişim,
köleymişim gibi!
"Soylu Talbot çarpışırken o alçakça kaçtığına göre,
Talbot'un kanından olamaz," diyecek herkes.

TALBOT

Eğer ölürsem, benim öcümü almak için kaçmalısın.

JOHN

Bu şekilde kaçan asla dönemez geriye.

TALBOT

İkimiz birden kalırsak, hiç kuşkusuz ölürüz ikimiz de.

JOHN

O zaman ben kalayım baba, siz kaçın.
Ölümünüz büyük bir kayıptır, bunu düşünmelisiniz;
Kimse bilmez beni, kaybım kimseyi ilgilendirmez,
Benim ölümümle Fransızlara övünecek bir şey kalmaz,

Oysa sizin ölümünüzle övünürler,
Bizim de umudumuz yok olur.
Kaçmanız, leke düşürmez kazandığınız ününüze;
Kendini kanıtlamamış olan bana leke düşürür;
Öyle gerektiği için kaçtığınıza herkes yemin eder;
Ancak boyun eğersem, korktuğuma hamlederler.
Daha başlarda titreyip kaçarsam eğer,
Çarpışmak için artık hiçbir umut kalmamış demektir.
İşte önünde diz çöktüm, onursuz bir hayat yaşamaktansa
Yalvararak bekliyorum ölümü.

TALBOT

Annenin tüm umutları yok mu olsun bir mezarda?

JOHN

Daha iyidir karnında taşıdığına pişman olmasından.

TALBOT

Dualarımla gitmeni emrediyorum.

JOHN

Savaşa evet, ama düşmandan kaçmam asla.

TALBOT

Gidersen babanın bir parçası sende yaşar.

JOHN

Gidersem, o parçaya utanç getiririm yalnızca.

TALBOT

Henüz bir şey kazanmadın ki, kaybedecek bir şeyin olsun.

JOHN

Hayır var, sizin adınız; kaçarak onu lekeleyeyim mi?

TALBOT

Bunu baban istediği için, seni bu lekeden kurtarır.

JOHN

Öldürüleceğin için tanığım olamazsınız,
Madem ölüm kaçınılmaz, kaçalım ikimiz de.

TALBOT

Kaçıp da adamlarımı ölüme mi terk edeyim?
Yaşamım boyunca böyle bir utanç yaşamadım.

JOHN

Peki, bu genç yaşımda benim adım mı lekelensin?
Nasıl siz kendinizi ikiyi bölemezseniz,
Ben de sizin yanınızdan ayrılamam.
Kalın, gidin, ne isterseniz yapın,
Ben de aynını yapacağım.
Çünkü babam ölürse ben de yaşayamam.

TALBOT

Öyleyse şimdi vedalaşalım sevgili oğlum,
Batacak güneşin bu öğleden sonra,
Hadi gel, birlikte yaşadık, birlikte ölelim.
Ruhlarımız yan yana uçsun Fransa'dan cennete.
(*Çıkarlar.*)

6. Sahne

(*Savaş alanı.*)

(*Silah başı borusu: çarpışmalar; John Talbot'un etrafı sarılmıştır. Talbot onu kurtarır.*)

TALBOT

Ermiş George ve zafer adına! Savaşın yiğitlerim, savaşın.
Talbot'a verdiği sözü tutmadı Fransa Valisi,
Fransız kudurganlığıyla tekrar karşı karşıya bıraktı bizi.
John Talbot nerede? Dur biraz ve soluklan;
Can verdim ben sana ve ölümden kurtardım seni.

JOHN

Sen iki kez babamsın, ben de iki kez oğlun!
Neredeyse yitiriyordum ki vermiş olduğun canı
Kadere karşı gelip savaşçı kılıcınla
Yeniden belirledin yaşam süremi.

TALBOT

Veliahdın miğferinden kılıcınla çıkardığın kıvılcımlar,
Yakıp tutuşturdu babanın yüreğini coşkun bir tutkuyla,

Yaktı içimi büyük bir zafer arzusuyla.
İşte o anda kasvetli ruhum,
Dönüştü gençlik ateşine ve öfkeye,
Alençon'u, Orleans'ı, Burgonya'yı alt etti
Ve kurtardı seni bu yaşlı beden
Kendini beğenmiş Galyalılar'ın elinden;
İlk savaşında ve ilk dövüşünde kanını akıttığında,
Hiddetli piç Orleans'ın karşısına çıktım,
Birkaç kılıç darbesiyle onun yasadışı kanını döktüm,
Sonra ona şöyle seslendim:
"Yiğit oğlum Talbot'un saf ve temiz kanına karşılık
Senin o bozuk, aşağılık ve piç kanını akıttım."
O piçi öldürmek üzereyken birçok kişi imdadına yetişti.
Konuş, sevgili oğlum John, yorgun musun?
Ne durumdasın? Savaşı hâlâ terk etmeyecek misin?
Artık gerçek bir şövalye olduğuna göre,
Kaç kurtul buradan. Kaç ki öcümü alabilesin.
Tek kişinin yardımı yeterli değil.
Küçük bir teknede iki kişiyi birden tehlikeye atmak,
Biliyorum, hiç de akıl kârı değil!
Eğer bugün ölmezsem kudurgan Fransızların elinden,
Yarın yaşlılıktan öleceğim.
Kalırsam beni öldürmekle bir şey geçmeyecek ellerine:
Ömrüm bir gün kısalmış olacak sadece.
Ama seninle birlikte yok olacak annen ve aile adımız;
Oysa alacağın intikam, senin gençliğin
Ve İngiltere'nin onuru adınadır.
Burada kalman demek,
Bir çok şeyi tehlikeye atmandır,
Ama buradan kaçıp gidersen,
Hepsini kurtarma şansın var.

JOHN

Orleans'ın kılıcı acı vermemişti bana
Senin sözlerinin yüreğimde açtığı yara kadar.

Onurunu lekelemek pahasına
Genç Talbot, yaşlı Talbot'un yanından kaçarsa,
Bu beş para etmez canını kurtarıp
Bu saydıklarından utanç duymadan önce,
Yıkılıp ölsün onu taşıyan o ürkek at!
Utancın pişmanlığı ve talihsizliğimle,
Herhalde utanç ve sefalet içindeki
Fransız köy çocuklarına dönerim!
Kazandığın ün, onur göz önünde bulundurulduğunda,
Kaçarsam eğer, Talbot'un oğlu olmadığım sanılacak.
Bu yüzden yararı yok, kaçmaktan söz etme bana,
Oğul Talbot ölürse, baba Talbot'un ayakları dibinde ölür.

TALBOT

Öyleyse, çaresiz Giritli babam izle İkarus:
Senin hayatın benim için çok değerli,
Savaşmak istiyorsan, babanın yanında savaş,
Şerefimizle ölerek hak kazanalım övgüye.
(*Çıkarlar.*)

7. Sahne

(*Savaş alanının başka bir yanı. Borular. Çarpışmalar.*)

(*Bir hizmetçinin yol gösterdiği baba Talbot girer.*)

TALBOT

Nerede öteki hayatım? Benimki yok oldu, gitti.
Ya genç Talbot nerede? Yiğit John nerede şimdi?
Zaferi kazanan ölüm, kirlettin beni esaretle,
Genç Talbot'un yiğitliğini düşündükçe gülüyorum sana.
Yorulup dizlerimin üstüne düştüğümü görünce,
Kanlı kılıcını savurup korudu beni,
İnanılmaz bir öfkeyle saldırdı çevresindekilere
Aç bir aslan nasıl saldırırsa.
Ama benim kızgın koruyucum tek başına çarpışırken

Ve yardımsız, beni korumaya çalışırken,
Birden yanımdan ayrıldı,
Gözlerini döndüren öfke ve içini kabartan kinle,
Kalabalık Fransız saflarının içine daldı
Ve kan denizi içinde boğuldu
Oğlumun gururlu ruhu;
Onuruyla öldü İkarus'um, fidanım, oracıkta.

(John Talbot'un cesedini taşıyan askerler girer.)

HİZMETÇİ

Ah lordum, işte oğlunuzu getiriyorlar.

TALBOT

Sen, bizimle alay eden maskara Ölüm,
Çok yakında aşağılık boyunduruğundan kurtulacak,
Kanatlanıp uysal gökyüzüne yükselecek Talbot'lar,
Sana rağmen, sonsuza dek birbirlerinden ayrılmayacaklar.
Ah sen! Çirkin Ölüm'ün bedenine yaralar yakıştırdığı,
Son nefesini vermeden konuş babanla!
Meydan oku ölüme istese de, istemese de,
Onun düşman bir Fransız olduğunu varsay.
Zavallı çocuk! Bana gülüyor sanki,
"Ölüm Fransız olsaydı, bugün mutlaka ölmüştü," der gibi.
Hadi bırakın onu babasının kollarına.
İçim dayanmıyor artık bu yaralara.
Askerler, elveda! Elde ettim istediğimi,
Yaşlı kollarım mezar oldu şimdi genç Talbot'a.

(Ölür.)

(Charles, Alençon, Burgonya, Orleans, La Pucelle ve askerler girer.)

CHARLES

Eğer York ve Somerset yardıma gelseydi,
Bugün çok kanlı bir gün olurdu bizim için.

ORLEANS

Talbot'un eniği nasıl da kudurmuş gibiydi
Yıkadı deneyimsiz kılıcını Fransız kanıyla!

PUCELLE

Bir kez karşılaştık, ona dedim ki:
"Genç adam, bir genç kız alt edecek seni."
Küçümseyen bir tavırla şöyle cevap verdi:
"Genç Talbot bir aşüfteye ganimet olsun diye doğmadı."
Böyle diyerek daldı Fransız kuvvetlerinin göbeğine,
Bıraktı beni öylece,
Kapışmaya değmez bir şeymişim gibi.

BURGONYA

Kuşkusuz çok iyi bir şövalye olurdu.
Bakın, kanla beslenip Fransa'ya zarar veren
Babasının kollarıyla kefenlemiş yatıyor şimdi!

ORLEANS

Yaşarken İngiltere'nin gururu,
Galya'nın mucizesi olan bu insanların
Parçalayın etlerini, tuz buz edin kemiklerini.

CHARLES

Hayır, sakın! Yaşarken kaçtığımız bu kişilere
Haksızlık etmeyelim öldüklerinde.

(Sir Willam Lucy refakatçilerle girer; onları Fransız bir haberci izler.)

LUCY

Haberci, beni veliahdın çadırına götürün,
Savaşı kimin kazandığını bilmek istiyorum.

CHARLES

Teslim koşullarını görüşmeye mi geldin?

LUCY

Teslim mi veliaht! Bu Fransızca bir sözcük olmalı:
Biz İngiliz savaşçıları bilmeyiz anlamını,
Kimler esir, kimler ölü, bunu öğrenmeye geldim.

CHARLES

Esirleri mi soruyorsun?
Biz esir almayız, cehenneme göndeririz.
Söyle, kimi arıyorsun sen?

LUCY

Savaş alanlarının yüce Herkül'ü,
Savaş alanlarındaki inanılmaz başarılarından dolayı
Washford, Waterford ve Valence Kontu,
Goodrig ve Urchinfield Lordu Talbot,
Blackmere'in Lord Strange'i, Alton'un Lord Verdun'u,
Wingfield'm Lord Cromwell'i,
Sheffield'ın Lord Furnival'ı,
Üç kez muzaffer Falconbridge Lordu
Aziz George, Aziz Michael,
Altın Post Şövalyesi nişanı sahibi,
VI. Henry'nin yüce Fransa mareşali,
Shrewsbury Kontu Lord Talbot nerede?

PUCELLE

Ne saçma sapan unvanlar bunlar!
Elli iki diyarın efendisi Türk sultanı bile
Bu kadar unvan kullanmaz.
Bu unvanlarla yücelttiğiniz kişi
Kokmuş ve sineklerle kaplı bir halde
Yatıyor ayaklarımızın dibinde şimdi.

LUCY

Talbot öldürüldü mü... Fransızların karabasanı,
Krallığınızın dehşeti ve İntikam Tanrıçası?
Keşke gözlerim birer kurşuna dönse,
Öfkeyle ateş edip parçalasam suratlarınızı!
Ah keşke can verebilsem bu cansız bedenlere!
Resmi bile titretirdi bütün Fransa'yı,
Dizlerinin bağı çözülürdü en cesurlarınızın bile.
Verin bedenlerini bana, götüreceğim onları,
Hak ettikleri bir cenaze töreni düzenleyeceğim.

PUCELLE

Bu yeni gördüğüm adam, Talbot'un hayaleti sanki,
Konuşması onun gibi, kendinden emin ve mağrur.

Tanrı aşkına alsın cesetleri, onları burada alıkoymak
Hem etrafı pis kokutur, hem de havayı bozar.

CHARLES

Al, hemen götür cesetlerini.

LUCY

Onları hemen götüreceğim buradan;
Ama küllerinden doğacak Zümrüdüanka kuşu,
Bütün Fransa'yı tir tir titretecek.

CHARLES

Onlarla ne yapacaksan yap, yeter ki kurtulalım şunlardan.
Şimdi zafer coşkusuyla Paris'e dönelim!
Her şey bizim olacak, kanlı Talbot öldürüldü çünkü.
(*Çıkarlar.*)

V. Perde

1. Sahne

(*Londra, saray.*)

(*Tören borusu. Kral, Gloucester ve Exeter girerler.*)

KRAL

Göz gezdirdiniz mi Papa'dan, İmparator'dan
Ve Armagnac Kontu'ndan gelen mektuplara?

GLOUCESTER

Evet lordum, İngiltere ve Fransa arasında
Bir barış antlaşması yapılmasını rica ediyorlar.

KRAL

Siz ne dersiniz bu öneriye?

GLOUCESTER

Bence iyi bir öneri yüce lordum.
Akan Hristiyan kanını durdurmak,
Her iki tarafı da huzura kavuşturmak için
Tek çıkar yol bu.

KRAL

Biliyor musun amca,
Din kardeşleri arasında geçen
Bu insanlık dışı eylemin ve kanlı savaşın,
Hem günah hem de yanlış olduğunu
Hep düşünüyordum.

GLOUCESTER

Ayrıca efendimiz, bu dostluk bağının
Bir an önce ve sağlamca gerçekleşmesi için
Charles'ın yakın akrabası
Ve Fransa'da nüfuzlu Armagnac Kontu,
Biricik kızını sizinle evlendirmek istiyor,
Hem de hatırı sayılır, muhteşem bir çeyizle.

KRAL

Evlenmek mi amca? Ama ben daha çok gencim![1]
Kitap okumak ve araştırma yapmak
Bir kadınla oynaşmaktan daha çok yakışır yaşıma.
Ama yine de, siz gerekli görüyorsanız
Çağırın elçileri, verin her birine mektupların yanıtını.
Tanrı'yı yücelten ve ülkemin çıkarına uygun
Her yanıt beni memnun eder.

(Winchester, kardinal giysisiyle ve Kardinal Beaufort adıyla girer. Yanında papalığın elçisi ve iki elçi daha vardır.)

EXETER

Ne! Lord Winchester terfi edip kardinal mi oldu?
Demek ki V. Henry'nin kehaneti gerçekleşecek:
"Bir kardinal olmaya görsün," demişti,
"Takkesini taçla aynı seviyeye getirir."

KRAL

Sayın elçiler, çeşitli önerilerinizi
Tartışıp görüştük.
Sizler iyi niyet elçilerisiniz,
Bu nedenle barış koşullarını
Düzenlemeye kararlıyız.
Bu amaçla Lord Winchester,
Zaman kaybetmeden Fransa'ya gidecek.

---

1 Henry, o tarihte 23 yaşındaydı. Evlendiği Anjou'lu Marguerite ondan dokuz yaş küçüktü. (ç.n.)

GLOUCESTER

Lordum efendinizin, kızını verme önerisine gelince:
Majestelerine ayrıntılarıyla anlattım her şeyi,
Genç bayanın erdemlerini, güzelliğini
Ve çeyizinin zenginliğini;
Efendimiz, onu İngiltere kraliçesi yapma niyetinde.

KRAL

(*Elçiye.*)

Bu anlaşmanın bir göstergesi ve kanıtı olarak,
Sevgimi belirten bu yüzüğü ona götürün.
Lordum naip, muhafız verin yanlarına,
Güvenle gitsinler Dover'e,
Orada gemiye bindirip teslim edin onları
Talihli bir denize.

(*Winchester ve papalık elçisi dışında herkes çıkar.*)

WINCHESTER

Siz durun, gitmeyin sayın elçi,
Önce teslim edeyim size,
Kardinal unvanına karşılık olarak
Papa hazretlerine söz verdiğim parayı.

ELÇİ

Haber bekleyeceğim sizden.

WINCHESTER

(*Kendi kendine.*)

Yemin ederim Winchester boyun eğmeyecek,
Altında da kalmayacak en üst rütbelinin,
Gloucester'lı Humphrey,
Göreceksin yakında,
Ne doğum ne de makam açısından
Küçümseyemeyeceksin piskoposu bir daha;
Ya önümde diz çöktürürüm sana
Ya da yakar yıkarım bu ülkeyi büyük bir isyanla.

(*Çıkarlar.*)

2. Sahne

(Fransa. Anjou ovaları.)

(Charles, Burgonya, Alençon, Orleans, Reignier, La Pucelle ve askerler girerler.)

CHARLES

Lordlarım, bu haber yeniden neşelendirebilir bizleri:
Anlattıklarına göre, yiğit Parisliler İngilizlere başkaldırıp
Fransız kuvvetlerine katılıyorlarmış.

ALENÇON

Fransa'nın soylu kralı Charles,
Madem öyle yürü Paris'e,
Kuvvetlerini burada tutarak zaman geçirme.

PUCELLE

Barış onlarla olsun bize katılıyorlarsa,
Yoksa sarayları yıkılsın başlarına.

(Bir casus girer.)

CASUS

Tanrı generalimizi başarılı kılsın,
Mutluluk versin silah arkadaşlarına!

CHARLES

Casuslardan ne haberler var? Anlat.

CASUS

İkiye bölünen İngiliz ordusu yeniden birleşti,
Sizinle savaşa hazırlanıyorlar.

CHARLES

Baylar bu hiç beklenmedik bir haber,
Ama hemen hazırlığa girişiriz.

BURGONYA

Eminim Talbot'un ruhu onlarla değil.
Öldüğüne göre lordum, gerek yok artık korkmamıza.

PUCELLE

Aşağılık duyguların en lanetlisi korkudur.
Charles, emir ver fetih başlasın.

Emin ol Charles, sen kazanacaksın;
Bırak Henry küplere binsin, dünya yakınsın.

CHARLES

Öyleyse ileri lordlarım, zafere Fransa ulaşsın!
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Silah başı borusu. Çarpışmalar.)

(La Pucelle girer.)

PUCELLE

Fransa Valisi kazandı, Fransızlar kaçıyorlar.
Yardım edin bize afsunlar, tılsımlar,
Bana yol gösteren ve uyaran seçkin ruhlar,
Bir işaret gösterin gelecekte olacaklar için.
(Gök gürültüsü.)
Kuzey krallığını temsil eden acil yardımcılar,
Hemen çıkın ortaya ve görünün bana
(Cinler girer.)
Hemen görünmeniz, bana yardım isteğinizin bir kanıtı.
Siz yeryüzünün güçlü derinliklerinden gelen cinler,
Bir kez daha yardım edin, Fransa kazansın savaşı.
(Cinler dolaşır, ama konuşmazlar.)
Fazla uzun olmasın bana karşı sessizliğiniz!
Sizi alıştırdım kanımla beslenmeye,
Eğer bana yardım ederseniz,
Şimdi de bir parçamı kesip seve seve verebilirim size.
Demek bana yardıma tenezzül etmiyorsunuz şimdi.
(Cinler başlarını öne eğer.)
Hiç yardım umudu yok mu?
Dileğimi yerine getirirseniz,
Bedenimle öderim karşılığını.
(Cinler "hayır" anlamında başlarını sallarlar.)

Bedenimle ya da kanımla
Her zamanki yardımlarınız karşılığında
İkna edemem mi sizleri?
Öyleyse ruhumu da alın...
Alın bedenimi, ruhumu ve her şeyimi,
İngiltere Fransa'yı alt etmeden önce.
(*Cinler kaybolur.*)
İşte! Terk ettiler beni.
Demek Fransa'nın o mağrur armasını indirip
Başını İngiltere'nin kucağına koymasının zamanı geldi.
Anlaşılan önceki büyülerimin kalmamış etkisi,
Cehennem de benim için çok güçlü,
Karşı koyamıyorum.
Fransa, artık toz toprak olacak görkemli onurun.
(*Çıkar.*)
(*Çarpışmalar. İngilizler ve Fransızlar vuruşur. La Pucelle ve York teke tek dövüşürler. La Pucelle esir düşer, Fransızlar kaçar.*)

YORK

Fransa'nın kaltağı, artık elime geçirdim seni.
Cinlerini serbest bırak da, afsunlasınlar beni,
Dene bakalım kazanabiliyor musun özgürlüğünü.
Şeytana yaraşan esaslı bir ödül!
Bakın çirkin cadı nasıl da kaşlarını çatıyor,
Sanki Kirke'yle birlik olmuş, beni çarpmak istiyor.

PUCELLE

Senden daha biçimsizi olamaz ki.

YORK

Elbette veliaht Charles yakışıklı mı yakışıklı,
Gözlerin görmez ondan başkasını.

PUCELLE

Charles'a da, sana da lanet olsun!
Dilerim her ikiniz de hiç beklemediğiniz anda,
Eli kanlı kişiler tarafından öldürülürsünüz yatağınızda.

YORK

Acımasız, azgın cadı, pis büyücü, tut dilini.

PUCELLE

İzin ver de bir süre yağdırayım lanetlerimi.

YORK

Aşağılık cadı, lanetlerini yakılırken yağdır.

(*Çıkarlar.*)

(*Borular. Suffolk, Margaret'i elinden tutarak girer.*)

SUFFOLK

Kim olursan ol, benim esirimsin.

(*Kızı süzer.*)

Güzeller güzeli korkma, benden kaçma!

Saygıda kusur etmem dokunuyorsam bile;

Sonsuz barış için öpeceğim elini,

Sonra da bırakacağım onları nezaketle.

Kimsin sen? Söyle de saygılarımı sunayım sana.

MARGARET

Adım Margaret, bir kral kızıyım,

Napoli Kralı'nın; ya sen kimsin?

SUFFOLK

Ben bir kontum, Suffolk derler bana,

Ey doğa harikası bana kızma,

Kaderde seni benim yakalamam yazılıymış.

Kuğular da şirin yavrularını böyle korurmuş,

Kanatları altına alır onları esir tutarmış.

Ama esirim olmak hoşuna gitmiyorsa,

Suffolk'un dostu olarak serbestçe gidebilirsin.

(*Margaret gitmeye davranır.*)

Ne olur gitmeyin!

(*Kendi kendine.*)

Onu bırakacak gücüm yok.

Elim bırakabilir onu, ama "hayır" diyor yüreğim.

Güneş nasıl oynaşırsa berrak ırmaklarda,

Nasıl yansıtırsa ışınları her yana,
Öyle kamaştırıyor gözlerimi bu dünya güzeli de.
Gönlünü kazanmak istiyorum onun,
Ama cesaretim yok konuşmaya.
Kâğıt kalem bulayım, duygularımı yazayım,
Utan de la Pole! Hor görme kendini;
Dilin yok mu senin?
O, senin esirin değil mi?
Nasıl dilin tutulur bir kadın karşısında?
Ya, işte güzellik böyle yapar insanı,
Dilin tutulur, elin ayağına dolaşır.

MARGARET

Söyle Suffolk Kontu, eğer adın buysa,
Serbest kalmam için ne kadar fidye gerekli?
Çünkü anlaşılan senin esirinim hâlâ.

SUFFOLK

(Kendi kendine.)
Sevgisini denemeden önce,
Nasıl düşünebilirsin önerini reddedeceğini?

MARGARET

Neden bir şey söylemiyorsun?
Ne kadar fidye ödenmesi gerek?

SUFFOLK

(Kendi kendine.)
Çok güzel, bu yüzden gönlünü kazanmalıyım;
Kalbini fethetmeliyim, çünkü o genç bir kadın.

MARGARET

Fidye kabul edecek misin? Evet ya da hayır!

SUFFOLK

(Kendi kendine.)
Salak herif, unutma bir karın var senin.
O zaman Margaret nasıl sevgilin olabilir.

MARGARET

En iyisi rahat bırakayım onu, çünkü bir şey duyduğu yok.

SUFFOLK

(*Kendi kendine.*)

İşte bu durumum her şeyi bozuyor,
Umutlarım suya düşüyor.

MARGARET

Saçma sapan konuşuyor, eminim adam deli.

SUFFOLK

(*Kendi kendine.*)

Ama yine de bir çözümü olabilir.

MARGARET

Yine de sizden bir yanıt bekliyorum.

SUFFOLK

(*Kendi kendine.*)

Peki, Leydi Margaret'in gönlünü,
Kimin için kazanacağım?
Elbette kralım için! Hadi oradan kereste,
Olur mu hiç öyle şey!

MARGARET

Kereste dedi, herhalde meslekten marangoz.

SUFFOLK

(*Kendi kendine.*)

Ama aşk ateşimi ancak böyle bastırabilirim,
Hem de barış sağlanır iki ülke arasında.
Yine de bir sorun var ortada:
Babası Napoli Kralı,
Anjou ve Maine Dükü de olsa yoksul;
İngiliz soylusu burun kıvırır böyle bir evliliğe.

MARGARET

Bakın komutan, sırası gelmedi mi hâlâ?

SUFFOLK

(*Kendi kendine.*)

Öyle olacak, beğenmezlerse kendileri bilir,
Henry henüz genç, aklı hemen yatar buna.
Madam bir sır vereceğim size.

MARGARET

(*Kendi kendine.*)

Esiriniz olmama rağmen mi?
Bir şövalyeye benziyor,
Bir niyeti yok onurumu lekelemek gibi.

SUFFOLK

Leydim lütfen dinleyin söyleyeceklerimi.

MARGARET

(*Kendi kendine.*)

Belki de beni kurtarır Fransızlar,
O zaman nazik olmasına ihtiyacım olmaz.

SUFFOLK

Tatlı madam söyleyeceklerime kulak verin.

MARGARET

(*Kendi kendine.*)

Sus! Bugüne kadar birçok kadın esir düşmüştür.

SUFFOLK

Leydi neden böyle mırıldanıyorsunuz?

MARGARET

Bağışlayın beni, siz de bana öyle davranmıştınız.

SUFFOLK

Söyleyin soylu prenses,
Eğer kraliçe olursanız,
Esir düşmeniz sizi memnun etmez mi?

MARGARET

Esir bir kraliçe olmak,
Sıradan bir esir olmaktan daha kötüdür,
Çünkü özgür olmalıdır kraliçeler.

SUFFOLK

Siz de özgür olacaksınız,
İngiliz kralı özgür olduğu sürece.

MARGARET

Onun özgürlüğü beni neden ilgilendirsin?

SUFFOLK

Sizi Henry'nin kraliçesi yapmayı üstlendim,
Altın bir asa vereceğim elinize,
Başınıza da değerli bir taç koyacağım,
Eğer olmayı kabul edersen benim...

MARGARET

Ne?

SUFFOLK

Onun sevgilisi.

MARGARET

Ben Henry'nin karısı olacak kadar değerli değilim.

SUFFOLK

Hayır madam, asıl değersiz olan benim:
Onun karısı olmanız içir kur yapamayacak,
Bu seçimde kendime pay çıkaramayacağım
kadar değersizim.
Ne dersiniz madam? Kabul mü?

MARGARET

Babam kabul ederse, ben de ederim.

SUFFOLK

O zaman çağırın komutanlarımızı,
Dalgalandırın sancaklarımızı!
Madam, babanız kale surlarına çıksın,
Bu konuda görüşmek istiyoruz onunla.
(*Görüşme borusu. Surlarda Reignier görünür.*)
Bak Reignier, iyi bak, kızın esir düştü!

REIGNIER

Kimin esiri?

SUFFOLK

Benim.

REIGNIER

Suffolk, bunun çaresi yok.
Ben bir askerim, ne ağlamayı bilirim
Ne de dönek feleğe küfretmeyi.

SUFFOLK

Lordum bunun çaresi var,
Uğraşıp didinip güvenini kazandığım kızınızın
Kralımla evlenmesine razı olun
Ve şeref sözü verin:
Kızınızın esir olarak rahatı yerinde,
Bir kraliçe kadar da özgür.

REIGNIER

Suffolk bu sözlerinde dürüst mü?

SUFFOLK

Güzel Margaret biliyor, Suffolk boş konuşmaz,
Olduğundan başka görünmez ve uydurmaz.

REIGNIER

Soylu sözüne güvenerek iniyorum aşağıya,
Teklifine cevap vereceğim.

(Reignier surdan aşağıya inmek üzere çıkar.)

SUFFOLK

Ben de burada gelmeni bekleyeceğim.

(Borular öter. Reignier aşağıdan girer.)

REIGNIER

Yiğit kont, hoş geldiniz topraklarımıza,
Her emriniz yerine getirilecektir Anjou'da.

SUFFOLK

Teşekkürler Reignier,
Kralların eşi olmaya layık
Böyle tatlı bir kızınız olduğu için sevinmelisiniz.
Cevabınız nedir teklifime karşılık?

REIGNIER

Madem inanıyorsunuz krallara layık nitelikleri olduğuna,
Maine ve Anjou topraklarının
Baskıdan, savaştan uzak kalması
Ve bu bölgede özgürce bir hayata izin verilmesi şartıyla,
Henry de istiyorsa, kızım, onun eşi olabilir.

SUFFOLK

Fidyesi verdiğiniz söz, onu serbest bırakıyorum.
İki ülke arasında barış olması
Ve sizin bu bölgede huzur içinde yaşamanız konusunda
Elimden geleni yapacağıma söz veriyorum.

REIGNIER

Ben de karşılık olarak,
Kral Henry'nin elçisi olan size,
Sözüme sadık kalarak, kızının elini veriyorum.

SUFFOLK

Reignier, kralım adına teşekkür ediyorum,
Çünkü kral adına yapılıyor bu anlaşma.
(*Kendi kendine.*)
Çok isterdim bu anlaşmayı,
Kendi avukatım olarak yapmayı.
(*Yüksek sesle.*)
İngiltere'ye gideceğim bu haberle,
Bu evliliğin gerçekleşmesi için çalışacağım.
Hoşça kal Reignier, iyi koruyun bu pırlantayı,
Layık olduğu gibi, altın saraylarda.

REIGNIER

Kucaklıyorum seni,
Hristiyan Kral Henry'i kucaklar gibi.

MARGARET

Hoşça kalın lordum.
Suffolk, her zaman Margaret'in
İyi dileklerini, övgülerini ve dualarını alacak.
(*Gitmeye davranır.*)

SUFFOLK

Elveda tatlı madam, ama Margaret, bir dakika...
Hiç selam göndermeyecek misiniz kralıma?

MARGARET

Bir kıza, bir bakireye, bir hizmetkâra uyan
Saygılarımı iletin ona.

SUFFOLK
Çok tatlı, içtenlikle söylenmiş sözler bunlar.
Ama madam, sizi bir kez daha rahatsız edeceğim.
Sevginizi gösterecek bir yadigâr
Göndermeyecek misiniz majestelerine?
MARGARET
Evet lordum: Krala tertemiz, lekesiz,
Daha önce aşkla yozlaşmamış bir yürek gönderiyorum.
SUFFOLK
Bunu da.
(Margaret'i öper.)
MARGARET
Bu kendiniz içindi. Nasıl cüret ederim
Bir krala bu kadar aptalca bir şey göndermeye.
(Reignier ve Margaret çıkarlar.)
SUFFOLK
Ah keşke benim olsaydın sen! Ama dur Suffolk;
O labirentlerde dolaşamazsın sen:
Orada Minotaurlar, alçakça ihanetler kol gezer.
Margaret'i yere göğe sığdıramayarak ikna et Henry'i
Yol boyunca düşün onun meziyetlerini,
Onun yanında sanatın sönük kaldığını, güzelliğini,
Denizi geçerken tekrar et bunları kendi kendine;
Henry'nin önünde diz çöktüğünde,
Hayran olsun ona, aklını başından alsın.
(Çıkar.)

4. Sahne

(Anjou'da York Dükü'nün karargâhı.)

(York, Warwick ve diğerleri girerler.)
YORK
Yakılma cezasına çarptırılan o büyücü kadını getirin.
(Muhafızlar eşliğinde La Pucelle ile bir çoban girer.)

ÇOBAN

Ah Jan, babanın yüreği parçalanıyor durumuna!
Zamansız ve acımasız bir ölüme mahkûm olduğunu
Görmek için mi uzak yakın demeden,
Ülke ülke aradım seni.
Ah Jan, tatlı kızım Jan, seninle öleceğim ben de!

PUCELLE

Soysuz moruk! Sefil aşağılık herif!
Ben soylu bir aileden geliyorum,
Sen ne babamsın ne de akrabam.

ÇOBAN

Ayıp, ayıp! Lordlarım, doğru değil bu;
Babası benim, bütün köy bilir bunu.
Anası yaşıyor hâlâ,
Tanıklık edebilir evliliğimizin ilk meyvesi olduğuna.

WARWICK

Hayâsız şey, aileni inkâr mı ediyorsun?

YORK

Bu da nasıl bir hayat sürdüğünü gösterir:
Aşağılık ve sefil; öyle olacak ölümü de.

ÇOBAN

Utan Jan, neden bu kadar dikkafalısın!
Tanrı biliyor benim bir parçam olduğunu,
Senin için onca gözyaşı döktüm ben,
Yalvarırım Jan, inkâr etme beni.

PUCELLE

Pis köylü, defol!
Soyluluğuma gölge düşürmek için
Siz buldunuz bu herifi.

ÇOBAN

Ya, rahibe para vermiştim anasıyla evlendiğim sabah.
Sevgili kızım, diz çök ve hayır duamı al.
İstemiyorsun ha? Lanet olsun doğduğun güne,
Keşke anandan emdiğin süt sana zehir olsaydı,

Kuzularına çobanlık ederken,
Vahşi bir kurt seni parçalasaydı
Lanet olası kaltak, babanı inkâr edersin ha?
Yakın onu, yakın!
İpe çekilmesi iyiliktir ona.
(*Çıkar.*)

YORK

Götürün onu, dünyayı kirletecek kadar uzun yaşadı.

PUCELLE

Önce kimi ölüme mahkûm ettiğinizi söylemeliyim:
Aşağılık bir çobandan dünyaya gelmedim,
Kral soyundan geliyorum ben.
Soylu ve kutsalım, Tanrı'nın elçisi seçildim
Yüceliğin verdiği ilhamla
Yeryüzünde büyük mucizeler gerçekleştireyim diye.
Hiçbir ilişkim olmadı kötü ruhlarla.
Ama sizler, şehvet duygularıyla kirlenmiş olanlar,
Masum insanların kanlarına bulananlar,
Binlerce kötülük içinde kokuşanlar,
Başkalarının meziyetleri sizde olmadığından,
Hemen imkânsız diyorsunuz
Şeytanın yardımı olmadan gerçekleştirilen mucizelere.
Hayır, yanılıyorsunuz!
Jan Dark doğduğu andaki kadar temizdir,
Tamamen dürüst, saf ve lekesizdir.
Böylesine alçakça dökülen bakire kan
İntikam diye bağıracaktır cennet kapılarında.

YORK

Tamam, anladık. Götürün şunu, yakın.

WARWICK

Bir dakika baylar, bakireymiş madem
Odunu esirgemeyin, bolca yığın,
Katran varilleri de koyun odun yığınına,
İşkencesi uzamasın.

PUCELLE

Hiçbir şey yumuşatmaz mı acımasız yüreklerinizi?
O zaman Jan açıkla gizini,
Yasaların seni niçin cezalandıramayacağını:
Kanlı katiller, hamileyim ben;
Beni vahşi bir ölüme sürüklüyorsunuz
Ama rahmimin meyvesini öldürmeyin.

YORK

Tanrı yazdıysa bozsun!
Kutsal bakire bebek bekliyor ha!

WARWICK

Bugüne kadar gerçekleşen en büyük mucize:
Dindarlığın sonucu bu mu olmalıydı!

YORK

Kızla veliaht oynaşıyorlardı demek.
Aklıma gelmişti böyle bir bahane ileri süreceği.

WARWICK

Neyse, aldırma; yaşatmayız biz piçleri,
Hele hele babası Charles ise.

PUCELLE

Yanılıyorsunuz, o değil babası;
Bana sahipolan Alençon'du.

YORK

Demek Alençon ha! Ünlü Makyavelyen!
Bin canı da olsa ölecek.

PUCELLE

Durun, izin verin, kandırdım sizi.
Ne Charles'dı, ne de adını andığım düktü,
Bana sahip olan Napoli Kralı Reignier'ydi.

WARWICK

Evli bir adam! İşte bu kabul edilemez.

YORK

Ne kız ama! O kadar çok sevgilisi olmuş ki,
Kendi de bilmiyor kimi suçlayacağını.

WARWICK

Bu hafifmeşrep ve başına buyruk olduğunun göstergesi.

YORK

Gerçekten lekesiz bir bakireymiş!
Fahişe, sözlerin seni ve piçini ölüme mahkûm ediyor.
Hiç boşuna yalvarma.

PUCELLE

Öyleyse götürün beni,
Lanetliyorum hepinizi:
Dilerim güneş hiç aydınlatmaz ülkenizi,
Dilerim karanlıklar sarar her yanınızı
Ve ölümün iç karartan gölgesi çevrenizi;
Kötülükler ve felaketler
Boynunuzun kırılmasına ve canınıza kıymanıza
Neden olana kadar!

(*Muhafızlarla çıkar.*)

YORK

Parçalan, yok ol küller içinde,
Seni ağzı bozuk, kahrolası, cehennem elçisi!

(*Kardinal Beaufort, refakatçileriyle girer.*)

KARDİNAL

Vali hazretleri, selamlarım ekselanslarını,
Kralın mektuplarını size getirmekle görevlendirildim.
Biliniz ki lordlarım, Hristiyanlık âlemi,
Bu aşırı savaşlar yüzünden büyük üzüntüde,
Kral, ülkemiz ile haddini bilmez Fransa arasında
Tam bir barış antlaşması imzalanmasını içtenlikle istiyor.
İşte veliaht ve adamları da geliyorlar
Bu konuyu görüşmek üzere.

YORK

Bütün çabalarımızın sonucu bu mu olmalıydı?
Bunca soylunun öldürülmesinden,
Birçok komutanın, şövalyenin ve askerin
Ülkeleri için canlarını vermesinden sonra,

Erkekliğe yaraşmayan bir barış antlaşması mı
imzalayacaktık?
Kahraman atalarımızın fethettiği kentlerin çoğunu
İhanet, sahtekârlık ve kalleşlikle kaybetmedik mi?
Ah Warwick, Warwick, üzülerek ileriyi görebiliyorum,
Bu gidişle Fransa'nın tümünü yitireceğiz.

WARWICK

Sakin olun York. Eğer bir anlaşma yapacaksak
Öyle ağır birkaç madde koyarız ki,
Fransızlar pek bir şey kazanamaz.

(*Charles, Alençon, Orleans, Reignier ve diğerleri girerler.*)

CHARLES

Soylu İngiliz lordları, bildiğiniz gibi
Fransa ile barış antlaşması imzalanacak.
Bu antlaşmanın koşulları ne olacak,
Bu konuda bilgi almaya geldik.

YORK

Sen konuş Winchester; çünkü fesat dolu düşmanlarımızı
Karşımda görünce öfkeden şişen yüreğim,
Zehir dolu sesimi birden nefessiz bıraktı.

KARDİNAL

Charles ve diğerleri, verilen karar şudur:
Kral Henry, sırf merhameti ve şefkatiyle,
Ülkenizi savaş felaketinden uzaklaştırmak
Ve verimli bir barış havasını solumanız için
İrade buyurmuşlardır. Buna karşılık,
Onun krallığının gerçek uyrukları olacaksınız.
Ve sen Charles, yemin edeceksin vergi vereceğine,
Böylece krala bağlı Fransa Genel Valisi olacaksın,
Eskisi gibi hükmünü sürdüreceksin.

ALENÇON

Yani kendinin gölgesi, bir kukla olsun ha?
Başını bir taçla süslesin,

Ama konumu ve yetkisi söz konusu olduğunda
Sıradan bir insandan farkı olmasın!
Bu öneri mantıksız ve saçma.

CHARLES

Herkesçe bilinir ki, Galya bölgesinin
Yarısından fazlasının sahibi benim,
Bu bölgede halkın yasal kralı olarak kabul edilirim.
Elinize geçmemiş bölgeleri kazanmanız için,
Hakkım olan krallığı elimin tersiyle itip
Tüm bölgenin genel valiliğini mi kabul edeyim?
Hayır sayın elçi, yetinirim elimdekiyle,
Daha fazlasına göz dikip her şeyi yitirmektense.

YORK

Charles, haddini aşma!
Yoksa gizlice bir birlik kurdun da,
Barışçıl yoldan sorunu çözme fırsatı yakalanınca
Burun mu kıvırıyorsun koşullarımıza?

REIGNIER

(*Charles'a.*)

Lordum, böyle iyi yapmıyorsunuz,
Antlaşmaya kusur bulup inatlaşmakla.
Bir kez reddettiniz mi, bire on bahse girerim,
Böyle bir olanak geçmez elinize bir daha.

ALENÇON

(*Charles'a.*)

Doğrusunu isterseniz,
Ancak sizin politik davranmanız,
Düşmanlığı sona erdirip
Kullarınızı katledilmekten kurtarır.
Kabul edin bu barış antlaşmasını bu nedenle,
Bozarsınız gider canınız istediğinde de.

WARWICK

Ne diyorsun Charles? Kabul ediyor musun?

CHARLES

Ediyorum, ama bir koşulla:
Garnizonlarımızın bulunduğu kentlere karışmayacaksınız.

YORK

Öyleyse majestelerine bağlılığınızı göstermek için,
Sen ve sana bağlı soyluların
İngiltere kralına hiçbir zaman itaatsizlik etmeyeceğine
Birer şövalye olarak yemin edin.

(*Charles ve yanındakiler yemin eder.*)

Şimdi dilediğin zaman askerlerini terhis edebilirsin,
İndirin sancaklarınızı, susturun davullarınızı,
Çünkü savaş artık bitti.

(*Çıkarlar.*)

5. Sahne

(*Londra. Saray.*)

(*Suffolk'la konuşan Kral VI. Henry, Gloucester ve Exeter girerler.*)

KRAL

Soylu kont, güzel Margaret'i,
Öyle bir tasvir ettiniz ki,
Anlattıklarınız beni büyüledi.
Dış güzelliğiyle beslenen erdemleri,
Yüreğime ateş düşürüp kendine âşık etti;
Sert bir rüzgârın en sağlam tekneyi bile
Dalgaların üstünde oradan oraya savurması gibi,
Ben de anlattıklarınızdan soluk soluğa kaldım,
Bu beni ya karaya oturtacak
Ya da varacağım aşkını kazanacağım limana.

SUFFOLK

Yüce lordum, güzelliği hakkında anlatılanlar,
Sadece bir başlangıçtır böyle eşsiz birini övmeye.

Bu güzel hanımefendinin mükemmel kusursuzluğunu
Aktarabilecek bir yetenek olsaydı bende keşke.
Bu güzel hanımın kusursuzluğu,
Düş gücünden yoksun insanların bile
Akıllarını başlarından alacak kalın bir kitap oluştururdu.
Ayrıca böylesine erdemlerle donanmış
Ve seçkin özellikleri olduğu halde,
Çok alçakgönüllü, emrinize amade.
Emrinize amade derken, temiz ve erdemli duyguları ile
Henry'i efendisi olarak seveceğini
Ve sayacağını kastediyorum.

KRAL

Henry başka türlü düşünemezdi zaten.
Bu nedenle, lordum naip, rıza gösterin siz de,
Margaret'in İngiltere kraliçesi olmasına.

GLOUCESTER

Demek göz yummalıyım günaha.
Siz de biliyorsunuz haşmetlim,
Siz zaten başka bir leydi ile nişanlısınız,
Şerefinizi lekelemeden bu sözleşmeyi nasıl bozabiliriz?

SUFFOLK

Yasal olmayan yeminlere uymayan bir hükümdar gibi;
Ya da gücünü sınamaya yemin eden,
Ama rakibi güçlü çıkınca
Bu kararından vazgeçen biri gibi:
Yoksul bir kont kızı ona rakip olamaz,
Bu yüzden anlaşma bozulabilir kimseyi kızdırmadan.

GLOUCESTER

Sorabilir miyim, Margaret'in ondan fazla neyi var?
Babasının bir sürü unvanı var,
Yine de sıradan bir konttan üstün değil.

SUFFOLK

Evet lordum, babası bir kral, Napoli ve Kudüs kralı;
Fransa'da öylesine itibarlı bir kişilik ki,

Ancak onun desteği barışı kesinleştirebilir
Ve Fransızların anlaşmayı bozmalarını engelleyebilir.

GLOUCESTER

Aynı şeyleri Armagnac Kontu da yapabilir,
Çünkü Charles'ın yakın bir akrabası.

EXETER

Ayrıca yüklü bir çeyiz verecek kadar da varlıklı,
Oysa Reignier vermekten çok almayı tercih eder.

SUFFOLK

Çeyiz mi lordlarım?
Bundan söz ederek rezil etmeyin kralınızı.
Kusursuz aşkı reddedip zenginliği seçecek kadar
Düşkün, sefil ve yoksul değil o.
Henry, kraliçesini zenginleştirecek güçtedir,
Kendini zengin edecek bir kraliçeye asla ihtiyacı yoktur.
Kadın için ancak köylüler pazarlık eder,
Pazarcıların öküz, koyun ya da at için pazarlık
ettikleri gibi.
Evlilik, bunlardan çok daha değerli bir şeydir,
Öyle vekâletle halledilecek bir şey değildir.
Majestelerinin yatak arkadaşı bizim istediğimiz değil,
Majestelerinin seveceği kadın olmalıdır.
Ve bu yüzden lordlar, bizi de bağlar
Majestelerinin Margaret'i sevmesi,
Kraliçe olarak onun seçilmesini gerektirir.
Zorlama ile gerçekleşen bir evlilik,
Cehennem azabı değil midir?
Oysa bunun tersi mutluluk getirir,
Tanrısal barış işaretidir.
Kral Henry'nin eşi kim olabilir
Kral kızı Margaret'ten başka?
Eşsiz güzelliği soyluluğu ile birleşince,
Kusursuz bir kraliçe adayı yapıyor onu.
Kadınlarda az bulunan yürekli tavrı ve dobra karakteri,

Kralımıza iyi evlatlar vereceğinin göstergesi.
Bir fatihin oğlu Henry, birçok fatihin de babası olacak,
Güzeller güzeli Margaret gibi
Kusursuz bir leydi ile hayatını birleştirirse.
Kabul edin lordlarım, kararlaştırın hemen burada,
Margaret'ten başkasının kraliçe olamayacağını.

KRAL

Soylu lordum Suffolk, anlattıklarının etkisi mi
Yoksa şimdiye dek hiç aşk ateşiyle yanmadığımdan mı
Bilemiyorum, ama emin olduğum bir şey var,
İçimde keskin duygular çatışıyor,
Öylesine umut ve korku çanları çalıyor ki,
Düşünmekten hasta hissediyorum kendimi.
Lordum, hemen gemiye binip Fransa'ya gidin,
Her türlü koşulu kabul edin
Ve sağlayın Leydi Margaret'in lütfedip İngiltere'ye gelmesini,
Kral Henry'nin sadık kraliçesi olarak taç giymesini.
Gerekli harcamaların ve yol eşyaların için,
Kraliyet ödeneği olarak, halktan vergi toplayın.
Hemen gidin hemen; siz dönünceye kadar
Binlerce kaygı meşgul edecek kafamı.
Ve siz sevgili amca, bırak surat asmayı.
Biliyorum bu kararımı hoş göreceğini,
Gençliğinde yaptığım[2] aklına getirince.
Bırakın gideyim şimdi,
Acılarımla baş başa kalacağım bir yere.
(*Çıkar.*)

GLOUCESTER

Evet, korkarım hem başlangıçta
Hem sonda acı çekebilirsin.
(*Exeter ile birlikte çıkar.*)

---

2 Gloucester'ın, Brabant Dükü'nün eşi Lady Jacquetta ile olanilişkisini kastediyor. (ç.n.)

SUFFOLK

Böylece, Suffolk başardı bu işi; işte gidiyor şimdi
Genç Paris'i bir zamanlar Yunanistan'a gittiği gibi,
Umarım benzer bir sevgi bulurum ben de,
Dilerim sonum daha iyi olur Troyalılarınkinden.
Margaret artık kraliçe olup krala hükmedecek,
Ben ise her ikisine, hem krala, hem ülkeye.

(*Çıkar.*)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar. Kral VI. Henry *Shakespeare'in İngiltere'deki siyasi karışıklıklar ve ayrılıkların başladığı VI. Henry dönemini ele aldığı oyunların ilk bölümüdür. Üç bölüm süren oyunların kahramanı VI. Henry'dir, fakat ilk bölümde kendisini İngiltere'ye adamış büyük komutan Talbot'un trajedisine de tanık oluruz. Shakespeare VI. Henry'yi genç denebilecek bir yaşta yazmıştır, buna rağmen sahneye uygun oyun yapısını kurmada çağdaşlarının çok ilerisindedir. Yazarın karakterleri boyutlandırmadaki başarısı, onlara kattığı enerji ve etkili şiirsel geçişler, tarihi oyunlar arasında* Kral VI. Henry'*yi öne çıkarır.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 37

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 786053 322900

THG 0517253 COG

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-II-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3235

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KRAL VI. HENRY - II

ÖZGÜN ADI
THE SECOND PART OF
KING HENRY THE SIXTH

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
KORAY KARASULU

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

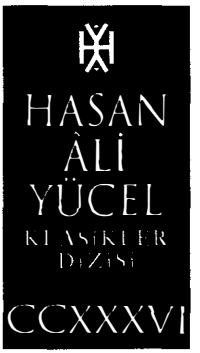
1. BASIM, OCAK 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-378-5 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-379-2 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 482 99 10
SERTİFİKA NO: 16053

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulturcom.tr

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-II-

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

VI. Henry'nin İkinci Bölümü Üzerine

Oyunun birinci bölümünde, felaket İngiltere sınırları dışındaydı. Devlet yurt dışındaki, özellikle Fransa'daki egemenliğini ve en büyük komutanı Talbot'u yitirmişti. Gerçi İngiliz soyluları arasında da anlaşmazlıklar vardı –hatta Talbot'un ölümünün nedeni de buydu– ama Gloucester Dükü Humphrey'nin dirayetli yönetimi sayesinde bu fazla ön plana çıkmamıştı. Oyunun ikinci bölümünde, birinci bölümdeki atmosfer ön plana geçmiş ve felaket İngiltere'yi içten içe kemirmeye başlamıştır. Bu bölümün ana temasını kuran York Dükü Plantagenet egemen figür haline gelmiştir. Bu anlaşmazlıklar, kral naibi Gloucester Dükü Humphrey'nin bertaraf edilip öldürülmesinden sonra iyice su yüzüne çıkmış ve ülke bir karmaşa uçurumunun kenarına gelmiştir. Dörtlemenin ikinci oyunu ülkenin yıkımındaki ikinci evreye açılır.

İkinci bölüm, birçok yönden birincisine göre farklılıklar gösterir. Birinci bölümün asal niteliği tantanayla gelişen, stilize edilmiş olay dizisidir. Bir şey, başka bir şeye karşı tersinleme ile verilir; hatta bu oyundaki tersinlemenin olaylardan daha önemli olduğunu söyleyebiliriz. Kişiler soyut bazı anlamlar taşısalar da yeterince boyutlu değildir. Örneğin Talbot düzenin ve sadakatin güçlü bir simgesidir, ama alayları ya da tersinlemeleri onu çok renkli bir kişilik yapmaz.

İkinci bölüm çok iyi kurgulanmıştır, ama vurgu farklıdır. Olaylar yerel dekora uygun ve o derece anlamlıdır; ayrıntılı ve etkili bir biçimde gelişir, ayrıca birincisine oranla daha geniş bir çevre içinde geçer. Dağılma ve anlaşmazlık yalnızca ülkeyi yöneten soylular arasında değil, orta tabakayı da kapsayan sıradan insanlar arasında da görülür. Huzursuzluk ülkenin tamamına yayılmıştır. Örneğin zırh yapımcısı Horner ile çırağı Peter, Suffolk'u esir alan korsanlar ile Suffolk, Jack Cade ile Iden vb. arasında bu huzursuzluğa tanık oluruz. Yine bu bölümde karakterlerin çok daha iyi boyutlandırıldığına ve canlılık kazandığına şahit oluruz. İngiliz soyluları genellikle çıkarcı, iktidar hırsı olan, ülkelerinden çok kendilerini düşünen kişilerdir. Bu atmosfer içinde, iyi ve dürüstlerin yok olmaları doğaldır; Gloucester Dükü Humphrey gibi. Gloucester'in ona tuzak kuranları anlattığı tirat, oyunun atmosferini gayet güzel açıklayan bir yerdir:

"Biliyorum, onlar bu komployla hayatıma kastediyorlar;
Eğer ölümümle bu ada huzura kavuşacaksa
Ve zorbalıklarını sona erdirecekse,
Memnuniyetle veririm canımı bu ülkeye.
Ama ben onların oyununun ilk perdesiyim yalnızca;
Tehlikeden habersiz birçok insanın ölümü bile
Sona erdirmeyecek hazırladıkları bu trajediyi.
Beaufort'un kan bürüyen gözleri,
Ele veriyor yüreğindeki kini,
Şiddetli nefretini gösteriyor Suffolk'un çatık kaşları,
Buckingham'ın münasebetsiz keskin dili,
Yüreğindeki kıskançlık yükünü açıklıyor,
Çok yükseklere ulaşmaya çalışan,
O uzun elini kırdığım York ise,
Yalan suçlamalarıyla canıma kastediyor.
Ve siz soylu leydim, diğerleriyle birlik oldunuz,

Elinizden geldiğince, hiç sebepsiz,
Bana sahte suçlamalar yönelttiniz,
Benim sevgili efendimi bana düşman ettiniz." (III/1)

Saraydaki hava iyice kararmıştır, ikiyüzlü, sahte kibarlık kalıpları sürse de, soylular artık birbirleriyle açıktan açığa çatışmaya başlamıştır. Bunların içinde dürüst olan tek kişi kral naibi Gloucester'dır; o ne olursa olsun adil davranmaya çalışan tek soyludur. Kent bölgesinden gelen Iden de halkın dürüst temsilcisidir; birinci bölümdeki Talbot'un bu bölümdeki belli belirsiz yansımasıdır. Saint Albans'daki av sırasında soyluların arasındaki dalaşmayı sezen Kral Henry şöyle der:

"*Rüzgâr sertleşiyor lordlar, öfkeleriniz de.*
Çok usandırıcı bir müzik bu!
Tellerden bu kadar kötü sesler çıkarken
Uyum aramak mümkün mü?" (II/1)

York işini el altından yürüten, akıllı ve yönetme erki olan bir soyludur ve ne pahasına olursa olsun tahtı ele geçirme arzusundadır. Salisbury ve Warwick'in York'a konuk oldukları oyunun II. Perde'nin 2. Sahnesi'nde York'un düşünce tarzı ve davranışları belirlenir:

"*Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:*
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara," (II/2)

Birinci bölümdeki ana tema bir tek adamın yazgısıyken, ikinci bölümde bir adamın düşüşü ile ötekinin yükselişi hem karşıt, hem de eşzamanlı olarak gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi merkezdeki tema siyasal entrikalardır. Olaylar ön plana çıkarılmış, simgesel olanlar arka plana itilmiştir. Shakespeare'in çeşitlilik sağlamak için getirdiği bu fark, yazarlığındaki gelişimi de gösterir. Yazar bu bölümde, birinci bölümde gerçekleştiremediği bir şeyi başarmıştır: Tarihteki bu karmaşık dönemi dramatik etkiyi azaltmadan, tam anlamıyla oyununda kurgulamak. Oyunun sağlam bir yapısı ve çok inandırıcı bir gelişimi vardır.

Oyun Suffolk'un Fransa'dan dönüşüyle başlar, Kral Henry'ye –aslında Suffolk'un âşık olduğu– Anjou'lu Margaret'i gelin olarak getirmiştir. Birinci bölümde Henry'nin onun için uygun görülen nişanı bozmasına tanık olmuştuk. Burada da Margaret ile Suffolk arasındaki gizli ve yasak aşka tanık oluruz. Aslında Henry ile Margaret'in evliliği ile bir uğursuzluk ortaya çıkmıştır: Margaret çeyizsiz gelmiş, Anjou ve Maine Fransızlara geri verilmiştir. Birinci bölümde Talbot krala yüzlerce tutsak, elli kale, on iki kent ve yedi sur içinde kasaba fethedip sunmuş ve bunun karşılığında Shrewsbury Kontu yapılmıştır. Ama ikinci bölümün başında –ironik bir şekilde– Suffolk krala kuşkulu bir gelin getirmiş, karşılığında Anjou ile Maine elden çıkarılmış ve hizmetleri için Suffolk dük yapılmıştır. Bu arada birinci bölümde piskoposken ikinci bölümde kardinal olan Beaufort'un kral naibi Dük Humphrey'ye olan nefretini ve beyaz gülle temsil edilen York Dükü Richard Plantagenet ile kırmızı gülle temsil edilen Somerset Dükü Edmund Beaufort arasındaki kavgayı unutmayalım. Birinci bölümde başlayan "Güller Savaşı" ikinci bölümde tam anlamıyla su yüzüne çıkar. Böylece Lancaster ile York hanedanları arasında uzun sürecek bir savaş da başlamış olur. York Dükü Richard tahtta hak iddia ederken Somerset buna karşı koyar.

İlginç bir üçlü olan Kral Henry, karısı Margaret ve Suffolk çekildikten sonra, yaşlı soylular düşüncelerini açığa vururlar. Dük Humprey bu evliliğin ülke için hiç de iyi olmaya-

cağını söylerken, Kardinal Beaufort itiraz eder, çünkü Dük Humphrey'ye olan nefreti İngiltere sevgisinin üstündedir. Birinci bölümde Orleans'da ölen Salisbury'nin damadı Salisbury, oğlu Warwick ve York, Dük Humphrey'yi desteklerler. Öte yandan kardinal, Buckingham ile Somerset'i kendi tarafına çeker ve nefret ettiği Humphrey'ye iftiralar atar, sonra da çıkarcı dostlarıyla birlikte Dük Humphrey'yi naiplikten etmek için ellerinden geleni yapmaya başlarlar. Kardinal bu tuzağın hazırlanmasına yardım etmesi için Suffolk'u yanına çeker, onunla birlikte kraliçenin de oyunu kazanır. Kardinali destekleyen Somerset bir yandan da kuzeni Buckingham'a kardinalin açgözlülüğüne ve hırsına dikkat etmesi gerektiğini söyler. Kardinal ve yandaşları çıktıktan sonra Salisbury, York ile Warwick'e şöyle der:

"Önce kibir çıktı, ardından da hırs.
Bunlar kendi çıkarları için emek harcarlarken,
Bize de bu ülke için çalışmak düşüyor.
Gloucester Dükü Humphrey'nin bir soylu gibi
davranmayı
Bir an bile bıraktığını hiç görmedim.
Oysa kendini beğenmiş kardinal...
Bir din adamından çok askere benzediğine tanık oldum,
Herkesin efendisi gibidir, hep üstten bakar;
Bir hergele gibi küfreder
Ve bir ülke yöneticisine yakışmayan davranışlarda
bulunur.
Warwick, oğlum, hayatımın tesellisi,
İyi yürekli Dük Humphrey'nin ardından,
Başarıların, dürüstlüğün ve konukseverliğinle,
Sen de halkın gönlünde taht kurdun.
Kardeşim York, İrlanda'daki başarıların,
Halkı hizaya getirme becerin,
Fransa valiliğin sırasında,

Fransa'nın kalbindeki zaferlerin
Seni saygı duyulan, korkulan biri yaptı.
Bu ülkenin çıkarları için gelin birleşelim,
Böylece Suffolk'un burnunu sürter,
Kardinal, Somerset ve Buckingham'ın
Hırsını dizginleriz;
Onlar ülkede at oynatmaya çalışırken,
Biz de Dük Humphrey'ye destek olabiliriz." (I/1)

Bu tiradın başları bize töreci oyunları anımsatır; Buckingham ve Somerset burada alegorik figürler olarak gösterilir; biri "Kibir" öbürü "Hırs"tır. Bunlar ülkeyi yıkıma sürükleyecek temsilcilerdir. Ayrıca, Salisbury'nin hırslı olmaması, Warwick'in liberal görüşlü biri olması ve York'un siyasal erki ile Dük Humphrey desteklenirse devlet kurtarılabilir. Hatta iki Nevil (Salisbury ile Warwick) bile yeterlidir. Her ne kadar York onlarla birlikte görünse de, ileride York soyunun tahta geçmesi için onları yarı yolda bırakabilir. York yalnız kaldığında, gelecek için planını şöyle açıklar:

"York'un kendinin olanı isteyeceği gün gelecek;
Bu yüzden Neville'lerin yanını tutacağım,
Mağrur Dük Humphrey'yi seviyormuş gibi davranacak
Ve fırsat kollayıp, zamanı geldiğinde tacı alacağım,
Çünkü benim için en harika hedef bu.
Ne gururlu Lancaster gasp edebilecek hakkını,
Ne asayı o çelimsiz çocuk elleriyle tutabilecek
Ne de başına o tacı giyebilecek,
Çünkü o rahip gibi tavırlarıyla hiç uygun değil bir taca.
Öyleyse York, sessiz kal, fırsatını kolla;
Gözle, uyanık ol başkaları uyurken,
Devlet sırlarını öğrenmeye çalış, araştır;
Henry, İngiltere'ye pahalıya patlayan yeni gelin
Kraliçenin aşkından bıkana,

Humphrey de diğer soylularla kapışana dek bekle!
İşte o zaman yükselecek süt beyazı gülüm,
Güzel kokusu her yanı saracak,
Lancaster soyu ile hesaplaşırken
York armasını taşıyacak bayraktarım;
Güzel İngiltere'yi, deneyimsiz yönetimiyle
Aşağılara çeken bu kralın, güç kullanarak,
Zorla tahtını bırakmasını sağlayacağım." (I/1)

Bundan sonraki, aksiyonu ileri götüren ciddi olay II. Perde, 2. Sahne'de gerçekleşir. York planını Salisbury ile Warwick'e açar. Bu sahnenin bir diğer olayı da, Kraliçe Margaret ile Humphrey arasındaki anlaşmazlığın büyümesidir. I. Perde, 2. Sahnede Humphrey karısı düşesin kraliçelik hayallerine şiddetle karşı çıkmış, onu azarlamıştır. Kraldan hemen sonra gelen soylu olmasına karşın, Humphrey'nin bir nebze olsun taht hırsı yoktur. Oysa ona karşı olanlar, başta Kraliçe Margaret olmak üzere, çıkarları için hep onu ihanetle suçlamaktadır. Humphrey'nin en zayıf noktası olan karısı düşesi, Suffolk'un entrikasıyla tuzağa düşüren kardinal ve yandaşları ona ilk darbeyi vururlar. Karısı tutuklanır ve sürgüne gönderilir. Humphrey ise, her zamanki gibi çıkar gözetmeden, zırh yapımcısı Horner ile çırağı Peter arasındaki anlaşmazlıkta adaletli kararını verir ve York'un zan altında olduğunu söyleyerek Fransa valiliğine York yerine, onun can düşmanı Somerset'i atar. Bu da York'u Humphrey'yle karşı karşıya getirir. Ayrılmaz bir ikili olan Margaret ile Suffolk, York'a karşı olduklarını açıkça belirtirler. Suffolk, York'un yanındaki Nevil'lerin gücünden söz ederek Kraliçe Margaret'i dikkatli olmaları yönünde uyarır:

"*Bunların en güçlüsü bile,*
Neville'lerden daha etkili değildir İngiltere'de;
Salisbury ile Warwick
Öyle önemsiz soylulardan sayılamazlar." (I/3)

York niyetini gizleyerek yandaşları Salisbury ile Warwick'e sorar:

"Lordlarım Salisbury ve Warwick,
Mütevazı akşam yemeğimizi yedik,
İzninizle şu dostça gezintimizde
Görüşlerinizi alayım: Ne düşünürsünüz
İngiltere tahtı üzerindeki hakkım konusunda?" (II/2)

Sonra da III. Edward'ın krallığı dönemine dek giderek neden tahtta hak sahibi olduğunu açıklar ve her iki soyluyu da ikna eder. Salisbury ve Warwick ona hak verirler ve onun tahtın gerçek sahibi olduğunu kabul edip, "*Çok yaşa İngiltere Kralı, hükümdarımız Richard,*" diyerek York'u selamlarlar. Shakespeare burada taraf tutan bir yazar değil, olan biteni tarafsız gözle izleyen bir seyirci gibidir. Önemli olan, giderek karmaşıklaşan olaylar üzerinde Shakespeare'in denetimi kaybetmemesidir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi Dük Humphrey'nin Nevil'lerin fikrini almadan, bir ihbar üzerine Fransa valiliği konusunda York'a karşı Somerset'i desteklemesi Nevil'lerin katlanamayacağı bir hakarettir; bu yüzden York onlara, dürüst Dük Humphrey'nin kurban edilmesi gerektiğini söylediğinde hiçbir itirazda bulunmazlar:

"Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara,
Ta ki bu sürünün çobanı olan erdemli prens,
İyi yürekli Dük Humphrey'yi tuzaklarına düşürene kadar:
Onlar bunu istiyor, York'un ileri görüşlülüğüne
inanırsanız,
Göreceksiniz ki, bunu elde etmeye çalışırken
Sonlarını hazırlayacaklar." (II/2)

Bu oyunun dönüm noktasıdır; Nevil'lerin desteklemediği Dük Humphrey'nin naip olarak kalmasına olanak yoktur artık. Dük Humphrey naiplikten ayrıldığı anda, en güçlü ve kurnaz soylunun yolu açılmış olur: York Dükü Richard'ın.

Bundan sonra Humphrey'nin düşüşü, York'un planını yürütmesi gösterilir. Önce Humphrey'nin karısı Gloucester Düşesi büyücülük yaptığı için cezalandırılır; halka teşhir edildikten sonra sürgüne gönderilir. Horner York'un tahtta hak sahibi olduğunu söylediğini itiraf eder. Böylece York'un tahtın gerçek sahibi olduğu iddiasının halka kadar yayıldığını anlarız. Yazar bundan sonra yine önemli bir sahneye, Bury St. Edmunds'daki meclis toplantısına geçer. Burada York'un planı iyi işler, Salisbury ve Warwick hiç söze karışmazlar, York, kraliçe ile Suffolk'a katılır, Somerset'in Humphrey'yi tutuklama isteğine ses çıkarmaz. Kral Henry, Humphrey'nin suçsuzluğuna inandığı halde, her zamanki pasifliği ve silikliği ile buna karşı koyamaz. O dönemdeki anlayışa göre II. Richard'ın haksız yere öldürülmesinin laneti işlemeye başlamıştır.

O sırada İrlanda'da ayaklanma olduğu haberi gelir. Suffolk'un asker sağlaması ile York'un İrlanda'ya gidip ayaklanmayı bastırması konusunda anlaşırlar. York renk vermez, ama bu karara sevinmiştir; çünkü Suffolk'un askerleriyle ve İrlanda'dan toplayacağı askerleriyle Kral Henry'ye karşı güç kullanabilecek duruma gelecektir. Böylece York, Jack Cade adlı bir serseriyle Kent bölgesinde isyan başlatır. Bu isyan büyüyünce geri dönüp ektiğini biçecektir.

Savaş gemisinin kaptanı, Kent bölgesi halkının silahlandığı haberini verir, bu da bir sonraki sahnede Cade ayaklanmasının bir hazırlığıdır. Bu ayaklanma York'un planının bir parçasıdır. Cade inancı olmayan bir serseridir, eğitimli olmayı bir suç olarak görür; ülkenin bütün kayıtlarının yakılmasını emreder; onun ağzından çıkan her söz İngiltere

parlamentosunu temsil edecektir. Başka deyişle, her söylediği yasa sayılacaktır. Cade'in yarattığı dehşet, Lord Say ile Sir James'in kellerinin uçurulup bir direğe geçirilmesi ve "her sokak köşesinde birbiriyle öpüştürülmesi"yle zirveye ulaşır. Ama bu karmaşa ve düzensizlik başarılı olmaz. Ayaklanma bastırılır ve bu başarıyla yeni bir karakter ortaya çıkar: Lord Clifford. Clifford bu bölümün sonu ile bundan sonraki bölümün başında ön plana çıkar. Böylece Shakespeare, değişimin hazırlığını yapmış olur.

York kuvvetleriyle İrlanda'dan döner ve Somerset'i hainlikle suçlar. Ama kralın Somerset'i kuleye hapsettiğini duyunca askerlerini dağıtır. Fakat kraliçe, kraldan habersiz Somerset'i serbest bırakmıştır. Bunun üzerine York nihayet niyetini açığa vurur:

"Nasıl olur? Somerset serbest ha!
Öyleyse York, çoktandır gizlediğin düşüncelerini açıkla,
Dilin söylesin yüreğinden geçenleri.
Katlanabilir miyim Somerset'i görmeye?
Yalancı kral! Neden gölge düşürdün inancıma,
Böyle bir şeye katlanamayacağımı bile bile?
Kral mı dedim sana? Hayır, sen kral değilsin;
Bir haine hükmünü geçiremeyen sen,
Uygun değilsin yönetmeye ve kalabalıklara hükmetmeye.
Hiç yakışmıyor o taç başına,
Eline de kraliyet asası değil, hacı değneği yakışır.
Kaşlarımı çattığımda ya da gülümsediğimde
Akhilleus'un mızrağı gibi öldürür ya da iyileştiririm,
Bu yüzden o taç benim başımı süslemeli.
Kraliyet asasını yüceltecek el, işte bu eldir,
Yasalar koyarak düzeni sağlayacak olan da bu eldir.
Yer aç Tanrı'nın senin efendin olarak seçtiği insana,
Tanrı adına hükmedemeyeceksin bir daha." (V/1)

Bundan sonra York'un oğulları Edward ile Richard ve iki Nevil, Salisbury ve Warwick, York'u desteklerler. Oyundaki nedenler tamamlanmıştır. St. Albans Savaşı ile bu bölüm sona erer.

Bu bölümdeki karakterlerin önceki bölümdekilere kıyasla daha boyutlu ve renkli olduğundan söz etmiştik. Bu bölümdeki karakterler daha canlı, daha çelişkili ve inandırıcıdır. Örneğin Gloucester'ın fevri olduğunu bilmesi ve öfkesini yatıştırmak için elinden geleni yapması çok insancıldır. I. Perde, 3. Sahne'de kraliçenin ona karşı gelmesi üzerine öfkelenip çıkan Gloucester az sonra dönüp gelir ve şöyle der:

"Lordlarım, öfkem iyice yatıştı
Avluda bir tur atınca,
Ülkenin işlerini konuşmaya geldim buraya." (I/3)

St. Albans'daki av sahnesi sırasında, kralın dindarlığından yararlanıp ondan para koparmak için Aziz Albans türbesinde doğuştan kör olan gözlerinin açıldığını söyleyen düzenbaz Simpcox, o dönemdeki halkın saflığını ve kurnazlığını göstermek açısından son derece renkli bir karakterdir. Yine halktan gelen Cade ve avanesinin konuşmaları, o zihniyeti başarıyla yansıtır.

Oyundaki en önemli üç karakter Kral Henry, kral naibi Humphrey ve tahtı isteyen York Dükü'dür. Hepsi de iyi birer kral olabilecek niteliklere sahiptir. Bu üç karakter, oyunun aksiyonunu geliştirme açısından tam bir bütünlük gösterir. Üçü arasında baskın olan York'tur ve oyunun başında Dük Humphrey ile çelişirken, sonunda Kral Henry ile çelişir. York kral olabilecek niteliklere sahiptir, karakter ve unvan olarak güçlüdür:

"Ben şimdiki kraldan daha layığım o makama;
Kral gibi hareket eder, kral gibi düşünürüm." (V/1)

York aynı zamanda mükemmel bir diplomattır. "Aslan" ile "tilkiyi" sentezleyen iki önemli niteliğe sahiptir, ama bunu tamamlayacak olan "pelikan" niteliği, yani duygu yanı yoktur. Gloucester ise aslan ve pelikan nitelikleriyle donanmıştır, ama tilkiliği yoktur. Henry yalnızca pelikan niteliğine sahiptir. Bunlar arasında York ön plana geçer; o hırsıyla hareket eder, insani yanı eksiktir. Ama dikkatini hedefine ulaşmaya vermesi müthiştir. York oyundaki ilk tiradında kendini gemisi korsanlar tarafından yağmalanan gemi sahibi gibi hisseder:

"Anjou ve Maine Fransızlara verildi, Paris kaybedildi;
Normandiya sallantıdaydı, şimdi o da gitti.
Bunların tümüne Suffolk karar verdi,
Soylular uzlaştı, Henry de memnun kaldı,
Dükün güzel kızıyla iki dukalığı takas etti.
Suçlayamam hiçbirini: Onlar için anlamı ne ki?
Dağıttıkları senin malın, onların değil.
Korsanlar yağmaladıklarını yok pahasına satar,
Dost edinir, paraları fahişelere dağıtır,
Para suyunu çekene dek bey gibi yaşarlar;
Bu arada malın çaresiz sahibi,
Ağlar ve ovuşturur talihsiz ellerini,
Sallar başını ve titreyerek bir köşede durur,
Her şey paylaşıp götürülürken
Kendisi açlığa mahkûm edilse de
Cesaret edemez kendinin olana el uzatmaya.
York da toprakları haraç mezat satılırken
Oturup içi içini yiyerek
Sinirden dilini ısırmak zorundadır." (I/1)

VI. Henry'nin ikinci bölümü, dörtlemenin en ahenkli olanıdır. Shakespeare bu bölümde daha titiz, yazarken çok daha dikkatlidir. Birinci bölümden farklı olarak, olay dizisi-

ni daha iyi bilerek kurgulamış gibidir. Yarattığı karakterler de daha tutarlı ve daha renklidir. Bizce *VI. Henry*'nin ikinci bölümü dörtlemenin en tutarlı oyunudur.

Özdemir Nutku
2013

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Shakespeare's Henry VI and .Richard III*, Cambridge University Press, 1929.

Alexander, Peter, *Willam Shakespeare: Compelete Works*, Londra/Glascow 1954.

Alexander, Peter, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., Londra 1946.

Boyce, Charles, *Shakespeare: From A to Z*, Delta Reissue Edition, 1991.

Bridges-Adams, William, *The Irresistible Theatre*, Collier Books, New York 1961.

Brook, G.L., *The Language of Shakespeare*, Londra 1976.

Brown, John Russel, *Free Shakespeare*, Heinemann Publications, Londra 1974.

Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, 1. Cilt, Columbia Univ. Press, 1961.

Candido, Joseph. "Getting Loose in the Henry VI Plays", *Shakespeare Quarterly*, 35:4, 1984.

Chambers, E. K., *William Shakespeare*, 2 cilt, Oxford 1930.

Chambers, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford 1923.

Clark, Sandra (ed.), *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, Londra 1999.

Coye, Dale F., *Pronouncing Shakespeare's Words*, Routledge, New York 2002.

Craig, W. J., *Shakespeare, The Complete Works*, Oxford University Press, 1965.

Crystal, David-Crystal, Ben, *Shakespeare's Words: A Glossary and Language*, Penguin Books, New York 2003.

Deloach, C, *The Quotable Shakespeare: A Topical Dictionary*, McFarland Publ., N.C.Jefferson 1988.

Dent, R. W., *Shakespeare's Proverbial Language: An Index*, Berkeley/Los Angeles, Londra 1981.

Dockray, Keith, *Henry VI, Margaret of Anjou and the Wars of the Roses: A Source Book,* Stroud: Sutton Publ. 2000.

Foakes, R.A.-Rickert R.T. (ed.), *Henslowe's Diary*, Cambridge University Press, 1961.

Fox, Levi, *The Shakespeare Handbook: The Essential Companion to Shakespeare's Works, Life and Times*, Boston 1987.

Frey, D.L., *The First Tetralogy: Shakespeare's Scrutiny of the Tudor Myth*, Mouton, The Hague 1976.

Granville-Barker H.-G.B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies*, Cambridge 1955.

Griffiths, Ralph A., *The Reign of King Henry VI*, Ernest Benn, Londra 1981.

Holderness, Graham, *Shakespeare: The Histories*, Macmillan, New York 2000.

Hulme, Hilda M., *Explorations in Shakespeare's Language*, 1962.

Kay, Carol McGinnis, "Traps, Slaughter and Chaos: A Study of Shakespeare's Henry VI Plays", *Studies in the Literary Imagination*, 5, 1972.

Laroque, François, *The Age of Shakespeare*, New York 1993.

Muir, Kenneth, *The Sources of Shakespeare's Plays*, Routledge, Londra 2005.

Nevo, Ruth, *Tragic Form in Shakespeare*, Princeton 1972.

Noble, Richmond, *Shakespeare's Biblical Knowledge*, 1935.

Nutku, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Onions, C.T., *A Shakespeare Glossary*, Oxford 1986.

Partridge, Eric, *Historical Slang*, Penguin Books, Middlesex 1982.

Partridge, Eric, *Shakespeare's Bawdy*, Routledge & Paul, Londra 1991.

Partridge, Eric, *The Penguin Dictionary of Historical Slang*, Penguin, New York 1982.

Patterson, Annabel, *Reading Holinshed's Chronicles*, University of Chicago Press, Chicago 1994.

Pendleton, Thomas A. (ed.), *Henry VI: Critical Essays*, Routledge, Londra 2001.

Rossiter, A.P., "Richard III", *Durham University Journal*, Durham 1938.

Saccio, P., *Shakespeare's English Kings* (2.Basım), Oxford University Press, New York 2000.

Schmidt, Alexander, *A Shakespeare Lexicon*, Berlin 1962.

Sewell, Arthur, *Character and Society in Shakespeare*, Clarendon Press, Oxford 1951.

Shaheen, Naseeb, *Biblical References in Shakespeare's History Plays*, Associated University Presses, Londra 1989.

Shewmaker, Eugene F., *Shakespeare's Language*, Facts on File Inc., Londra 1996.

Sisson, C. J., New *Readings in Shakespeare*, 1961.

Smith, Irwin, *Shakespeare's The Globe*, Charles Scribner's Sons, New York 1956.

Sugden, E.H., *A Topographical Dictionary of the Works of Shakespeare and his Fellow Dramatists*, Manchester University Press, Manchester 1925.

Spevack, Martin, *A Shakespeare Thesaurus*, Georg Olms Verlag, Hildesheim/Zürich/N.Y. 1993.

Stewart, J.I.M., *Character and Motive in Shakespeare*, Longmans&Green Publications, Londra 1949.

Stoll, E.E., *Modern Philology*, III, Londra 1905-906.

Tilley, M. P., *A Dictionary of Proverbs in England in the Sixteenth and the Seventeenth Centuries*, Ann Arbor, Michigan 1950.

Tillyard, E.M.W., *Shakespeare's History Plays*, Londra, 1966.

Wickham, Glynne, *Early English Stages*, 2. Cilt, Londra 1963.
Williams, Gordon, *A Glossary of Shakespeare's Sexual Language*, Athlona Press, 1997.
Woodbridge, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.
Wright, Joseph, *The English Dialect Dictionary*, 6 cilt, Oxford 1961.
————, *Kitab-ı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958.

Kişiler

KRAL VI. HENRY	
GLOUCESTER DÜKÜ HUMPHREY	Kralın amcası
KARDİNAL BEAUFORT	Kralın büyük amcası
RICHARD PLANTAGENET	York Dükü
EDWARD VE RICHARD	Oğulları
SOMERSET DÜKÜ	
SUFFOLK DÜKÜ	
BUCKINGHAM DÜKÜ	
LORD CLIFFORD	
GENÇ LORD CLIFFORD Oğlu	
SALISBURY KONTU	
WARWICK KONTU	
LORD SCALES	
LORD SAY	
SIR HUMPHREY STAFFORD	
WILLIAM STAFFORD	Kardeşi
SIR JOHN STANLEY	
VAUX	
MATTHEW GOFFE	
Bir yüzbaşı, bir kaptan ve ikinci kaptanı	
WALTER WHITMORE	
Suffolk ile birlikte zindana atılan iki centilmen	
RAHİP JOHN HUME	
RAHİP JOHN SOUTHWELL	
ROGER BOLINGBROKE	Bir sihirbaz
Onun tarafından ortaya çıkarılan bir ruh	

THOMAS HORNER	Zırh yapımcısı
PETER	Horner'ın yardımcısı
Chatham kâtibi, Saint Albans Belediye Başkanı	
SAUNDER SIMPCOX	Bir sahtekâr
ALEXANDER IDEN	Kent'li bir centilmen
JACK CADE	Bir asi
GEORGE BEVIS, JOHN HOLLAND, KASAP DICK, DOKUMACI SMITH, MICHAEL vb.	
Cade yandaşları	
İki Katil	
MARGARET	Kral Henry'nin kraliçesi
ELEANOR	Gloucester Düşesi
MARGERY JOURDAIN	Bir cadı
Simpcox'un karısı	

Lordlar, leydiler, hizmetçiler, ricacılar, belediye meclisi üyeleri, bir teşrifatçı, bir mübaşir, bir şerif, subaylar, yurttaşlar,çıraklar, avcılar, muhafızlar, askerler, ulaklar vb.

Sahne: İngiltere.

I. Perde

1. Sahne

(*Londra. Saray.*)

(*Borular. Ardından obualar. Kral, Gloucester Dükü Humphrey, Salisbury, Warwick, Kardinal Beaufort bir yandan; kraliçe, Suffolk, York, Somerset ve Buckingham diğer yandan girerler.*)

SUFFOLK

Siz yüce majestelerinin,
Prenses Margaret ile evlenmelerine ilişkin,
Bana vermiş olduğunuz vekâlet ile Fransa'ya gittim;
Kadim Tours kentinde, Fransa ve Sicilya kralları,
Orleans, Calabria, Bretanya, Alençon dükleri,
Yedi kont, on iki baron
Ve yirmi saygıdeğer piskopos huzurunda
Tamamladım bana verdiğiniz görevi.
Onunla nikâhlandım sizin adınıza;
Şimdi önünüzde tevazuyla diz çöküp
İngiltere'nin ve lordlarının tanıklığında,
Kraliçeye vermiş olduğum unvanı,
Temsil ettiğim bu güzel resmi
Sizin soylu ellerinize devrediyorum:

Bugüne kadar verilmiş en uygun armağan,
Kralların şimdiye dek evlendiği en güzel kraliçe.

KRAL

Suffolk ayağa kalk. Hoş geldiniz Kraliçe Margaret;
Bu içimden gelen öpücükten
Daha sevgi dolu bir ifadede bulunamıyorum.
Ey bana can veren Tanrım, şükranla doldur yüreğimi!
Eğer sevgimiz karşılıklı olursa,
Bu güzel yüzü bana bahşetmenle
Ruhumu kutsayan bir dünya verdin bana.

KRALİÇE

İngiltere'nin yüce kralı, benim soylu efendim,
Gündüz, gece, uyanıkken, düş görürken,
Dostlarımla birlikteyken, dua ederken,
Hep sevgili efendimizle sohbet etmeyi hayal ettim.
Benim herkesten değerli kralım,
Sevinçle dolu yüreğim ve aklım elverdiğince,
Aklıma ilk gelen incelmemiş sözcüklerle
Sizi rahatça selamlama cüretini buluyorum kendimde.

KRAL

Aklımı başımdan almıştı güzelliği,
Ama konuşmasındaki zarafeti,
Zekâsını gösteren sözcükleri,
Hayranlıktan başka, sevinçten de
Gözyaşı dökmeme neden oluyor,
Yüreğim, işte böylesine bir mutlulukla çarpıyor.
Lordlar, hep birden hoş geldiniz deyin sevgilime.

HEPSİ

(*Diz çökerek.*)

Çok yaşa Kraliçe Margaret, İngiltere'nin saadeti!

KRALİÇE

Teşekkür ederiz hepinize.

(*Borular.*)

SUFFOLK

Naip hazretleri izninizle, işte kralımızla

Fransa Kralı Charles arasındaki barış antlaşması.
On sekiz ay boyunca geçerlidir.

GLOUCESTER

(*Okur.*)

"Öncelikle, Fransa Kralı Charles ile İngiltere Kralı Henry'nin elçisi Suffolk Markisi William de la Pole tarafından kabul edilmiştir ki, önümüzdeki mayıs ayının on üçüncü gününden önce, Henry, Napoli, Sicilya ve Kudüs Kralı Reignier'nin kızı Leydi Margaret ile evlenecek ve Margaret İngiltere Kraliçesi olacaktır. Ayrıca, Anjou Dukalığı ile Maine toprakları serbest bırakılıp leydinin babası krala..."

(*Kâğıt elinden düşer.*)

KRAL

Ne oldu amca?

GLOUCESTER

Bağışlayın beni yüce lordum;
Birden yüreğime bir ağrı saplandı,
Gözlerim karardı, okuyamadım.

KRAL

Winchester amca, siz devam edin lütfen.

KARDİNAL

(*Okur.*)

"Ayrıca, Anjou Dukalığı ve Maine toprakları serbest bırakılıp leydinin babası krala geri verilecektir ve Leydi Margaret'in İngiltere'ye yol masrafları İngiltere kralı tarafından karşılanacak, çeyiz verilmeyecektir."

KRAL

Bu anlaşma memnun etti beni.
Marki diz çök; seni Suffolk Dükü yapıyoruz
Ve bu kılıcı veriyoruz.
Kuzen York, on sekiz aylık süre bitinceye kadar,
Seni Fransa valiliğinden alıyoruz.
Size teşekkür ediyorum,

Amcalarım Winchester ve Gloucester, York,
Buckingham, Somerset, Salisbury ve Warwick;
Hepinize teşekkür ediyoruz
Soylu kraliçemizin karşılama törenine katıldığınız için.
Hadi, şimdi içeri girelim,
En kısa sürede kraliçenin taç giyme töreni gerçekleşsin.
(*Kral, kraliçe ve Suffolk çıkarlar.*)

GLOUCESTER
İngiltere'nin yiğit soyluları, devletin temel direkleri,
Duke Humphrey sizinle paylaşmalı kederini
Bu, sizin ve bütün ülkenin de ortak tasası.
Kardeşim Henry, ne diye harcadı gençliğini,
Cesaretini, parasını?
Bu halk boşuna mı yitirdi yaşamını?
Boşuna mı fethetti gerçek mirası Fransa'yı,
Kışın soğuğunda yazın kavurucu sıcağında
Geçirmedi mi hayatını savaş alanlarında?
Ve kardeşim Bedford, Henry'nin silahla kazandığını
Siyasetle elde tutmak için yormadı mı kafasını?
Ve sizler, Somerset, Buckingham,
Yiğit York, Salisbury ve muzaffer Warwick
Fransa ve Normandiya'da
Derin yaralar almadı mı bu uğurda?
Dahası amcam Beaufort ve ben,
Bütün dirayetli meclis üyeleri ile birlikte
Gece gündüz demeden uzun süren toplantılarda,
Fransa'yı ve Fransızları
Nasıl hükmümüz altında tutacağımızı tartışmadık mı?
Yüce kralımız henüz bebekken, düşmanlarına karşın,
Tacını Paris'te giymemiş miydi?
Bütün bu çabalar ve kazanılan itibar boşuna mıydı?
Henry'nin fetihlerinin, Bedford'un hep tetikte olmasının,
Sizlerin savaştaki yararlılıklarınızın
Ve bizim tavsiyelerimizin

Artık bir değeri kalmadı mı?
Ah İngiltere'nin soyluları, bu utanç verici bir anlaşma!
Bu evliliğin sonu felaket, ününüz kalmayacak,
Adınız lekelenecek ant kitaplarında,
Namınız silinecek yazılarda.
Fethettiğimiz Fransa'daki anıtlarımız parçalanacak,
Sanki hiç olmamış gibi, her şey mahvolacak!

KARDİNAL

Kuzen, böyle karamsar konuşmanın ne anlamı var,
Durup dururken neden nutuk atıyorsun?
Çünkü Fransa hâlâ bizim ve hep bizim kalacak.

GLOUCESTER

Evet amca; bizim kalacak tabii başarabilirsek;
Ama artık imkânsız duruma geldi.
Burnunu her şeye sokan yeni yetme dükümüz Suffolk,
Anjou ve Maine dukalıklarını,
Unvanları gösterişli, ama cebi delik
Yoksul Kral Reignier'ye verdi.

SALISBURY

Hepimiz için ölen İsa adına yemin ederim ki,
Bu bölgeler Normandiya'nın anahtarıydı!
Ama yiğit oğlum Warwick[1] niye ağlıyor?

WARWICK

Üzülüyorum iş işten geçti diye;
Bu toprakları yeniden fethetme umudu kalsaydı,
Gözyaşlarım yerine, kılıcımdan kan damlardı.
Anjou ve Maine! Her ikisini de ben almıştım;
Bu bölgeleri fetheden şu ellerimdi;
Yaralanma pahasına ele geçirdiğim bu kentler
Barışçıl sözlerle geri mi verildi?
Tanrı canını alsın!

---

1 Richard Neville (1428-1471) 1449'de Warwick beyi olur. Bu sahnede, 1439'da ölen kayınbabası Richard Beauchamp (1382-1439) ile karıştırılmıştır. (ç.n.)

YORK

Bu kahraman adanın onurunu karartan Suffolk,
Dilerim soluksuz kalıp boğulur!
Bu anlaşmayı kabul etmektense,
Razıyım Fransa'nın yüreğimi çekip kopartmasına.
Tarihte İngiliz krallarının evlendikleri karıları ile
Hep yüklüce altın ve çeyiz aldıklarını okumuştum;
Oysa bizim Kral Henry, evlenme uğruna,
Elindekileri veriyor ona bir şey getirmeyen kadına.

GLOUCESTER

Suffolk'un onu getirme giderleri için
On beşte birlik vergi toplaması,
Daha önce hiç duyulmamış bir uygulama!
Fransa'da kalıp yine orada ölmeliydi.
Önce...

KARDİNAL

Lord Gloucester, çok ileri gidiyorsunuz ama
Bu efendimiz kralın isteğiydi.

GLOUCESTER

Lord Winchester, aklını okuyabiliyorum;
Hoşlanmadığın söylediklerim değil,
Seni rahatsız eden benim varlığım.
Şiddetli kin duygusu hemen anlaşılır.
Kibirli papaz, öfken yüzünden belli;
Burada biraz daha kalırsam,
Yine o mahut didişme başlayacak.
Lordlar, hoşça kalın; ben öldükten sonra,
Fransa'yı kaybedeceğiz demişti, dersiniz.
(*Çıkar.*)

KARDİNAL

İşte, naip hazretleri gidiyor öfke içinde,
Benim düşmanım olduğu bilinir herkesçe,
Hayır, daha kötüsü, o herkesin düşmanıdır
Ve korkarım, kralın da dostu değil.

Düşünün lordlarım, o kralın en yakın akrabası,
İngiltere tahtının yasal vârisi, tahtın tek adayıdır.
Evlilik, Henry'ye bir imparatorluk
Ve batının zengin krallıklarını kazandırsaydı,
Hoşnutsuzluk göstermesi o zaman mantıklı olurdu.
Lordlarım, açın gözlerinizi; büyülemesin sizi aşırı sözleri;
Aklınızı kullanın, tedbirli yaklaşın dediklerine,
Halk onu sevse bile,
Ona "Gloucester Dükü Humphrey iyidir" de dese,
Onu alkışlayıp yüksek sesle:
"İsa, ekselanslarının varlığını daim etsin!"
Ya da "Tanrı iyi yürekli Humphrey'yi korusun!"
Dese de ne olmuş yani?
Lordlarım, korkarım, o tatlı konuşmalarına karşın,
O bir naip olarak çok tehlikeli.

BUCKINGHAM

Kral, ülkeyi yönetecek yaşa geldiğine göre,
Ne gerek var kralın koruyucu naipliğine?
Kuzen Somerset katılın bana,
Hepimiz, Suffolk Dükü'yle birlikte,
İndirelim makamından Dük Humphrey'yi.

KARDİNAL

Bu önemli konu geciktirmeye gelmez;
Ben hemen gidiyorum Dük Suffolk'la görüşmeye.
(Çıkar.)

SOMERSET

Kuzen Buckingham, Humprey'nin kendini beğenmişliği,
İşgal ettiği makamın yüceliği canımızı sıkıyor gerçi,
Ama gözlerimizi ayırmayalım mağrur kardinalden de;
Küstahlığı bu ülkedeki bütün prenslerden daha fazladır,
Gloucester saf dışı edilince o naip olur.

BUCKINGHAM

Dük Humphrey ile kardinale rağmen,
Sen ya da ben de naip olabiliriz Somerset.
(Buckingham ve Somerset çıkarlar.)

SALISBURY

Önce kibir çıktı, ardından da hırs.
Bunlar kendi çıkarları için emek harcarlarken,
Bize de bu ülke için çalışmak düşüyor.
Gloucester Dükü Humphrey'nin bir soylu gibi davranmayı
Bir an bile bıraktığını hiç görmedim.
Oysa kendini beğenmiş kardinal...
Bir din adamından çok askere benzediğine tanık oldum,
Herkesin efendisi gibidir, hep üstten bakar;
Bir hergele gibi küfreder
Ve bir ülke yöneticisine yakışmayan davranışlarda
bulunur.
Warwick, oğlum, hayatımın tesellisi,
İyi yürekli Dük Humphrey'nin ardından,
Başarıların, dürüstlüğün ve konukseverliğinle,
Sen de halkın gönlünde taht kurdun.
Kardeşim York, İrlanda'daki başarıların,
Halkı hizaya getirme becerin,
Fransa valiliğin sırasında,
Fransa'nın kalbindeki zaferlerin
Seni saygı duyulan, korkulan biri yaptı.
Bu ülkenin çıkarları için gelin birleşelim,
Böylece Suffolk'un burnunu sürter,
Kardinal, Somerset ve Buckingham'ın
Hırsını dizginleriz;
Onlar ülkede at oynatmaya çalışırken,
Biz de Dük Humphrey'ye destek olabiliriz.

WARWICK

Tanrım yardım et, bu toprakları seven,
Ülkenin çıkarı için çalışan Warwick'e!

YORK

York da sana katılıyor,
(*Kendi kendine.*)

Çünkü kendince bir nedeni var.

SALISBURY

O zaman elimizi çabuk tutalım,
Esas konuyu göz ardı etmeyelim.

WARWICK

Göz ardı etmek mi? Ah baba, Maine'i bile kaybettik![2]
Warwick'in savaşarak kazandığı
Ve son nefesine kadar korumak istediği Maine'i.
Baba, sen esas konuyu kastettin, bense Maine'i,
Ki ya Fransızlardan geri alırım onu ya da ölür giderim.
(*Warwick ve Salisbury çıkarlar.*)

YORK

Anjou ve Maine Fransızlara verildi, Paris kaybedildi;
Normandiya sallantıdaydı, şimdi o da gitti.
Bunların tümüne Suffolk karar verdi,
Soylular uzlaştı, Henry de memnun kaldı,
Dükün güzel kızıyla iki dukalığı takas etti.
Suçlayamam hiçbirini: Onlar için anlamı ne ki?
Dağıttıkları senin malın, onların değil.
Korsanlar yağmaladıklarını yok pahasına satar,
Dost edinir, paraları fahişelere dağıtır,
Para suyunu çekene dek bey gibi yaşarlar;
Bu arada malın çaresiz sahibi,
Ağlar ve ovuşturur talihsiz ellerini,
Sallar başını ve titreyerek bir köşede durur,
Her şey paylaşıp götürülürken
Kendisi açlığa mahkûm edilse de
Cesaret edemez kendinin olana el uzatmaya.
York da toprakları haraç mezat satılırken
Oturup içi içini yiyerek
Sinirden dilini ısırmak zorundadır.

---

2 Shakespeare "main" (esas, temel) ve "Maine" sözcüklerinin benzerliğinden faydalanarak sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

Althaia'nın[3] yaktığı ölümcül odun parçası
Calydon Prensi için neyse,
Benim için de İngiltere, Fransa
Ve İrlanda krallıkları odur.
Anjou ve Maine, her ikisi de Fransızlara verildi!
Benim için kötü bir haber bu,
Tıpkı İngiltere'nin bereketli toprakları gibi,
Fransa tahtına da göz koymuştum.
York'un kendinin olanı isteyeceği gün gelecek;
Bu yüzden Neville'lerin yanını tutacağım,
Mağrur Dük Humphrey'yi seviyormuş gibi davranacak
Ve fırsat kollayıp, zamanı geldiğinde tacı alacağım,
Çünkü benim için en harika hedef bu.
Ne gururlu Lancaster gasp edebilecek hakkımı,
Ne asayı o çelimsiz çocuk elleriyle tutabilecek
Ne de başına o tacı giyebilecek,
Çünkü o rahip gibi tavırlarıyla hiç uygun değil bir taca.
Öyleyse York, sessiz kal, fırsatını kolla;
Gözle, uyanık ol başkaları uyurken,
Devlet sırlarını öğrenmeye çalış, araştır;
Henry, İngiltere'ye pahalıya patlayan yeni gelin
Kraliçenin aşkından bıkana,
Humphrey de diğer soylularla kapışana dek bekle!
İşte o zaman yükselecek süt beyazı gülüm,
Güzel kokusu her yanı saracak,
Lancaster soyu ile hesaplaşırken
York armasını taşıyacak bayraktarım;
Güzel İngiltere'yi, deneyimsiz yönetimiyle
Aşağılara çeken bu kralın, güç kullanarak,
Zorla tahtını bırakmasını sağlayacağım.
(Çıkar.)

---

3 Calydon Kralı Oineus'un karısı. Althaia, oğlu Meleagros'un yazgısıyla anılır. Kehanete göre Meleagros'un ölümü, doğumu sırasında evlerinin ocağında yanan bir odun kül olunca gerçekleşecektir. Althaia, yarı yanmış odunu alıp saklar. Ancak Meleagros yanlışlıkla dayısını öldürünce, annesi öfkeye kapılarak yarı yanmış odunu ateşe atar ve Meleagros ölür. (ç.n.)

2. Sahne

(Gloucester Dükü'nün evi.)

(Dük Humphrey ile karısı Düşes Eleanor girerler.)

DÜŞES

Lordum, niye öyle olgun başaklar gibi boynunu bükmüş,
Sanki kafasını Ceres'in[4] bereketine takmış?
Neden yüce Dük Humphrey,
Dünya nimetlerine somurtur gibi kaşlarını çatmış?
Neden gözlerini kasvetli toprağa dikmiş,
Bakışlarını bulanıklaştıran şeye bakıyor?
Ne görüyorsun orada? Dünyanın tüm görkemi ile bezeli
Kral Henry'nin tacını mı?
Öyleyse devam et bakmaya,
O tacı başına geçirene dek devam et yaltaklanmaya,
Elini uzat ve eriş o görkemli altına.
Ne? Kolun kısa mı geldi?
Yardımcı olurum ben sana kendiminkiyle;
Büyük bir güçle birlikte çekip çıkarırız onu,
Yine birlikte kaldırırız başlarımızı göklere,
Bir daha asla gözlerimizi aşağı çevirmeyiz,
Bir kez bile bakışlarımızı yere dikmeye tenezzül etmeyiz.

GLOUCESTER

Ah, Nell, sevgili Nell, eğer seviyorsan efendini,
Kov başından yüreğini kemiren haris düşüncelerini!
Kralım ve yeğenim, erdemli Henry hakkında
Kötü şeyler düşündüğüm an,
Dilerim son kez nefes alırım bu ölümlü dünyada!
Benim canımı sıkan dün gece gördüğüm rüya.

DÜŞES

Ne rüyası lordum, anlatın bana,
Ben de karşılığında gördüğüm rüyayı anlatırım size.

---

4 Tarım, bolluk ve bereket tanrıçası. (ç.n.)

GLOUCESTER

Rüyamda, makamımın simgesi olan asamın
İkiye bölündüğünü gördüm;
Bunu kim yaptı anımsamıyorum,
Ama kardinaldi sanırım;
Asanın kırk parçalarının üzerinde,
Somerset Dükü Edmund ile
Birinci Suffolk Dükü William de la Pole'un kafaları vardı.
İşte gördüğüm rüya bu; Tanrı bilir ne anlama geldiğini.

DÜŞES

Anlamı şu: Gloucester'ın kılına dokunanın
Bu cüreti için kellesini kaybedeceğine işaret ediyor.
Humphrey'm, benim sevgili düküm; şimdi sen beni dinle:
Westminster Katedrali'nde
Majestelerinin tahtına oturmuşum,
Şu kralların ve kraliçelerin taç giydiği yerde
Henry ve Prenses Margaret önümde diz çökmüşler,
Tacı başıma koyuyorlar.

GLOUCESTER

Hayır, Eleanor, seni hemen azarlamalıyım.
Haddini bilmez kadın! Kötü huylu Eleanor!
Sen bu krallığın ikinci kadını,
Seni seven naibin karısı değil misin?
Düşünebileceğin her tür dünyevi zevk
Elinin altında, emrine amade değil mi?
Buna karşın, kocanı ve kendini
Onurun doruğundan tepetaklak yuvarlayıp
Utancın ayakları dibinde süründürecek
İhanet planları mı tasarlıyorsun?
Uzak dur benden,
Artık başka bir şey duymak istemiyorum.

DÜŞES

Ne, ne oldu lordum?
Eleanor sadece rüyasını anlattı diye mi

Bu kadar öfkelendiniz?
Bundan böyle ben de kendime saklarım rüyalarımı,
Siz de zorlamazsınız beni.

GLOUCESTER

Hayır, kızma, bağışladım seni.
(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Naip hazretleri, majesteleri sizden
St. Albans'a gitmek için hazırlanmanızı istedi,
Kral ve kraliçe şahin avına çıkacaklar.

GLOUCESTER

Hemen geliyorum.
Nell sen de bizimle gelmek istersin değil mi?

DÜŞES

Evet lordum. Hemen arkanızdan yola çıkıyorum.
(*Gloucester ve ulak çıkarlar.*)
Gloucester kendini bu kadar hor gördüğü sürece,
Arkasından gitmem gerek, geçemem öne.
Eğer bir erkek, bir dük ve tahtın vârisi olsaydım,
Ayağıma takılan tüm sıkıcı engelleri kaldırır,
Başsız bedenleriyle yolumu açar, dümdüz yapardım;
Ama kadın olsam bile, gevşek davranmayacağım
Kader sahnesinde rolümü oynamada.
Sir John orada mısınız? Gel, korkma,
Yalnızız; bizden başka kimse yok.
(*Hume girer.*)

HUME

İsa sizi korusun majesteleri!

DÜŞES

Neler söylüyorsun? Majesteleri mi?
Ben bir soyluyum sadece.

HUME

Ama Tanrı'nın izni ve Hume'un yardımıyla,
Soylu unvanınıza unvan katılacak.

DÜŞES

Ne demeye getiriyorsun? Görüştün mü
Eie cadısı, kurnaz büyücü Margery Jourdain
Ve sihirbaz Bolingbroke'la?
Yardım edecekler mi bana?

HUME

Siz majestelerine söz verdiler;
Yer altının derinliklerinden çıkacak
Ve sorularınızı yanıtlayacak
Bir ruh gösterecekler size.

DÜŞES

Bu kadarı yeter: Soracağım soruları düşüneceğim;
St. Albans dönüşü hallederiz bu işi,
İşte al ödülünü Hume, git eğlen şimdi,
Bu önemli konuda sana yardım edenlerle birlikte.
(*Çıkar.*)

HUME

Hume, Düşes'in altınlarıyla gidip eğlenmeli;
Hayhay, eğlenecek de. Bu ne demektir Sir John Hume?
Mühürleyeceksin ağzını, çıtını çıkarmayacaksın:
Bu iş gizlilik gerektirir.
Cadıyı getirtmek için Leydi Eleanor altın veriyor:
Şeytan bile olsa altını gördü mü gelir.
Ama bana başka yerlerden de altın yağıyor:
Açıklayamam bunların kardinal ile
Yeni dük olan yüce Suffolk'tan geldiğini;
Ama bence, açıksözlü olmam gerekirse,
Leydi Eleanor'un yükselme hırsını bildiklerinden,
Düşesin kuyusunu kazmam,
Aklına büyü fikrini sokmam için beni tuttular.
"Kurnaz üçkâğıtçıya aracı gerekmez," derler ya;
Ben kardinal ile Suffolk'un aracısıyım.
Hume, dikkatli olmazsan,
Her ikisine de üçkâğıtçı diyeceksin neredeyse.

İşte durum böyle; bu gidişle,
Korkarım Hume'un üçkâğıtçılığı
Düşesin mahvına, onun bu davranışı da,
Humphrey'nin gözden düşmesine neden olacak.
Ama her durumda altın girecek cebime.
(*Çıkar.*)

3. Sahne
(*Londra. Saray.*)

(*Üç dört ricacı girer, zırh yapımcısının adamı Peter bunlardan biridir.*)

BİRİNCİ RİCACI

Arkadaşlar, şurada birlikte bekleyelim; naip hazretleri şu taraftan gelecek, sonra dilekçelerimizi hep birlikte veririz.

İKİNCİ RİCACI

Tanrı onu korusun! İyi bir adam o, İsa onu kutsasın!

(*Suffolk ve kraliçe girerler.*)

BİRİNCİ RİCACI

İşte geliyor, galiba kraliçe de yanında. Elbette birinci benim.

İKİNCİ RİCACI

Geri dön aptal! O naip değil, Dük Suffolk.

SUFFOLK

Ne var dostum? Bir şey mi istedin benden?

BİRİNCİ RİCACI

Bağışlayın beni lordum. Sizi naip hazretleri sandım.

KRALİÇE

(*Okur.*)

"Naip Hazretlerine!" Ricalarınızı ona mı yazıyorsunuz? Göreyim şunları, seninki ne?

BİRİNCİ RİCACI

Benimki majesteleri, hiç hoşunuza gitmeyecek. Kardinalin adamı John Goodman hakkında; evimi, topraklarımı, karımı, her şeyimi aldı elimden.

SUFFOLK

Karını da ha? Bu gerçekten çok kötü. Seninki ne hakkında? Bakalım neymiş!

(*Okur.*)

"Suffolk Dükü'nden şikâyetçiyim: Melford otlaklarını çitle çevirmiş." Ne demek oluyor bu serseri!

İKİNCİ RİCACI

Lordum, ben bütün kasaba halkının zavallı bir temsilcisiyim.

PETER

(*Dilekçesini uzatır.*)

Benimki, ustam Thomas Horner hakkında: York Dükü'nün tahtın gerçek sahibi olduğunu söylüyor.

KRALİÇE

Ne diyorsun? York Dükü tahtın gerçek sahibi olduğunu mu söyledi?

PETER

Ustamın mı? Hayır, gerçekten, onun tahtın gerçek sahibi, kralın da bir gaspçı olduğunu söylüyor.

SUFFOLK

Orada kimse yok mu?

(*Bir hizmetli girer.*)

Bu herifi içeri alın, ustasını getirmek için de bir memur yollayın. Bu konuyu kralın huzurunda konuşacağız.

(*Hizmetli Peter ile çıkar.*)

KRALİÇE

Naibin kanatları altına sığınmak isteyen sizlere gelince,
Yeniden yazın dilekçelerinizi ona verin.

(*Dilekçeleri yırtar.*)

Defolun aşağılık sefiller! Suffolk gönder şunları buradan.

HEPSİ

Hemen gidelim.

(*Çıkarlar.*)

KRALİÇE

Lord Suffolk, söyleyin, burada âdet bu mu,
Böyle mi yürür işler İngiliz sarayında?
Britanya adasında hükümet böyle mi yönetilir?
Bu kadarcık mı İngiliz kralının otoritesi?
Kral Henry hâlâ bir okul çocuğu gibi,
Huysuz Gloucester'ın idaresinde mi kalacak?
Kraliçe değil miyim ben, unvanım ve makamımla,
Bir dükün buyruğu altında mı olacağım?
Pole, sana bir şey diyeyim, sen Tours'da
Sevgimi kazanmak için turnuvaya katılıp
Fransız leydilerinin kalplerini çaldığında,
Kral Henry'nin de senin gibi, yiğit, seçkin
Ve yakışıklı biri olduğunu sanmıştım.
Oysa bozmuş aklını dinle,
Sadece "Ave Maria" diyerek tespih çekmekte;
Onun kahramanları peygamberler ve havariler;
Silahları, kutsal kitaptan özlü sözler,
Dövüş arenası çalışma odası,
Sevgilileri, kutsal aziz tasvirleri.
Bence, Kardinaller Meclisi,
Onu Papa seçip Roma'ya götürmeli
Ve üç katlı Papalık tacını ona giydirmeliydi;
Dindarlığına yakışan bu makam olurdu.

SUFFOLK

Madam sabırlı olun. Benim
Siz majestelerinin İngiltere'ye geliş sebebi.
Bu yüzden, sizi burada mutlu etmek için
Elimden geleni yapacağıma emin olun.

KRALİÇE

Kibirli naipten başka, bir de
Zorba Beaufort, Somerset,
Buckingham ve huysuz York var;
Hepsi de kraldan daha etkili İngiltere'de.

SUFFOLK

Bunların en güç lüsü bile,
Neville'lerden daha etkili değildir İngiltere'de;
Salisbury ile Warwick
Öyle önemsiz soylulardan sayılamazlar.

KRALİÇE

Bu lordlardan hiçbiri canımı sıkmıyor,
Naibin kibirli karısının yarısı kadar.
Sarayda, bir leydi ordusunun eşliğinde
Süzülerek dolaşıyor görkemli bir biçimde;
Dük Humphrey'nin karısı değil de sanki bir kraliçe;
Saraya yeni gelen yabancılar bile onu kraliçe sanıyor.
Üstündekiler bir dükün tüm geliri kadar,
Yüreğindeyse yoksulluğumuzu hor görüyor;
Öcümü alacağım günü görebilecek miyim acaba?
Aşağılık, soysuz bir sürtük o,
Dalkavuklarına övünüyordu geçenlerde,
Suffolk bana karşılık iki dukalık verene kadar
En ucuz giysisinin kuyruğunun bile,
Babamın tüm topraklarından
Daha değerli olduğunu söylüyordu.

SUFFOLK

Madam, onun için bir ökse hazırladım,
Etrafına da ayartıcı kuşlar yerleştirdim,
Kuş şakımalarının kolayca tuzağına düşecek
Ve bir daha sizin canınızı sıkmayacak.
Yani bırakın artık onu, siz beni dinleyin,
Size bir tavsiyede bulunmaya cüret edeceğim:
Kardinali sevmememize rağmen,
Dük Humphrey'yi gözden düşürene kadar,
Birlik olmalıyız onunla ve diğer lordlarla.
York Dükü'ne gelince, şu son şikâyet,
Dize getirecektir onu.
Böyle tek tek temizleyeceğiz hepsini,

Siz de tek başınıza, keyifle geçeceksiniz dümene.
(Tören borusu. Kral, Dük Humphrey, Kardinal Beaufort, Buckingham, York, Somerset Salisbury, Warwick ve Gloucester Düşesi girerler.)

KRAL
Soylu lordlarım, Somerset mi, York mu,
Hiç aldırmıyorum, benim için ikisi de bir.

YORK
Eğer York'un Fransa'daki davranışları yanlışsa,
Elinden alınsın valiliği.

SOMERSET
Eğer Somerset layık değilse o makama,
York vali olsun; yerimi bırakırım ona.

WARWICK
Sizin bu göreve layık olup olmadığınızı
Tartışmak gereksiz: York daha layıktır bu makama.

KARDİNAL
Haris Warwick, bırak da senden üstünler konuşsun.

WARWICK
Kardinal er meydanında benden üstün değil.

BUCKINGHAM
Buradaki herkes senden üstün Warwick.

WARWICK
Dilerim, Warwick hepinizden üstün olana kadar yaşar.

SALISBURY
Oğlum, sessiz ol! Sen de bir neden göster Buckingham,
Bu makama neden Somerset tercih edilmeli?

KRALİÇE
Çünkü kral öyle istiyor aslında.

GLOUCESTER
Madam, kral fikrini söyleyebilecek yaşta.
Hem bu konular kadınları ilgilendirmez.

KRALİÇE
Fikrini söyleyebilecek yaştaysa,
Siz ekselanslarının naipliğine ne gerek var?

GLOUCESTER
Madam ben bu krallığın naibiyim;
Kral istediğinde makamımı bırakırım.
SUFFOLK
Öyleyse bırak makamını ve şu aşağılayan tavrını.
Sen kral olduğundan beri
–öyle ya senden başka kim krallık taslıyor?–
Krallık her gün biraz daha yıkıma gidiyor.
Veliaht denizin öte kıyısında zaferler kazandı;
Ülkenin bütün lordları ve soylularını,
Esir ettin hâkimiyetine.
KARDİNAL
Halka eziyet ettin; tamtakır bıraktın
Kilise kasasını aldığın haraçlarla.
SOMERSET
Hazinenin büyük kısmı,
Yaptırdığın lüks evlere
Ve karının kıyafetlerine gitti.
BUCKINGHAM
Acımasızca verdiğin cezalar
Yasaların çok ötesine geçti;
Şimdi de sen sığınacaksın yasaların merhametine.
KRALİÇE
Fransa'da makam ve kasaba sattığın söyleniyor,
Bu konuda kuşku büyük, kellen gidecek
Kanıtlanabilirse bu söylentiler.
(*Gloucester çıkar. Kraliçe yelpazesini düşürür.*)
Yelpazemi ver bana. Seni küçük şıllık,
Vermeyeceksin demek!
(*Düşese bir tokat atar.*)
Affedersiniz madam, siz miydiniz?
DÜŞES
Bendim ya! Bendim seni terbiyesiz Fransız!
Yanına bir gelirsem, o güzel yüzüne
Tırnaklarımla on emri kazırım.

KRAL

Sevgili yenge, sakin olun, istemeden oldu.

DÜŞES

İstemeden ha! Yüce kralım göreceksiniz,
İleride bebekmişsiniz gibi davranacak size.
Anlaşılan, burada koca otoritesine filan aldıran yok.
Yine de Eleanor'a tokat atan cezasız kalmaz.
(Çıkar.)

BUCKINGHAM

Kardinal, Eleanor'un peşinden gidiyorum,
Humphrey ne yapacak ona da bakayım.
Eleanor iyice kızdı; gerek yok öfkesini mahmuzlamaya,
Dörtnala koşacak kendini mahvedene kadar.
(Çıkar.)
(Gloucester tekrar girer.)

GLOUCESTER

Lordlarım, öfkem iyice yatıştı
Avluda bir tur atınca,
Ülkenin işlerini konuşmaya geldim buraya.
Kindar ve yalan suçlamalarınıza gelince,
Kanıtlayın doğru olduklarını,
Yasalar önünde boynum kıldan ince;
Ama merhametli Tanrım beni sever,
Benim kralımı ve ülkemi sevdiğim kadar.
Şimdi gelelim konumuza:
Majesteleri, ben diyorum ki,
York'tur en uygun aday
Fransa valisi olarak efendimizi temsil etmeye.

SUFFOLK

Seçimimizi yapmadan önce, izin verin,
York'un bu göreve hiç uygun olmadığını
Sağlam kanıta dayanan bir nedenle göstereyim.

YORK

Suffolk, neden uygun olmadığımı ben söyleyeyim sana:
İlkin, senin kibrini övemediğim için,

İkincisi, bu göreve atanırsam Lord Somerset,
Veliaht Fransa'yı yeniden eline geçirene kadar
Beni yardımsız, parasız ve malzemesiz bırakacağı için.
Son kez onun yardımını beklediğimde
Paris kuşatıldı, açlığa terk edildi, sonra da kaybedildi.

WARWICK

Ben buna tanıklık edebilirim;
Ülkeye bu kadar kötülük yapan bir hain çıkmamıştır.

SUFFOLK

Kes sesini, dikbaşlı Warwick!

WARWICK

Neden kesecekmişim sesimi, gösteriş düşkünü?
(*Muhafızlar eşliğinde zırh yapımcısı Horner ve çırağı Peter girerler.*)

SUFFOLK

Çünkü burada ihanetle suçlanan biri var:
York Dükü Tanrı'dan merhamet dile!

YORK

Yoksa birileri York'u ihanetle mi suçluyor?

KRAL

Ne demek istiyorsun Suffolk?
Bütün bunların anlamı ne?

SUFFOLK

Majesteleri bu adam, ustasını krala ihanetle suçluyor;
Şöyle diyormuş: York Dükü Richard,
İngiltere tacının gerçek vârisidir
Ve siz majesteleri de tahtı gasp etmişsiniz.

KRAL

Söyle adam, bunları sen mi söyledin?

HORNER

Majesteleri, ben ne böyle bir şey söyledim, ne de böyle bir şey aklımdan geçti. Tanrı tanığımdır, bu hain beni yalan yere suçluyor.

PETER

(*Kollarını kaldırarak.*)

On parmağım üzerine yemin ederim ki lordlarım, bir gece York Dükü'nün zırhını tavan arasında temizlerken bunları bana söyledi.

YORK

Gübre beyinli, alçak çırak,
Bu hainliğin için kelleni alacağım senin.
Yüce majesteleri yalvarırım
En ağır cezaya çarptırın bu herifi.

HORNER

Heyhat! Lordum, bu sözleri söylediysem asın beni. Beni suçlayan benim çırağım; geçen gün yanlış yaptığı bir şeyi düzeltip onu azarlamıştım, o da dizleri üstüne çöküp bunun acısını benden çıkaracağına yemin etti. Tanıklarım da var. Yalvarırım majesteleri, bir hainin suçlamalarına dayanarak mahvetmeyin dürüst birini.

KRAL

Amca yasalara göre ne diyeceğiz bu işe?

GLOUCESTER

Karar vermeme izin verilirse lordum,
Bu durumda, Fransa Valisi Somerset olmalı.
Çünkü York zan altında kaldı;
Bunlar için de bir gün saptansın
Uygun bir yerde vuruşmaları için;
Çırağının bu işi kinle yaptığına tanıkları var madem.
Yasa böyle, Dük Humphrey'nin kararı da bu.

SOMERSET

Majesteleri, büyük bir minnetle teşekkür ediyorum.

HORNER

Ben de büyük bir istekle kabul ediyorum düelloyu.

PETER

Ah! Efendimiz ben düello edemem; Tanrı aşkına acıyın bana! Adamın zorbalığı beni yok edecek. Tanrım acı bana! Yumruk bile atamam ben! Tanrım, kalbim!

GLOUCESTER

Ya vuruşursun ya da asılırsın.

KRAL

Zindana atın şunları;
Düello, önümüzdeki ayın son günü yapılacak.
Hadi gel Somerset, seni yolcu edelim.

(*Borular. Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Londra. Dük Gloucester'ın bahçesi.*)

(*Cadı Margery Jourdain, rahipler Hume ile Southwell ve Bolingbroke girerler.*)

HUME

Buyurun üstatlarım, düşes sözlerinizi yerine getirmenizi bekliyor.

BOLINGBROKE

Üstat Hume biz zaten hazırız; düşes hazretleri ruh çağırma sırasında hazır bulunacak mı?

HUME

Elbette, başka türlüsü mümkün mü? Korkmayın o cesur biridir.

BOLINGBROKE

Onun yılmaz bir karakteri olduğunu duydum; yine de biz ruh çağırırken, siz onunla birlikte yukarıdan izlerseniz daha iyi olur; şimdi gidin ve bizi yalnız bırakın. Tanrı sizinle olsun!

(*Hume çıkar.*)

Jourdain ana, yere yat ve sürün; John Southwell, siz de okumaya başlayın; biz de işimize bakalım.

(*Yukarıdan düşes, ardından Hume girer.*)

DÜŞES

Çok iyi, üstatlar hepiniz hoş geldiniz.
Ne kadar çabuk başlarsanız o kadar iyi.

BOLINGBROKE

Sabredin soylu leydi; zamanını bilir büyücüler:
Koyu gece, karanlık gece, gecenin sessizliği,
Troya'nın ateşe verildiği gece vakti,
Cüce baykuşların çığlık attığı,
Azgın köpeklerin uluduğu, ruhların gezindiği,
Hayaletlerin mezarlarından çıktığı saat,
Yapacağımız işe en uygun zamandır.
Madam rahatça oturun ve korkmayın:
Çağırdığımız ruhu hapsedeceğiz
Büyülü bir çemberin içine.

(Tören başlar, bir çember çizerler; Bolingbroke ya da Southwell "Conjuro te" vb. diye bağırır. Gök gürülder, şimşekler çakar. Ruh ayağa kalkar.)

RUH

Adsum.[5]

M. JOURDAIN

İblis Asmath,
Adı ve gücü önünde tir tir titrediğin
Yüce Tanrı adına
Sorduğum soruları yanıtla;
Konuşmazsan gidemezsin buradan.

RUH

Ne istersen sor; hemen bitsin de gideyim.

BOLINGBROKE

(Okur.)

"İlk soru kral hakkında: Neler gelecek başına?"

RUH

Dük daha yaşayıp Henry'yi tahtından indirecek;
Ondan daha uzun yaşayacak
Ama çok vahşi bir ölüm bekliyor onu.

(Ruh konuşurken Southwell yanıtlarını yazar.)

---

5 Buradayım. (Lat.)

BOLINGBROKE
"Dük Suffolk'u nasıl bir son bekliyor?"
RUH
Sonu suda gelecek.
BOLINGBROKE
"Dük Somerset'e ne olacak?"
RUH
Kalelerden sakınsın:
Onun için kumlu ovalar
Tepelerdeki kalelerden daha güvenli.
Bu kadar yeter, daha fazla dayanamam.
BOLINGBROKE
Geri dön karanlığa ve yanan göle.
Alçak iblis git buradan!
(Gök gürültüsü, şimşek. İblis çıkar.)
(York Dükü ve Buckingham Dükü, muhafızlarıyla girerler.)
YORK
Yakalayın şu hainleri, el koyun ıvır zıvırlarına,
Acuze, buraya kadar adım adım takip ettik seni.
Ne? Madam, siz de mi buradasınız?
Kral ve krallığımız bu zahmetiniz için size çok şey borçlu;
Naip hazretleri hiç kuşkusuz,
Yaptığınız bu iyi işler için sizi ödüllendirecektir.
DÜŞES
Küstah dük, benim yaptıklarım hiç kalır
Senin İngiltere kralına yaptıklarının yanında,
Sebepsiz yere tehdit ediyorsun beni.
BUCKINGHAM
Haklısınız madam, hiç sebep yok.
Peki buna ne diyorsunuz?
Götürün onları buradan,
Zindana atın, ayrı hücrelere koyun.

Siz madam bizimle geliyorsunuz.
Stafford, göz kulak olun ona.
Neler çevirdiğinizi ortaya çıkaracağız.
Hadi gidin!

(Yukarıda düşes ve Hume, aşağıda cadı, Southwell ve Bolingbroke muhafızlarla çıkarlar.)

YORK

Lord Buckingham, bence çok iyi izlemişsiniz onu,
Üstünde durulmaya değer güzel bir plan!
Lordum, şimdi görelim şu iblisin yazdıklarını.
Bakalım neler demiş?

(Okur.)

"Dük daha yaşayıp Henry'yi tahtından indirecek;
Ondan daha uzun yaşayacak
Ama çok vahşi bir ölüm bekliyor onu."
Bu tıpkı "Aio te, Aeacida. Romanos vincere posse"[6] gibi.
Devam edelim:
"Dük Suffolk'u nasıl bir son bekliyor?"
"Sonu suda gelecek."
"Dük Somerset'e ne olacak?"
"Kalelerden sakınsın:
Onun için kumlu ovalar
Tepelerdeki kalelerden daha güvenli."
Aldırmayın lordlarım; bu kehanetler zorla elde edildi
Ve anlaşılması da çok zor.
Kral şu anda St. Albans yolunda,
Bu güzel leydinin kocası da onunla birlikte;
Bu haberi, bir atın gidebileceği son hızla oraya ulaştırırız...
Naip hazretlerinin kahvaltısı berbat olacak.

BUCKINGHAM

Lordum, izin verin ben götüreyim bu haberi,
Umarım bunun için iyi bir ödül kazanırım.

---

6 Latince karşıt anlamlara gelen bir cümle. Hem "Aeacus'un soyundan gelen, inan ki Roma'yı ele geçireceksin," hem de "Aeacus'un soyundan gelen, inan ki Roma seni ele geçirecek," anlamında. (ç.n.)

YORK

Nasıl isterseniz lordum. Kimse yok mu orada, hey!
(*Bir hizmetli girer.*)
Lord Salisbury ile Lord Warwick'e haber ver,
Yarın benimle akşam yemeği yesinler. Git hadi!
(*Çıkarlar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Saint Albans.*)

(*Kral, kraliçe, Gloucester, kardinal ve şahinciler ile Suffolk girerler.*)

KRALİÇE

Lordlarım, inanın şu son yedi yıldır,
Şahinle su kuşu avlamaktan
Daha keyifli bir eğlence görmedim;
Yine de müsaadenizle, rüzgâr çok sertti.
Bire on bahse girerim, şahin, avına yönelmedi.

KRAL

Lordum, şahininiz ne kadar yükseldi,
Diğerlerinden çok daha yüksekten dalışa geçti!
Tüm yaratıklarında Tanrı'yı görmek mümkün!
Evet, hem insanlar hem de kuşlar sever yükseklere tırmanmayı.

SUFFOLK

Hiç şaşırtıcı değil majesteleri,
Naibin şahinlerinin yükseklerde uçması;
Onlar da bilir sahiplerinin yüksekleri sevdiğini,
Aklının şahinin menzilinden daha yükşekte olduğunu.

GLOUCESTER

Lordum, ancak bir zavallının aklı,
Bir kuşun tırmanabileceği yükseklikten
Daha fazlasını almaz.

KARDİNAL

Bende öyle düşünmüştüm; bulutların üstünde olmak
istiyor.

GLOUCESTER

Öyle mi lordum kardinal, siz de öyle düşündünüz demek?
Sizin için, cennete uçmak daha iyi olmaz mıydı ekselans?

KRAL

Sonsuz mutluluk hazinesi orada.

KARDİNAL

Senin cennetin bu dünyada;
Gönlün ve gözlerin
Yüreğinin hazinesi olan tacda.
Habis naip, tehlikeli soylu,
Bir taht, bir ülke edinince huzur bulacaksın.

GLOUCESTER

Kardinal, bir rahip nasıl bu kadar hükmedici olabilir?
Tantaene animis coelestibus irae?[1]
Ruhban sınıfı böyle öfkeli olur mu?
Amca, kutsallığının altında
Böyle bir kin mi saklıyorsun?

SUFFOLK

Bunda kin yok efendim;
Kötü bir soyluya ancak iyi bir tartışma layıktır.

GLOUCESTER

Kimmiş o lordum?

SUFFOLK

Elbette sizsiniz lordum.
Büyüklük taslayan siz naip hazretleri.

---

1 "Tanrıların zihninde böyle bir kin olabilir mi?" Vergilius, Aeneid, I/15. (ç.n.)

GLOUCESTER
Suffolk, senin ne kadar küstah biri olduğunu
Bütün İngiltere bilir.
KRALİÇE
Senin de ne kadar hırslı olduğunu.
KRAL
Rica ederim bırakın tartışmayı kraliçem,
Kışkırtmayın bu öfkeli soyluları;
Sadece barıştırıcı olanlar cennetliktir.
KARDİNAL
Öyleyse, şu mağrur naibe karşı
Kılıcımla barış yapıp cennete gideyim.
GLOUCESTER
(Alçak sesle kardinale.)
Amca, keşke iş sadece buna kalsa!
KARDİNAL
(Alçak sesle Gloucester'a.)
Ne zaman cesaret edersen.
GLOUCESTER
(Alçak sesle kardinale.)
Bu konuda fesatça numaralara başvurma;
Bizzat vereceksin hakaretlerinin yanıtını.
KARDİNAL
(Alçak sesle Gloucester'a.)
Olur, ama ötmeye cüret etmezsen;
Yok ederim diyorsan ve cesaretin varsa,
Bu akşam gel koruluğun doğusuna.
KRAL
Lordlarım ne oluyor orada?
KARDİNAL
İnan bana yeğen Gloucester,
Adamın şahini öyle ürkütmeseydi,
Daha da çok eğlenirdik.
(Alçak sesle Gloucester'a.)
Çift el kılıcınla gel.

GLOUCESTER
Haklısın amca.
KARDİNAL
(*Alçak sesle Gloucester'a.*)
Tamam mı? Koruluğun doğusuna.
GLOUCESTER
(*Alçak sesle kardinale.*)
Tamam kardinal.
KRAL
Neler oluyor Gloucester amca?
GLOUCESTER
Avdan konuşuyoruz; başka bir şey yok lordum.
(*Alçak sesle kardinale.*)
Meryem Ana'nın yardımıyla rahip, kafanı kazıyacağım,
Yoksa bir daha kılıç görmesin elim.
KARDİNAL
(*Alçak sesle Gloucester'a.*)
Medice teipsum;[2] naip dikkatli ol, kendini kolla.
KRAL
Rüzgâr sertleşiyor lordlar, öfkeleriniz de.
Çok usandırıcı bir müzik bu!
Tellerden bu kadar kötü sesler çıkarken
Uyum aramak mümkün mü?
Lütfen lordlarım, ben halledeyim bu anlaşmazlığı.
(*"Mucize bu!" diye bağıran bir Saint Albans'lı girer.*)
GLOUCESTER
Bu haykırışlar da ne?
Ne mucizesinden söz ediyorsun?
SAINT ALBANS'LI
Bir mucize! Bir mucize!
SUFFOLK
Gel buraya ve krala anlat şu mucizeyi.

---

2 "Doktor, kendini tedavi et!" (Lat.)

SAINT ALBANS'LI

Kör adamın biri, yaklaşık yarım saat önce,
Görmeye başladı Saint Albans'daki azizin türbesinde;
Gözleri açıldı anadan doğma kör olduğu halde.

KRAL

Karanlığa ışık, umutsuzlara umut veren Tanrı'ya
İnananlar adına şükranlarımızı sunalım!
(Saint Albans belediye başkanı, görevliler,
Simpcox'u bir iskemlede taşıyan iki kişi,
Simpcox'un karısı ve kasabalılar girerler.)

KARDİNAL

Kasaba halkı, tören alayı düzenlemiş,
Siz efendimize adamı takdime geliyor.

KRAL

Huzura kavuşmuştur bu fani dünyada,
Ama gözleri açıldığı için de günahları artacaktır.

GLOUCESTER

Siz şöyle durun; getirin onu kralın yanına,
Majesteleri konuşmak istiyor onunla.

KRAL

Anlat bakalım arkadaş neler oldu?
Senin için övgüler yağdıralım Tanrı'ya;
Uzun zamandır kördün de
Şimdi mi görmeye başladın?

SIMPCOX

Doğuştan kördüm yüce efendimiz.

KARISI

Evet, doğru doğru, dosdoğru.

SUFFOLK

Bu kadın da kim?

KARISI

Onun karısıyım efendimiz.

GLOUCESTER

Anasıyım deseydin daha doğru olurdu.

KRAL
Nerede doğdun?
SIMPCOX
Kuzeyde, Berwick'te yüce efendimiz.
KRAL
Zavallı şey, Tanrı sana büyük bir ihsanda bulunmuş.
Dua etmeden geçmesin bir günün ve gecen bile,
Tanrı'nın bu ihsanını hiç aklından çıkarma.
KRALİÇE
Söyle bana iyi adam, bu kutsal türbeye tesadüfen mi,
Yoksa inançlı biri olduğun için mi geldin?
SIMPCOX
Tanrı da bilir, inançlı biri olduğum için;
Aziz Alban uykularımda yüzlerce kez çağırdı beni,
Hep şöyle diyordu:
"Simpcox, türbeme gel, adak ada,
Yardım edeyim sana."
KARISI
Evet, doğru doğru, dosdoğru.
Ben de duydum çoğu kez ve sık sık
Bir sesin onunla konuştuğunu.
KARDİNAL
Topal mısın sen?
SIMPCOX
Evet, Tanrı yardımcım olsun!
SUFFOLK
Bu nasıl oldu?
SIMPCOX
Ağaçtan düştüm.
KARISI
Bir erik ağacından efendim.
GLOUCESTER
Peki ne zamandır kördün?
SIMPCOX
Doğduğumdan beri.

GLOUCESTER
Ne? Bir de ağaca mı tırmandın?
SIMPCOX
Hayatımda bir kez tırmandım, o da gençken.
KARISI
Evet, doğru doğru, dosdoğru;
Pahalıya patladı o tırmanma.
GLOUCESTER
Demek ağaca tırmanmaya kalkışacak kadar
Çok seviyorsun eriği.
SIMPCOX
Ne yazık ki efendim karımın canı erik çekmişti,
Tehlikeli de olsa, benden ağaca tırmanmamı istedi.
GLOUCESTER
Kurnaz bir hergele bu! İşe yaramazın teki;
Gözlerini göreyim, kapa, şimdi de aç.
Bana kalırsa, henüz pek iyi görmüyorsun.
SIMPCOX
Yok efendim, çok iyi görüyorum,
Şükürler olsun Tanrı'ya ve Aziz Alban'a.
GLOUCESTER
Demek öyle ha? Peki bu pelerin ne renk?
SIMPCOX
Kırmızı efendim; kan kırmızı.
GLOUCESTER
Doğru, peki benimki ne renk?
SIMPCOX
Kara, kömür gibi kapkara.
KRAL
Demek sen kömürün ne renk olduğunu biliyorsun.
SUFFOLK
Ama kömürü nasıl görmüş olabilir ki?
GLOUCESTER
Ancak bugüne kadar pelerin ve kostüm görmüştür.

KARISI

Ama bugüne kadar hiçbir şey görmemişti.

GLOUCESTER

Söyle bakayım benim adım ne?

SIMPCOX

Ne yazık ki bilmiyorum efendim.

GLOUCESTER

Peki onun adı ne?

SIMPCOX

Bilmiyorum.

GLOUCESTER

Ya şunun?

SIMPCOX

Onunkini de bilmiyorum.

GLOUCESTER

Senin tam adın nedir?

SIMPCOX

Saunder Simpcox efendim.

GLOUCESTER

Otur bakalım Saunder, öyleyse sen Hristiyan âleminin en yalancı hergelesisin. Eğer doğuştan kör olsaydın, kıyafetlerimizin rengini bildiğin gibi, bize adlarımızı da söyleyebilirdin. Görerek renkleri seçebilirsin. Ama birden hepsinin adını bilmen imkânsız. Lordlarım Aziz Alban bir mucize gerçekleştirdiyse, bu sakat adamın ayağını iyileştirmeyi düşünmez miydi?

SIMPCOX

Ah efendim keşke mümkün olsaydı!

GLOUCESTER

Saint Albans'lılar, ceza görevlisi yok mu sizde, bir de kamçı denilen şey?

BELEDİYE BAŞKANI

Var lordum.

GLOUCESTER

Hemen gelsin öyleyse.

BELEDİYE BAŞKANI

Evlat hemen git görevlinin buraya gelmesini söyle.

(*Bir hizmetli çıkar.*)

GLOUCESTER

Şimdi de bir tabure bulun bana.

(*Bir tabure getirilir.*)

Şimdi bayım, eğer kamçılanmak istemiyorsan bu taburenin üstenden atlayıp kaçarsın.

SIMPCOX

Ah efendim ben tek başıma ayakta bile duramam,
Beni boşuna kamçılatacaksınız.

(*Elinde kamçıyla ceza görevlisi girer.*)

GLOUCESTER

Evet bayım, şimdi sana ayaklarını kazandıracağız. Görevli, bu taburenin üstünden atlayana kadar kamçıla onu.

GÖREVLİ

Emredersiniz lordum. Hadi bakalım arkadaş, çıkar yeleğini.

SIMPCOX

Ah efendim ne yapabilirim? Ayakta duramıyorum ki.

(*Görevli bir kez kamçılayınca Simpcox taburenin üstünden atlayıp kaçar; halk, "Mucize!" diye bağırarak onun peşinden koşar.*)

KRAL

Ah her şeye kadir Tanrım, bunu gördüğün halde, bu kadar sabrettin ha?

KRALİÇE

Sefilin kaçması çok güldürdü beni.

GLOUCESTER

O alçağı izleyin, götürün bu yosmayı da.

KARISI

Ah efendim, ihtiyaçtan yaptık bunu!

GLOUCESTER

Köyü Berwick'e gidene kadar, yol boyunca her kasabanın pazar yerinde kamçılansın.

(*Belediye Başkanı, ceza görevlisi, Simpcox'un karısı vb. çıkarlar.*)

KARDİNAL

Dük Humphrey bugün bir mucize gerçekleştirdi.

SUFFOLK

Doğru; bir topalı ayağa kaldırdı; adam uçup gitti.

GLOUCESTER

Oysa siz benden daha büyük bir mucize gerçekleştirdiniz;
Bir gün içinde lordum, kentlerin uçup gitmesini
sağladınız.

(*Buckingham girer.*)

KRAL

Ne haberler getirdiniz kuzen Buckingham?

BUCKINGHAM

Yüreğim yanacak anlatırken:
Bazı aşağılık, kötü insanlar,
Liderleri ve koruyucuları naibin eşi
Leydi Eleanor ile birlikte,
Siz majestelerine karşı
Tehlikeli girişimlerde bulunmuştur;
Cadıların ve sihirbazların yardımıyla
Yer altından iblis çağırıp,
Kral Henry ile majestelerinin
Kraliyet danışma meclisindekilerin
Ne kadar yaşayacağı, ne zaman öleceği üzerine
Sorular sorarken suçüstü yakalanmışlardır.
Yaptıklarının tümünü ayrıntılarıyla öğreneceksiniz.

KARDİNAL

Bu demektir ki naip hazretleri,
Karınız tutuklanarak Londra'ya getirildi.

Sanırım bu haber süngünüzü düşürmüştür;
Lordum, randevunuzu da kaçıracaksınız herhalde.

GLOUCESTER

Açgözlü papaz, bırak eziyet etmeyi.
Üzüntü ve acı yok etti tüm gücümü,
Yenildim, kabul ediyorum senin
Ya da en aşağılık uşağın üstünlüğünü.

KRAL

Aman Tanrım, nasıl da zarar veriyor bu kötüler,
Bu yüzden de, başlarına durmadan bir iş geliyor.

KRALİÇE

Gloucester gör işte yuvandaki pisliği;
Bir de kendini mükemmel ve lekesiz sanıyorsun.

GLOUCESTER

Tanrı tanığımdır madam,
Kralımı, ülkemi çok severim ben;
Karıma gelince, bilmiyorum işin aslım,
Duyduklarım için çok üzgünüm.
O da soylu bir kadındır,
Ama eğer unuttuysa onuru ve erdemi,
İğrenç insanlarla iş birliği yapıp
Kirletmişse soyluluğunu,
Onu yatağımdan ve evimden kovarım,
Gloucester'ın temiz adını lekelediği için,
Yem ederim onu yasalara ve utanca.

KRAL

Gece burada kalıp dinleneceğiz.
Bu sorunu etraflıca araştırmak üzere,
Yarın sabah Londra'ya döneceğiz
Ve sanıkları çağırıp sorgulayacağız,
Konuyu tarafsız, hep haktan yana olan
Yargıya bırakacağız.

(*Borular çalar. Çıkarlar.*)

2. Sahne

(*Londra. York Dükü'nün bahçesi.*)

(*York, Salisbury ve Warwick girerler.*)

YORK

Lordlarım Salisbury ve Warwick,
Mütevazı akşam yemeğimizi yedik,
İzninizle şu dostça gezintimizde
Görüşlerinizi alayım: Ne düşünürsünüz
İngiltere tahtı üzerindeki hakkım konusunda?

SALISBURY

Lordum çok istiyorum bu işin aslını öğrenmeyi.

WARWICK

Sevgili York, başla; eğer her şey söylediğin gibiyse,
Neville'ler senin emrinde olacak.

YORK

Lordlarım, III. Edward'ın yedi oğlu vardı:
En büyüğü, Galler Prensi, Kara Prens Edward'dı;
İkinci oğlu, Hatfield'lı William'dı;
Üçüncüsü Clarence Dükü Lionel'dı;
Ondan sonraki Lancaster Dükü Gent'li John'du;
Beşincisi York Dükü Edmund Langley;
Altıncısı Gloucester Dükü Woodstock'lu Thomas;
Yedincisi ve en küçüğü de, Windsor'lu Willam'dı.
Kara Prens Edward babasından önce öldü,
Ardında tek oğlu Richard'ı bıraktı,
III. Edward'ın ölümünden sonra tahta o geçti,
Gent'li John'un en büyük oğlu ve mirasçısı
Lancaster Dükü Bolingbroke
IV. Henry olarak tacı giyene kadar.
Henry tahtı ele geçirip yasal kralı tahttan indirdi;
Zavallı kraliçesini geldiği yere, Fransa'ya gönderdi;
Zararsız Richard'ı da, hepimizin bildiği gibi
Pomfret'e hapsetti ve orada onu haince öldürttü.

WARWICK
Baba, dük doğru söylüyor,
Lancaster hanedanı tahtı böyle ele geçirdi.
YORK
Aslında hakları olmadığı halde tacı gasp ettiler;
En büyük oğlun mirasçısı ölünce,
Tahta ikinci oğlun mirasçısı geçmeliydi.
SALISBURY
Ama William Hatfield mirasçı bırakmadan öldü.
YORK
İşte bu yüzden, üçüncü oğul Clarence Dükü'nün
Soyundan geldiğim için taht benim diyorum,
Philippe adında bir kızı vardı,
March Kontu Edmund Mortimer'la evlenmişti,
Edmund'un Roger isimli bir oğlu oldu,
Roger'ın da üç çocuğu oldu: Edmund, Anne ve Eleanor.
SALISBURY
Okuduğuma göre Edmund,
Bolingbroke kralken, taht üzerinde hak iddia etmiş;
Owen Glendower, onu ölene kadar esir tutmasa
Kral olurdu. Neyse, gerisini dinleyelim.
YORK
Edmund'un ablası Anne benim annemdi;
Tahtın vârisi olarak Cambridge Kontu'yla evlendi.
Bu kont, III. Edward'ın beşinci oğlu
Edmund Langley'in oğluydu.
Ben annemden dolayı tahtta hakkım olduğuna
inanıyorum.
Annem Clarence Dükü Lionel'in tek kızı
Philippe ile evlenen, Edmund Mortimer'ın oğlu
March Kontu Roger'ın kızıydı.
Bundan dolayı, miras küçük oğlun değil de,
Büyük oğlun çocuklarının oluyorsa,
Kral da ben olmalıyım.

WARWICK

Bundan daha açık ve kesin ne olabilir?
Henry, dördüncü oğul Gent'li John'dan geliyor,
Oysa York üçüncü oğuldan geldiği için tacı istiyor.
Henry, ancak Lionel'in *mirasçısı* kalmasaydı
Kral olabilirdi. Lionel'in soyu da seninle,
Güzel oğullarınla dallanıp budaklanıyor.
Bu yüzden, baba, birlikte diz çökelim,
Bizden başka kimsenin bulunmadığı bu özel yerde,
İlk biz selamlayalım, tahtın asıl vârisi, gerçek kralımızı.

İKİSİ BİRDEN

Çok yaşa İngiltere Kralı, hükümdarımız Richard.

YORK

Lordlarım, size teşekkür ederiz! Ama taç giymeden,
Kılıcım Lancaster kanı akıtmadan kral olamam.
Bu da birden olacak iş değil,
Ancak ihtiyat ve gizlilikle yapılmalı.
Siz de benim gibi yapın bu tehlikeli zamanlarda:
Göz yumun Suffolk Dükü'nün terbiyesizliklerine,
Beaufort'un kendini beğenmişliğine,
Somerset'in açgözlülüğüne,
Buckingham'a ve geri kalanlara,
Ta ki bu sürünün çobanı olan erdemli prens,
İyi yürekli Dük Humphrey'yi tuzaklarına düşürene kadar:
Onlar bunu istiyor, York'un ileri görüşlülüğüne
inanırsanız,
Göreceksiniz ki, bunu elde etmeye çalışırken
Sonlarını hazırlayacaklar.

SALISBURY

Lordum, daha fazla anlatmanıza gerek yok;
Çok iyi anladık sizi.

WARWICK

Warwick Kontu'nun bir gün York Dükü'nü
Kral yapacağına yürekten inanıyorum.

YORK

Ben de söz veriyorum,
Richard'ın, Warwick Kontu'nu,
Kraldan sonra en güçlü insan yapacağına.
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Londra. Mahkeme salonu.)

(Borular çalar. Kral, devlet erkânı, kraliçe, Gloucester, York, Suffolk, Salisbury ve muhafızlar eşliğinde Gloucester Düşesi, Margery Jourdain, Hume, Southwell ve Bolingbroke girerler.)

KRAL

Gloucester'ın karısı Eleanor Cobham öne çıkın.
Suçun çok büyük Tanrı'nın ve bizim gözümüzde;
Tanrı'nın kitabında, günahlarınızın cezası ölümdür.
Siz dördünüz, buradan doğruca zindana gidiyorsunuz,
Oradan da idam edileceğiniz yere;
Cadı Smithfield'ta kül oluncaya kadar yakılacak
Ve siz üçünüz darağacında, idam edileceksiniz.
Size gelince madam, doğuştan soylusunuz,
Ama bu hakkınızı kötüye kullandınız,
Bütün unvanlarınız alınacak
Üç gün halka teşhir edildikten sonra.
Memleketinize, Sir John Stanley'nin gözetiminde
Man Adası'na sürgüne gönderileceksiniz.

DÜŞES

Sürgünmüş, ölümmüş hiç umurumda değil.

GLOUCESTER

Eleanor gördüğün gibi, suçlusun yasalar önünde.
Yasaların cezalandırdığı birini haklı bulamam.
(Düşes ve diğer mahkûmlar muhafızlar eşliğinde çıkar.)

Gözüm yaşla, yüreğim kederle dolu.
Ah Humprey bu yaşta katlandığın onursuzluk,
Mezara girmene neden olacak!
Majesteleri gitmek için izin istiyorum;
Üzüntü yalnızlık gerektirir, yaşım ise huzur.

KRAL

Bekle Gloucester Dükü Humphrey,
Gitmeden önce asanı ver bana,
Artık kendinin naibi olacak Henry;
Umudum, desteğim, rehberim, fenerim de
Tanrı olacak bundan böyle.
Güle güle Humphrey; naip olduğun zamankinden
Daha az değil sana olan sevgimiz.

KRALİÇE

Anlam veremiyorum, bu yaşa gelmiş bir krala
Hâlâ bir çocuk gibi davranılmasına.
Tanrı ve kral yönetecek İngiltere'yi!
Asanızı verin bayım, krala da krallığını.

GLOUCESTER

Asamı demek! İşte asam soylu Henry,
Baban Henry gibi ben de,
Kendi isteğimle bırakıyorum onu size;
Hatta bazılarının ihtirasla onu kapmaya çalışacağını
bildiğim halde,
Kendi isteğimle bırakıyorum onu ayaklarınızın dibine.
Elveda iyi yürekli kral; ben göçüp gittikten sonra,
Dilerim saygın bir barış korur tahtını.

(*Çıkar.*)

KRALİÇE

İşte Henry şimdi kral oldu, Margaret de kraliçe,
Gloucester Dükü Humphrey'ye gelince, öyle bir
darbe yedi ki,
Kendini toparlaması güç uzun süre.
Bir taşla iki kuş: Hem karısı sürgüne gönderildi,

Hem de kesilmiş kol, asa da geri alındı,
Kalsın öyleyse en çok layık olduğu yerde, Henry'nin elinde.

SUFFOLK

Yüce çamın dalları böylelikle sarkıyor,
Böylelikle yok oluyor Eleanor'un kibri,
Daha tam olgunlaşmadan.

YORK

Lordlar bırakın artık onu.
Majesteleri, bugün düello için kararlaştırılan gün;
Suçlayan da, suçlanan da hazır bekliyorlar,
Eğer Majesteleri düelloyu seyretmek istiyorlarsa,
Zırh yapımcısı ile çırağı hazırlar alana çıkmaya.

KRALİÇE

Evet sevgili lordum, saraydan buraya özellikle
Kavganın nasıl sonuçlanacağını seyretmeye geldim.

KRAL

Tanrı adına çıksınlar alana, her şey kuralına uygun olsun,
Anlaşmazlık burada son bulsun, Tanrı haklıyı korusun!

YORK

Lordlarım, ustasını suçlayan şu çırak kadar şaşkın,
Dövüşmekten bu kadar korkan birini görmedim.

(Bir köşeden, epeyce içip sarhoş olmuş zırh ustası Horner komşularıyla girer; elinde ucuna kum torbası bağlanmış bir asa, önünde de bir trampetçi vardır; diğer köşeden, yine elinde kum torbası bağlanmış bir asa, önünde bir trampetçiyle Peter ve onun sağlığına içen çıraklar girerler.)

1. KOMŞU

İşte komşum Horner, sağlığına içiyorum bu İspanyol şarabını; korkma, halledeceksin.

2. KOMŞU

İşte al sana bir kadeh tatlı Portekiz şarabı komşu.

3. KOMŞU

Benden de komşum, bir kupa bira; iç ve adamından korkma.

HORNER

Bir fırt çekelim, söz veriyorum hepinize; Peter benden nah bunu alır!

1. ÇIRAK

Peter, senin için içiyorum; sakın korkma.

2. ÇIRAK

Kendini topla Peter, ustandan korkma, çıraklar adına dövüş.

PETER

Hepiniz sağ olun. İçin ve benim için dua edin ne olur; sanırım şu anda dünyadaki son yudumumu alıyorum. Bak Robin, eğer ölürsem önlüğüm senin olsun. Will, çekicimi de sen al. Tom, bütün param da senin. Ah acı bana Tanrım! Ustamı yenmem imkânsız, iyi bilir kılıçla dövüşmeyi.

SALISBURY

Hadi bırakın artık içmeyi, düelloya geçin.

Delikanlı senin adın ne?

PETER

Peter efendim.

SALISBURY

Sadece Peter mi?

PETER

Thump.[3]

SALISBURY

Thump ha! Görelim ustana nasıl vurduğunu.

HORNER

Efendilerim, çırağımın kışkırtmasıyla buraya geldim; onun bir yalancı, benim de dürüst bir insan olduğumu kanıtlayacağım; Ayrıca ne York Dükü'nün, ne kralın ne de kraliçenin kötülüğünü istediğime hayatım üzerine yemin ederim. Bu yüzden Peter, seni bir vuruşta yere sereceğim.

---

3 Şiddetle vurmak. (ç.n.)

YORK

Yeter artık: Bu sefilin dili dolaşmaya başladı;
Çalınsın borular, başlasın dövüş.

(Borular çalar. Dövüşürler. Peter, ustasını ağır yaralar.)

HORNER

Dur, Peter dur! İtiraf ediyorum, ihanet ettim.

(Ölür.)

YORK

Alın şunun silahını. Delikanlı, Tanrı'ya ve ustanı şaşırtan şaraba dua et.

PETER

Tanrım, düşmanımı kralın huzurunda yendim mi? Ah Peter, haklı olduğun için onu yendin!

KRAL

Götürün şu haini huzurumuzdan
Öldüğü için suçlu olduğuna inandık:
Tanrı adaletiyle bize gösterdi,
Haksız yere öldürülmek istenen
Bu zavallının masum ve haklı olduğunu.
Gel delikanlı, ödülünü almak için takip et bizi.

(Tören boruları çalar. Çıkarlar.)

4. Sahne

(Londra. Bir sokak.)

(Dük Humphrey, yas giysileri ve adamlarıyla girer.)

GLOUCESTER

Bazen en parlak günde bile bulut olur,
Yazdan sonra, öfke dolu keskin soğuğuyla
Sıkıcı kış gelir;
Kaygılar, sevinçler artar mevsimler geçtikçe.
Saat kaç baylar?

HİZMETLİ

On lordum.

GLOUCESTER

Saat onda, cezalandırılan düşesimin
Buradan geçeceği söylendi.
Bu sert, taş kaldırımlara güçlükle dayanır
Onun o nazik ve duyarlı ayakları.
Tatlı Nell, senin soylu aklın katlanamaz,
Bir zamanlar sen bu sokaklarda gururla dolaşırken,
Arabanın peşinden koşan aşağılık insanların
Kin kusan gözlerle seni seyretmelerine
Ve katlandığın utanca yılışıkça gülmelerine.
Ama durun! Sanırım geliyor;
Ağlamaktan kararmış gözlerimi
Onun ıstırabını görmeye alıştırayım.

(*Beyaz bir örtüye sarınmış, elinde yanan bir mum tutan Gloucester Düşesi, Sir John Stanley, şerif ve subayların gözetiminde girer.*)

HİZMETLİ

Efendim eğer isterseniz, alırız onu şerifin elinden.

GLOUCESTER

Canınızı seviyorsanız kılınızı kıpırdatmayın;
Bırakın geçsinler.

DÜŞES

Lordum, nasıl teşhir edildiğimi mi görmeye geldin?
Şimdi de kendini cezalandırıyorsun.
Nasıl baktıklarını gör işte!
Bu zevzek kalabalık, bak seni nasıl gösteriyor!
Ah Gloucester, sakın onların nefret dolu bakışlarından,
Eve kapan, kederlen utancıma,
Lanet oku düşmanlarımıza.

GLOUCESTER

Sabırlı ol, soylu Nell; unutmaya çalış bu kederi.

DÜŞES

Ah Gloucester, öğret bana kendimi unutmayı!
Senin karın olduğum halde,

Senin de bir prens ve kral naibi olmana rağmen,
Gözyaşlarımı seyredip, iniltilerimi duyunca neşelenen
Bu kalabalık peşimdeyken, sırtımda bir kâğıt parçası,
Utançla çepeçevre sarılı yürütülmemeliyim uzun süre.
Nazik ayaklarımı kesiyor insafsız taşlar,
Yürümeye başladığımda, habis insanlar gülüyor,
Adımlarıma dikkat etmemi söylüyorlar.
Ah Humphrey, katlanabilir miyim bu utanç
boyunduruğuna?
İnanıyor musun gökyüzünü tekrar görebileceğime,
Neşeyle güneşin keyfini çıkarabileceğime?
Hayır; ışığım karanlık olacak, gündüzüm de gece:
Parlak günlerimi düşünmek bana cehennem azabı olacak.
Bazen, bir prens ve bu ülkeyi yöneten,
Dük Humphrey'nin karısı olduğum aklıma gelecek;
Ama aylak hainler alaya alırken ümitsiz düşesini,
O kılını bile kıpırdatmayan bir prensti diyeceğim.
Ama kızma, utancım karşısında yüzün kızarmasın,
Kılını kıpırdatma idam baltası boynuna inene kadar,
Eminim çok geçmeden inecek.
Çünkü her şeyi yapabilecek Suffolk,
Senden ve hepimizden nefret eden o kadın,
York ve o dinsiz papaz Beaufort,
Hepsi seni kapana kıstırıp kanatlarını kesmek üzereler,
Nereye uçarsan uç tuzağa düşürecekler seni.
Ökseye yakalanıncaya kadar korkma,
Ama imkânsız düşmanlarından kaçıp kurtulman da.

GLOUCESTER

Ah Nell, sakın böyle konuşma, yanlış düşünüyorsun,
Suçlanmamdan önce, ihanet etmem gerekir;
Yirmi kat fazla düşmanım da olsa,
Her biri de yirmi kat güçlü olsa,
Ben sadık, dürüst ve suçsuz olduğum sürece,

Zarar veremezler bana.
Seni bu utançtan kurtarmamı isterdin değil mi?
Daha senin neden olduğun skandal unutulmadan,
Ben yasalara karşı geldiğim için suçlanırım.
Soylu Nell, sessiz kalman en büyük yardımın olur,
Yalvarırım sana, sabrı öğret yüreğine;
Bu olanlar kısa sürede unutulur.

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Efendim gelecek ayın birinci günü,
Majestelerinin Bury'de toplanacak meclisine
Sizi davet etmekle görevlendirildim.

GLOUCESTER

Eskiden olduğunun aksine benim fikrim alınmadı!
Gizli bir oturum demek ki. Peki, orada olacağım.

(*Ulak çıkar.*)

Sevgili Nell gitmem gerek;
Siz de şerif, cezasının kralın belirlediğinden
Fazla olmamasına özen gösterin.

ŞERİF

Ekselans görevim burada sona eriyor ne yazık ki,
Bundan sonrası, onu Man Adası'na götürecek
Sir John Stanley'nin görevi.

GLOUCESTER

Sir John, karımı orada siz mi koruyacaksınız?

STANLEY

Evet ekselans, görev bana verildi.

GLOUCESTER

Yalvarırım kötü davranmayın ona;
Nazik davramn. Gün gelir kader yüzümüze güler;
Ona iyi davranırsanız, benim de size iyiliğim dokunur.
Hoşça kalın Sir John.

DÜŞES

Ne, benimle vedalaşmadan mı gidiyorsunuz efendim?

GLOUCESTER
Gözyaşlarıma bak, seninle konuşmaya dayanamam.
(*Gloucester adamları ile çıkar.*)

DÜŞES
Sen de mi gittin? Yanında götürdün teselliyi de!
Kimse katlanamıyor bana, mutluluğum ölümde;
Sonsuza kadar yaşamayı istediğimden
Adını duyduğumda ürperdiğim ölümde.
Stanley lütfen gidelim, buradan götürün beni;
Nereye olursa, umurumda değil,
Kimseden iyilik beklemiyorum,
Nereye götürmeniz emredildiyse oraya gidelim.

STANLEY
Madam, Man Adası'na götüreceğim sizi,
Orada size durumunuza göre davranılacak.

DÜŞES
Öyleyse kötü, çünkü utanılacak bir durumdayım,
Bu yüzden öyle mi davranılacak bana?

STANLEY
Bir düşes, Gloucester Dükü'nün eşi olarak davranılacak;
Konumunuz ne gerektiriyorsa ona göre.

DÜŞES
Elveda şerif, beni teşhir eden siz olsanız da,
Benimkinden daha iyi bir şans dilerim size.

ŞERİF
Madam bağışlayın beni, görevimi yaptım yalnızca.

DÜŞES
Tamam anlıyorum, göreviniz sona erdi burada.
Hadi Stanley, gidelim mi artık?

STANLEY
Madam teşhir cezası bitti, atın artık şu örtüyü,
Gidip yolculuğa uygun bir kıyafet giyin.

DÜŞES
Örtüyü atınca utancımdan kurtulmayacağım.
Hayır, en güzel giysimin üstünde bile asılı duracak.

Ne giyersem giyeyim belli olacak.
Hadi yol gösterin; zindanımı görmeye sabırsızlanıyorum.
(*Çıkarlar.*)

III. Perde

1. Sahne

(Bury St. Edmunds'ta Manastır Kilisesi.)

(Tören boruları. Kral, kraliçe, kardinal, Suffolk, York, Buckingham, Salisbury ve Warwick meclis toplantısı için girerler.)

KRAL

Gloucester neden hâlâ gelmedi merak ediyorum,
Sona kalmak hiç huyu değildir,
Hangi sebeple bizden uzak kaldı acaba?

KRALİÇE

Görmüyor musunuz son zamanlarda
Yüzünün nasıl değişip garipleştiğini?
Herhalde görmek de istemiyorsunuz
Son zamanlarda ne kadar küstahlaştığını,
Kendisine hiç yakışmayan kibirli,
Saygısız ve inatçı bir adama dönüştüğünü.
Biz onun yumuşak ve nazik zamanını da biliriz;
Ona şöyle yan baksak,
Çökerdi hemen dizlerinin üstüne;
Bütün saray hayrandı onun sadakatine.
Ama şimdi rastlasanız ona, örneğin sabahları,
Herkesin birbirine iyi günler dilediği saatlerde,
Kaşlarını çatıyor, kötü kötü bakıyor insanın yüzüne,

Bize olan sorumluluğuna aldırmadan,
Dimdik geçiyor yanımızdan eğilip selam vermeden.
Küçük köpeklerin hırlamasına aldırılmaz,
Ama aslan kükrerse büyük adamlar bile titrer,
Humphrey de İngiltere'de küçük bir adam sayılmaz.
Her şeyden önce, unutmayın mirasçınız olduğunu,
Siz düşerseniz, yerinize onun geçeceğini.
Bana göre bu durum tehlikeli;
Şu anda kindar duygular taşıdığı ve siz ölürseniz
Yerinize geçeceği düşünülürse, doğru bulmuyorum
Size yaklaşmasını, ya da majestelerinin meclisine
katılmasını.
Onlara hoş görünerek halkın gönlünü fethetti;
Herhangi bir karmaşa yaratmak istedi mi,
Korkarım hiç düşünmeden onun peşinden giderler.
Henüz bahardayız, yabani otların kökü henüz cılız;
Şimdi yolunmazlarsa bütün bahçeyi saracak,
Bakımsız kalan bitkileri boğacaklar.
Efendimiz için duyduğum derin kaygı,
Beni bu tehlikelerin dükün şahsında toplandığına
inandırıyor,
Abartılı buluyorsanız eğer, bunu kadınca korkuma verin:
Korkum makul açıklamalarla çürütülebilirse,
Kabul eder ve düke haksızlık ettim derim.
Lord Suffolk, Buckingham ve York,
Elinizden geliyorsa savlarıma karşı çıkın,
Ya da kabullenin haklılığımı.

SUFFOLK

Majesteleri bu dükü iyi tanımış;
Aklımdakileri önce ben dile getirseydim,
Herhalde majesteleriyle aynı şeyleri söylerdim.
Kalıbımı basarım düşesin onun teşvikiyle
büyücülüğe başladığına;
Bu günahta suç ortağı olmasa bile,

Kral soyundan geldiğini öne sürüp
Kraldan sonra tahta geçme umuduyla,
Zaten tımarhanelik olan düşesi kışkırtarak
Ahlaksız yöntemlerle kralımızı devirmeye çalıştı.
Derin ırmağın suyu durgundur,
O masum görüntüsünün altında hainlik saklanıyor.
Tilki ulumaz çalarken kuzuyu;
Hayır, hayır kralım; Gloucester da çıkarmıyor sesini
Ve yüreğinin derinlikleri hileyle dolu.

KARDİNAL

Yasaların aksine hareket edip,
Küçük suçları ölümle cezalandırmadı mı?

YORK

Naiplik görevinde de Fransa'daki askerlerin aylıkları diye,
Ülkeden büyük vergiler toplayan,
Ama asla göndermeyen o değil mi?
Bu yüzden kentlerde her gün bir isyan çıkmadı mı?

BUCKINGHAM

Hah, bunlar hiç kalır masum görünüşlü Dük Humphrey'nin
Henüz gün ışığına çıkmamış suçlarının yanında.

KRAL

Lordlarım, uzatmayalım: Bize olan sevginiz
Ve ayağımıza batabilecek dikenleri temizleme isteğiniz
Övgüye değer; ancak vicdanımın sesi,
Akrabamız Gloucester'ın masum olduğunu,
Bize karşı ihanet içinde olmadığını söylüyor,
O bir süt kuzusu ya da bir güvercin kadar zararsızdır:
Dük erdemli ve nazik bir kişiliğe sahiptir,
Aklına bile getirmez, bir şeytanlık edip
Beni tahttan indirmeyi.

KRALİÇE

Of, bu safça güvenden daha tehlikeli ne olabilir?
Demek bir güvercin? Tüylerini başkasından ödünç almıştır,
Çünkü o huyuyla suyuyla iğrenç bir kuzgundur,

Kuzu ha? O postu da mutlaka ödünç almıştır,
Çünkü o gözü dönmüş bir kurda benzer daha çok.
Başkasını aldatmak isteyen kılık değiştirir.
Lordum, adımlarınızı dikkatli atın; hepimizin huzuru
Bu sahtekârın erken durdurulmasına bağlı.

(*Somerset girer.*)

SOMERSET

Yüce kralıma sağlık dilerim!

KRAL

Hoş geldin Lord Somerset.
Ne haberler getirdin Fransa'dan?

SOMERSET

Sahip olduğunuz bölgeler elimizden çıktı,
Her şey kaybedildi.

KRAL

Bu iyi haber değil Lord Somerset;
Ama Tanrı'nın dediği olur!

YORK

(*Kendi kendine.*)

Benim için de iyi haber değil;
Fransa'yı alma umudum vardı,
Tıpkı bereketli İngiltere'yi alma umudum gibi.
Böylelikle tomurcuklarım erken patladı,
Tırtıllar yapraklarımı kemirdi;
Ama çok geçmeden çaresini bulacağım
Ya da unvanımı bir görkemli mezar karşılığında satacağım.

(*Gloucester girer.*)

GLOUCESTER

Efendimize, kralıma mutluluklar dilerim!
Bu kadar geciktiğim için bağışlayın beni efendimiz.

SUFFOLK

Hayır Gloucester, vaktinden önce geldin,
Eskisi kadar sadık değilsin,
Krala ihanet suçundan seni tutukluyorum.

GLOUCESTER

Suffolk, yüzümün kızardığını görmeyeceksin
Ya da tutuklandım diye yüz ifademin değişmesini:
Temiz bir yürek öyle kolayca korkutulamaz.
En temiz kaynak suyu bile azade değildir çamurdan,
Kralıma ihanet suçundan azade olduğum kadar.
Beni kim suçlayabilir? Neymiş suçum?

YORK

Lordum Fransa'dan rüşvet aldığınız,
Naipken askerlerin aylıklarını göndermediğiniz sanılıyor.
Majesteleri bu sebeple Fransa'yı kaybetti.

GLOUCESTER

Böyle mi sanılıyor? Böyle sananlar kim?
Askerlerin aylıklarını asla çalmadım,
Fransa'dan da asla bir peni rüşvet almadım.
Tanrı yardımcım olsun, gecemi gündüzüme kattım,
İngiltere'nin iyiliği için var gücümle çalıştım!
Eğer kraldan bir metelik bile çaldıysam
Ya da kendim için bir peni aldıysam,
Mahkemede aleyhimde kullanılsın!
Aksine bir sürü para harcadım kendi cebimden,
Sırf zor durumdaki halktan vergi toplamamak için.
Garnizonlara onca para saçtım
Ve asla geri istemedim verdiklerimi.

KARDİNAL

Lordum kendiniz için yeterince konuştunuz.

GLOUCESTER

Doğru olandan fazlasını söylemedim.
Tanrı yardımcım olsun!

YORK

Naipken suçlulara hiç duyulmadık
İşkenceler uyduruyormuşsunuz,
Bu yüzden tiran diye ünlendi İngiltere bütün dünyada.

GLOUCESTER

Herkesçe bilinir ki, ben naipken
Tek kusurum merhametti aslında;
Dayanmazdı yüreğim suçlunun gözyaşlarına,
Mütevazı yakarışları, diyeti olurdu suçlarının,
Eğer gözü dönmüş bir katil
Ya da zavallı yolcuları soyan
Zalim bir hırsız değilse tabii;
Asla gereken cezaları vermedim.
Tek doğru olan, cinayeti, o korkunç günahı işleyenleri,
Hırsızlık ya da başka suçları işleyenlerden
Daha ağır cezalandırmamdır.

SUFFOLK

Lordum bunlar hafif, hemen yanıtlanacak suçlar;
Öte yandan size daha ağır suçlar isnat ediliyor,
Kendinizi kolayca aklamanız mümkün değil.
Majesteleri adına sizi tutukluyor
Ve mahkeme gününe kadar
Sizi kardinalin gözetimine teslim ediyorum.

KRAL

Lordum Gloucester, yürekten diliyorum
Kendinizi aklamanızı tüm bu şüphelerden,
Sizin masum olduğunuzu söylüyor vicdanım.

GLOUCESTER

Ah merhametli efendimiz, tehlikeli günlerden geçiyoruz!
Erdem, kötü hırs tarafından boğuluyor,
Kin ve hıncın eliyle merhamet kovalanıyor buradan;
Dürüstlük denen şey sürgün edildi majestelerinin
ülkesinden.
Biliyorum, onlar bu komployla hayatıma kastediyorlar;
Eğer ölümümle bu ada huzura kavuşacaksa
Ve zorbalıklarım sona erdirecekse,
Memnuniyetle veririm canımı bu ülkeye.

Ama ben onların oyununun ilk perdesiyim yalnızca;
Tehlikeden habersiz birçok insanın ölümü bile
Sona erdirmeyecek hazırladıkları bu trajediyi.
Beaufort'un kan bürüyen gözleri,
Ele veriyor yüreğindeki kini,
Şiddetli nefretini gösteriyor Suffolk'un çatık kaşları,
Buckingham'ın münasebetsiz keskin dili,
Yüreğindeki kıskançlık yükünü açıklıyor,
Çok yükseklere ulaşmaya çalışan,
O uzun elini kırdığım York ise,
Yalan suçlamalarıyla canıma kastediyor.
Ve siz soylu leydim, diğerleriyle birlik oldunuz,
Elinizden geldiğince, hiç sebepsiz,
Bana sahte suçlamalar yönelttiniz,
Benim sevgili efendimi bana düşman ettiniz;
Evet, hepiniz kafa kafaya verdiniz,
Gizli kapaklı toplantılarınızın farkındayım,
Hepsi, tertemiz suçsuz hayatımı almak için.
Beni suçlayacak yalancı tanıklar da eksik olmaz,
Uydurulacak vatan hainliği suçlamaları da.
Bu duruma en uygun atasözüdür şu:
"Köpek dövecek değnek çabucak bulunur."

KARDİNAL

Majesteleri bu ağır sözleri çekilir gibi değil,
Sizin soylu kişiliğinizi,
İhanetin gizli hançerinden
Ve hainin öfkesinden korumaya çalışanlar,
Böylesine azarlanır, ayıplanır, fırçalanırsa,
Suçluya da konuşma hakkı tanınırsa,
Kendinizden soğutursunuz sizi sevenleri.

SUFFOLK

Bilgece görünen, ama yüz kızartıcı laflarla
Soylu kraliçenin, bazı kişileri ona iftira atmaları için
Kandırdığını ima etmedi mi?

KRALİÇE
Ama ben kaybedene de söylenme fırsatı tanırım.
GLOUCESTER
Kastedilenden çok daha doğru bu: Gerçekten kaybettim;
Lanet olsun kazananlara, kötü bir oyun oynadıkları
için bana!
Konuşma izni verilmeli kaybedenlere de.
BUCKINGHAM
Bütün gün bizi burada tutacak söz oyunlarıyla.
Kardinal hazretleri mahkûm sizin sorumluluğunuzda.
KARDİNAL
Baylar dükü götürün ve dikkatle gözaltında tutun.
GLOUCESTER
Ah işte Kral Henry fırlatıp atıyor koltuk değneklerini,
Bacakları henüz bedenini taşıyacak gücü edinmeden!
Böylece çoban yanından uzaklaştırılıyor
Ve senden ilk parçayı koparmak için kurtlar kapışıyor.
Ah, keşke korkularım boş çıksa; ah yanılsam keşke!
İyi yürekli Kral Henry, korkarım mahvedecekler seni.
(*Muhafızlarla çıkar.*)
KRAL
Lordlarım, biz buradaymışız gibi,
Aklınıza yatanın en iyisi yapın ya da değiştirin.
KRALİÇE
Majesteleri meclisi terk mi ediyorlar?
KRAL
Evet Margaret; keder selinde boğuldu yüreğim,
Bu sel, gözlerimden taşmaya başladı;
Acı içinde hapsoldu bedenim.
Mutsuzluktan daha kötüsü var mı?
Ah, Humphrey amca, her zaman görmüşümdür
Yüzündeki onur, dürüstlük ve sadakat resmini!
Ve iyi yürekli Humphrey, asla olmayacak
İhanetinden korkacağım,
Sadakatinden şüpheleneceğim bir an.

Hangi hiddetli yıldız kin güdüyor sana?
Neden bu yüce lordlar ve kraliçemiz Margaret
Senin gibi zararsız birini devirmek ister?
Onlara hiç kötülük etmedin ki, kimseye etmedin;
Bir kasabın buzağıyı alıp götürmesi,
Zavallıyı bağlayıp direndiğinde dövmesi,
Hayvancığı ite kaka kanlı mezbahaya yollaması gibi,
Vicdanları hiç sızlamadan götürdüler onu da buradan;
Oraya buraya koşup, masum yavrusunun ardından bakan
Ama yavrusu için gözyaşı dökmekten başka
Elinden bir şey gelmeyen bir ana gibi
Ağlıyorum Gloucester'a.
Çaresiz gözyaşlarından bulanmış,
Üzgün gözlerimle bakakalıyorum arkasından,
Yardım için elimden bir şey gelmiyor;
Çok güçlü, ahdetmiş düşmanları var.
Onun yazgısı için ağlayacağım
Ve her iç çekişimde şöyle diyeceğim:
"Hain kim mi? Gloucester hiç değil."
(Çıkar.)

KRALİÇE

Özgür lordlar, soğuk kar erir güneşin sıcak ışıklarıyla:
Efendim Henry de soğuk önemli konulara,
Saflıkla kaptırmış kendini bir acıma duygusuna;
Gloucester'ın gösterisi, yoldan geçen merhametli kişilere
Üzgün görünüp onları tuzağına düşüren timsah misali
Ya da tıpkı çiçek tarhları arasında kıvrılıp yatmış
Bir yılanın damalı, parlak derisiyle çekiciliği yüzünden
Ona yaklaşan çocuğu sokması gibi.
Emin olun lordlarım, benimkinden daha bilgece,
Daha mantıklı bir düşünce olamaz bu konuda.
Şu Gloucester korkusunu üzerimizden atmak istiyorsak,
Bir an önce onun icabına bakmalıyız.

KARDİNAL

Ölmesi çok yerinde olur.
Ama ölümüne geçerli bir sebep bulmak gerek.
En uygunu, yasalar yoluyla cezaya çarptırılması.

SUFFOLK

Bence bu hiç de akıllıca olmaz:
Kral, yine de onun hayatını kurtarmaya çalışır;
Belki de halk bile onu kurtarmak için ayaklanır;
Oysa elimizde yeterli bir kanıt yok
Ona olan güvensizliğimizden başka,
Bu da yetmez ölüm cezasına çarptırılmasına.

YORK

Yani bununla ölmesini istemediğini ima ediyorsun.

SUFFOLK

Ah York, kimse bunu benden daha fazla isteyemez.

YORK

Onun ölmesi için en çok York'un nedenleri var.
Ama Lordum kardinal ve siz Lord Suffolk,
Fikrinizi açıklayın, içtenlikle söyleyin bana:
Dük Humphrey'yi kral naibi olarak atamakla
Bir tavuğu çaylaktan korumak için,
Karnı aç bir kartala emanet etmek
Arasında bir fark var mı?

KRALİÇE

Zavallı tavuk için ölüm kaçınılmazdır bu durumda.

SUFFOLK

Haklısınız madam; peki bir çılgınlık olmaz mı
Tilkiyi kümese kâhya yapmak?
Kurnaz bir katil olmakla suçlanan biri,
Maksadına erişememişse
Pek durulmaz suçu üzerinde.
Olmaz; o ölmeli, çünkü o bir tilki,
Doğası gereği sürünün düşmanı olduğu belli,
Ağzı kızıl kana bulanmadan önce,

Kralıma ihaneti anlaşılan Dük Humphrey ölmeli,
Nasıl öldürüleceği konusunda fazla diretmemeli;
Kapan, tuzak kurulabilir, kurnazlık yapılabilir,
Uykuda ya da uyanıkken, hiç fark etmez,
Yeter ki ölsün; kurnazlıktır,
Kurnazlıkla aldatmaya yelteneni mat etmenin yolu.

KRALİÇE

Üç kez soylu Suffolk, çok cesur bir konuşma bu.

SUFFOLK

Yapılacak çok şey varken cesur konuşmam neye yarar,
Söylenenler, genellikle nadiren düşünülür;
Ama ben ne düşünüyorsam onu söylerim,
Bu işi yapmak övgüye layıktır,
Kralımın düşmanından korunması için tek sözünüz yeter,
Hemen rahibi olurum son duası için.

KARDİNAL

Ama Lord Suffolk, onu ölü görmek isterim
Siz rahipliğe soyunmadan önce;
Yeter ki söyleyin öldürülmesini kabullendiğinizi,
Ben bulurum onun celladını.
Majestelerinin güvenliği
Benim için bu kadar önemlidir işte.

SUFFOLK

İşte elimi kaldırıyorum, öldürülmesi gerek.

KRALİÇE

Bence de.

YORK

Ben de. Üçümüz de aynı görüşteyiz,
Kararımızı kimin yerine getireceği
Artık önemli değil.

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Yüce lordlar, son hızla İrlanda'dan geliyorum,
İrlandalılar ayaklandı, İngilizleri kılıçtan geçiriyorlar.

Lordlarım çok geç olmadan, yara azıp büyümeden
Destek kıtaları gönderip durdurun bu isyanı;
Yardımınız çok işe yarar, isyanın henüz başlangıcı.

KARDİNAL

Acilen, gerektiği gibi müdahale edilmeli!
Bu önemli konuda tavsiyeleriniz nedir?

YORK

Somerset oraya vali olarak atanmalı;
Şanslı birini göndermek çok yerinde olur;
Fransa'da talih yüzüne gülmüştü.

SOMERSET

Eğer York, benim yerime Fransa valisi olsaydı,
Tüm o usta planlarına rağmen,
Orada benim kadar uzun kalamazdı.

YORK

Elbette, senin gibi her şeyi kaybetmezdim.
Orada her şeyi kaybedene dek kalıp
Ülkeme böyle bir onursuzluğun yüküyle dönmektense,
Bir an önce canımı vermeyi tercih ederdim.
Bedeninde tek bir kılıç yarası var mı, göster:
Böyle bedeninde yara bere olmayan erkeğe
Nadir rastlanır doğrusu.

KRALİÇE

Yeter artık, yoksa azgın bir yangına dönecek
Bu kıvılcım ateş ve rüzgârla beslerseniz.
Sevgili York devam etmeyin artık;
Siz de susun soylu Somerset.
York, sen Fransa valisi olsaydın,
Başına çok daha kötüsü gelebilirdi.

YORK

Bundan daha kötüsü var mı?
Bu utanç hepimizin üstünde!

SOMERSET

Utancı isteyen sen de dahil!

KARDİNAL

Lordum York, siz de deneyin şansınızı.
Barbar İrlanda köylüleri silahlanmış
İngiliz kanıyla suluyorlar toprakları;
Her bölgeden seçme asker toplayın;
Şansınızı bir deneyin İrlandalılara karşı, olmaz mı?

YORK

Eğer majesteleri kabul ederlerse, denerim lordum.

SUFFOLK

Bizim yetkimiz onun rızasıyla,
Bizim kararlarımıza da onay verir,
Bu yüzden soylu York bu görevi sen üstlen.

YORK

Kabul ediyorum; bana asker temin edin lordlarım,
Bu arada ben de kendi işlerimi düzene sokayım.

SUFFOLK

Lord York, bunu görev bileceğim.
Ama şimdilik hain Dük Humphrey'ye dönelim.

KARDİNAL

Bırakın, yeter artık; ben o işi hallederim,
Bundan böyle bela olmayacak başımıza.
Dağılalım artık, neredeyse sabah oldu.
Lord Suffolk, siz ve ben bu konuyu gözden geçirmeliyiz.

YORK

Lord Suffolk, iki hafta içinde,
Askerlerimi Bristol'da bekliyorum;
Oradan gemilerle İrlanda'ya hareket edeceğiz.

SUFFOLK

Bu işle bizzat ilgileneceğim Lord York.

(*York haricinde herkes çıkar.*)

YORK

Ya şimdi York ya da asla; korkutucu planlarını
Çelik gibi sertleştir,
Kararlılığa dönüştür kaygılarını;

Ne umut ediyorsan ona göre davran
Ya da teslim ol ölüme; böyle yaşanmaz çünkü.
Bırak soluk yüzlü korku sıradan insanların olsun,
Soylu bir yürek korkuyu barındırmasın.
Bahar yağmurundan hızlı geliyor düşünceler üst üste
Ve hepsi de itibarla ilgili.
Düşmanlarımı kapana kıstırmak için iğrenç planlarla,
Beynim, ağ ören örümcekten daha çok uğraş içinde.
Evet soylular çok iyi anlıyorum,
Beni buradan uzaklaştırma düşüncesiyle,
Bana asker verip çok kurnaz davrandınız.
Ama korkarım, sizleri yüreğinizden sokacak olan
Koynunuzdaki aç bir yılanı uyandırdınız.
Hiç askerim yoktu, onları bana siz vereceksiniz;
Seve seve kabul ediyorum onları ben de.
Ama sizi temin ederim ki bir çılgının eline
Çok keskin silahlar verdiniz.
İrlanda'da, ben koskoca bir ordu beslerken,
İngiltere'de korkunç bir kasırga yaratacağım,
On binlerce insanı ya cennete ya cehenneme uçuracağım
Ve görkemli güneşin saydam ışınları gibi parlayan
Altın tacı başımda görene dek bu vahşi kasırga
dinmeyecek,
Ancak böyle durulacak kasırganın bu çılgın öfkesi.
Niyetimi gerçekleştirmede yardımcı olması
Ve elinden geldiğince kargaşa çıkarması için
Ashford'lu John Cade adında,
Kent'ten dikkafalı birini ayarladım;
Cade, taht üzerinde hak iddia eden
John Mortimer'ın mirasçısı olduğunu söyleyip
Ortalığı karıştıracak.
Bu haşin, acımasız Cade'e İrlanda'da,
İrlanda askerlerine karşı savaşırken rastladım;

Kalçalarına, bacaklarına saplanan oklardan
Bir kirpiyi andırana kadar durmadan çarpıştı;
Sonunda kurtarmaya geldiklerinde,
Vahşi bir bedevi gibi havaya sıçrayıp
Zillerini şakırdatan bir dansçı gibi
O kanlı okları silkeleyip attı.
Çoğu kez sık saçlı, kurnaz bir İrlandalı kılığına girer,
Düşmanın arasına karışır, sonra yakalanmadan
yanıma gelir
Ve neler planladıklarını bana bildirirdi.
Bu iblis benim temsilcim olacak şimdi;
Yüzü, yürüyüşü, konuşması tıpkı
Ölen John Mortimer'a benziyor.
York hakkında halkın ne düşündüğünü
Onun sayesinde öğreneceğim.
Diyelim ki yakalandı ve işkence gördü;
Ona hiçbir şekilde acı veremezler,
Onu benim kışkırttığımı söyletemezler.
Diyelim ki başarılı oldu, bu gayet mümkün;
İşte o zaman askerlerimle İrlanda'dan gelirim
Bu hergelenin ektiğini biçerim.
Humphrey o zamana dek öleceği
Ve Henry da uzaklaştırılacağından sıra bana gelecek.
(Çıkar.)

2. Sahne

(Bury St. Edmunds. Bir oda.)

(İki üç katil koşarak sahneye girer.
Dük Humphrey'yi henüz öldürmüşlerdir.)

1. KATİL
Hemen koş Suffolk Lordu'na
Emrettiği gibi, dükün icabına baktığımızı söyle.

2. KATİL

Ah keşke bunu yapmasaydık! Biz ne yaptık?
Hiç böyle pişman ölen birini görmüş müydün?
(*Suffolk girer.*)

1. KATİL

İşte lordum geliyor.

SUFFOLK

Evet baylar, işinizi hallettiniz mi?

1. KATİL

Evet lordum, öldü.

SUFFOLK

Bu iyi işte. Hadi evime gidin şimdi;
Bu cesur eyleminiz için ödüllendireceğim sizi.
Kral ve soylular buraya gelmek üzere.
Yatağı düzelttiniz mi? Her şey düzgün mü
Size emrettiğim gibi?

1. KATİL

Her şey düzgün lordum.

SUFFOLK

Hadi hemen gidin.
(*Katiller çıkar.*)
(*Borular. Kral, kraliçe, kardinal, Somerset ve hizmetliler girerler.*)

KRAL

Hemen amcamızı huzurumuza çağırın;
Söyleyin, niyetimiz onu bugün yargılamak,
Bakalım suçlu mu iddia edildiği gibi?

SUFFOLK

Hemen gidip çağırayım yüce lordum.
(*Çıkar.*)

KRAL

Lordlar yerlerinizi alın ve rica ederim
Hoşgörüsüz davranmayın amcamı Gloucester'a,

Doğru dürüst kanıtlar ve güvenilir delillerle
Suçlu olduğu kesinleşmedikçe.

KRALİÇE

Tanrı suçsuz bir soyluyu cezalandırmaktan korusun bizi!
Dilerim tüm bu suçlamalardan aklar kendini!

KRAL

Teşekkür ederim Meg,
Bu sözlerin ziyadesiyle memnun etti beni.
(*Suffolk girer.*)
Bu ne hal? Neden betin benzin attı? Neden titriyorsun?
Amcamız nerede? Bir şey mi oldu Suffolk?

SUFFOLK

Yatağında ölü buldum lordum; Gloucester ölmüş.

KRALİÇE

Aman Tanrım!

KARDİNAL

İlahî bir hüküm bu! Düşümde gördüm bu gece,
Dükün dili tutulmuştu, tek bir sözcük çıkmıyordu
ağzından.
(*Kral bayılır.*)

KRALİÇE

Lordum neyiniz var? Lordlarım yardım edin! Kral öldü.

SOMERSET

Onu yerden kaldırın, burnunu sıkın.

KRALİÇE

Koşun, gidip yardım getirin! Ah Henry aç gözlerini!

SUFFOLK

Sakin olun madam, kendine geliyor.

KRAL

Ah yüce Tanrım!

KRALİÇE

Kendinizi nasıl hissediyorsunuz yüce lordum?

SUFFOLK

Üzülmeyin efendim! Soylu Henry üzmeyin kendinizi!

KRAL

Ne, Suffolk Lordu bana üzülme mi diyor?
Daha önce felaket habercisi bir kuzgun gibi
Gaklayarak canımı içimden çeken adam,
Şimdi bir çalıkuşu gibi neşeli cıvıltılar çıkarıp
Boş bir yürekten çıkan içten pazarlıklı sözlerle
Önceki gaklamalarını unutturmak istiyor ha?
Böyle tatlı sözlerle saklamaya çalışma zehrini;
Dokunma bana, sakın dokunma diyorum,
Bu dokunuşlar yılan sokması gibi irkiltiyor beni.
Seni fesat haberci, defol gözüm görmesin seni!
Tüm dünyaya korku salacak
Haşin katil bakışları var gözlerinde.
Bana bakma, bakışların yaralar açıyor bedenimde;
Ama dur, gitme; gel buraya korkunç Basilisk,[1]
Bakışlarınla öldür sana bakan masumları;
Ölümün gölgesinde bulabilirim huzuru ancak...
Gloucester ölmüşken yaşamak iki kez ölüm artık.

KRALİÇE

Neden Lord Suffolk'u böyle azarlıyorsunuz?
Dük ona düşman olduğu halde,
Yine de yas tutuyor bir Hristiyan gibi;
Bana gelince –düşmandı bana, hiç sevmezdi–
Akan yaşlar, yürek paralayan ağıtlar, iniltiler,
Onu dünyaya geri getirebilseydi,
Kör oluncaya dek ağlar, hasta oluncaya dek inler,
Solup bitap düşünceye dek hıçkırırdım
Sırf soylu dük hayata dönsün diye.
İnsanlar hakkımda ne düşünür bilemem.
Bilindiği gibi pek içten değildi dostluğumuz;
Dükü benim öldürttüğümü düşünenler olabilir;
İftirayla adım lekelenebilir,
Prens saraylarında hakkımda dedikodu yapılabilir.

---

1 Bakışları ve soluğu öldürücü olan efsanevi bir yılan. (ç.n.)

Ölmesiyle, tek kazancım bu. Ne talihsizim!
Hem kraliçe olayım, hem de rezalet tacı süslesin başımı!

KRAL

Ah, kedere boğdun beni Gloucester, zavallı adam!

KRALİÇE

Asıl benim için üzülmelisin,
Ben ondan daha zavallı durumdayım.
Ne, başını çevirip, yüzünü mü saklıyorsun?
İğrenç bir cüzzamlı değilim ben, yüzüme bak.
Yoksa engerek yılanı gibi sağır mı oldun?
Zehrin de olsun, öldür terk edilmiş kraliçeni.
Bütün huzurunu Gloucester'ın mezarına mı hapsettin?
Margaret seni hiç mutlu edememiş demek ki.
En iyisi heykelini yaptır,ona tapın,
Bir meyhaneye tabela yap benim resmimi de.
Bunun için mi, neredeyse ölüyordum denizde?
Bunun için mi, iki kez korkunç bir fırtınayla sürüklenip
İngiltere kıyılarından kendi ülkeme dönmek zorunda kaldım?
İleriyi gören fırtına, "Ne o akrep yuvasına git,
Ne de ayak bas o düşman kıyılarına,"
Demek istiyordu sanki.
Ama ben ne yaptım bu dostluk gösteren fırtınaya
Lanetler yağdırmaktan başka?
Fırtına da güçlü yıkımını biraz gevşetti;
İngiltere'nin güzel kıyılarına doğru esmesini
Ya da gemimizi karaya oturtmasını diledim.
Ama Aeolus canıma kıymak istemedi,
Sana bıraktı bu korkunç işi.
Kabaran deniz beni boğmayı reddetti,
Biliyordu çünkü bana kötü davranıp
Deniz suyu kadar tuzlu gözyaşlarıyla boğacağını beni;
Sivri köşeleriyle beni yok edebilecek
Keskin kayalar kumlara gömüldü;

Çünkü biliyorlardı senin taş yüreğin onlardan sertti
Ve sarayında Margaret'i yok edecekti.
Tam sarp tebeşir kayalıklarını gördüğümde,
Fırtına bizi senin kıyılarından uzaklaştırdı,
Korunmak için ambar kapaklarının orada durdum;
Hava kararıp da ülkeni görmek için
Yanıp tutuşan gözlerime perde çekince,
Boynumdaki pahalı gerdanlığı çıkardım
–Elmaslarla süslü ve kalp biçimindeydi–
Ülkene doğru fırlattım: Deniz yuttu onu.
O anda senin olmasını istedim kalbimin.
Ve gözden kayboldu İngiltere'nin güzel manzarası.
Gönlümün kaldığı yere gitmesini diledim gözlerimin de,
Umutla beklediğim İngiltere kıyılarını yitirdikleri için
Onları körlük ve anlayışsızlıkla suçladım.
Ascanius'un aşkından çıldırmak üzere olan Dido'ya,
Babasının Troya'yı yaktığını anlatması gibi,
Seni anlatarak aklımı başımdan alması için
Kaç kez ağzını aradım Suffolk'un!
–Senin vefasızlığının aracının–
Ben de Dido gibi büyülenmedim mi?
Sen de Ascanius gibi yalancı değil misin?
Artık dayanamayacağım! Öl artık Margaret!
Çünkü Henry sen çok yaşadın diye ağlıyor.

(Dışarıdan gürültüler gelir. Warwick, Salisbury ve halktan insanlar girerler.)

WARWICK

Kudretli efendimiz, haber aldığımıza göre,
İyi yürekli Dük Humphrey haince öldürülmüş
Suffolk ve Kardinal Beaufort tarafından.
Halk öfkeli, başsız kalmış kovan arıları gibi,
İntikam için her yana dağılmış,
Kimi soktuklarına aldırmadan oraya buraya saldırıyorlar.
Nasıl öldüğü açıklanana kadar,
Onları yatıştırdım, şimdilik durdurdum bu ayaklanmayı.

KRAL

Sevgili Warwick, öldüğü doğru;
Ama nasıl öldüğünü sadece Tanrı bilir, Henry değil.
Hücresine git, incele cansız bedenini,
Sonra da açıkla bana bu ani ölüm hakkındaki fikrini.

WARWICK

Dediğinizi yapacağım efendimiz.
Salisbury, ben dönünceye kadar bu kalabalıkla kal.
(Çıkar. Salisbury ve halk da çıkar.)

KRAL

Ah, her şeye kadir Tanrım, engel ol düşüncelerime...
Bazı vahşi ellerin Humphrey'nin canına kastettiğine
İnanmama yol açan düşüncelere!
Bağışla beni eğer kuşkularım yanlış çıkarsa;
Tanrım, çünkü sana aittir hüküm de, yargı da.
Çok isterim onun solgun dudaklarını
Binlerce öpücükle aşındırmayı
Ve yüzünü sel gibi akan tuzlu gözyaşlarımla yıkamayı,
Sağır-dilsiz bedenine onu nasıl sevdiğimi anlatmayı,
Parmaklarımla hissiz ellerini okşamayı;
Ne var ki bütün bu cenaze laflarının hepsi boş.
Onun fani, cansız bedenini incelemek
Üzüntümü artırmaktan başka ne işe yarar ki?
(Gloucester'ın cansız bedenin bulunduğu yatak getirilir. Warwick girer.)

WARWICK

Yüce efendimiz, gelin ve bakın bedenine.

KRAL

Yani kendi mezarımın ne kadar derin kazıldığına bakayım;
Onun uçan ruhuyla, kalmadı bu dünyada yaşama sevincim,
Onu böyle görünce, yaşarken öldüğümü anlıyorum.

WARWICK

Babasının gazabından bizi korumak için
Kendini feda eden İsa Efendimize

Kavuşmayı istediğimden ne kadar eminsem,
Üç kez soylu dükün yaşamına acımasız ellerle
Son verildiğinden o kadar eminim.

SUFFOLK

Korku veren bir dille söylenen dehşetli bir sav bu!
Lord Warwick bu söylediğini kanıtlayabilir mi?

WARWICK

Bakın kan yüzüne nasıl oturmuş.
Eceliyle ölenleri gördüm:
Kanları çekilmiş, yüzleri soluk olur;
Çünkü bütün kan kalbe gider;
Kalbin ölümle çatışmasında,
Düşmana karşı güçlenmek için
Kalp bedenden kan toplar
Ve toplanan kan orada donar kalır,
Geri dönmez yanakları kızartmaya, güzelleştirmeye.
Ama bakın yüzü morarmış, kan oturmuş;
Gözleri yuvalarından fırlamış,
Boğulan bir insan gibi dehşetle bakıyorlar;
Saçları dağılmış, burun delikleri açılmış boğuşmaktan;
Elleri, canını kurtarmak için boğuşan
Ama yenik düşen birinin elleri gibi kasılmış.
Bakın çarşafa, saçları yapışmış;
Her zaman düzgün ve taralı sakalı,
Fırtınaya tutulmuş mısır tarlası gibi dağılmış.
Belli ki öldürülmüş, başka izahı yok;
Bu kanıtlardan tekinin doğru olması bile yeter.

SUFFOLK

Ama Warwick, dükü kim öldürmüş olabilir?
O, Beaufort ile benim korumamızdaydı
Ve lordum, umarım bizi katil saymıyorsunuzdur.

WARWICK

Ama ikiniz de Dük Humphrey'ye düşmandınız;
Doğru, iyi yürekli dükü siz koruyacaktınız.

Ama ona bir dost gibi davranmadığınız belli;
Açıkça anlaşılıyor ki, düşmanları onu bulmuş.

KRALİÇE

Öyleyse siz bu soylulardan şüpheleniyorsunuz
Dük Humphrey'nin zamansız ölümü dolayısıyla.

WARWICK

Henüz sıcak kanların içinde yatan bir buzağıyı
Ve yanında elinde baltasıyla kasabı görünce
Katilin o olmadığını kim düşünür ki?
Ya da bir çaylağın yuvasında bir keklik görseniz,
Çaylağın süzülürken gagasında kan olmasa bile,
Merak eder misiniz zavallı kuşun nasıl öldüğünü?
Bu trajedi de o kadar kuşku verici.

KRALİÇE

Kasabı sen misin Suffolk? Bıçağın nerede?
Beaufort'a çaylak mı dedi? Nerede pençeleri?

SUFFOLK

Uyuyan insanları boğazlamak için bıçak taşımam,
Ama kullanılmamaktan paslanmış, intikam kılıcını var;
Beni kanlı cinayetle suçlayan kişinin
Kin dolu yüreğini parçalayacağım.
Mağrur Warwickshire Lordu, eğer cesaretin varsa,
Dük Humphrey'nin ölümünde kusurum olduğunu söyle.

(*Kardinal, Somerset ve diğerleri çıkarlar.*)

WARWICK

Warwick nelere cesaret etmez hain Suffolk meydan okursa?

KRALİÇE

Susturamaz Warwick'in hakaret dolu yüreğini,
Suffolk ona yirmi bin kez meydan okusa da;
Vazgeçmez küstahça çekiştirmekten başkalarını.

WARWICK

Madam tüm saygımla susmanızı rica ederim;
Onu savunmak için söylediğiniz her söz
Makamınızın itibarını lekeler.

SUFFOLK
Aptal lord, soysuz herif,
Kocasının adını kirleten biri varsa bu dünyada,
O da utanç dolu yatağına
Ne idüğü belirsiz, cahil bir köylü alan annendir;
O soysuzluk aşıladığı ağacın meyvesi de sensin,
Sen asla soylu Neville'lerden gelemezsin.
WARWICK
Cinayet suçun seni bir kalkan gibi koruyor,
Yoksa celladın işini bizzat üstüme alıp,
Kurtarırdım seni on bin kat fazla bir utançtan.
Kralımızın varlığı beni kibar olmaya zorlamasa,
Hain, korkak katil, diz çöktürüp sana
Söylediklerin için af diletir,
Aslında kendi anneni kastettiğini,
Senin bir piç olduğunu söylerdim
Ve bu saygı sunma faslından sonra,
Hakkın olanı verip ruhunu cehenneme yollardım,
Seni, uyuyan insanların kanını emen alçak seni.
SUFFOLK
Senin kanını uyanıkken dökeceğim,
Eğer kralın huzurundan ayrılıp
Benimle gelmeye cesaretin varsa.
WARWICK
Yürü şimdi gidelim, yoksa sürükleyerek götürürüm seni.
Layık olmasan da seninle vuruşacağım,
Dük Humphrey'nin ruhu için son görevimi yapacağım.
(*Suffolk ve Warwick çıkarlar.*)
KRAL
Lekesiz bir yürekten daha iyi bir zırh olabilir mi?
Davasında haklı olan üç kat zırh giymiştir;
Oysa vicdanı haksızlıkla yozlaşmış kişi,
Çelik zırhlara bürünse bile silahsızdır.
(*Dışarıdan bir ses gelir.*)

KRALİÇE
Bu ses de ne?
(Suffolk ve Warwick kılıçlarını çekmiş olarak girerler.)
KRAL
Lordlar ne oluyor burada?
Gazap dolu kılıçlarınızı çekmişsiniz,
Hem de huzurumuzda!
Nasıl cüret edebilirsiniz buna?
Nedir bu pamrtı, ne bu yaygara?
SUFFOLK
Hain Warwick ve Bury halkı
Üstüme geldiler yüce kralım.
(Salisbury girer.)
SALISBURY
(İçeri giren halka.)
Efendiler şöyle durun, kral sizi dinleyecek.
Yüce lordum, halk benimle haber yolladı,
Eğer hain Suffolk hemen idam edilmezse
Ya da hemen güzel İngiltere'den sürülmezse,
Saraya zorla girip onu yakalayarak
Yavaş yavaş işkenceyle öldürecekler.
İyi yürekli Dük Humphrey'yi onun öldürdüğünü söylüyor,
Majestelerinin ölümünün de onun elinden olacağından korkuyorlar.
Halk herhangi bir düşmanca niyet beslemeden,
Majestelerine olan sevgi ve saygılarıyla,
Onun sürülmesini istiyor.
Majesteleri rahatsız edilmeden uyumak istediğinde,
Rahatsız edilmemesini emretmesine,
Hatta rahatsız edeni idamla cezalandıracağını söylese bile,
Bu kadar kesin bir buyruğa karşın,
Çatal dilli bir yılanın, siz majestelerine doğru

Kurnazca süründüğünü gördüklerinde,
Yılanın sizi uykuda sokacağından, o ölümcül sürüngenin
Ebedî uykuya dalmanıza sebep olacağından korkuyorlar:
İşte bu yüzden yasaklasanız bile bağırıp sizi uyandırmak,
İsteseniz de istemeseniz de sizi
Hain Suffolk gibi yılanlardan korumak istiyorlar.
Ondan yirmi kat değerli olan sevgili amcanızın,
Onun zehirli, namussuz ısırığıyla canından olduğunu
söylüyorlar.

HALK

(*Dışarıdan.*)

Lord Salisbury, kralın yanıtını bekliyoruz.

SUFFOLK

Bu tam kaba hödüklere uygun,
Krallarına ancak böyle bir haber yollarlar;
Ama siz lordum, herhalde ne kadar iyi bir hatip
olduğunuzu
Göstermek için keyifle üstlenmişsiniz bu görevi.
Ama Salisbury'nin kazanabildiği tek onur,
Bazı tenekeciler tarafından krala elçi olarak gönderilmek.

HALK

(*Dışarıdan.*)

Ya kral yanıt verir ya da kırarız kapıları!

KRAL

Git onlara şunu söyle Salisbury:
Bana sevgi gösterip beni düşündükleri için
Teşekkür ederim; onlardan talep gelmese bile,
Benim niyetim de rica ettiklerini yapmaktı;
Çünkü Suffolk yüzünden,
Ülkemin beladan kurtulamayacağından
Her geçen saat daha emin oluyorum.
Bunun için, değersiz bir vekili olduğum
Tanrı adına yemin ederim ki,
Suffolk buranın havasını zehirli nefesiyle

Üç günden fazla kirletemeyecek,
Aksi takdirde idam edilecek.
(*Salisbury çıkar.*)

KRALİÇE

Ah Henry izin ver soylu Suffolk için yalvarayım.

KRAL

Kaba kraliçe, nasıl soylu Suffolk dersin ona?
Bu kadar yeter; eğer onun için bir daha yalvarırsan
Bir şey yapamazsın gazabımı artırmaktan başka.
Yemin etmeden, sadece söylemiş olsaydım bile,
Dediğimi yapardım, ama bir kez yemin ettim mi,
Bunun geriye dönüşü yoktur.
Üç gün sonra ülkem sınırları içinde görülecek olursan,
Dünyalar gelse kurtaramaz seni idamdan.
Gel Warwick, gel soylu Warwick, gidelim buradan.
Sana söyleyeceğim önemli şeyler var.
(*Suffolk ve kraliçe dışında herkes çıkar.*)

KRALİÇE

Talihsizlik ve keder bırakmasın yakanızı!
Mutsuzluk ve acı oyun arkadaşlarınız olsun!
Siz iki kişisiniz; üç olun şeytanla!
Üç kat ağır olsun sizden alınacak intikam!

SUFFOLK

Bırak bu lanetleri soylu kraliçe,
İzin ver, Suffolk'un vedalaşsm seninle.

KRALİÇE

Utan korkak kadın, yufkayürekli zavallı,
Düşmanlarına lanet yağdıracak yürek yok mu sende?

SUFFOLK

Tanrı topunun belasını versin! Niye lanetleyeyim ki onları?
Adamotunun iniltisi misali lanetler öldürseydi,
En ters, en sert, en korkunç sözcükleri bulur,
Sımsıkı kenetlenmiş dişlerimin arasından
En acı şekilde, nefretimi haykırırdım.

O iğrenç mağarasındaki kötü suratlı Gazap gibi,
Bu içten sözlerim karşısında dilim sürçerdi,
Gözlerim parlardı çakmak taşı misali,
Saçlarım bir delininkiler gibi dimdik olurdu,
Evet, her parçam lanetler ve beddua ederdi;
Hatta şu anda çatlayacak sanki kabaran yüreğim,
Eğer lanetlemezsem, yedikleri içtikleri zehir zıkkım olsun!
Tattıkları en lezzetli şey safra, hatta safradan da kötü olsun!
En serinletici gölgeleri mezarlık selvisi olsun!
Basilisk'ten başka bir şey görmesin gözleri!
En yumuşak okşayış onlara kertenkele ısırışı gelsin!
Dinledikleri müzik yılan tıslaması kadar korkunç olsun!
Baykuşlar da konseri tamamlasın!
Karanlık cehennemin bütün dehşet verici şeyleri...

KRALİÇE

Yeter sevgili Suffolk; kendine eziyet ediyorsun;
Bu korkunç lanetler, aynadan yansıyan güneş ışınları
Ya da aşırı doldurulmuş bir top gibi geri tepip
Senin başına patlayabilir.

SUFFOLK

Sen istedin lanet okumamı, şimdi de yeter mi diyorsun?
Sürgün edildiğim ülkem üzerine yemin ederim ki,
Bir kış gecesi, bir dağın tepesine çırılçıplak çıkıp
Sabah oluncaya kadar lanetler yağdırsam,
Sanki neşeyle geçen bir anmış gibi gelir bu süre bana.

KRALİÇE

Yalvarırım sus artık! Elini ver bana,
Ver ki ıslatayım onu acı gözyaşlarımla;
İzin verme yağan yağmurun elini yıkamasına,
Çektiğim acının gözyaşı anıtını yıkıp akıtmasına.
Ah, keşke bu öpücük elinde bir iz bıraksa da,
Beni hatırlasan bu mührü görünce

Ve senin için binlerce kez iç geçiren dudaklarımı!
Hadi git artık, ben de tanıyayım kederimi;
Sen yanımdayken sadece tahmin edebiliyorum onu,
Yokluğu düşünüp tıka basa yiyen biri gibiyim.
Seni getirteceğim, ya da emin ol,
Göze alacağım kendimi sürdürtmeyi de;
Sensiz hayat bana sürgündür zaten.
Hadi git artık, konuşma, Hemen git.
Ah hayır, daha gitme!
Mahkûm edilmiş iki dost gibi de olsa,
Sarılıp öpüşelim, on bin kez vedalaşalım,
Ayrılmak yüz kat iğrençtir ölümden.
Elveda artık; seninle hayata da elveda.

SUFFOLK

Böylece, zavallı Suffolk on kez sürüldü,
Bir kez kral tarafından, üç kere üç de senin tarafından.
Ülkeye hiç aldırmam sen yokken;
Suffolk'a eşlik edersen kutsal varlığınla,
O zaman çöller bile kalabalık gelir ona;
Sen neredeysen oradadır dünya da,
Hem de tek tek her türlü hazzıyla;
Senin olmadığın yerde,
Hiçbir şey yok yalnızlıktan başka.
Konuşamayacağım artık. Hayatın tadını çıkar;
Bana bir tek yaşadığını bilmek haz verecek.

(*Vaux girer.*)

KRALİÇE

Vaux, böyle aceleyle nereye gidiyorsun?
Söyle yeni bir haber mi var?

VAUX

Kardinal Beaufort'un ölüm döşeğinde olduğunu
Majestelerine haber vermeye gidiyorum;
Aniden ağır bir hastalığa yakalandı,
Kesik kesik soluk alıyor, boş boş bakıyor,

Soluklanmaya çalışıyor,
Tanrı'ya sövüp sayıyor, insanlara lanet ediyor.
Bazen de sanki Dük Humphrey'nin hayaleti
Yanındaymış gibi konuşuyor;
Arada da kralı yanına çağırıyor,
Kralla konuştuğunu sanıp
Yastığına fısıldıyor ruhunda birikmiş sırlarını;
Şimdi de neredeyse bağırarak kralı çağırdığını
Majestelerine haber vermeye gidiyorum.

KRALİÇE

Git bu acı haberi krala bildir.

(*Vaux çıkar.*)

Ah başıma gelenler, ne biçim bir dünya bu?
Ne biçim haberler bunlar?
Ruhumun hazinesi Suffolk'un sürüldüğünü unutup
Niye bu kadar üzülüyorum yaşlı bir adamın ölümüne?
Ben neden yalnızca Suffolk için ağlamıyor,
Güney bulutlarıyla yarıştırmıyorum gözyaşlarımı?
O bulutlar bereketi artırır, benimkilerse kederi!
Hadi artık git: Kral gelir neredeyse;
Benimle birlikte görülürsen, koşarsın ölümüne.

SUFFOLK

Senden ayrılırsam yaşayamam ki;
Sana bakarak ölmek,
Kucağında tatlı bir uykudan başka bir şey değil ki?
Burada ruhumu teslim edebilirim büyük bir huzurla,
Dudaklarında annesinin memesiyle,
Sakin ve soylu bir biçimde ölen bebek gibi;
Kudurur, deliye dönerim senden uzakta kalınca,
Gözlerimi örtmen ve kapatman için ağzımı dudaklarınla
Çılgınlar gibi adını haykırırım:
Ya engelle bedenimi terk eden ruhumu,
Ya da beni kendi bedenine al diye bir solukta;
Böylece ruhum gider tatlı cennete.

Senin yanında ölmek ancak keyif verir,
Senden uzakta ölmekse işkencedir.
Ne olur kalayım, razıyım başıma geleceklere.

KRALİÇE

Gitmelisin! Ayrılık yıpratıcı, acı bir ilaç da olsa,
Uygulanmalıdır ölümcül yaralara.
Fransa'ya git soylu Suffolk. Oradan haber ilet bana.
Dünyanın neresinde olursan ol,
Seni bulacak bir İris'im[2] olacak daima.

SUFFOLK

Gidiyorum.

KRALİÇE

Yüreğimi de al yanına.

SUFFOLK

Bu mücevher en kederli kutuya kilitlendi,
İçindeki tek değerli şey de o.
Kabuğun ağaçtan ayrılması gibi,
Biz de ayrılıyoruz birbirimizden.
İşte bu yoldan gidiyorum ölümüme.

KRALİÇE

Ben de şu yönden.

(*Ayrı yerlerden çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Londra. Kardinal Beaufort'un yatak odası.*)

(*Kral, Salisbury, Warwick girerler, kardinal yatakta yatmaktadır.*)

KRAL

Nasılsınız lordum? Beaufort kralına yanıt ver.

KARDİNAL

Eğer sen ölümsen,
İngiltere'nin tüm hazinelerini sana vereceğim,

2 Olympos'taki tanrıların habercisi, gökkuşağı tanrıçası. (ç.n.)

Bir başka ada almaya bile yeter,
Bırak da yaşayayım, acımı da dindir.

KRAL

Ah, ölümünün bu kadar dehşet verici oluşu,
Günahkâr yaşamının bir işareti işte!

WARWICK

Beaufort, kralındır seninle konuşan.

KARDİNAL

İstediğiniz zaman çıkartın beni mahkemeye.
Yatağında ölmedi mi? Ölmesi gereken yerde değil miydi?
İstemeyen insanı nasıl yaşatayım?
Ah artık işkence etmeyin bana, itiraf edeceğim.
Yine mi canlandı? Nerede, gösterin öyleyse;
Bin pound vereceğim şöyle bir bakmak için ona.
Gözleri yok, toz toprak kör etmiş gözlerini.
Saçlarını tarayın; ah bakın, bakın!
Diken diken olmuş saçları,
Uçan ruhumu yakalamak için kurulmuş bir ökse sanki!
İçecek bir şey verin; söyleyin eczacıya,
Ondan aldığım şu güçlü zehri göndersin bana.

KRAL

Ah, sen gökleri sonsuza dek hareket ettiren Tanrım,
Merhametli bakışlarını şu zavallıya çevir!
Ele geçirmek için şu aciz kulunun ruhunu
Onu güçlü bir biçimde kuşatan iblisi kov yanından
Ve yok et yüreğindeki kara umutsuzluğu!

WARWICK

Bakın, ölümün ıstırabıyla nasıl da sırıtıyor.

SALISBURY

Rahatsız etmeyin, huzur içinde geçsin öbür tarafa.

KRAL

Huzur bulsun ruhu eğer Tanrı dilerse!
Kardinal, cennetle kutsanmak istiyorsan
Kaldır elini, göster bir umut işareti.

Ölüyor ama kaldırmadı elini.
Ah Tanrım, onu bağışla!

WARWICK

Böyle bir ölüm, iğrenç bir yaşam sürdüğünü gösterir.

KRAL

Yargılamaktan sakın, hepimiz günahkârız.
Gözlerini kapatın, perdeleri çekin;
Gidip hep birlikte dua edelim.
(Çıkarlar.)

IV. Perde

1. Sahne

(Kent kıyıları.)

(Borular. Denizde çarpışma. Top sesleri. Bir yüzbaşı, bir gemi kaptanı, ikinci kaptan, Walter Whitmore ve denizciler girer; Suffolk ve iki centilmen tutsak olarak getirilir.)

YÜZBAŞI

Boşboğaz, parlak ve pişman gün,
Sokuldu denizin bağrına;
Şimdi uluyan kurtlar uyandırıyor
Acılarla dolu melankolik geceyi çeken beygirleri;
Uykulu, uyuşuk ve dermansız kanatlarıyla
Ölülerin mezarlarını okşayan beygirler,
Puslu çenelerinden hastalıklı bir karanlık saçıyorlar
havaya.
Bu yüzden gemimiz demir atarken Downs'a,
Getirin ele geçirdiğimiz askerleri buraya,
Ya bulurlar fidyelerini kıyıda,
Ya da kanlarıyla kıyıları boyarlar kırmızıya.
Kaptan, şu esiri karşılıksız sana veriyorum;
Sana da ikinci kaptan, şunu veriyorum.
Walter Whitmore, diğeri de senin payın.

1. CENTİLMEN

Ne kadar fidye istiyorsun kaptan? Söyle.

KAPTAN
Bin altın, yoksa kellene veda et.
İKİNCİ KAPTAN
Seninki de o kadar, yoksa senin de kellen gider.
YÜZBAŞI
Ne yani, hem iki bin altın ödemeyi çok bulun,
Hem de kendinize centilmen deyin!
Şu soysuzların boğazını kesin, öleceksiniz;
Çarpışmalarda kaybettiklerimizin hesabı
Böylece sizlerle kapanmış olacak.
1. CENTİLMEN
Parayı vereceğim bayım, hayatımı bağışlayın.
2. CENTİLMEN
Ben de vereceğim, fidye için hemen eve mektup yazacağım.
WHITMORE
(*Suffolk'a.*)
Bir gözümü kaybettim gemiye bordaladığımızda,
Bu yüzden, seni öldürerek intikamımı alacağım;
Bana sorarsanız, bunlar da ölmeli derim.
YÜZBAŞI
O kadar acele etme; fidyeyi al, bırak yaşasın.
SUFFOLK
Bak bu şövalyelik nişanım, ben bir centilmenim.
Benim için ne kadar fidye istersen alırsın.
WHITMORE
Ben de öyleyim: Adım Walter Whitmore.
Ne oldu, neden irkildin? Ölmekten mi korktun?
SUFFOLK
Adın korkuttu beni, ölümü çağrıştırıyor çünkü.
Bir falcı, doğum tarihimi hesaplayıp
Ölümümün suyla[1] geleceğini söylemişti;

1 Walter adı, "water" (su) sözcüğünü andırdığı için Suffolk bu iki sözcük arasında bağ kuruyor. (ç.n.)

Ama bu kanlı düşünceler getirmesin senin aklına;
Çünkü adının doğru telaffuzu Gualtier.

WHITMORE

Ha Gualtier, ha Walter fark etmez.
İsmimize hiç leke sürülmedi,
Kılıcımızla yok ettik hep lekeleri,
Şimdi intikam mı satacağım tüccar gibi?
Eğer öyle olacaksa kırılsın kılıcım,
Dökülsün, silinsin armalarım,
Bana da tüm dünya korkak diye haykırsın!

SUFFOLK

Dur Whitmore, esir aldığın adam bir prens,
Suffolk Dükü William de la Pole.

WHITMORE

Suffolk Dükü paçavralar içinde ha?

SUFFOLK

Evet ama bu paçavralar dükün bir parçası değil;
Jupiter de zaman zaman kılık değiştirmez miydi?
Ben neden değiştirmeyeyim?

YÜZBAŞI

Jupiter öldürülmedi, ama sen öleceksin.

SUFFOLK

Basit ve aşağılık hödük,
Kral Henry'nin soylu Lancaster kanını,
Rezil, alçak bir uşak dökmemeli.
El öpüp üzengimi tutmadın mı?
Şapkam çıkarıp katırımın yanında yürürken,
Sana başımı salladığımda mutluluktan havalara
uçmadın mı?
Kaç kez kadehimi doldurmak için huzurumda bekledin?
Ben Kraliçe Margaret ile yemek yerken,
Kaç kez önümde diz çöküp ekmeğimden beslendin?
Bunları unutma ve haddini bil,
Bastır o anlamsız kibrini.

Kapımın eşiğinde geçişimi nasıl beklediğini de unutma.
Bu el yazdı sana tavsiye mektuplarını,
Yine bu el kapatacak o şamatacı ağzını.

WHITMORE

Yüzbaşı hançerleyeyim mi bu köylüyü?

YÜZBAŞI

Önce onun yaptığı gibi,
Ben de sözlerimle hançerleyeyim onu.

SUFFOLK

Aşağılık köle, senin gibi bir ahmağın sözleri de ahmakçadır.

YÜZBAŞI

Götürün onu buradan ve uçurun kafasını güvertede.

SUFFOLK

Cesaret edemezsiniz buna.

YÜZBAŞI

Ederim Pool![2]

SUFFOLK

Pool ha!

YÜZBAŞI

Evet, sen bir lağımsın, bataklıksın, bok çukurusun,
İngiltere'nin su içtiği tertemiz ırmakları kirletiyorsun;
Krallığın zenginliklerini yutan
O gevşek, koca ağzını kapatacağım.
Yerleri süpürecek kraliçeyi öpen dudakların;
İyi yürekli Dük Humphrey'nin öldürülmesine gülen sen
Boş yere sırıtacaksın suratında ıslık çalan umursamaz rüzgâra;
Ne kulları, ne serveti, ne de tacı olan değersiz bir kralın kızıyla
Yüce bir kralı evlendirme cüretini gösterdiğin için;
Artık cehennemin acuzeleri ile evlenirsin.

---

2 Pis su birikintisi anlamındaki Pool ve Pole sözcüklerinin benzerliğiyle sözcük oyunu yapıyor. (ç.n.)

Sen o şeytanca planlarınla yükseldin,
Tıka basa doldurdun mideni açgözlü Sulla gibi,
Yiyip bitirerek annenin[3] kan ağlayan yüreğini.
Ayrıca sen sattın Anjou ve Maine'i Fransa'ya,
Hain, iğrenç Normanlar senin yüzünden
Efendi diye hitap etmiyorlar artık bize
Ve Picardy halkı katletti valilerini,
Kalelerimize baskınlar yaptılar,
Askerlerimizi yaralı, sefalet içinde evlerine gönderdiler.
Kılıçlarını boşuna çekmeyen soylu Warwick ve Neville'ler
Senden nefret ettikleri için silahlanıp ayaklandılar.
Şimdi de masum bir kralın
Utanç verici bir biçimde öldürülmesiyle
Tahttan indirilen York hanedanı,
İçin için yanıyor intikam ateşiyle;
Geleceği parlak sancağı,
Bulutların arasından çıkan güneş arması bulunan
Ve altında *Invitis nubibus*[5] yazılı sancağımızdan
Daha yükseklerde dalgalanıyor.
Kent bölgesinde halk ayaklandı,
Sonuç olarak, kralımızın sarayında
Utanç ve yoksulluk kol gezmekte.
Senin yüzünden bunların hepsi de.
Defol; götürün şunu gözümün önünden.

SUFFOLK

Ah keşke bir tanrı olsaydım da,
Şu düzenbaz, yaltakçı, aşağılık kölelerin
Kafalarına yıldırımlar yağdırsaydım!
Aşağılık heriflerin gururunu okşar ufak şeyler,
Bir fındık kabuğunun yüzbaşısı olan bu alçak,
Korkunç İliryalı korsan Bargulus'tan daha tehditkâr.

---

3 İngiltere'yi kastediyor. (ç.n.)
4 Kral II. Richard. (ç.n.)
5 Bulutlara rağmen. (Lat.)

Erkek arılar kanını emmez kartalın, ama bal çalarlar.
Senin gibi alçak bir köle öldüremez beni.
Sözlerin hiç üzmüyor beni, aksine öfkelendiriyor.
Ben kraliçeden mesaj götürüyorum Fransa'ya:
Beni sağ salim Fransa'ya ulaştırmanızı emrediyorum.

YÜZBAŞI

Walter.

WHITMORE

Gel bakalım Suffolk, seni ölüme ulaştırayım.

SUFFOLK

Gelidus timor occupat artus:[6] Benim korktuğum sensin.

WHITMORE

Korkacak bir nedenin olacak seni bırakmadan önce.
Şimdiden korkmaya mı başladın? Eğilecek misin önümde?

1. CENTİLMEN

Soylu lordum, ricada bulunun, biraz alttan alın.

SUFFOLK

Suffolk'un soylu dili serttir,bildiğinden şaşmaz,
Emretmeye alışkındır, yalvarmaz.
Yalvarıp onun gibileri onurlandırmam;
Gökteki Tanrı'dan ve kralımdan başkasının önünde eğilmem,
Başka birinin önünde diz çökmektense,
Başımı kütüğe koymayı tercih ederim.
Bu aşağılık serserilerin karşısında şapka çıkaracağıma,
Kafam kanlı bir direkte dans etsin daha iyi.
Korku nedir bilmez gerçek soylular,
Katlanabilirim yapmak istediğinizden çok daha fazlasına.

YÜZBAŞI

Götürün şunu buradan, gevezelik etmesin bir daha.

SUFFOLK

Hadi gelin askerler, ne kadar zalimsiniz gösterin ki,
Asla unutulmasın ölümüm...

---

6 Soğuk ter döktüren korku, bacakları titretir. (Lat.)

Büyük adamlar çoğu kez serseriler tarafından
öldürülürler:
Bir köle gladyatör öldürdü soylu Tully'yi,
Brutus'un hain eli hançerledi Caesar'ı,
Yüce Pompey'i ise barbar adalılar katletti;
Suffolk da ölecek korsanların elinde.
(*Walter, Suffolk ile çıkar.*)

YÜZBAŞI
Fidyelerini belirlediğimiz şunlara gelince,
Birini serbest bırakabiliriz,
Sen bizimle geliyorsun, öbürünü bırakın gitsin.
(*Birinci Centilmen dışında herkes çıkar.*)
(*Whitmore, Suffolk'un cansız bedeniyle girer.*)

WHITMORE
Metresi kraliçe gömene kadar,
Kafası ve cesedi şurada kalsın.
(*Çıkar.*)

1. CENTİLMEN
Ne barbarca, ne kanlı bir manzara bu!
Cesedini krala götürmem gerek.
Bu cinayetin intikamını kral almazsa,
Arkadaşları ve onu seven kraliçe alır.
(*Cesedi taşıyarak çıkar.*)

2. Sahne

(*Blackheath.*)

(*George Bevis ile John Holland girer.*)

GEORGE
Tahta bile olsa bir kılıç al eline; millet iki gündür isyanda.

JOHN
Öyleyse uykuya her zamankinden fazla ihtiyaçları vardır.

GEORGE

Bak sana söyleyeyim, terzi Jack Cade bütün ülkeyi giydirmek ve sonra ters çevirip İngiltere'nin üstüne tüylü bir kumaş geçirmek niyetinde.

JOHN

Öyle yapsa iyi olur, eskisinin havı döküldü. İnan bana, centilmenlik icat olduğundan beri İngiltere'de yaşamanın tadı kalmadı.

GEORGE

Ah, ne kötü bir çağdayız! Artık zanaatkârlarda erdem falan aranmıyor.

JOHN

Soylular, emekçinin giydiği meşin önlüğü küçümsüyorlar.

GEORGE

Daha da kötüsü, kralın meclisinde bir tek emekçi yok.

JOHN

Doğru; bir de "Emek senin işindir" deyip duruyorlar; öyleyse yöneticiler de işçiler arasından seçilsin. Yani biz yönetici olalım.

GEORGE

Çok doğru söyledin; çünkü cesur bir beynin en iyi işareti nasırlı ellerdir.

JOHN

Onları görüyorum! Onları görüyorum! İşte şurada Best'in oğlu Wingham'lı sepici...

GEORGE

Düşmanlarımızın derilerinden köpek derisi yapacak.

JOHN

Ve kasap Dick de...

GEORGE

Öyleyse günah, bir öküz gibi diz çöktü, Kötülük'ün boğazı da bir buzağı gibi kesildi.

JOHN

Dokumacı Smith de...

---

7 Iniquity, Ortaçağ töreci oyunlardaki komik tip. (ç.n.)

GEORGE

O halde onların yaşam iplikleri de büküldü.

JOHN

Hadi, hadi onlara katılalım.

(*Trampetler. Cade, kasap Dick, dokumacı Smith, bir doğramacı ve birçok kişi girer.*)

CADE

Farz edilen babamızdan dolayı bize John Cade derler...

DICK

(*Kendi kendine.*)

Ya da bir varil[8] ringa balığı çaldığı için.

CADE

Kralların ve prenslerin tahttan indirilmesinden ilhamla devrilecek düşmanlarımız karşımızda... Susmalarını emret.

DICK

Susun!

CADE

Babam bir Mortimer'dı...

DICK

(*Kendi kendine.*)

Dürüst bir adamdı ve çok da iyi bir duvarcıydı.

CADE

Annem bir Plantagenet'ti...

DICK

(*Kendi kendine.*)

İyi tanırdım annesini; bir ebeydi.

CADE

Karım Lacy'lerin[9] soyundandır.

DICK

(*Kendi kendine.*)

Gerçekten öyle; bir işportacının kızıydı, dantel satardı.

---

8 Cade varil anlamına gelir. (ç.n.)

9 Lace dantel anlamına gelir. (ç.n.)

SMITH

(*Kendi kendine.*)

Ama son zamanlarda dolaşmıyor dantelleriyle; çünkü çamaşıra gidiyor artık.

CADE

Gördüğünüz gibi soylu bir aileden geliyorum.

DICK

(*Kendi kendine.*)

Kalıbımı basarım doğduğu tarla saygın birinindir, bir çitin arkasında dünyaya geldi kendileri; babasının evi yoktu, kafes gibi bir delikte yaşardı.

CADE

Cesurum.

SMITH

(*Kendi kendine.*)

Öyle olmak şart; dilencilik cesaret ister.

CADE

Hem de dayanıklıyım.

DICK

(*Kendi kendine.*)

Bu kuşku götürmez; üç gün boyunca kırbaçlandığını gördüm.

CADE

Kılıçtan da, ateşten de korkmam.

SMITH

(*Kendi kendine.*)

Korkmasına da gerek yok, çünkü ceketi dökülüyor zaten.

DICK

(*Kendi kendine.*)

Bence ateşten korkmalı, çünkü elini yakmışlardı koyun çaldığı için.

CADE

Öyleyse hepiniz cesur olun, çünkü komutanınız cesur ve reform sözü veriyor. Bundan böyle, İngiltere'de üç buçuk

penilik ekmekler bir peniye satılacak, üç çemberli içki kupaları on çemberli olacak, küçük bira içmeyi suç sayacağım, krallıkta her şey ortak olacak, atım Cheapside'da[10] otlayacak. Ve kral olduğumda ki olacağım...

HEPSİ

Tanrı majestelerini korusun!

CADE

Hepinize teşekkür ederim iyi yürekli insanlar... Para diye bir şey olmayacak; herkes benim hesabıma yiyip içecek, herkesi bir örnek giydireceğim. Herkes kardeşçe geçinecek ve efendileri olan bana tapacak.

DICK

Yapacağımız ilk iş bütün avukatları öldürmek.

CADE

Evet, bunu ben de istiyorum. Masum bir kuzunun derisinden parşömen yapmak acıklı değil mi? Ya o parşömenin üstüne yazıp bir insanı cezalandırmak haksızlık değil mi? Kimileri arı sokar der, ama bence asıl korkuncu arının ürettiği balmumudur; hayatımda bir kez balmumuna mühür bastım, sonra bir daha kendime gelemedim. Bu da nesi? Kim o?

(*Birkaç kişi girer, Chatham kâtibini getirirler.*)

SMITH

Chatham kâtibi. Okur, yazar ve hesap yapar.

CADE

İnsanlık dışı!

SMITH

Çocuklara yazmayı öğretirken yakaladık.

CADE

Vay alçak vay!

SMITH

Cebinde kırmızı harflerle yazılmış bir kitap var.

---

10 Günümüzde Londra'nın büyük caddelerinin kesiştiği yer. Ancak soyluların atlarının otlatıldığı geniş ve verimli otlaklar buradaydı. (ç.n.)

CADE

Öyleyse bir büyücü.

DICK

Evet, senet düzenleyebilir, tutanak tutabilir.

CADE

Onun adına üzüldüm, doğrusu düzgün bir adama benziyor; suçlu bulmazsam ölmez. Yaklaş bakalım bayım, seni sınamalıyım. Adın ne senin?

KÂTİP

Emmanuel.

DICK

Mektuplara böyle başlarlar[11] hep. Bu senin için hiç de iyi değil.

CADE

Sen karışma. Adını yazabilir misin? Yoksa namuslu insanlar gibi, kendine göre işaret mi koyuyorsun?

KÂTİP

Bayım Tanrı'ya şükür çok iyi yetiştirildim, yani adımı yazabilirim.

HEPSİ

İtiraf etti. Götürün onu! O aşağılık bir hain.

CADE

Götürüp asın, boynunda kalemi ve mürekkep hokkası ile.

(*Biri kâtibi götürür. Michael girer.*)

MICHAEL

Generalimiz nerede?

CADE

Buradayım asker dostum.

MICHAEL

Kaçın, kaçın, kaçın! Sir Humphrey Stafford ve kardeşi geliyor. Kralın askerleri de yanlarında.

CADE

Dur bakalım serseri, yoksa mıhlarım seni olduğun yere.

---

11 Emmanuel ismi "Tanrı bizimle" anlamına gelir. (ç.n.)

Kendisi kadar iyi birini bulacak karşısında.
O bir şövalye değil mi?

MICHAEL

Öyle.

CADE

O zaman onunla eşit olmak için kendimi şövalye yapayım.
(Diz çöker.)
Ayağa kalk Sir John Mortimer.
(Ayağa kalkar.)
Şimdi karşıma çıksın bakalım!
(Trampetler eşliğinde Sir Humphrey Stafford, kardeşi William ve askerler girerler.)

STAFFORD

Asi uşaklar, pislikler, Kent'in ayaktakımı,
Darağaçlarını unutmayın, bırakın silahlarınızı;
Kulübelerinize dönün, peşinden gitmeyin şu uşağın,
İsyanınıza karşı kral bağışlayıcıdır.

WILLIAM STAFFORD

Ama sürdürürseniz bu isyanı,
Çok öfkelenecektir, kanınızı dökecektir,
Ya teslim olursunuz ya da geberir gidersiniz.

CADE

Bu ipek giysili köleler hiç umurumda değil;
Tahta çıktığımda yöneteceğim insanlar,
İyi insanlar, sizlere sesleniyorum;
Ben bu tahtın yasal vârisiyim.

STAFFORD

Alçak herif, baban sıvacıydı senin;
Sen de basit bir dokumacı değil misin?

CADE

Âdem babamız da bir bahçıvandı.

WILLIAM STAFFORD

Ee, ne olmuş?

CADE

Şu olmuş: March Kontu Edmund Mortimer,
Dük Clarence'ın kızıyla evlendi, doğru mu?

STAFFORD

Evet.

CADE

Ve ikiz doğurdu.

WILLIAM STAFFORD

Yanlış.

CADE

Zaten sorun burada; bence doğru.
Çocukların önceden doğanı bir dadıya verilmişti,
Ama bir dilenci kadın kaçırdı onu,
O çocuk gerçek ailesini ve kimliğini bilmeden
Büyüdü ve bir duvarcı ustası oldu.
Ben de onun oğluyum; itiraz edin elinizden geliyorsa.

DICK

Çok doğru; bu nedenle o kral olmalı.

SMITH

Babamın evine öyle bir baca yaptı ki, tuğlaların hepsi yerli yerinde; bugüne kadar dayanması kanıtıdır; bu yüzden sakın itiraz etme.

STAFFORD

İnanıyor musunuz bu soysuzun
Bu ne dediğini bilmeyen herifin sözlerine?

HEPSİ

Evet inanıyoruz; gidin buradan.

WILLIAM STAFFORD

Jack Cade, bunları sana öğreten York Dükü'dür.

CADE

(*Kendi kendine.*)

Yalan söylüyor çünkü ben uydurdum bunların hepsini. Gidin buradan bayım, krala benden şunu söyleyin: Krallığı zamanında çocukların bir Fransız altınına para miske-

ti[12] oynadıkları babası Kral V. Henry'nin hatırına, kendisi kral olarak kalabilir, ama ben de onun naibi olacağım.

DICK

Ve ayrıca, Maine Dukalığını sattığı için Lord Say'in kellesini istiyoruz.

CADE

Doğru, İngiltere bu yüzden büyük bir yara aldı, onu ayakta tutan gücüm olmasa neredeyse yıkılıp gidecek. Kral dostlarım, size şunu söyleyeyim: Lord Say bu ülkeyi iğdiş etti ve onu bir hadıma çevirdi; dahası Fransızca konuşabilir, dolayısıyla bir haindir.

STAFFORD

Ah ne sefil, ne korkunç bir cehalet!

CADE

Siz eğer elinizden geliyorsa şu sorumu yanıtlayın: Fransızlar bizim düşmanımız, yani şöyle sorayım: Düşmanın dilini konuşan iyi bir danışman olabilir mi?

HEPSİ

Olamaz, imkânsız; kellesini isteriz.

WILLIAM STAFFORD

Yumuşak sözlerin işe yaramayacağı anlaşıldı,
Kralın askerleriyle saldıralım şunlara.

STAFFORD

Haberci, git ve her yere duyur
Cade'e katılanların hain ilan edileceğini;
Savaş bitmeden ondan ayrılsalar bile,
Karılarının ve çocuklarının gözleri önünde
Asılacaklar ibret olsun diye.
Kralı sevenler benim arkamdan gelsinler.
(*Stafford'lar ve askerler çıkarlar.*)

CADE

Halkın iyiliğini isteyenler de beni takip etsinler.

---

2 Paralarla oynanan bir çocuk oyunu. Belli bir mesafedeki parayı vurmak için başka bir para atılarak oynanan oyun. (ç.n.)

Gösterin kendinizi; özgürlük savaşçılarıyız biz.
Tek bir lord, tek bir efendi bırakmayacağız;
Üstü başı yamalılar dışında,
Bakmayın kimsenin gözünün yaşına,
Çünkü onlar dürüstçe kazanır,
Bize katılmak ister, ama cesaret edemezler.

DICK

Savaş düzeniyle bize doğru geliyorlar.

CADE

Ne kadar düzensiz olursak o kadar düzenli savaşırız.
Hadi marş!

(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Blackheath'in başka bir yeri.*)

(*Savaş boruları, savaş alanı, her iki Stafford öldürülmüştür. Cade ve adamları girer.*)

CADE

Ashford kasabı Dick nerede?

DICK

Buradayım efendim.

CADE

Koyunlar, inekler gibi karşına çıktılar, sen de kendini mezbahada sandın: Bu yüzden ödüllendireceğim seni, Lent[13] yine eskisi kadar uzun olacak, ama ben sana yüz yıllık kesim lisansı vereceğim.

DICK

Başka bir şey istemem.

CADE

Doğrusunu istersen, daha azına layık değilsin.

(*Sırtına Sir Humphrey'nin zırhını geçirir.*)

13 Paskalya'dan önceki büyük perhiz. (ç.n.)

Bunu zafer nişanesi olarak giyeceğim. Londra'ya varana kadar cesetleri atımın peşinde sürükleyeceğim. En önde belediye başkanının kılıcı taşınacak.

DICK

Güçlenmek, iyilik yapmak istiyorsak zindan kapılarını açıp mahkûmları serbest bırakalım.

CADE

Hiç kaygılanma, sana söz veriyorum. Hadi şimdi Londra'ya yürüyelim.

(*Çıkarlar.*)

4. Sahne

(*Londra. Saray.*)

(*Elinde bir dilekçe ile kral ve Suffolk'un başıyla kraliçe; Buckingham Dükü ve Lord Say girerler.*)

KRALİÇE

Kederin beyni zayıflattığını, onu korkaklaştırıp
Yozlaştırdığını sık sık duyardım;
Bu yüzden bırak ağlamayı, intikamı düşün.
Ama bunu görüp de kim ağlamaz?
Başı yatabilir acılar içindeki göğsümde;
Ama nerede onun kucaklamak istediğim bedeni?

BUCKINGHAM

Asilerin dilekçesini yanıtlamak hakkında efendimiz
ne düşünüyorlar?

KRAL

Anlaşmak için bir piskopos göndereceğim;
Dilerim Tanrı'dan, bunca insanın
Kılıçtan geçirilmesini gerektirecek bir şey olmaz!
Kan dökerek onları yok etmek yerine,
Generalleri Jack Cade ile görüşmeye hazırım.
Ama dur şu dilekçeyi bir daha okuyayım.

KRALİÇE

Ah, alçak barbarlar!
Bu yakışıklı yüz, benim yükselen yıldızım olsaydı,
Onu değersiz sayanları merhamete zorlamaz mıydı?

KRAL

Lord Say, Jack Cade kelleni uçurmaya yemin etmiş.

SAY

Evet, umarım majesteleri onunkini daha önce uçurur.

KRAL

Bu da ne demek oluyor madam?
Hâlâ Suffolk için ağlayıp yas mı tutuyorsun?
Ölen ben olsaydım hayatım,
Korkarım bu kadar ağıt yakmazdın ardımdan.

KRALİÇE

Yo sevgilim, senin için yas tutmaz, senin için ölürdüm.
(*Bir ulak girer.*)

KRAL

Ne var? Neler oluyor? Neden bu telaş?

ULAK

Asiler Southwark'a vardılar; kaçıp kurtulun lordum.
Jack Cade, Clarence Dükü'nün soyundan geldiğini,
Lord Mortimer olduğunu iddia ediyor.
Siz kralımızın bir gaspçı olduğunu ilan etti.
Westminster'da taç giyeceğine yemin ediyor.
Ordusu bir çapulcu güruhu,
Kaba, merhametsiz, cahil köylülerden kurulu;
Sir Humphrey Stafford ve kardeşinin ölümleri,
İyice cesaret vermiş onlara.
Bütün bilge kişiler, avukatlar, saraylılar, centilmenler,
Onlar için birer asalakmış, öldürülmeyi hak ediyorlarmış.

KRAL

Terbiyesizler! Ne yaptıklarını bilmiyorlar.

BUCKINGHAM

Yüce lordum, Killingworth'e çekilin,
Onları bastıracak bir kuvvet toplayıncaya kadar.

KRALİÇE

Ah keşke Dük Suffolk yaşasaydı,
Bu Kentli asileri hemen bastırırdı!

KRAL

Lord Say, bu hainler sizden nefret ediyor,
Bu nedenle bizimle Killingworth'e gelin.

SAY

O zaman siz majestelerinin hayatını tehlikeye atmış olurum.
Beni görmeye bile dayanamıyorlar,
Bu yüzden kentte kalıp
Elimden geldiğince saklanmaya çalışacağım.
(*İkinci bir ulak girer.*)

2. ULAK

Jack Cade Londra Köprüsü'ne vardı.
Halk evlerini terk edip kaçıyor;
Yağma peşindeki serseriler de
Hainlere katılıyorlar; kenti ve sarayınızı
Yağmalamaya ant içtiler.

BUCKINGHAM

Madem öyle oyalanmayın lordum; hemen atınıza atlayın!

KRAL

Gel Margaret; tek umudumuz Tanrı, o bizi korur.

KRALİÇE

Suffolk ölünce tek umudum da yok oldu.

KRAL

(*Lord Say'e.*)
Hoşça kalın lordum; bu Kentli asilere güvenmeyin.

BUCKINGHAM

Hiç kimseye güvenmeyin; ihanete uğramanızdan
kaygılıyım.

SAY

Benim güvencem masumiyetimdir,
Bu yüzden cesur ve kararlıyım.
(*Çıkarlar.*)

5. Sahne
(*Londra. Kale.*)

(*Lord Scales ve diğerleri kale surlarında dolaşmaktadır. Sonradan aşağıya iki üç vatandaş gelir.*)

SCALES

Söyleyin! Jack Cade öldürüldü mü?

1. VATANDAŞ

Hayır lordum, öldürüleceği de yok; karşı koyan herkesi öldürerek köprüyü ele geçirdiler. Belediye başkanı, kaleden yardım gönderip hem kaleyi hem de kenti korumanızı diliyor.

SCALES

Elimden gelen yardımı yapacağım,
Ama burada, benim de onlarla başım belada;
Asiler kaleyi ele geçirmeye çalıştı.
Smithfield'e gidip adam toplayın.
Matthew Goffe, seni oraya gönderiyorum;
Kralınız, ülkeniz ve hayatınız için savaşın;
Hoşça kalın, şimdi gitmek zorundayım.
(*Çıkarlar.*)

6. Sahne
(*Londra. Cannon Caddesi.*)

(*Jack Cade adamlarıyla girer ve sopasını Londra Kayası'na*[14] *vurur.*)

CADE

Mortimer, artık bu kentin efendisi. İşte Londra Kayası'nın üstüne oturup emrediyorum: Krallığımın birinci yılında çeşmelerden sadece kırmızı şarap akacak, masraflarını da belediye karşılayacak. Bundan böyle

14 Cannon Caddesi'nde bulunan yuvarlak kaya. (ç.n.)

bana Lord Mortimer'dan başka bir adla hitap etmek ihanet sayılacak.

(*Koşarak bir asker girer.*)

ASKER

Jack Cade! Jack Cade!

CADE

Yere yıkın şunu.

(*Askeri öldürürler.*)

SMITH

Eğer bu adamda biraz olsun akıl varsa, size bir daha Jack Cade demez. Bence gayet kesin bir şekilde uyarılmış oldu.

DICK

Lordum, Smithfield'da bir ordu toplanmış.

CADE

Hadi öyleyse, gidip onlarla savaşalım. Ama önce Londra Köprüsü'nü, hatta mümkünse kaleyi de ateşe verin. Hadi gidelim.

(*Çıkarlar.*)

7. Sahne

(*Londra. Smithfield.*)

(*Savaş boruları. Matthew Goffe ve adamları öldürülmüştür. Jack Cade adamlarıyla girer.*)

CADE

İşte böyle baylar. Şimdi bir kısmınız gidip Savoy'u yıksın, geri kalanlar da hukuk fakültesine gidip her şeyi yok etsin.

DICK

Lordum bir ricam var.

CADE

Bana lord dediğin için, sana bir lordluk veriyorum.

DICK

Ricam şu: Ağzınızdan çıkan her şey İngiliz yasası olsun.

JOHN

(*Kendi kendine.*)

Vahim bir yasa olur bu, çünkü mızrakla ağzından yaralanmıştı ve henüz iyileşmedi.

SMITH

(*Kendi kendine.*)

Hayır John, iğrenç kokulu bir yasa olur, kızarmış peynir yediğinden nefesi de leş gibi kokuyor çünkü.

CADE

Bu konuyu da düşündüm; zaten öyle olacak. Gidelim, ülkedeki bütün kaydı kuydu yakın: Bundan böyle ağzım İngiliz Parlamentosu'dur.

JOHN

(*Kendi kendine.*)

Dişleri sökülmezse, ısırgan kanunlarımız olacağa benzer.

CADE

Bundan böyle her şey ortak olacak.

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Lordum ödülümü isterim! İşte Fransa'daki kentleri satan Lord Say; daha geçenlerde bizden yirmi bir sterlin bir şilin vergi toplamıştı.

(*George Bevis ve yanında Lord Say girerler.*)

CADE

Bu yaptıkları için kafası on kez kesilecek. Say[15] ha, hayır şayak; yok yok, keten lordu! Artık adaletimizin menzili içindesin. Normandiya'yı Fransa veliahdı Mösyö Basimecu'ya[16] verdiğini nasıl açıklayacaksın bakalım efendine? Huzurda bulunanlar, yani Lord Mortimer'ın huzurunda bulunanlar şunu çok iyi bilsinler: Ben sara-

15 Say sözcüğü ince dokunmuş bir tür ipekli anlamına da gelir. Cade bu anlamı kullanarak aşağılıyor. (ç.n.)

16 Fransızca "baise mon cul" (kıçımı öp) ifadesinin İngilizce'ye bozularak geçmiş hali; Fransızları aşağılamak için kullanılırdı. (ç.n.)

yı senin gibi pisliklerden temizleyecek çalı süpürgesiyim. Sen okul açarak bu ülkenin gençlerini haince yozlaştırdın; atalarımızın çentik atarak hesaplarını yaptığı sopadan başka kitap namına bir şey yokken, sen kalıpla baskı yapılmasına neden oldun. Ayrıca kralı, tacını ve itibarını hiçe sayarak kâğıt fabrikası kurdun. Hristiyanların duymaya bile katlanamadığı fiil, isim gibi sözcükleri kullanan insanlarla ahbap olduğun suratından belli. Yargılandıkları şey hakkında hiçbir şey söyleyemeyecek kadar cahil insanları yargılasınlar diye yargıçlar atadın. Dahası bu cahil insanları zindanlara tıktın ve okuma yazma bilmedikleri için onları astın; oysa sırf bu yüzden yaşamaları gerekirdi. Atının eyer örtüsü var değil mi?

SAY

Var ne olacak?

CADE

Ne olacak, senden daha dürüst insanlar don gömlek gezerken, atının işlemeli kadife örtüsü olması hiç de doğru değil.

DICK

Mesela ben kasabım, ama işte de gezmede de giydiğim bir tek gömleğim var.

SAY

Ey Kent'liler...

DICK

Kent hakkında ne diyeceksin ki?

SAY

Sadece şunu: *"bona terra, mala gens."*[17]

CADE

Götürün şunu, götürün! Latince konuşuyor.

SAY

Önce dinleyin beni, sonra nereye götürürseniz götürün.
Caesar anılarında Kent için,
Bu adanın en uygar bölgesi olduğunu yazmış.

17 İyi bir ülke, kötü bir halk. (Lat.)

Bölge güzeldir, çünkü bereketlidir;
Halkı hoşgörülü, yürekli, çalışkan ve zengindir;
Bunlar da merhametten uzak olmadığınızı umumana
neden oluyor.
Maine'i satmadım, Normandiya'yı da ben kaybetmedim;
Hatta onları geri almak için canımı verirdim.
Adaleti her zaman hoşgörüyle uyguladım;
Dua ve gözyaşı beni hep etkiledi, ama rüşvet asla.
Krala, ülke yararına ve sizlere harcamak dışında,
Vergi için size hiç başvurdum mu?
Bilge insanlara pahalı armağanlar verdim,
Çünkü eğitimim sayesinde kral tarafından seçilmiştim,
Bence cehalet Tanrı'nın lanetidir,
Bilgi ise bizleri cennete taşıyacak kanattır,
İçinize iblisler girmemişse,
Beni öldürmekten vazgeçersiniz.
Bu insan sizler için dil dökmüştür yabancı krallara.

CADE

Dur bakalım, sen savaş alanında hiç kılıç salladın mı?

SAY

Yüksek makamdaki insanların elleri uzun olur.
Görmediğim insanlarla dövüşüp yok ettim çoğu zaman.

GEORGE

Seni rezil korkak! İnsanları arkadan vurdun demek?

SAY

Bu yanaklar sizin iyiliğinizigözetmekten soldu.

CADE

Şunun kulağının tozuna bir tane yapıştırın da yanakları tekrar kızarsın.

SAY

Yoksulların sorunlarını düşünmekten
Yoruldum, hastalandım.

CADE

Öyleyse sana cellat ipinden bir hasta çorbası hazırlayalım,
Sonra da bir baltayla yardımcı olalım.

DICK

Ne diye titriyorsun be adam?

SAY

İnme yüzünden, korkudan değil.

CADE

Hayır, başını sallıyor "Bunun hesabını soracağım," der gibi. Bakalım kellesi direğin ucunda da sallanacak mı? Götürün onu, uçurun kellesini.

SAY

Söylesenize: En çok neyle suçlanıyorum?
Birinin parasını mı çaldım, onurunu mu kırdım?
Söyleyin, sandıklarım gasp edilmiş altınlarla mı dolu?
Üstümdekiler çok mu pahalı?
Kime zararım dokundu da beni öldürmek istiyorsunuz?
Bu eller masumların kanını dökmedi,
Bu yürek asla beslemedi ihanet düşüncelerini.
Ah! Bırakın da yaşayayım!

CADE

(*Kendi kendine.*)

Bu sözler karşısında pişmanlık duymuyor değilim, ama dizginlemeliyim duygularımı. Ne de güzel yalvardı hayatı için; ama ölecek... Götürün onu! Dilinin altında bir iblis var; Tanrı adına konuşmuyor. Götürün onu diyorum, hemen vurun kellesini; sonra damadı, Sir James Cromer'in evine gidip onunkini de uçurun ve her ikisinin de kellesini sırığa geçirip buraya getirin.

HEPSİ

Emriniz olur.

SAY

Ey yurttaşlarım, dualarınız karşısında
Tanrı da sizin gibi taşkalpli olsaydı,
Ruhlarınız sizi terk ederken ne olurdu acaba?
Onun için insafa gelin ve kıymayın canıma.

CADE

Götürün onu ve emrettiğim gibi yapın.

(*Birkaç kişi Lord Say ile çıkar.*)

Önümde diz çökmeyen ve haraç vermeyen en güçlü soylunun bile kafası vurulacak; evlenmek isteyen hiçbir genç kız bekâretini bana vermeden evlenemeyecek, ancak ondan sonra evlenecek. Erkekler beni baş kabul edecek. Emrediyoruz: Karıları aklın alabileceği, dilin söyleyebileceği kadar özgür olacak.

DICK

Lordum ne zaman Cheapside'a gidip mızraklarımızın ucuna ganimet geçireceğiz?

CADE

Hemen.

HEPSİ

Güzel!

(*İçeri kesik kafalarla biri girer.*)

CADE

Bu daha güzel değil mi? Öpüştürün şunları, hayattayken birbirlerini çok severlerdi. Yeter, şimdi ayırın; Fransa'da birkaç kenti daha elden çıkarmasınlar kafa kafaya verip. Askerler, kenti yağmalamayı akşama bırakın; tören asası yerine, bunları alayın önünde taşıyarak Londra caddelerinden geçelim. Her köşede birbirleriyle öpüşsünler. Gidelim!

(*Çıkarlar.*)

8. Sahne

(*Southwark.*)

(*Savaş boruları ve geri çekilme. Cade ile isyancıları girer.*)

CADE

Fish Caddesi'nden girelim! Saint Magnus'un köşesinden çıkalım! Öldürelim, yıkalım! Hepsini Thames'e atalım!

(*Görüşme borusu.*)

Bu duyduğum ses de ne? Herkes öldürülsün diye emretmişken kim görüşme ya da geri çekilme borusu çaldıracak kadar cesur olabilir?

(*Buckingham ve yaşlı Clifford girerler.*)

BUCKINGHAM

İşte seni rahatsız etmeye cesaret edenler.
Bil ki Cade, biz kralın elçileriyiz;
Yoldan çıkardığın halka,
Seni terk edip evlerine dönecek herkese
Genel af ilan ediyoruz.

CLIFFORD

Ne diyorsunuz vatandaşlarım?
Hazır affa uğramışken bütün bu saçmalığı bırakıp
Kralın merhametine sığınacak mısınız?
Yoksa bir asinin sizi ölüme sürüklemesine
İzin mi vereceksiniz?
Kralı sevenler ve merhamet dileyen varsa
Başlığını havaya fırlatsın
Ve "Tanrı majestelerini korusun!" diye bağırsın.
Kralı sevmeyen, babasına saygı duymayanlar
Fransa'yı titreten V. Henry adına,
Kılıçlarını çekerek önümüzden geçsinler.

HEPSİ

Tanrı kralı korusun! Tanrı kralı korusun!

CADE

Ne, Buckingham, Clifford sizler bu kadar gözüpek misiniz? Ve siz alçak köylüler ona inanacak kadar salak mısınız? Boynunuzda af kâğıtlarıyla asılmak mı istiyorsunuz? Londra kapılarında, Southwark da, White Hart önünde beni terk edesiniz diye mi kılıcımı salladım? Özgürlüğünüzü kazanmadan silahlarınızı bırakmayacağınızı sanıyordum. Hepiniz dönek ödleklersiniz, soyluların kölesi olmaktan zevk alıyorsunuz. Varsın yükleriyle bellerinizi kırsınlar, başınızı soktuğunuz evlerinizi alsınlar, gözleri-

nizin önünde karılarınızın, kızlarınızın ırzına geçsinler. Ben nasılsa bir yolunu bulurum. Tanrı'nın laneti hepinizin üstünde olsun!

HEPSİ

Cade'i izleyelim, Cade'i izleyelim!

CLIFFORD

Cade, V. Henry'nin oğlu mu ki
Onu izleyeceksiniz?
O sizleri Fransa'nın içlerine kadar götürüp
En adinizi bile kont ya da dük yapabilir mi?
Ne yazık ki, onun ne evi var ne de kaçabilecek bir yeri;
Yağmasız yaşamayı bile beceremez,
Tek bildiği dostlarını ve bizleri soymaktır.
Utanmaz mısınız siz burada kapışırken,
Geçen savaşta yendiğiniz korkak Fransızlar,
Denizi aşıp ani bir baskınla sizi yok etseler?
Görür gibi oluyorum, bu iç savaş yüzünden
Londra caddelerinde efendilerimiz gibi dolaştıklarını,
Karşılarına çıkana "Köleler!" diye bağırdıklarını.
On bin Cade'in yok olması evladır
Bir Fransız'ın merhametine sığınmaktan.
Fransa'ya! Fransa'ya! Geri alın kaybettiğiniz yerleri;
İngiltere'ye zarar vermeyin, çünkü bu ülke sizin.
Henry'nin parası var, sizler de güçlü kuvvetlisiniz,
Tanrı bizimledir, kimse kuşku duymasın zaferden.

HEPSİ

Clifford! Clifford! Kral ve Clifford'un emrindeyiz.

CADE

Bir tüy bu herifler kadar bir oraya bir buraya uçmuş mudur acaba? V. Henry'nin adı bile her şeyi sona erdirmeye yetti, beni hemen terk ettiler. Beni gafil avlamayı kafaya koymuşlar anlaşılan. Kılıcım aç yolumu, kaybedecek vaktim kalmadı. Şeytana ve cehenneme rağmen, tam ortanızdan kaçıp gideceğim! Tanrım ve onurum

tanığım olsun, bu çözülmede suçum yok; bu heriflerin alçakça ve utanç verici ihanetleri yüzünden kaçmak zorundayım.

(*Çıkar.*)

BUCKINGHAM

Ne! Kaçtı mı yoksa? Birkaçınız izleyin şunu;
Kellesini kralın huzuruna getiren
Bin altın ödül alacak.

(*Birkaçı çıkar.*)

Askerler, peşimden gelin,
Kralın sizleri bağışlaması için bir yol bulacağız.

(*Çıkarlar.*)

9. Sahne

(*Killingworth Şatosu.*)

(*Borular. Kral, kraliçe ve Somerset surların üstünde görünürler.*)

KRAL

Tahtında otursa da ülkesini yönetemeyen,
Yine de benim kadar mutlu bir kral var mıdır acaba?
Beşiğimi bırakıp emeklerken
Kral yapılmışım henüz dokuz aylıkken.
Benim bir kul olmayı istediğim kadar,
Kral olmayı isteyen bir kul olamaz sanırım.

(*Buckingham ile Clifford girerler.*)

BUCKINGHAM

Majestelerine sağlık ve mutluluk dilerim!

KRAL

Ee Buckingham, Cade haini yakalandı mı?
Yoksa kuvvet toplamak için geri mi çekildi?

(*Boyunlarına yular geçirilmiş kalabalık bir güruh girer.*)

CLIFFORD

Kaçtı lordum, ama teslim oldu tüm adamları,
Aciz kullarınız olarak boyunlarında iple geldiler
huzurunuza,
Bekliyorlar majestelerinin af ya da idam kararını.

KRAL

Tanrım aç ebediyet kapılarını
Ve kabul et şükran duygularımla dualarımı!
Askerler bugün hayatınızı yeniden kazandınız,
Kralınızı ve ülkenizi ne kadar sevdiğinizi kanıtladınız.
Devam edin böyle doğru davranmaya,
Henry talihsiz de olsa,
Sizi temin ederim, insafsız olmadı asla.
Böylece teşekkürlerimle bağışlıyorum hepinizi,
Evlerinize gitmeniz için serbest bırakıyorum sizleri.

HEPSİ

Tanrı kralı korusun! Tanrı kralı korusun!

(*Bir ulak girer.*)

ULAK

Majesteleri, York Dükü'nün İrlanda seferinden
Yeni döndüğünü bildirmeye geldim,
Yanında ağır silahlarla donanmış İrlanda askerleri
Ve cesur süvari birlikleri olan güçlü bir ordu var.
Düzenli saflarla buraya doğru kararlı bir şekilde ilerliyor,
Sadece hain ilan ettiği Somerset Dükü'nü yakalayıp
Bertaraf etmek için silahlandığını bildiriyor.

KRAL

Kalakaldım Cade ile York arasında;
Bir gemiyim sanki fırtınadan kurtulup
Hemen ardından korsanların saldırısına uğrayan;
Cade püskürtüldü, adamları bertaraf edildi,
Ama şimdi silahlanan York'a sıra geldi.
Buckingham lütfen gidip onu karşıla,
Öğren silaha sarılmasının nedenini.

Söyle ona, Dük Edmund'u kaleye kapatacağımı.
Somerset, York'un ordusunu bertaraf edene kadar
Kale'ye gönderiyoruz seni.

SOMERSET

Lordum, gönüllü gideceğim zindana,
Ölüme de gitsem fark etmez ülkemin iyiliği için.

KRAL

Buckingham onunla sert bir dille konuşma,
Çabuk öfkelenir, katlanamaz ağır sözlere.

BUCKINGHAM

Peki lordum, hiç merak etmeyin,
Her şey sizin yararınıza yapılacak.

KRAL

Gel karıcığım gidelim, daha iyi yönetmesini öğrenelim;
Yoksa İngiltere lanetleyecek benim bu zavallı yönetimimi.
(*Borular. Çıkarlar.*)

10. Sahne

(*Kent. Iden'in bahçesi.*)

(*Cade girer.*)

CADE

Lanet olsun açgözlülüğe! Lanet olsun bana, kılıcım var, ama açlıktan ölüyorum. Beş gündür ormanda saklanıyor, başımı bile çıkarmaya korkuyorum, çünkü bütün ülkede beni arıyorlar. Ama o kadar açım ki, bin yıl daha yaşayacağımı bilsem de artık dayanamayacağım. Bir tuğla duvardan atlayıp bu bahçeye girdim, bakalım bu sıcak havada yenecek bir ot ya da miğfer[18] bulabilecek miyim, bu sıcak havada ne iyi gider ya. Bence, "miğfer" sözcüğü tam bana göre, miğfer olmasaydı, kafatasım çoktan bir

18 Sallet sözcüğü hem hafif miğfer, hem de salata anlamına geldiğinden sözcük oyunu yapılıyor. (ç.n.)

baltayla parçalanmıştı; çoğu kez susuzluktan kavrulmuş yürürken benim için bir litre su yerine geçti. Şimdi de aynı "miğfer" karnımı doyuracak.

(*Iden girer.*)

IDEN

Tanrım böyle güzel bir bahçe varken,
Kim sarayın hengâmesinde yaşamak ister?
Öyle memnunum ki baba mirası bu küçük araziden,
Onu bir krallığa değişmem.
Başkalarının sırtından geçinmem;
İnsanların haset edeceği bir zenginlik de istemiyorum.
Bana yetiyor sahip olduklarım.
Yoksullar da kapımdan hep memnun ayrılır.

CADE

İzinsiz girdiğim için, bahçenin sahibi herhalde beni yakalamaya geldi... Ah alçak, beni ele verip kellem karşılığında kraldan bin altın alacaksın, bu belli; ama daha önce bir devekuşu gibi, çelik yedireceğim sana ve kılıcımı yutturup yere çivileyeceğim seni.

IDEN

Kim olursan ol kaba herif,
Tanımıyorum seni, neden ele vereyim?
Duvarıma izinsiz tırmanman,
Bahçeme gizlice girmen,
Bir hırsız gibi bahçemi soyman yetmedi de
Bir de bana meydan mı okuyorsun arsız sözcüklerinle?

CADE

Meydan mı okuyorum? Evet damarlarında ülkenin en soylu kanını taşıyan bu adam sana meydan okuyor. İyi bak bana: Şu son beş gündür et yemedim, yine de senin gibi beş adamı yere çivilemezsem, Tanrı tanığımdır bir daha ot bile yiyemeyeyim.

IDEN

Hayır, İngiltere ayakta durdukça,
Kentli centilmen Alexander Iden,

Açlıktan ölen bir adamla vuruştu dedirtmem kimseye.
Dikkatle bak gözlerimin içine;
Bak bakalım beni korkutabiliyor musun?
Bedenlerimizi bir kıyasla bakalım, benden çok ufaksın;
Bileğin benim parmağım kadar,
Bacağın şu koca bacağımla kıyaslandığında bir değnek.
Tek ayağımın kuvveti bile seninkine denk.
Bir kolumu kaldırdım mı mezarın kazılıverir.
Söylediklerine gelince, cesaretim verecek yanıtını;
Sözlerimin anlatamadığını, sana kılıcım anlatacak.

CADE

Vay be, şimdiye kadar duyduğum en mükemmel şampiyon! Ey kılıcım, kınına girmeden önce, açlığımı gidermezsen, ya da şu irikıyım soytarıyı bifteklik doğramazsan, seni bir kabaraya dönüştürmesi için dizlerimin üzerinde Tanrı'ya yalvaracağım.

(*Vuruşmaya başlarlar. Cade yere düşer.*)

Ah, vuruldum! Beni açlık öldürüyor, başka kimse değil. Yiyemediğim on öğünü yiyeyim, sonra karşıma on bin iblis bile çıksa hepsini haklarım. Bahçe kuruyup soldu, bundan böyle mezar olsun bu evin sakinlerine, çünkü ele geçirilemeyen Cade ruhunu teslim ediyor.

IDEN

Yoksa öldürdüğüm şu aşağılık hain Cade mi?
Kılıcım, bu başarından dolayı,
Öldüğümde seni mezar taşıma asacağım.
Asla silmeyeceğim üzerindeki kanı,
Efendinin kazandığı onurun soyluluk arması olacak.

CADE

Elveda Iden, gururlan zaferinle. Kent halkına en iyi adamlarını yitirdiklerini söyle ve herkese korkak olmayı öğütle, çünkü hiç kimseden korkmayan ben, cesarete değil, açlığa yenik düştüm.

(*Ölür.*)

IDEN

Tanrı tanığım olsun, bana ne kadar haksızlık ettiğine.
Geber melun alçak, lanet olsun seni doğuran anneye!
Bedenini nasıl kılıcımla deldimse,
Ruhunu cehenneme göndermiş olmayı diliyorum
aynı şekilde.
Ayağından sürükleyerek götüreceğim seni buradan,
Sana mezar olacak bir gübre yığını,
Orada keseceğim iğrenç kelleni
Ve götüreceğim krala gururla,
Cesedini kargalara bırakacağım didiklesinler diye.
(*Çıkar.*)

V. Perde

1. Sahne

(*Dartford ile Blackheath arasındaki savaş alanı.*)

(*York, İrlanda ordusu trampetler ve sancaklarla girer.*)

YORK

York hakkını aramak
Ve zayıf Henry'nin başından
Tacı çekip almak için İrlanda'dan döndü işte:
Çanlar çalınsın bütün görkemiyle,
Büyük ateşler yakın her yerde,
Coşkuyla karşılayın İngiltere'nin meşru kralını.
Ah *sancta majestas*,[1] kim almaz ki seni?
Yönetmeyi bilmeyenler, öğrensinler boyun eğmeyi;
Bu el altın asayı tutmak için yaratılmıştır.
Elimde kılıç ve asa olmazsa,
Yerine getiremem vaat ettiklerimi.
O asaya kendi ruhumu vereceğim,
Asamın ucuna Fransız zambağını[2] geçireceğim.
(*Buckingham girer.*)
(*Kendi kendine.*)
Kim bu şimdi? Buckingham, canımı sıkmaya mı geldin?
Eminim kral yollamıştır onu; niyetimi gizlemeliyim.

---

1 Kutsal Majestelik. (Lat.)

2 Fransa Krallığı'nın arması olan zambak resmi, fleur-de-lys. (ç.n.)

BUCKINGHAM
Niyetin iyiyse, sana hoş geldin derim.
YORK
Buckingham'lı Humphrey, selamını kabul ediyorum.
Haberci misin, yoksa kendiliğinden mi geldin?
BUCKINGHAM
Yüce kralımız Henry'nin habercisiyim,
Öğrenmek istiyor barış zamanında niye silahlı olduğunu;
Benim gibi, sen de onun bir kulu olduğun halde,
Bozup bağlılık yeminini,
İzni olmadan böylesine büyük bir güçle,
Neden sarayın bu kadar yakınına geldiğini.
YORK
(*Kendi kendine.*)
İmkânsız, içimdeki bu öfkeyle konuşamam.
Kayaları parçalayıp, taşlarla savaşabilirim.
Kızdım, bana böyle köleyle konuşur gibi hitap etmesine;
Şu anda Telamon'un oğlu Aias gibi,
Öfkemi koyun ya da inek öldürerek çıkartabilirim.
Ben şimdiki kraldan daha layığım o makama;
Kral gibi hareket eder, kral gibi düşünürüm.
Ama şimdilik, Henry iyice zayıflayıp
Ben de iyice güçlenınceye kadar
Bozmamalıyım havayı...
Buckingham, sorunu geç yanıtladığım için
Lütfen bağışla beni;
Zihnim karmakarışık, meşgul birçok konuyla.
Orduyu buraya getirmemin nedeni,
Kralına ve ülkesine ihanet içinde olan küstah Somerset'i
Kralın yanından uzaklaştırmaktır.
BUCKINGHAM
Senin adına bu haddini bilmezliktir;
Yine de silahlarının başka bir amacı yoksa,
Şunu bil ki, kral ricam kabul etti,
Somerset Dükü kaleye hapsedildi.

YORK

Şerefin üzerine yemin eder misin hapsedildiğine?

BUCKINGHAM

Şerefim üzerine yemin ederim ki hapsedildi.

YORK

Öyleyse Buckingham, ben de askerlerimi dağıtıyorum...
Askerler hepinize teşekkür ederim; dağılın şimdi.
Yarın beni Saint George alanında bekleyin;
Ücretlerinizi vereceğim, her şey istediğiniz gibi olacak...
Velinimetim, soylu Henry'nin emrine de,
En büyük oğlumu, hayır her iki oğlumu da vereceğim
Bağlılığımın ve sevgimin göstergesi olarak.
Büyük bir istekle yollayacağım onları krala;
Topraklarım,mallarım, atım, zırhım,
Hayatımda sahip olduğum her şeyim feda olsun ona,
Yeter ki Somerset gebersin.

BUCKINGHAM

York bu doğru kararını alkışlarım.
Birlikte gidelim majestelerinin çadırına.
(*Kral maiyetiyle girer.*)

KRAL

Buckingham, seninle böyle kol kola geldiğine göre,
York'un bana zarar verme gibi bir niyeti yok herhalde?

YORK

York en yüksek bağlılık hisleriyle,
Eğiliyor efendimiz majestelerinin önünde.

KRAL

Öyleyse askerleri buraya kadar niye getirdin?

YORK

O Somerset hainini buradan kovmak
Ve aşağılık asi Cade'le savaşmak için,
Ama duydum ki yenilmiş.
(*Elinde Cade'in kafası ile Iden girer.*)

IDEN
Eğer böylesine kaba ve sefil birine,
Kralın huzuruna çıkma izni varsa,
Efendimize düelloda öldürdüğüm
Hain Cade'in kellesini getirdim.

KRAL
Cade'in kellesi mi! Yüce Tanrım ne adilsin!
Sağlığında bana bu kadar bela getiren herifin
Ölüyken göreyim suratını.
Söyle dostum, onu gerçekten sen mi öldürdün?

IDEN
Evet majesteleri, ben öldürdüm.

KRAL
Adın ne? Konumun nedir?

IDEN
Adım Alexander Iden,
Kralını seven, değersiz, Kent'li bir centilmenim.

BUCKINGHAM
Majesteleri izin verirlerse,
Hizmetinden dolayı şövalye olabilir.

KRAL
Iden diz çök.
(*Iden diz çöker.*)
Ve şövalye olarak ayağa kalk.
Ödül olarak bin mark[3] veriyoruz sana,
Maiyetimizde olmanı emrediyoruz bundan sonra.

IDEN
Dilerim Iden bu cömertliğe layık olur,
Efendisine bağlı, onun her zaman yanında olur!
(*Kraliçe ve Somerset girer.*)

KRAL
Bak Buckingham! Kraliçe, Somerset ile geliyor;
Git söyle Somerset'i dükten saklasın hemen.

3 13 şilin 4 peni değerinde para birimi. (ç.n.)

KRALİÇE

İsterse binlerce York olsun, saklanmayacak,
Aksine, dikilecek karşısına yiğitçe.

YORK

Nasıl olur? Somerset serbest ha!
Öyleyse York, çoktandır gizlediğin düşüncelerini açıkla,
Dilin söylesin yüreğinden geçenleri.
Katlanabilir miyim Somerset'i görmeye?
Yalancı kral! Neden gölge düşürdün inancıma,
Böyle bir şeye katlanamayacağımı bile bile?
Kral mı dedim sana? Hayır, sen kral değilsin;
Bir haine hükmünü geçiremeyen sen,
Uygun değilsin yönetmeye ve kalabalıklara hükmetmeye.
Hiç yakışmıyor o taç başına,
Eline de kraliyet asası değil, hacı değneği yakışır.
Kaşlarımı çattığımda ya da gülümsediğimde
Akhilleus'un mızrağı gibi öldürür ya da iyileştiririm,
Bu yüzden o taç benim başımı süslemeli.
Kraliyet asasını yüceltecek el, işte bu eldir,
Yasalar koyarak düzeni sağlayacak olan da bu eldir.
Yer aç Tanrı'nın senin efendin olarak seçtiği insana,
Tanrı adına hükmedemeyeceksin bir daha.

SOMERSET

Alçak hain! York tutukluyorum seni
Krala ve taca karşı gelmekten,
Boyun eğ küstah hain; diz çök majestelerinin karşısında.

YORK

Diz çökmemi mi istiyorsun? Onlara sorayım önce,
Bakalım katlanacak mı oğullarım
Bir insanın karşısında diz çökmeme.
Efendi, git oğullarımı çağır,onlar kefilim olacak:
(*Bir hizmetli çıkar.*)
Biliyorum, onlar, hapse gönderilmemdense,
Serbest bırakılmam için kılıçlarını rehine verirler.

KRALİÇE
Clifford'u çağırın buraya; acele gelmesini söyleyin,
York'un piçleri hain babalarına kefil olacaklarmış deyin.
(*Buckingham çıkar.*)
YORK
Seni gidi eli kanlı Napolili,
Napoli'den kovuldun, İngiltere'nin kanlı kırbacı oldun!
York'un oğulları senden çok daha soyludurlar
Ve babalarının kefili olacaklar;
Kefilliklerini kabul etmeyenleri eminim mahvedecekler.
(*Edward ile Richard Plantagenet girer.*)
İşte geliyorlar; doğru davranacaklarına eminim.
(*Clifford ile oğlu girer.*)
KRALİÇE
İşte Clifford da geliyor, onların kefilliğini reddedecek.
CLIFFORD
Sıhhat ve mutluluk dilerim yüce kralımıza!
(*Diz çöker.*)
YORK
Clifford sana teşekkür ederim.
Söyle ne haberler getirdin?
Ah öyle kaşlarını çatarak sakın korkutma bizi,
Senin efendin biziz Clifford; diz çök yeniden,
Bu hatandan dolayı bağışlıyoruz seni.
CLIFFORD
İşte benim kralım; hata yaptığımı sanmıyorum;
Hata yaptığımı sanarak sen hata yapıyorsun.
Götürün şunu tımarhaneye! Deli mi bu adam?
KRAL
Haklısın Clifford; götürün onu tımarhaneye,
Kafası karışmış, karşı çıkıyor velinimetine.
CLIFFORD
O bir hain; kaleye götürün onu,
Uçurun o fesat kellesini.

KRALİÇE
Tutuklandı, ama karşı koyuyor,
Oğullarının onu savunacaklarını söylüyor.
YORK
Evlatlarım savunmayacak mısınız?
EDWARD
Savunacağız soylu babamız, sözlerimiz işe yararsa.
RICHARD
Sözler yaramazsa, kılıçlarımız yarar.
CLIFFORD
Bak sen, bir hain ailesi varmış karşımızda!
YORK
Aynaya bak ve kendi suretine hain de:
Ben senin kralınım, sen ise yalancı bir hainsin.
Çağırın buraya benim iki cesur ayımı,[4]
Zincirlerini şöyle bir sallasalar bile,
Korkudan donakalır bu pusuya yatmış merhametsiz itler.
Salisbury ve Warwick'e haber edin, yanıma gelsinler.
(*Salisbury ve Warwick kontları girerler.*)
CLIFFORD
Bunlar mı ayıların? Salarız köpekleri,
Öldürene dek kovalarlar onları,
Eğer onları av alanına getirmeye cüret edersen,
Ayıcıyı da onların zincirleriyle bağlarız.
RICHARD
Çok gördüm ateşli ve haddini bilmez bir itin,
Serbest bırakılmadığı için geri dönüp ısırdığını;
Ama ayının vahşi pençesini yediğinde de
Kuyruğunu bacakları arasına kıstırıp inlediğini;
Lord Warwick'e meydan okursanız,
Bilin ki sizin de akıbetiniz aynı olacak.
CLIFFORD
Defol buradan öfke yığını, biçimsiz yaratık,
Tavrın da kamburun gibi çirkin!

---

4 Warwick soyunun armasındaki ayı figürüne gönderme. (ç.n.)

YORK

Merak etme, birazdan iyice ısıtıp öfkelendiririz seni de.

CLIFFORD

Dikkat et de kendi ateşinde yanmayasın.

KRAL

Warwick, unuttun mu karşımızda diz çökmeyi?
Yaşlı Salisbury, utan gümüş rengi saçlarından,
Kaçık oğlun çeliyor senin de aklını!
Bir ayağın çukurdayken ihanet mi edeceksin kralına?
Nerede kaldı iman? Nerede kaldı sadakat?
Senin bembeyaz başından da uçup gittiyse,
Hangi limana sığınabilir bu dünyada?
Savaş çıkarmak için mezar kazıp
Yaşının saygınlığını kanla mı lekeleyeceksin?
Yaşını başını almış biri nasıl bu kadar tecrübesiz olur?
Yok tecrübeliysen, neden onurunu lekeliyorsun?
Utan! Sadakatini göstermek için diz çök şimdi,
Zaten yaşlılıktan diz çökmüşsün mezarının önünde.

SALISBURY

Lordum çok düşündüm
Bu şanlı dükün unvanı konusunda;
Vicdanım bana İngiltere tahtının
Meşru sahibi odur diyor.

KRAL

Bana sadakat yemini etmemiş miydin?

SALISBURY

Etmiştim.

KRAL

Tanrı hoş görür mü böyle bir yemini bozmanı?

SALISBURY

Yemin üstüne yemin etmek büyük günahtır;
Ama yanlış bir yemini tutmak
Ondan da büyük bir günahtır.
Kim zorlanabilir bir yeminle,

Cinayet işlemeye, insanları soymaya,
Lekesiz bir bakirenin ırzına geçmeye,
Bir öksüzü mirasından yoksun bırakmaya,
Bir dulun haklarını gasp etmeye?
Bütün bu kötülüklerin tek nedeni olarak da
Kim gösterebilir ettiği kutsal yemini?

KRALİÇE

Sinsi ve kurnaz hainlerin ihtiyacı olmaz safsataya.

KRAL

Buckingham'ı çağırın, söyleyin silahlanıp gelsin.

YORK

Çağırın Buckingham'ı ve çağırın ne kadar dostunuz varsa,
Kararlıyım, ya ölürüm ya da nail olurum bu makama.

CLIFFORD

Düşler gerçek olursa, eminim ilki gelecek başına.

WARWICK

Sen iyisi mi gir yatağa, yeniden gör düşünü
Savaş alanındaki fırtınadan korunmak için.

CLIFFORD

Çıkarabileceğin her tür fırtınadan
Çok daha büyüklerine katlanmaya kararlıyım;
Bunu da miğferine kazıyacağını,
Yeter ki, soyunun armasından tanıyabileyim seni.

WARWICK

Babam yaşlı Neville'in, ayağa kalkmış,
Direğe zincirli ayı resimli armasını
Takacağını miğferime.
Dağ tepesinde hiçbir fırtınada
Yapraklarını dökmeyen sedir ağacı gibi,
Sırf görüntüsüyle bile korkutacak seni.

CLIFFORD

Miğferinden çekip kopartacağım ayıcığını
Ve nefretle üstünde tepineceğim
Onu koruyan ayıcıya rağmen.

GENÇ CLIFFORD
Benim yenilmez babacığını, hadi silah başına;
Bastıralım asilerle yardakçılarını.
RICHARD
Çok ayıp! Utan!
Öyle kinle konuşma, çünkü bu gece
Hazreti İsa ile yiyeceksin yemeğini.
GENÇ CLIFFORD
Biçimsiz sakat, boyundan büyük laf etme.
RICHARD
Cennette olmasa bile, cehennemde yiyeceksin yemeğini.
(*Ayrı yönlerden çıkarlar.*)

2. Sahne
(*Saint Albans.*)

(*Savaş boruları. Warwick girer.*)
WARWICK
Cumburland'lı Clifford, Warwick çağırıyor seni;
Eğer ayıdan saklanmıyorsan,
Savaş boruları çaldığında,
Ölen askerlerin çığlıkları havayı kapladığında,
Öne çık ve dövüş benimle Clifford.
Kibirli kuzeyli lord, Cumberland'lı Clifford,
Sesi kısıldı Warwick'in seni dövüşe çağırmaktan.
(*York girer.*)
Ne oldu soylu lordum! Neden yayansınız?
YORK
Cani Clifford atımı öldürdü;
Ama eşit koşullarda dövüştüm onunla,
Çünkü yem yaptım çok sevdiği atını
Kargalarla akbabalara.
(*Yaşlı Clifford girer.*)
WARWICK
Birimiz ya da ikimiz için zamanıdır şimdi.

YORK

Dur Warwick, kendine başka av bul,
Çünkü ben avlamalıyım bu geyiği.

WARWICK

Pekâlâ soylu York, sen bir taç için savaşıyorsun,
Niyetim Clifford, bugün zafer kazanmaktı karşında,
Üzgünüm saldıramadığım için sana.
(Çıkar.)

CLIFFORD

Bende ne gördün York? Niye duraksadın öyle?

YORK

Cesur duruşun hoşuma gitmeliydi,
Maalesef düşmanımsın.

CLIFFORD

Senin cesaretini de övmemek
Ve sana saygı duymamak olmaz,
Ama bunu alçakça ihanetle gösteriyorsun.

YORK

Öyleyse cesaretim kılıcına karşı yardımcım olsun,
Çünkü ben adalet ve gerçek için dövüşüyorum!

CLIFFORD

Seninle ruhum ve bedenimle çarpışacağım!

YORK

Tehlikeli bir bahse tutuştun! Kolla kendini!
(Dövüşürler ve Clifford yere düşer.)

CLIFFORD

La fin couronne les oeuvres.[5]
(Ölür.)

YORK

Sonunda savaşla erdin huzura, kımıldamıyorsun artık.
Tanrı isterse merhamet etsin ruhuna!
(Çıkar.)
(Genç Clifford girer.)

---

5 Eserleri son taçlandırır. (Fr.)

GENÇ CLIFFORD

Utanç ve karmaşa! Herkes kaçıyor;
Korku, karmaşa yaratıyor; karmaşa da yaralıyor,
Zarar veriyor savunmamıza.
Ah savaş, cehennemin çocuğu,
Kızgın Tanrı'nın intikam meleği,
Bizimkilerin donmuş yüreklerini
Doldur intikamın kızgın kömürüyle!
Tek bir asker bile kaçmasın.
Kendini savaşa adayan kişi
Hiç düşünmez kendini; kendini düşünense
Gerçekten değil, kazara almıştır kahraman sıfatını.
(*Babasının cesedini görür.*)
Ah, yok olsun bu aşağılık dünya
Ve kıyamet gününün
Önceden takdir edilmiş alevleri
Yerle göğü birbirine katsın!
Çalsın şimdi kıyamet boruları,
Bastırsın diğer önemsiz sesleri!
Sevgili babam, kaderinde bu da mı vardı?
Gençliğini barışla geçirip,
Bilgeliğin gümüş çağına erişmişken,
Artık arkana yaslanıp oturacakken,
Böyle vahşi bir savaşta ölmek mi yazılıydı?
Seni böyle görmek yüreğimi taşlaştırdı
Ve öyle kalacak şuramda attığı sürece.
York acımıyor yaşlılarımıza;
Ben de acımayacağım onların bebeklerine.
Bakirelerin gözyaşları,
Kırağının ateşe dokunduğu kadar dokunacak bana;
Zorbaya çoğunlukla boyun eğdiren güzellik,
Gazabımın ateşini besleyen yağ ve fitil olacak.
Bundan böyle acımak nedir bilmiyorum;
York'ların bir bebeğini bile görsem,

Parça parça edeceğim onu,
Acımasız Medea'nın doğradığı gibi Absyrtus'u;
Ün salacağım acımasızlığımla.
Gel, kadim Clifford soyunun yeni enkazı,
Sırtıma alıp buradan götüreyim seni,
Tıpkı yaşlı Aineias'ın yaşlı Ankhises'i taşıdığı gibi,
En azından Aineias'ın yükü canlıydı.
Hiçbir şey daha kötü olamaz bu acıdan.

(*Babasının cesedini taşıyarak çıkar.*)

(*Richard ve Somerset çarpışarak girerler. Somerset ölür.*)

RICHARD

Sen yat bakalım tam orada;
Saint Albans'daki "Castle" meyhanesinin
Tabelasının altında ölmekle,
Somerset ün kazandırdı büyücüye.
Kılıcım, koru kıvamını; yüreğim öfkeli kal:
Rahipler düşmanlar için de dua eder,
Ama prensler öldürürler.

(*Çıkar.*)

(*Çarpışmalar. Saldırılar. Kral, kraliçe ve diğerleri girerler.*)

KRALİÇE

Kaçın lordum! Çok yavaşsınız; kaçalım utancımızla!

KRAL

Tanrı'dan kaçabilir miyiz? Sevgili Margaret dur.

KRALİÇE

Sen ne biçim insansın? Ne savaşıyor, ne de kaçıyorsun.
Erkekliğin, bilgeliğin ve savunmanın gereği
Düşmanın önünden çekilip
Kendimizi güvenceye almaktır;
Bunun en iyi çaresi de kaçmaktır.

(*Uzaktan hücum borusu duyulur.*)

Yakalanırsan hepimizin kaderi yok olmak;

Ama eğer kaçabilirsek,
–Ki sen köstek olmazsan hâlâ kaçabiliriz–
Londra'ya gideriz, orada seviliyorsun.
Kaderimizde açılan bu gediği,
Orada çabucak tıkayabiliriz.
(*Genç Clifford tekrar girer.*)

GENÇ CLIFFORD

Yüreğim dolu ileride yapacağım kötülüklerle,
Dine söverim, size kaçın demektense;
Ama kaçmamız da şart;
Çaresi olmayan bozgun,
Sarmış tüm adamlarımızın yüreğini.
Kendi iyiliğiniz için kaçın! Yaşayıp göreceğiz,
Onların da bir gün bizim gibi yenildiğini,
Bizimle aynı kaderi paylaştığını.
Kaçın lordum, kaçın hemen!
(*Çıkarlar.*)

3. Sahne

(*Saint Albans yakınlarında savaş alanı.*)

(*Borular. Geri çekilme. York, Richard, Warwick, askerler, trampetler ve sancaklar eşliğinde girerler.*)

YORK

Yaşlı Salisbury'nin, öfkelendiğinde yaşını,
Yılların yorgunluğunu unutan,
Genç bir yiğit gibi, her fırsatta canlanan
O kış aslanının nerede olduğunu bilen var mı?
Eğer Salisbury'yi yitirdikse,
Başarılı bir gün geçirmemiş oluruz bugün.

RICHARD

Soylu babacığım,
Bugün üç kez yardım ettim atına binmesine,

Üç kez kollladım ve üç kez denedim savaştan
uzaklaştırmayı,
İkna etmeye çalıştım ileri gitmemesi için,
Ama tehlike neredeyse, hep oradaydı o da;
Sıradan bir evdeki pahalı duvar halıları gibiydi
Yaşlı ve zayıf bedenindeki azim.
Ama kendisi gibi soyluydu davranışları, işte geliyor.
(*Salisbury girer.*)

SALISBURY
Kılıcım üzerine yemin ederim, bugün iyi çarpıştın!
Hepimiz iyi dövüştük. Teşekkür ederim Richard;
Tanrı bilir, daha ne kadar yaşarım,
Beni üç kez ölümden kurtararak
Tanrı'yı memnun ettin sen.
Lordlarım, zaferimiz tam değil;
Toparlanmayı iyi beceren düşmanlarımızın
Elimizden kaçması iyi olmadı.

YORK
Biliyorum, güvenliğimiz için onları izlemeliyiz;
Duyduğuma göre kral Londra'ya kaçmış
Parlamentoyu toplamak için.
Yazılı emir çıkmadan peşine düşmeliyiz.
Lord Warwick ne diyor bu konuda?
Peşlerinden gidelim mi?

WARWICK
Peşlerinden mi? Hayır, mümkünse önce gidelim.
Lordlarım, bence bugün tam bir zafer kazandık:
Şanlı York'un kazandığı Saint Albans Muharebesi,
Sonsuza dek hatırlanacak.
Davulları boruları çalın; herkes Londra'ya:
Bugün gibi, daha birçok günümüz olsun!
(*Çıkarlar.*)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar. Kral VI. Henry'*nin ikinci bölümünün ana teması siyasal entrikalardır. İlk bölümden farklı olarak olaylar daha geniş kapsamlı aktarılır. Soylular arasındaki dağılma ve anlaşmazlığın halka da sirayet etmesi, huzursuzluğun ülkenin tamamına yayılması başarıyla yansıtılır. Shakespeare* Kral VI. Henry'*nin ikinci bölümünde, İngiltere tarihinin en karmaşık dönemini dramatik etkiyi hiç azaltmadan kurgulamayı başarmıştır.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 38

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 786053 323792

KDV dahil fiyatı
12 TL

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-III-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3222

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

WILLIAM SHAKESPEARE
KRAL VI. HENRY - III

ÖZGÜN ADI
THE THIRD PART OF
KING HENRY THE SIXTH

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN
ÖZDEMİR NUTKU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2013
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

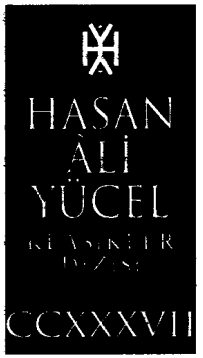
1. BASIM, OCAK 2015, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-363-1 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-362-4 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

WILLIAM SHAKESPEARE

KRAL VI. HENRY
-III-

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN:
ÖZDEMİR NUTKU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

VI. Henry'nin Üçüncü Bölümü Üzerine

Dörtlemenin ikinci bölümünde adil ve dirayetli kral naibi Gloucester Dükü Humphrey'in katline, York'un yükselişine, Humphrey'i öldüren iki soylunun öldürülmelerine ve bu katliamlardan kurtularak kozlarını paylaşan York ile Kraliçe Margaret'e tanıklık etmiştik. Ülke kaosun eşiğine gelmişti. Üçüncü bölümde ise ülke kaos içindedir. Shakespeare, bu üçüncü bölümde kaosu göstermek ister, bu nedenle oyuna iç savaş ve peş peşe işlenen cinayetler egemendir. İkinci bölümdeki her çatışmada şövalyelik ruhu vardır, ama bu bölümde o ruh dahi yok olmuştur, soylular birbirlerine âdeta vahşi hayvanlar gibi saldırmaktadır. Şövalyelik ruhu, döneme özgü dövüş kuralları da bir yana bırakılmıştır. Shakespeare iç savaşın ne denli acımasız ve dehşet verici olduğunu göstermeye çalışmıştır. Tüm bu cinayetler işlenirken, Tanrı'nın adı bile yalnızca intikam yeminlerinde geçer. Shakespeare, her bir suçun başka bir suça yol açacağı konusunu işlerken zaman zaman tekdüzeliğe kaçmıştır.

İkinci bölümde karşımıza zayıf bir karakter olarak çıkan VI. Henry, bu bölümde prensiplerine sadık ve insancıl bir karakter olarak çıkar. Birinci ve ikinci bölümlerin temasının kaos olmadığı anlaşılıyor. Ama bu bölümde anatema kaostur diyebiliriz. Önceki bölümlere kıyasla dramatik sahnele-

rin sayısı azdır. Shakespeare bu bölümde, daha çok tarihsel malzemeye önem vermiş görünüyor. Bu tutumu da, oyunun biçimini dramatik açıdan gevşetmiş, hatta yer yer tekdüze bir duruma getirmiştir. Oyunun bu bölümünün Shakespeare'i belgesel oyun tarzına yaklaştırdığını söyleyebiliriz. Oyunun içinde çok güzel tiratlar ve konuşmalar vardır, ama bu tarihsel malzeme içinde adacıklar gibi birbirlerinden uzak ve bağımsız kalmışlardır. Bu bölümün ortasındaki geçişlerde Shakespeare ya yorulmuştur, ya sıkılmıştır ya da hem yorulmuş hem sıkılmıştır. Yorulmuştur, çünkü iç savaşın her evresi birbirine benziyordu, bunları farklılaştırmak ve bunlara renk katmak çok güçtü. Sıkılmıştır, çünkü oyunun gelişimi içinde Richard karakteri ortaya çıkmış ve dramatik açıdan Shakespeare'i cezbetmeye başlamıştır, Shakespeare bir an önce *III. Richard* oyununu yazmak istemektedir. Bunlar elbette birer varsayımdır. Ama okurlar da muhtemelen böyle hissedeceklerdir. Bu nedenle oyunun ana karakteri VI. Henry arkaplanda bırakılmış, III. Richard onun yerini almaya başlamıştır. Richard'ın oyundaki iki uzun tiradıyla, daha *III. Richard* yazılmadan, Richard karakterini ortaya çıkarmayı başarmıştır. Her durumda soylular içinde prensiplerine en sadık ve en hümanist karakter VI. Henry'nin kendisidir. Warwick dışında tüm diğer soylular Machiavellici bir tutum içindedirler. Bu da VI. Henry ve Edward arasında zıtlık yaratmaktadır.

Güller Savaşı'nın tamamını anlatan bir oyun sıkıcı ve tekdüze olurdu, Shakespeare de iyi ki bunu yapmaya kalkışmamış. Yazarın ne yapmak istediğine biraz daha yakından bakınca, onun böyle bir gereksinim duymadığı için, dilediği malzemeyi özgürce kullandığını ve kendi dramaturjisini başarıyla kotardığını görüyoruz. Ama bu nedenle, oyunun bu bölümde ciddi bir birikinti oluşmuştur. Örneğin Wakefield ve Towton savaşlarının iki önemli sahnesini ele aldıktan sonra Richard karakterinin yapımına başlamıştır. Boşlukları

da elinden geldiğince doldurmuştur. Yazar, karakterler arasındaki hiyerarşiyi gösterip belirsiz bir oyun yazmak istemiş de olabilir. Oyunun baş karakterleri her iki kralı birbirine düşüren kışkırtıcı kişilerdir; bunlar VI. Henry'nin karısı Margaret ile York'un oğullarının güvendiği Warwick'tir. Bu karakterler, Güller Savaşı'nda belirleyici olmuş iki önemli kişidir. Bu başaktörlerin birbiriyle çatışmaları, değişken talihleri, beklenmedik uzlaşmaları ve yenilgileri, Gloucester Dükü Richard'ın keskin zekâsında hayat bulur. Bu iki kışkırtıcı karakter daha fazla vurgulanmış olsaydı, bu bölüm daha ilginç olabilirdi.

Başlardaki iki savaş sahnesi, fazla öne çıkarılmıştır. Onun dışında Margaret ve York'u ölçülü bir dramatik atmosferde karşı karşıya getiren renkli epizodu buluruz. Wakefield Savaşı'nda, büyük anlaşmazlıklar içinde acımasızca olaylara tanık olurken, Towton'da, oynamaya zorlandıkları rollerden dolayı mutsuz olan kurbanlarla karşılaşırız. Henry de kraliçesinin iktidar hırsı ve öfkesi yüzünden zorla savaşa girmek zorunda kalmıştır. Her iki savaşta da karşımıza çıkan "köstebek yuvası tümseği"nin belirgin bir anlamı vardır. Wakefield Savaşı'nda York bu tümseğin üzerine çıkarılır. Towton'da da, Kral Henry bir köstebek yuvası tümseği üzerine oturup altın bir kral tâcı taşımaktansa, bir çoban olmayı yeğ tuttuğunu söyler. Bu iki sahne ile insan kaderindeki zıtlıklar verilirken, dilde de farklılık görülür. İlki güçlü bir retorik içeren yüceltilmiş bir dille, Shakespeare'in ilk dönemindeki "blank verse" [serbest nazım] ile yazılmıştır; stilize olmayan daha gerçekçi bir retorikle ele alınmıştır: Üslup açısından mahkeme, pazar yeri ya da parlamentodaki tartışma görünümü alır. İkincisi, her ne kadar gerçekçi bir eğilim içerse de, retorik değil, törenseldir; tekrarlarla doludur.

Towton sahnesinden sonra Shakespeare, Richard'ın III. Perde 2. Sahne'deki tiradına kadar, ondan beklediğimiz canlılığı ve renkleri elde edememiştir. Ama Richard'ın tiradında,

sadece bunları elde etmekle kalmayıp yazar olarak dehasını da göstermiştir. Bunu anlamak için, bu tiradı, York'un I. Perde, 1. Sahne ve III. Perde, 1. Sahne'deki iki tiradıyla karşılaştırmak gerekir.

Shakespeare, tarihçilerden öğrendiği olayları kendi dramatik üslubu içinde eritmeye çalışan bir yazar olmasına karşın, bu bölümde oldukça güçlük çekmiştir. Bu oyunda da *morality play*'in [ahlaki ders veren oyun] törensel havasını bulsak bile, özellikle savaş sahnelerini gösterme zorunluluğu yüzünden tekdüzelikten kaçınılamamıştır.

Shakespeare'in tarihsel oyunlarının tümü –*Kral John* dışında– on dördüncü yüzyıl sonundan on beşinci yüzyıl sonlarına kadarki taht kavgalarını ele alır. Bu da yüz yıllık bir zaman dilimini içerir. Biz bu oyunları kronolojik açıdan, yani tahta geçen kralların sırasına göre incelersek, her bir krallık episodunun aynı şekilde başlayıp sona erdiğine tanık oluruz. Bu tarihsel süreçler tam bir daire gibidir, başladığı yerde sonlanırlar. Bu tarihsel tragedyaların her biri taht kavgası ile başlar, kralın ölümü ve yeni kralın taç giymesiyle biter. Her tarihsel oyunda yasal yönetici, ardında bir dizi cinayet bırakır. Tacına kavuşmasında yardımcı olan soyluları bertaraf eder ve önce tacını elinden almaya çalışan soyluları, sonra da eskiden anlaşmaya vardıklarını öldürür ya da öldürtür. Hatta ileride tahta geçecekleri, tahtın vârislerini de idam ettirir. Ama sürgüne gönderilen soylulardan biri bir gün intikamını almak için döner ve kralın kendinden uzaklaştırdığı soyluları çevresinde toplayarak yeni bir düzen ve adil bir yönetim için isyan eder. Böylece cinayetler işlenir; komplolar, tuzaklar kurulur. Tahtta hak iddia eden prens tahta geçince, o da tıpkı halefi gibi hedef tahtası haline gelir. Aynı şekilde bir başka prens çıkar ve tahtta ona karşı hak iddia eder. Böylece çark döner ve aynı noktaya gelir. Ve yeni bir tarihsel tragedya daha başlar:

Lordlarım III. Edward'ın yedi oğlu vardı:
En büyüğü Galler Prensi, Kara Şövalye Edward'dı;
İkinci oğlu Hatfieldli William'dı;
Üçüncüsü Clarence Dükü Lionel'dı;
Onun bir küçüğü ise, Lancaster Dükü Gentli John'du;
Beşinci oğul, York Dükü Edmund Langley;
Altıncısı Gloucester Dükü Woodstocklu Thomas;
Yedincisi ve en küçüğü de, Windsorlu Willam'dı.
Kara Şövalye Edward babasından önce öldü,
Ardında tek oğlu Richard'ı bıraktı,
III. Edward'ın ölümünden sonra tahta o geçti,
Ta ki Gent'li John'un en büyük oğlu ve mirasçısı
Lancaster Dükü Bolingbroke
IV. Henry olarak tâcı giyene kadar.
Henry tahtı ele geçirip yasal kralı tahttan indirdi;
Zavallı kraliçesini geldiği yere, Fransa'ya gönderdi;
Richard'ı, bu zararsız insanı da, hepimizin bildiği gibi,
Pomfret'e gönderip hapsetti ve orada onu haince öldürttü.
(2. Böl. II/2)

Ve oyun başlar. Elbette, böyle bir açıklama her oyunda tıpatıp birbirine benzemez. Ama *Kral John*'da, tarihsel oyunların başyapıtları sayacağımız *II. Richard* ile *III.Richard*'da bu böyledir. Shakespeare'in tarihsel oyunlarında, iktidar hırsı, genellikle mitolojiden arındırılmış bir halde sunulur. Bu iktidar kavgası daima unvanı, itibarı ve gücü olan soylular arasında geçer.

Özdemir Nutku
2013

Kısa Kaynakça

Alexander, Peter, *Shakespeare's Henry VI and Richard III*, Cambridge University Press,1929.

Alexander, Peter, *Willam Shakespeare: Compelete Works*, Londra/Glascow 1954.

Alexander, Peter, *Shakespeare's Life and Art*, James Nisbet and Co. Ltd., Londra 1946.

Boyce, Charles, *Shakespeare: From A to Z* , Delta Reissue Edition, 1991.

Bridges-Adams, William, *The Irresistible Theatre*, Collier Books, New York 1961.

Brook, G.L., *The Language of Shakespeare*, Londra 1976.

Brown, John Russel, *Free Shakespeare*, Heinemann Publications, Londra 1974.

Bullough, Geoffrey, *Narrative and Dramatic Sources of Shakespeare*, 1. Cilt, Columbia Univ. Press 1961.

Candido, Joseph. "Getting Loose in the *Henry VI* Plays", *Shakespeare Quarterly*, 35:4, 1984.

Chambers, E. K., *William Shakespeare*, 2 cilt, Oxford 1930.

Chambers, E. K., *The Elizabethan Stage*, 4 cilt, Oxford 1923.

Clark, Sandra (ed.), *Shakespeare Dictionary*, Penguin Books, Londra1999.

Coye, Dale E, *Pronouncing Shakespeare's Words*, Routledge, New York 2002.

Craig, W. J., *Shakespeare, The Complete Works*, Oxford University Press, 1965.

Crystal, David-Crystal, Ben, *Shakespeare's Words: A Glossary and Language*, Penguin Books, New York 2003.

Deloach, C, *The Quotable Shakespeare: A Topical Dictionary*, McFarland Publ., N.C.Jefferson 1988.

Dent, R. W., Shakespeare's *Proverbial Language: An Index*, Berkeley/Los Angeles, Londra 1981.

Dockray, Keith, *Henry VI, Margaret of Anjou and the Wars of the Roses: A Source Book*, Stroud: Sutton Publ. 2000.

Foakes, R.A.-Rickert R.T. (ed.), *Henslowe's Diary*, Cambridge University Press, 1961.

Fox, Levi, *The Shakespeare Handbook: The Essential Companion to Shakespeare's Works, Life and Times*, Boston 1987.

Frey, D.L., *The First Tetralogy: Shakespeare's Scrutiny of the Tudor Myth,* Mouton, The Hague 1976.

Granville-Barker H.-G.B. Harrison, *A Companion to Shakespeare Studies*, Cambridge 1955.

Griffiths, Ralph A., *The Reign of King Henry VI,* Ernest Benn, Londra 1981.

Holderness, Graham, *Shakespeare: The Histories,* Macmillan, New York 2000.

Hulme, Hilda M., *Explorations in Shakespeare's Language*, 1962.

Kay, Carol McGinis, "Traps, Slaughter and Chaos: A Study of Shakespeare's Henry VI Plays", *Studies in the Literary Imagination*, 5, 1972.

Laroque, François, *The Age of Shakespeare*, New York 1993.

Muir, Kenneth, *The Sources of Shakespeare's Plays,* Routledge, Londra 2005.

Nevo, Ruth, *Tragic Form in Shakespeare,* Princeton 1972.

Noble, Richmond, *Shakespeare's Biblical Knowledge*, 1935.

Nutku, Özdemir, *Shakespeare Sözlüğü*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2013.

Onions, C.T., *A Shakespeare Glossary*, Oxford 1986.

Partridge, Eric, *Historical Slang*, Penguin Books, Middlesex 1982.

Partridge, Eric, *Shakespeare's Bawdy*, Routledge & Paul, Londra 1991.

Partridge, Eric, *The Penguin Dictionary of Historical Slang*, Penguin, New York 1982.

Patterson, Annabel, *Reading Holinshed's Chronicles*, University of Chicago Press, Chicago 1994.

Pendleton, Thomas A. (ed.), *Henry VI: Critical Essays*, Routledge, Londra 2001.

Rossiter, A.P., "Richard III", *Durham University Journal*, Durham 1938.

Saccio, P., *Shakespeare's English Kings*, (2.Basım), Oxford University Press, New York 2000.

Schmidt, Alexander, *A Shakespeare Lexicon*, Berlin 1962.

Sewell, Arthur, *Character and Society in Shakespeare*, Clarendon Press, Oxford 1951.

Shaheen, Naseeb, *Biblical References in Shakespeare's History Plays*, Associated University Presses, Londra 1989.

Shewmaker, Eugene F., *Shakespeare's Language*, Facts on File Inc., Londra 1996.

Sisson, C. J., New *Readings in Shakespeare*, 1961.

Smith, Irwin, *Shakespeare's The Globe*, Charles Scribner's Sons, New York 1956.

Sugden, E.H., *A Topographical Dictionary of the Works of Shakespeare and his Fellow Dramatists*, Manchester University Press, Manchester 1925.

Spevack, Martin, *A Shakespeare Thesaurus*, Georg Olms Verlag, Hildesheim/Zürich/N.Y. 1993.

Stewart, J.I.M., *Character and Motive in Shakespeare*, Longmans & Green Publications, Londra 1949.

Stoll, E.E., *Modern Philology*, III, Londra 1905-906.

Tilley, M. P., *A Dictionary of Proverbs in England in the Sixteenth and the Seventeenth Centuries*, Ann Arbor, Michigan 1950.

Tillyard, E.M.W., *Shakespeare's History Plays*, Londra, 1966.

Wickham, Glynne, *Early English Stages*, 2. Cilt, Londra 1963.

Williams, Gordon, *A Glossary of Shakespeare's Sexual Language*, Athlona Press, 1997.

Woodbridge, Linda, *Women and the English Renaissance*, Urbana 1986.

Wright, Joseph, *The English Dialect Dictionary*, 6. Cilt, Oxford 1961.

————,*Kitab-ı Mukaddes*, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 1958.

Kişiler

KRAL VI. HENRY	
EDWARD	Galler Prensi, kralın oğlu
XI. LEWIS	Fransa Kralı (XI. Louis)
SOMERSET DÜKÜ	
EXETER DÜKÜ	
OXFORD KONTU	
NORTHUMBERLAND KONTU	
WESTMORELAND KONTU	
LORD CLIFFORD	
RICHARD PLANTAGENET	York Dükü

York Dükünün Oğulları:

EDWARD
(March Kontu, sonra Kral IV. Edward)
EDMUND
(Rutland Kontu)
GEORGE
(Sonra Clarence Dükü)
RICHARD
(Sonra Gloucester Dükü)

NORFOLK DÜKÜ
MONTAGUE MARKİSİ

WARWICK KONTU
PEMBROKE KONTU
LORD HASTINGS
LORD STAFFORD

York Dükünün Amcaları:
SIR JOHN MORTIMER
SIR HUGH MORTIMER

HENRY	Richmond Kontu, bir delikanlı
LORD RIVERS	Lady Grey'in erkek kardeşi
BONA	Fransa kraliçesinin kız kardeşi

SIR WILLIAM STANLEY
SIR JOHN MONTGOMERY
SIR JOHN SOMERSVILLE
KRALİÇE MARGARET
LADY GREY
(Sonra Kral IV. Edward'ın kraliçesi)

Rutland'ın öğretmeni
York Belediye Başkanı
Londra Kulesi Komutanı
Bir Soylu
İki Bekçi
Bir Avcı
Babasını öldüren bir oğul
Oğlunu öldüren bir baba

Askerler, Hizmetliler, Haberciler, Nöbetçiler vb.

Sahne: İngiltere ve Fransa.

I. Perde

1. Sahne

(Londra. Parlamento Binası.)

(Borular. York Dükü, Edward, Richard, Norfolk, Montague, Warwick ve askerler girerler. Şapkalarına beyaz gül takmışlardır.)

WARWICK

Kral elimizden nasıl kaçtı, merak ediyorum.

YORK

Biz onun kuzeyli süvarilerini izlerken,
O sinsice sıvıştı ve adamlarını yalnız bıraktı;
Geri çekilmeyi duymak dahi istemeyen
Yüce Northumberland dükü,
Morali bozulan orduyu canlandırdı,
Lord Clifford ve Lord Stafford ona katıldı,
Hep birden saldırdılar birliklerimize,
Daldılar birliklerimizin tam ortasına,
Ama askerlerimiz onları kılıçtan geçirdi.

EDWARD

Lord Stafford'un babası Buckingham dükü,
Ya öldürüldü ya da ağır yara aldı;
Miğferinin siperliğini parçaladım kılıcımla.
Bu doğru baba, işte kanı burada.

MONTAGUE

İşte kardeşim, bu da Wiltshire kontunun kanı.
Onunla çarpıştım birliklerimiz kapıştığında.

RICHARD

Benim adıma sen konuş, anlat onlara yaptıklarımı.
(Somerset'in kesik kafasını atar.)

YORK

Richard en başarılısı oğullarım arasında.
Lord Somerset, zatıâliniz öldü demek?

NORFOLK

Hep bu gelsin Gentli John'un başına!

RICHARD

İşte böyle sallamak istiyorum Kral Henry'nin kafasını da.

WARWICK

Ben de. Muzaffer York prensi,
Lancaster soyunun gasp ettiği o tahta
Senin çıktığını görmezsem
Tanrı önünde yemin ederim ki
Gözlerim kapanmayacak.
O ürkek kralın sarayındayız şimdi,
Bu da kraliyet tahtı, York durma al onu,
O senindir çünkü, Henry'nin vârislerinin değil.

YORK

Bana yardım et o zaman soylu Warwick,
Zira silah zoruyla girdik saraya.

NORFOLK

Hepimiz yardım edeceğiz size, öldürülecek korkup kaçan.

YORK

Teşekkürler soylu Norfolk. Lordlarım, yanımda kalın;
Askerler, sizler de geceleyin bizimle burada.
(Askerler ayağa kalkar.)

WARWICK

Kral geldiğinde zor kullanmayın ona,
Sizi buradan zorla atmaya kalkışmadıkça.

YORK

Kraliçe parlamentoyu toplayacak bugün,
Ama gayet iyi biliyor onu dinlemeyeceğimizi.
Bugün ya sözle ya da silahla hakkımızı almalıyız.

RICHARD

Hepimiz silahlıyız, burada kalmalıyız.

WARWICK

Bu toplantı kanlı parlamento diye anılacak
Plantagenet,York dükü kral olmaz,
Ürkekliğiyle bizi düşmanlarımızın diline düşüren
Ürkek Henry tahtını bırakmazsa eğer.

YORK

İşte bu yüzden lordlarım, beni yalnız bırakmayın,
Siz kararlı olun; ben de hakkımı alayım.

WARWICK

Ne kral, ne ona yürekten bağlı olanlar,
Ne de Lancaster'i destekleyen en mağrur kişi, hiçbiri
Warwick şöyle bir baktı mı kolunu dahi kıpırdatamaz
Hakkı olan bir Plantagenet çıkaracağım bu tahta,
Hodri meydan diyorum, cesareti olan varsa.
Kararlı ol Richard, iste İngiliz tacını.

(York tahta kurulur.)

(Borular. Kral Henry, Clifford, Northumberland, Westmoreland, Exeter ve diğerleri girerler; hepsinin şapkasında birer kırmızı gül vardır.)

KRAL HENRY

Görüyorsunuz lordlarım, kurulmuş oturuyor serkeş asi,
Hem de devletin en yüksek makamına!
Sırtını o hain Warwick'in desteğine yaslamış.
Tacı ele geçirip kral olmayı koymuş aklına.
Northumberland kontu, o senin babanı öldürmüştü
Ve seninkini de Lord Clifford;
Her ikiniz de yemin etmiştiniz intikam almaya,
Ondan, oğulları, yandaşları ve dostlarından.

NORTHUMBERLAND
Eğer intikam almazsam Tanrı benim cezamı versin!
CLIFFORD
Clifford bu umutla matem tutuyor zırhını çıkarmadan.
WESTMORELAND
Ne yani, buna katlanacak mıyız? İndirelim onu oradan;
Kalbim öfkeyle tutuşuyor, dayanamam ben buna.
KRAL HENRY
Sabırlı olun soylu Westmoreland kontu.
CLIFFORD
Sabır, onun gibi namert ödlekler içindir,
Baban yaşasaydı, orada oturmaya cesaret edemezdi.
Yüce efendimiz, izin verin,
Parlamentoda hakkından gelelim York ailesinin.
NORTHUMBERLAND
Doğru söyledin kuzen, yapalım dediğini.
KRAL HENRY
Bilmez misin ki Londralılar onlardan yana,
Askerleri de var üstelik.
EXETER
Ama dük öldürülürse, onlar da dağılırlar.
KRAL HENRY
Henry'nin aklına bir an bile gelmesin
Parlamento binasını mezbahaya çevirmek!
Kuzen Exeter, Henry bu savaşı,
asık suratla, sözle ve tehditle sürdürmek niyetinde.
Sen âsi York dükü, in tahtımdan,
Diz çök önümde, merhamet dile benden;
Senin efendin benim.
YORK
Ben senin efendinim.
EXETER
Kendine gel, in aşağı, seni York dükü yapan odur.
YORK
Beylik gibi o unvan da bana miras kaldı.

EXETER

Baban da krala ihanet etmişti.

WARWICK

Exeter şu an sen de ihanet ediyorsun kralına
Tahtı gasp eden Henry'nin[1] izinden giderek.

CLIFFORD

Gerçek kralını izlemeyecek de kimi izleyecek?

WARWICK

Doğru Clifford, gerçek kral York Dükü Richard.

KRAL HENRY

Sen tahtımda otururken ben ayakta mı duracağım?

YORK

Doğrusu bu, öyle de olacak; sakinleş biraz.

WARWICK

Sen Lancaster dükü ol, o da kral olsun.

WESTMORELAND

O hem kral, hem de Lancaster dükü zaten.
Öyle kalmasını da Lord Westmoreland sağlayacak.

WARWICK

Warwick de bunu reddedecek.
Unutmayın, savaş alanında sizi önüne katıp kaçıran,
Babalarınızı öldüren, dalgalanan sancaklarımızla
Kentin sokaklarından geçip, saray kapısına varan biziz.

NORTHUMBERLAND

Evet Warwick, bunu üzülerek anımsıyorum;
Yemin ederim, sen ve soyun bu yüzden acı çekecek.

WESTMORELAND

Plantagenet, babamın damarlarındaki kandan
Çok daha fazlasını alacağım senden,
Şuradaki oğullarından,
Akrabalarından ve dostlarından.

---

1 "Bolingbroke" lakaplı Hereford Dükü Henry, Kral II. Richard'ı devirerek tahtı ele geçirmiş ve IV. Henry olarak krallığını ilan etmişti. (ç.n.)

CLIFFORD

Artık uzatma Warwick, sana laf yerine
Öyle bir elçi gönderirim ki,
Ben daha kımıldamadan, o almış olur intikamını.

WARWICK

Zavallı Clifford, vız gelir bana bu boş tehditlerin.

YORK

İster misiniz taç üzerindeki hakkımızı kanıtlamamızı?
Yoksa savaş alanında kılıçlarımız konuşup alacak
hakkımızı.

KRAL HENRY

Hain, senin taç üzerinde ne hakkın olabilir ki?
Senin baban da York dükü değil miydi?
Büyükbaban, Roger Mortimer de March kontuydu;
Bense Fransa veliahdına ve Fransızlara diz çöktüren,
Onların kentlerini eyaletlerini ele geçiren
Kral Beşinci Henry'nin oğluyum.

WARWICK

Fransa'yı hiç ağzına alına, çünkü kaybettin oraları.

KRAL HENRY

Naip kaybetti Fransa'yı, ben değil;
Taç giydiğimde daha dokuz aylıktım.

RICHARD

Şimdi yeterince büyüdün, ama yine kaybediyorsun.
Baba, çek al şu tacı gaspçının kafasından.

EDWARD

Evet baba, öyle yap; giy o tacı başına.

MONTAGUE

Sevgili kardeşim sen silahı sever, ona değer verirsin,
Bu sorunu silahla çözelim, onu taşımaktansa.

RICHARD

Çalın savaş davullarını ve borularını,
Kral o zaman kaçar.

YORK

Evlatlarım susun!

KRAL HENRY
Sen de sus! Bırak Kral Henry konuşsun.
WARWICK
Önce Plantagenet konuşacak; lordlar dinleyin onu;
Sessiz olun ve dikkatle dinleyin,
Çünkü lafa karışan, canından olacak.
KRAL HENRY
Bana büyükbabamdan ve babamdan kalan
Tahtımdan feragat edeceğimi mi sanıyorsun?
Asla, bir kere öyle bir savaş çıkar ki ülkede insan kalmaz,
Birçok kez Fransa'da dalgalanan,
Şimdi de İngiltere'de yüreğimizi yakan sancaklar,
Kefen olacak bana. Lordlarım sarardınız, niye?
Taht üzerindeki iddiam onunkinden daha sağlam.
WARWICK
Henry kanıtla bunu, kral sen ol.
KRAL HENRY
Dördüncü Henry tacı fetih yoluyla ele geçirdi.
YORK
Hayır fetihle değil, kralına isyan ederek.
KRAL HENRY
(Kendi kendine.)
Ne diyeceğimi bilemiyorum, iddiam o kadar da güçlü değil.
Söyleyin, bir kral kendine vâris atayabilir mi?
YORK
Ne olacak atayabilirse?
KRAL HENRY
Atayabilirse, yasal kral benim,
Çünkü Richard tacı birçok lordun gözü önünde,
Dördüncü Henry'e devretti,
Babam onun vârisiydi, ben de babamın vârisiyim.
YORK
O efendisine başkaldırdı.
Onu tahtı bırakmaya zorladı.

WARWICK

Diyelim ki lordlarım, bunu isteyerek yaptı,
Sizce bu onun krallığına halel getirir mi?

EXETER

Getirmez, çünkü tacı böyle devredemez,
Vârisi geçmelidir yerine ve kral olmalıdır.

KRAL HENRY

Bize karşı mısınız Dük Exeter?

EXETER

Beni bağışlayınız, ama o haklı.

YORK

Lordlarım fısıldaşıyorsunuz da neden görüş
belirtmiyorsunuz?

EXETER

Vicdanım bana, yasal kralın o olduğunu söylüyor.

KRAL HENRY

(Kendi kendine.)

Hepsi bana başkaldıracak ve onun tarafına geçecek.

NORTHUMBERLAND

Taç üstünde ne kadar hak iddia edersen et Plantagenet,
Ama sanma ki Henry tahttan indirilecek.

WARWICK

Her şeye rağmen indirilecek.

NORTHUMBERLAND

Aldanıyorsun. Seni böyle cüretkâr ve kibirli kılan,
Essex, Norfolk, Suffolk ve Kent bölgelerinden topladığın
kuvvetler,
Ama ben yaşadığım sürece, dükü kral yapamayacaksın.

CLIFFORD

Kral Henry, unvanınız yasal olsun ya da olmasın,
Lord Clifford sizi savunmak için dövüşeceğine
yemin eder.
Babamı öldüren insanın önünde diz çökersem eğer,
Yer yarılsın ve canlı canlı yutsun beni.

KRAL HENRY

Ah Clifford, bilsen sözlerin yüreğime nasıl da su serpti!

YORK

Henry Lancaster, vazgeç tacından.
Lordlar, öyle mırıldanıp neler kuruyorsunuz?

WARWICK

Soylu York düküne hakkını verin;
Yoksa bu salonu silahlı adamlarla doldururum,
Şu anda oturduğu kraliyet tahtına
Unvanını yazarım akıtacağım gaspçı kanıyla.

(Ayağını yere vurur, askerler ortaya çıkarlar.)

KRAL HENRY

Lordum Warwick sadece dinle beni:
İzin ver yaşadığım sürece kral kalayım.

YORK

Söz ver tacı bana ve vârislerime devredeceğine,
O zaman hüküm sürebilirsin yaşadığın sürece.

KRAL HENRY

Tamam anlaştık. Richard Plantagenet,
Ölümümden sonra tahtın keyfini sen çıkart.

CLIFFORD

Oğlunuz prense büyük bir haksızlık bu!

WARWICK

İngiltere ve kendisi için çok büyük iyilik bu!

WESTMORELAND

Alçak, ödlek, umutsuz Henry!

CLIFFORD

Kendine ve bize hakaret etmiş oldun!

WESTMORELAND

Burada kalıp, anlaşma koşullarını duymaya katlanamam.

NORTHUMBERLAND

Ben de.

CLIFFORD

Gel kuzen, derhâl kraliçeye iletelim bu haberi.

WESTMORELAND
Elveda, donuk kanında onurdan iz bulunmayan,
Cesaretsiz, soysuz kral.
NORTHUMBERLAND
Dilerim York soyuna av olursun,
Bu ödlekliğin için zindanlarda çürürsün!
CLIFFORD
Dilerim dehşet verici bir savaşta yenilirsin,
Ya da barış içinde yalnız başına, sevgiden yoksun yaşarsın.
(Northumberland, Clifford ve Westmoreland çıkarlar.)
WARWICK
Bu yana dön Henry, aldırma onlara.
EXETER
Onlar intikam peşindeler, barışmayı kabul etmezler.
KRAL HENRY
Ah Exeter!
WARWICK
Lordum, ne diye iç çekiyorsunuz?
KRAL HENRY
Kendim için değil Lord Warwick,
Gayritabii bir yolla mirasımdan yoksun bıraktığım oğlum,
Onun için üzülüyorum,
Ama her şey olacağına varır.
(York'a.)
Tacımı sonsuza dek bırakıyorum sana ve vârislerine;
Ama şartlarım var, yemin edeceksin,
Bu iç savaşı durduracağına ve yaşadığım sürece,
Bana kral ve efendin olarak saygı göstereceğine.
İhanetle ya da düşmanlıkla beni tahttan indirip
Kral olmaya kalkmayacaksın.
YORK
Tüm kalbimle ediyorum bu yemini ve onu tutacağım.
(Tahttan iner.)

WARWICK

Çok yaşa Kral Henry! Plantagenet, durma onu kucakla.

KRAL HENRY

Sen ve umut kaynağı oğulların, siz de çok yaşayın.

YORK

York ile Lancaster artık barıştı.

EXETER

Onları birbirine düşürmek isteyenlere lanet olsun!

(Borular. Aşağı inerler.)

YORK

Hoşça kalın soylu lordum, ben şatoma gidiyorum.

WARWICK

Ben askerlerimle Londra'da kalacağım.

NORFOLK

Ben de adamlarımla Norfolk'a gideceğim.

MONTAGUE

Ben de geldiğim yere, denize dönüyorum.

(York yandaşları çıkarlar.)

KRAL HENRY

Bense keder ve üzüntüyle saraya gidiyorum.

(Kraliçe Margaret ve Galler Prensi girerler.)

EXETER

İşte kraliçe geliyor, öfkesi gözlerinden okunuyor.

Buradan hemen sıvışayım.

KRAL HENRY

Ben de Exeter.

KRALİÇE MARGARET

Yok, yok, benden kaçmayın, bırakmam peşinizi.

KRAL HENRY

Öfkeni dizginlersen sevgili kraliçe, kalırım.

KRALİÇE MARGARET

Kim dizginleyebilir ki öfkesini böyle bir durumda?

Seni iğrenç adam! Babalığa sığar mı oğluma bu yaptığın?

Genç bir bakire olarak ölseydim keşke,

Keşke seninle karşılaşmasaydım,
Sana bir oğul doğurmasaydım!
Oğlum, doğuştan gelen hakkını
Böyle kaybetmek için ne yaptı?
Eğer benim sevdiğimin yarısı kadar onu sevseydin,
Çektiğim o korkunç sancıları sen de çekseydin,
Ya da onu benim gibi kendi kanınla besleseydin,
Oğlunu hakkından yoksun bırakmaz,
O vahşi dükü vârisin ilan etmektense,
Canını vermeyi yeğlerdin.

PRENS

Beni mirasımdan mahrum edemezsin baba.
Eğer sen kralsan, ben neden tahta çıkmayayım?

KRAL HENRY

Beni bağışla Margaret! Oğlum bağışla beni!
Warwick kontu ile dük beni buna zorladı.

KRALİÇE MARGARET

Seni zorladılar mı? Kral değil misin, nasıl zorlarlar seni?
Böyle konuştuğunu duymak utanç içinde bırakıyor
beni.
Ah zavallı korkak! Kendini, oğlunu ve beni bitirdin;
York soyuna böyle bir fırsat sunman,
Onların izniyle hüküm süreceksin demektir.
Tacı düke ve vârislerine bırakman,
Mezarını kazıp vaktinden önce içine girmek değil midir?
Warwick başbakan, Salisbury de Calais valisi,
Haşin Falconbridge, denize hükmeden amiral
Ve dük de bu ülkenin kral nâibi;
Bu durumda sen güvende olabilir misin?
Etrafı kurtlarla çevrili titreyen bir kuzunun güvencesi
bu tıpkı.
Çaresiz bir kadın olsam da, ben olsaydım orada
Böyle bir anlaşmayı kabul etmektense,
Tercih ederdim askerlerin beni mızraklarıyla öldürmelerini.

Ama senin canın onurundan daha değerli;
Bu yüzden, oğlumu mirasından mahrum eden
Parlamento kararı geçer sayılana kadar
Sofranı ve yatağını terk ediyorum.
Seni terk edip dağılan kuzeyli lordlar,
Sancağım altında toplanacaklar,
Sancağım seni utandırmak
Ve York soyunun kökünü kazımak için dalgalanacak.
Artık terk ediyorum seni; hadi oğlum gidiyoruz buradan;
Ordumuz hazır, katılalım biz de ona.

KRAL HENRY

Dur soylu Margaret, dinle beni.

KRALİÇE MARGARET

Gereğinden fazla konuştun, çekil karşımdan.

KRAL HENRY

Sevgili oğlum Edward, benimle kalmaz mısın?

KRALİÇE MARGARET

Düşmanları tarafından öldürülsün diye mi?

PRENS

Sizi efendimiz, savaştan zaferle döndüğümde görürüm;
O zamana kadar annemin peşinden gideceğim.

KRALİÇE MARGARET

Gel oğlum gidelim; burada zaman kaybetmeyelim.
(Kraliçe Margaret ve Prens çıkarlar.)

KRAL HENRY

Zavallı kraliçe! Bana ve oğluna duyduğu sevgi,
Böyle öfkeyle konuşmasına neden oldu.
Kibirli ruhu hırsla kanatlanınca,
Tacıma el uzatan,
Aç bir kartal gibi beni ve oğlumu parçalayacak
O nefret edilesi dükten intikamımı alır!
Şu üç lordu kaybetmek beni çok üzüyor doğrusu.
Onlara birer mektup yazıp gönüllerini almalıyım;
Gel kuzen, habercim sen olacaksın.

EXETER
Ve ben, umarım tümünü razı edebilirim.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Yorkshire'daki Wakefield yakınındaki Sandal Şatosu.)

(Borular. Edward, Richard ve Montague girer.)

RICHARD
Kardeşim en genciniz benim, ama izin ver konuşayım.

EDWARD
Hayır, ben daha iyi bir konuşmacıyım.

MONTAGUE
Ama benim de gerekçelerim sağlam ve etkili.
(York dükü girer.)

YORK
Ne oluyor evlatlar ve kardeşim,
Didişiyor musunuz yoksa?
Uyuşmazlığın konusu nedir? Kim başlattı?

EDWARD
Uyuşmazlık değil, önemsiz bir anlaşmazlık.

YORK
Ne hakkında?

RICHARD
Sizi ve bizi ilgilendiren o şey –
Siz efendimize ait olan İngitere tacı hakkında baba.

YORK
Bana mı ait evlât? Kral Henry ölene kadar o taç benim değil.

RICHARD
Sizin olanı almanız, onun ölmesine
Ya da yaşamasına bağlı olmamalı.

EDWARD
Artık tahtın vârisi olduğunuza göre,

Şimdiden giyin tacı başınıza.
Lancasterlara soluklanma olanağı tanırsanız,
Sonunda baba, sizin soluğunuz kesilecektir.

YORK

Yemin ettim, sakin bir ortamda hüküm süreceğine.

EDWARD

Ama her yemin bozulabilir krallık uğruna:
Bin yemin bozabilirim bir yıl kral olmak için bile.

RICHARD

Olmaz, efendimizin yeminini bozduğu günü
Tanrı göstermesin bize.

YORK

Yeminimi bozarım sadece savaş ilân ettiğimde.

RICHARD

Eğer izin verirseniz, aksini kanıtlayabilirim.

YORK

Kanıtlayamazsın evlât, bu olanaksız.

RICHARD

Yemin eden kişi üzerinde yetkisi olmayan
Adil ve meşru bir yargıç önünde edilmediyse
O yeminin hükmü olmaz.
Henry'nin yetkisi yoktu, çünkü tahtı gasp etti o;
Size yemin ettiren de o olduğuna göre
Lordum, yemininiz boşuna ve anlamsız.
Bu yüzden silah kuşanmamız gerek.
Baba, ne güzeldir bir düşünsenize cennet,
Ozanların şarkısını söylediği
Mutluluğu ve neşeyi barındıran bir tacı giymek.
Niye böyle boşa harcıyoruz zamanımızı?
Yakama taktığım beyaz gül
Henry'nin o umursamaz yüreğinden akıtacağım kanla
Kırmızıya boyanana dek, yerimde duramayacağım.

YORK

Yeter Richard; ya kral olurum ya da ölürüm.

Kardeşim sen hemen yola çık Londra'ya,
Warwick'in bu girişimimizi desteklemesini sağla.
Richard sen de doğruca git Norfolk düküne
Ve ona gizlice niyetimizi söyle.
Edward sen de git Lord Cobham'a,
O olursa, Kentliler de seve seve ayaklanacaklardır.
Onlara güvenirim ben, çünkü hepsi savaşçıdır,
Zeki, saygılı, karakterli ve gözüpek insanlardır.
Siz bu işlerle uğraşırken, ben de
Kral ve Lancasterlar niyetimi öğrenmeden,
Bir bahane bulacağım ayaklanmaya.
(Bir haberci girer.)
Bir dakika. Nedir vereceğin haber?
Bu telaşın sebebi nedir?

HABERCİ

Kraliçe toplamış tüm kuzeyli kontları ve lordları,
Sizi kuşatmaya geliyor buraya, şatonuzda.
Yirmi bin askerle yakınlarda,
Bu yüzden lordum, güçlendirin savunmanızı.

YORK

Tamam güçlendireceğim kılıcımla.
Onlardan korktuğumuzu mu sanıyorsun yoksa!
Edward, Richard benimle kalın;
Kardeşim Montague, atını sür Londra'ya,
Krala göz kulak olmak için bıraktığımız
Soylu Warwick, Cobham ve diğerlerini uyar,
Uyanık olsunlar ve güvenmesinler Henry'e.

MONTAGUE

Hemen gidiyorum kardeşim;
Kaygılanma, uyaracağım hepsini.
Saygıyla önünüzde eğilip izninizle derhal ayrılıyorum buradan.
(Çıkar.)
(Sir John ile Sir Hugh Mortimer girer.)

YORK

Amcalarım Sir John, Sir Mortimer!
Tam zamanında geldiniz Sandal Şatosu'na,
Bizi burada kıstırmak istiyor kraliçe, ordusuyla.

SIR JOHN

Gerek kalmayacak buna; karşılayacağız onu savaş meydanında.

YORK

Ne! Beş bin kişiyle mi?

RICHARD

Evet baba, gerekirse beş yüz kişiyle.
Generalleri bir kadın; korkacak bir şey yok.
(Uzaktan askerlerin yürüyüşü duyulur.)

EDWARD

Davul seslerini duyuyorum.
Savaş düzenine sokalım askerlerimizi,
Şatodan çıkıp doğrudan üzerlerine yürüyelim.

YORK

Beşe yirmi adam! Aradaki fark oldukça büyük,
Yine de zafer bizim olacak, kuşkum yok.
Öyle savaşlar kazandım ki Fransa'da,
Düşman bizden bire on üstün olduğunda bile;
Niye göstermeyeyim aynı başarıyı şimdi de?
(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Sandal Şatosu ile Wakefield arasındaki savaş alanı.)

(Savaş boruları. Rutland[2] ve öğretmeni girerler.)

RUTLAND

Ellerine düşmemek için nereye saklanabilirim?
Öğretmenim bak, ellerinden kan damlayan Clifford geliyor.

---

2 Rutland Kontu Edmund, York'un en küçük oğlu. (ç.n.)

(Clifford ve askerler girerler.)

CLIFFORD

Öğretmen git buradan! Rahipliğin hayatını kurtarıyor.
Dükün veledine gelince, o ölecek,
Çünkü babası babamı öldürdü, bu yüzden ölmeli.

ÖĞRETMEN

Öyleyse lordum ben de ona eşlik edeyim.

CLIFFORD

Askerler! Götürün onu!

ÖĞRETMEN

Ah Clifford, Tanrı ve insanların lanetini istemiyorsan,
Öldürme bu masum yavruyu.

(Askerler sürükleyerek çıkarırlar.)

CLIFFORD

O da ne, daha bir şey yapmadan mı öldü?
Yoksa gözlerini korktuğu için mi kapatmış?
Ben şimdi açarım gözlerini.

RUTLAND

Böyle bakar kafese kapatılmış bir aslan da,
Yok edici pençeleri altında titreyen avına,
Ve böyle aşağılayarak yürür avının üstüne,
Böyle acımasızca gelir onu parça parça etmeye.
Soylu Clifford, kılıcınla öldür beni,
Bu tehdit edici bakışlarla değil!
Bırak konuşayım soylu Clifford, ölmeden önce.
Önemsiz biriyim ben, ölümüm dindirmez öfkeni;
Git yetişkinlerden al öcünü, yaşayayım, bırak beni.

CLIFFORD

Boşuna konuşuyorsun zavallı çocuk;
O sözcüklerin yolunu babamın kanı tıkıyor.

RUTLAND

Öyleyse babamın kanıyla aç orayı:
O yetişkin bir erkek Clifford, onunla gör hesabını.

CLIFFORD

Kardeşlerinin hepsi burada olsaydı,
Hepinizin canı dahi yetmezdi öcümü almaya;
Hatta atalarının mezarlarını açıp
Çürümüş tabutlarını zincirle sallandırsaydım,
Öfkem yine de dinmezdi, huzur bulmazdı yüreğim.
York soyundan birine rastladığımda,
Benliğimdeki kızgınlık işkence ediyor ruhuma;
Bu lanet soyun kökünü kazımazsam,
Hepsini öldürmezsem cehennem azabı çekeceğim.
Bu yüzden –

RUTLAND

Ölümü karşılamadan önce bırak dua edeyim!
Yardım et soylu Clifford, acı bana.

CLIFFORD

Sadece kılıcım acıyabilir sana.

RUTLAND

Hiç kötülük etmedim sana; neden öldürmek istiyorsun ki beni?

CLIFFORD

Baban etti ama.

RUTLAND

Ama bu, ben doğmadan önceydi.
Senin de bir oğlun var; onun başı için acı bana,
Tanrı adildir, o da benim gibi,
İntikam için acımasızca öldürülebilir.
Bırak ömrümü zindanda geçireyim;
Eğer sana karşı suç işleyip, kızdırırsam seni
O zaman öldür beni,
Oysa hiçbir suçum yok şimdi.

CLIFFORD

Yok mu! Baban babamı öldürdü; bu yüzden geber.
(Rutland'ı hançerler.)

RUTLAND

Di faciant laudis summa sit ista tuae![3]

(Ölür.)

CLIFFORD

Plantagenet, geliyorum Plantagenet!
Kılıcım oğlunun kanına bulandı,
Senin kanını dökünceye kadar,
Orada kalacak, kuruyacak kanı

(Çıkar.)

4. Sahne

(Savaş alanında başka bir yer.)

(Savaş boruları. York dükü girer.)

YORK

Kraliçenin ordusu kazandı savaşı.
İki amcam da öldü kurtarmaya çalışırken beni;
Düşman büyük bir coşkuyla savaşırken,
Adamlarım kaçıyor fırtınaya tutulmuş gemiler
Ya da aç kurtların kovaladığı kuzular gibi.
Ya oğullarım – onlara ne oldu Tanrı bilir;
Ama şundan eminim – ölseler de,
Adlarına yakışan bir biçimde çarpışıp ölmüşlerdir.
Richard üç kez yolumu düşmandan temizledi
Ve üç kez de "Cesaret baba, çarpışmaya devam et,"
Diye bağırdı. Edward da yanımdaydı bir o kadar;
Kabzasına kadar karşısına çıkanların kanına bulanmıştı kılıcı.
En gözüpek savaşçılarımız geri çekilmeye başlayınca,
Richard bağırıyordu: "Saldırın, bir adım bile geri atmayın!"
Ve "Ya krallık tacı ya da anlı şanlı bir mezar taşı!

3 Lat. "Dilerim tanrılardan, en büyük zaferin bu olsun!" Ovidius, Heroides, II, 66. (ç.n.)

Ya uzanırız asaya ya da hep birlikte mezara!"
Diye haykırıyordu. Bunun üzerine tekrar saldırdık;
Ama ne yazık ki, yeniden geri çekilmek zorunda kaldık!
Tıpkı akıntıya karşı boşuna yüzen,
Dev dalgalarla savaşıp, tüm gücünü harcayan
Ve çaresizlikten kanat çırpan kuğular gibiydik.
(İçeriden kısa bir boru sesi gelir.)
Dinleyin! Bizi izliyor kana susayan düşman,
Çok yorgunum, kaçamayacağım onlardan,
Gücüm yerinde olsaydı, sakınmazdımkendimi gazabından.
Artık dakikalarım sayılı benim;
Burada durup sonumu beklemeliyim.
(Kraliçe Margaret, Clifford, Northumberland,
Galler Prensi ve askerler girerler.)
Gelin, gözünü kan bürümüş Clifford,
haşin Northumberland,
Meydan okuyorum dinmeyen öfkenize, kudursun diye;
Hedefiniz benim, hadi fırlatın oklarınızı üzerime.

NORTHUMBERLAND

Mağrur Plantagenet, bizden merhamet dile.

CLIFFORD

Evet, bizim merhametimiz de, senin o acımasız kolunun
Babama gösterdiği merhamet kadar olacak.
Artık Phaeton arabasından düştü,
Gündüzü tam öğle vaktinde karanlığa bürüdü.

YORK

Küllerinden doğan Anka kuşu gibi,
Benim de küllerimden bir kuş doğacak
Ve intikamımı alacak hepinizden;
Bu umutla çeviriyorum gözlerimi Tanrı'ya,
Aldırmıyorum bana çektireceğiniz acıya.
Neden gelmiyorsunuz? Hadi gelsenize,
Bu kadar kalabalık olduğunuz halde,
Korkuyor musunuz yoksa?

CLIFFORD

Kaçacak yeri kalmayan korkaklar senin gibi dövüşürler;
Güvercinler böyle gagalar şahinin delici pençelerini.
Çaresiz kalan hırsızlar, hayattan umutlarını kesince
Senin yaptığın gibi hakaret ederler nöbetçilere.

YORK

Ey Clifford, iyice düşün bir kez daha,
Canlansın gözünde benim önceki zamanlarım;
Yüzün kızarmadan bakabilirsen bak suratıma,
Korkaklıkla o adama iftira etmeyi bırak
Ve o kaşlarını çattığında
Korkuyla tabanları yağlayıp nasıl kaçtığını anımsa!

CLIFFORD

Seninle söz düellosuna girişecek değilim,
Ama çarpışarak hakkından geleceğim.

KRALİÇE MARGARET

Dur yiğit Clifford; binlerce neden sayabilirim sana
Bu hainin hayatını biraz daha uzatmak için.
Öfke Clifford'ın kulaklarını sağır etmiş,
Northumberland, sen konuş onunla.

NORTHUMBERLAND

Sakin ol Clifford! Onu onurlandırmış olursun,
Yüreğini parçalayayım derken parmağını kanatırsan.
Köpeği tekmeyle kovalamak varken,
Yiğitlik midir, elini köpeğin ağzına uzatmak?
Savaşın bir ödülüdür bütün fırsatlardan yararlanmak;
Yüreksizlik değildir on kişiyle bir kişiye çullanmak.

(Kurtulmaya çalışan York'u yakalarlar.)

CLIFFORD

Ya işte, çulluk de böyle çırpınır ökseye yapışınca.

NORTHUMBERLAND

Ada tavşanı böyle debelenir ağa yakalanınca.

YORK

Hırsızlar aynen böyle böbürlenir ganimet başında;

Dürüst insan da böyle teslim olur
Bunca soyguncunun karşısında.

NORTHUMBERLAND

Kraliçemiz ona ne yapmamızı istiyor şimdi?

KRALİÇE MARGARET

Yiğit savaşçılar, Clifford ve Northumberland,
Elini uzatıp dağlara erişmeye çalışıp,
Sadece gölgelerine ulaşan York'u
Şu köstebek yuvasının üstüne çıkarın,
Sen miydin İngiltere kralı olmayı isteyen?
Sen miydin, parlamentomuza adamlarınla dalıp da
Kral soyundan geldiği konusunda vaaz veren?
Seni destekleyen o baş belası oğulların nerede şimdi?
O şımarık Edward, o şen, fıkırdak George?
Ya o cüretli, kambur, ucube oğlun,
Homurdanarak seni isyana özendiren Dicky?
Diğerleri gibi, nerede sevgili Rutland'ın?
York, bak: Bu mendili oğlunun kanına buladım,
Yiğit Clifford kılıcıyla deldi yüreğini;
Eğer onun ölümüne ağlayacaksan,
Al bu mendille kurula gözlerini.
Zavallı York! Ölesiye nefret etmeseydim senden,
Üzülürdüm bu acıklı durumuna.
Hadi biraz üzül de, yerine gelsin neşem.
Ne yani, ateş düşen yüreğin içini kavurduğu halde,
Sen Rutland'ın ölümüne
Bir damla gözyaşı bile dökemiyor musun?
Nasıl bu kadar sakin olabilirsin be adam?
Delirmeliydin oysa;
Seni çılgına çevirmek için dalga geçiyorum seninle.
Yerlere at kendini, bağır çağır, kız, sinirlen ki
Şarkılar söyleyip oynayayım ben de.
Anlıyorum, beni eğlendirmek için
Bir şeyler istiyorsun karşılığında;

York konuşamaz başında taç olmayınca.
York'a bir taç getirin! –Ve lordlar, siz de eğilin önünde.
Kollarını sıkıca tutun ben tacı başına geçirirken.
(Başına kâğıttan bir taç koyar.)
Evet, işte tam bir krala benzedi şimdi!
İşte beyler Kral Henry'nin tahtına göz koyan,
Kendini onun vârisi ilân ettiren bu adamdır.
Peki ama nasıl oldu da yüce Plantagenet
Yeminini bozup vaktinden önce taç giydi?
Bence Kral Henry ölümle tokalaşana kadar
Senin kral olmaman gerekirdi.
Demek daha Henry hayattayken,
Onun kafasından tacı çalıp
Kutsal yeminini bozarak
Kendi kafana geçirmek istiyorsun ha?
Bağışlanamayacak bir suç bu!
Alın tacı, kopartın taçla birlikte kellesini;
Biz hayattayken, fırsat bu fırsat, gebertelim onu.

CLIFFORD

Bu benim görevim, babamın intikamını alacağım.

KRALİÇE MARGARET

Hayır dur; dinleyelim edeceği duaları.

YORK

Fransa'nın dişi kurdu,
Dili engereğin dişinden daha zehirli olan
Fransız aç kurtlarının en kötüsü!
Bir Amazon orospusu gibi zaferinle övünmen
Ve dalga geçmen kaderin tutsağının üzüntüsüyle
Hiç ama hiç yakışmıyor cinsiyetine!
Her an kötülük yapmaya hazır olduğun için,
Maske takmış gibisin, suratın hep aynı;
Yüzünü kızartırdım utançtan
Kibirli kraliçe, yüzsüz biri olmasaydın.
Nereden geldiğini, nasıl peydahlandığını söylersem,

Senin gibi utanmaz biri için, yeterince utanç verici olurdu.
Baban Napoli, Sicilya ve Kudüs kralı unvanını taşıyor,
Ama bir İngiliz çiftçisi kadar bile varlıklı değil.
Sana bu küstahlığı o zavallı kral mı öğretti?
Elbette, "At binen görgüsüzler atlarını çatlatıncaya
kadar sürerler."
Atasözünün doğruluğunu kanıtlamak istemiyorsan eğer,
Kibirli kraliçe, bu küstahlık gereksiz, sana da faydası yok.
Kadınları mağrur yapan güzellikleridir,
Ama güzellik konusunda senin payına çok az şey düşmüş;
Erdemleridir kadınları kendine hayran bırakan;
Sense ahlaksızlıklarınla şaşırtıyorsun herkesi.
Ağırbaşlı bir tavır, kutsanmış bir hava verir kadınlara,
Oysa sen, nefret uyandırıyorsun hafifliğin ve iğrençliğinle.
Ak ile kara birbirinin ne kadar zıddıysa
Ya da kuzey ne kadar zıddıysa güneyin,
Sen de bir o kadar zıddısın iyi olan her şeyin.
Ah! Yırtıcı bir kaplanın yüreği var bu kadında!
Nasıl akıtabilirsin ufacık bir çocuğun hayat dolu kanını?
Sonra da nasıl istersin babasından
Onun kanına bulanmış mendille gözlerini kurulamasını
Ve suratının bir kadın yüzüymüş gibi görünmesini hâlâ?
Kadınlar yumuşak, sevecen, hoşgörülü ve esnektirler;
Ama sen haşin, katı yürekli, sert, kaba ve duygusuzsun.
Kızmamı mı istiyorsun? İşte şimdi kavuştun isteğine.
Ağlamamı mı istiyorsun? İsteğin geldi yerine.
Kuduran rüzgârdan sonra, fasılasız sağanak gelir,
Öfke yatışınca da yağmur başlar.
Bu gözyaşları, tatlı Rutland'ıma bir ağıttır
Ve her damlası intikam çığlıkları atıyor
Sana karşı hayvan Clifford, alçak Fransız kadını.

NORTHUMBERLAND

Kahretsin, sözleri beni o kadar duygulandırdı ki,
Zor tutuyorum gözyaşlarımı.

YORK

Onun o masum yüzüne aç yamyamlar bile dokunmazdı,
Kana bulamak istemezdi.
Ama siz, Kafkas kaplanlarından bile
On kat daha acımasız, insafsızsınız.
Zalim kraliçe, bak çaresiz bir babanın gözyaşlarına.
Tatlı yavrumun kanıyla ıslattığın bu mendili yıkıyorum
Akıttığım gözyaşlarımla.
Mendil sende kalsın, övünesin yaptıklarınla;
Eğer bu acıklı olayı doğru dürüst anlatırsan,
Eminim dinleyenler gözyaşlarını tutamazlar;
Hatta düşmanlarım bile, hemen ağlayarak
"Ne korkunç bir cinayet!" diyeceklerdir.
Al tacı, lanetlerimle birlikte;
İhtiyacın olduğunda bulacağın huzur,
Benim zalim elinden bulduğum huzur kadar olsun!
Taşyürekli Clifford, al götür beni bu dünyadan;
Ruhum göklere uçsun, kanım üstünüzde kalsın!

NORTHUMBERLAND

Akrabalarımın katili bile olsa,
İçini kaplayan kederi görünce,
Ağlardım onunla birlikte.

KRALİÇE MARGARET

Lordum Northumberland, ne o, ağlıyor musunuz yoksa?
Bize yaptığı kötülükleri düşün,
Hemen sil gözyaşlarını.

CLIFFORD

Bu andım, bu da babamın ölümü için.
(York'u hançerler.)

KRALİÇE MARGARET

Ve bu da soylu bir yüreğe sahip kralımız için.
(York'u hançerler.)

YORK

Yüce Tanrım, merhamet kapılarını aç bana!

Bu yaralarla ruhum sana doğru kanatlanıyor.
(Ölür.)

KRALİÇE MARGARET

Koparın kellesini, asın York kentinin sur kapısına;
Böylece York, York kentine yukarıdan baksın.
(Merasim borusu öter.)
(Çıkarlar.)

2. Perde

1. Sahne

(Herefordshire'da Mortimer's Cross yakınlarında bir ova.)

(Askerlerin yürüyüş sesi. Edward, Richard ve askerler girerler.)

EDWARD

Merak ediyorum, soylu babamız nasıl kaçtı
Ya da kaçabildi mi peşindeki Clifford ve
Northumberland'dan?
Yakalanmış olsaydı haberimiz olurdu;
Öldürülmüş olsaydı, ondan da haberimiz olurdu,
Kaçmış olsaydı, bu mutlu haberi de çoktan duymuş
olurduk.
Kardeşim nasıl? Neden böyle asmış yüzünü?

RICHARD

Yiğit babamıza ne olduğunu öğrenmeden yüzüm gülmez.
Onu uzaktan çarpışırken gördüm
Ve Clifford'ı nasıl bulup çıkardığını izledim o kalabalıkta;
Sığır sürüsünün içine dalıp,
Avını saptayan bir aslan gibiydi;
Ya da birkaçım ısırıp canını acıttığı için yaklaşamayıp,
Uzaktan havlayarak korkutmaya çalışan

Köpeklerin kuşattığı bir ayı.
Babamız, düşmanlarıyla işte böyle yiğitçe çarpıştı;
Düşmanları da savaşçı babamızdan öyle kaçıyorlardı.
Onun oğlu olmak yeterince büyük bir ödül bence,
Bak, sabah nasıl da aralıyor altın kapılarını[1]
Ve uğurluyor muhteşem güneşi
Ne kadar da benziyor süslenmiş
Sevgilisine kur yapan toy bir delikanlıya!

EDWARD

Gözlerim mi kamaştı, yoksa üç güneş[2] *mi* var orada?

RICHARD

Üç muhteşem güneş, her biri mükemmel bir gündoğumu;
Rüzgârla sürüklenen bulutlar onları ayıramamış,
Ama ayrı ayrı duruyorlar pırıl pırıl bir gökyüzünde.
Bak bak! Birleşip kucaklaşıyorlar, öpüşür gibiler,
Sanki dokunulmaz bir birliktelik için yemin etmişler.
Şimdi tek bir aydınlık, tek bir ışık, tek bir güneş onlar.
Tanrı bununla bir şeyler anlatıyor bize.

EDWARD

Hiç duyulmamış, harikulâde sıradışı bir şey bu.
Bence kardeşim, savaş alanına dönmemiz için
Bir işaret bu yiğit Plantagenet oğullarına,
Her birimiz zaten parlamışız başarılarımızla,
Bu yüzden, her şeye karşın birleştirmeliyiz ışıklarımızı,
Aydınlatmalıyız bu dünyayı.
Ne anlama gelirse gelsin, bundan böyle
Bir yerine, parlayan üç güneş olacak kalkanımın üstünde.

RICHARD

Yok, bence üç kız resmi olsun –
Kızma, ama sen doğurgan cinsi

---

1 Ortodoks-Katolik yazınında cennete açılan iki altın kapı vardır, bunlardan biri İstanbul, öbürü de Kudüs'tür. İkisi de Avrupa'ya göre doğuda olduğu için sabah böyle betimlenmiştir. (ç.n.)

2 Güneş aynı zamanda York soyunun armasıdır. "Üç güneş" York dükünün üç oğlunu, Edward, Richard, George'u simgeliyor. (ç.n.)

Erkeklerden daha fazla seversin.

(Nefes nefese kalmış bir haberci girer.)

Kimsin sen? Üzgün görünüşün
Dehşet verici bir haber getirdiğini gösteriyor.

HABERCİ

Ah efendim, soylu babanızın,
York dükünün, sevgili efendimin
Öldürülüşünü izlemek zorunda kalmış biriyim.

EDWARD

Sus yeter! Yeterince duydum.

RICHARD

Söyle nasıl öldü, her şeyi bilmek istiyorum.

HABERCİ

Çevresi sarılmıştı bir sürü düşmanla;
O hepsine karşı koydu, Troya'nın umudu Hektor
Troya'ya girmek isteyen Yunanlılara nasıl karşı koyduysa
öyle.
Ama Herkül bile karşı duramaz sayıca fazla düşmana,
Küçük bir balta darbesi bile olsa,
Çok kez indirildi mi
En sert meşeyi bile devirir yere.
Babanızı kalabalık bir grup ele geçirebildi ancak,
Ama tek bir kişinin, acımasız Clifford'ın öfkeli elinde
can verdi,
Kraliçe de soylu dükü aşağılayıp kâğıttan taç
giydirdi ona;
Karşısına geçip güldü; dük kederinden gözyaşı dökerken,
Zalim kraliçe ona yanaklarını silsin diye,
Acımasız Clifford'ın hançerlediği tatlı yavru Rutland'ın
Masum kanına bulanmış bir mendil verdi;
Sayısız alay ve hakaretten sonra
Kellesini uçurup, York kentinin sur kapısına astılar,
Hâlâ duruyor orada,
Hayatımda gördüğüm en keder verici manzara.

EDWARD

Soylu York dükü, sendin bize güç veren,
Yoksun artık, ne asamız, ne de desteğimiz kaldı.
Ah Clifford, acımasız Clifford, öldürdün demek
Avrupa'nın çiçeğini, o yiğit şövalyeyi,
Kahpece yok ettin onu.
Oysa teke tek dövüşte o seni yok ederdi.
Ruhumun sarayı şimdi bir zindan bana.
Ah şu bedenim oradan bir kurtulsa,
Toprağın altına girip huzura kavuşsa!
Asla haz duyamam yaşamdan artık,
Yüzüm gülmeyecek bundan sonra.

RICHARD

Ağlayamıyorum, çünkü bedenimdeki tüm sıvılar
Zar zor yatıştırıyor fırın gibi yanan yüreğimi;
Ne de dilim atabiliyor yüreğimdeki o ağır yükü,
Çünkü konuşmamı sağlayan soluğum,
Alevlendiriyor göğsümü dağlayan közleri,
Sadece gözyaşlarının söndüreceği alevle yakıyor beni.
Ağlamak kederi azaltmak sadece,
Ağlamak bebeklere yakışır, bana yakışan kılıç ve
intikamdır!
Richard, ben senin adını taşıyorum;
Senin intikamını da ben alacağım ya da o uğurda öleceğim.

EDWARD

O yiğit dük sana adını bıraktı,
Bana da dükalığı ve unvanı kaldı.

RICHARD

Eğer sen o soylu kartalın yavrusuysan,
Güneşe bak[3] gözlerini kırpmadan
Ve göster onun oğlu olduğunu;
Dükalık ve unvan yerine, taht ve krallık demelisin;
Taht senin olmazsa, onun oğlu değilsin.

---

3 York hanesini aklından çıkarma anlamında. (ç.n.)

(Asker yürüyüşü. Warwick, Montague ve askerler girerler.)

WARWICK

Ne var ne yok soylu lordlar?
Durumlar nasıl? Ne haberler var?

RICHARD

Yüce Warwick lordu, anlatmaya kalksak kötü haberi,
Anlatmayı bitirine dek her söz için bir hançer vursak
. kendimize,
Sözcükler, aldığımız yaralardan daha fazla acı verecektir.
Ah yiğit lord, York dükü öldürüldü!

EDWARD

Ah Warwick, Warwick!
Sana ruhunun kurtuluşu kadar değer veren Plantagenet,
Gaddar Lord Clifford tarafından kahpece öldürüldü.

WARWICK

On gün önce gözyaşlarına boğdum bu haberi
Ve şimdi de acılarınıza acı katacak.
O zamandan bu yana olan biteni anlatmaya geldim.
Yiğit babanızın son nefesini verdiği
Wakefield'deki o kanlı savaştan sonra,
Sizin mağlup olduğunuz ve onun öldüğü haberini
Ulaştırdı hemen bana haberciler.
O sırada kralı koruyan ben,
Askerlerimi topladım, dostlarımı çağırdım,
İyice hazırlandım, kralı da yanıma aldım,
Kraliçeye karşı, Saint Albans'a doğru yola çıktım;
Kraliçenin kararlı bir tavırla, senin tahta çıkmana ilişkin
Parlamentoda çıkardığımız kararı ve Kral Henry'nin
yeminini
İptal ettirmeye geldiğini casuslarım bana bildirmişti.
Uzun lafın kısası – karşı karşıya geldik St. Albans'da,
Kuvvetlerimiz kapıştı; amansızca çarpıştı iki taraf da
Ama savaşçı kraliçesine büyük bir sevgi ile bakan

Kralın isteksizliğinden mi,
Yoksa kraliçenin başarı haberinden midir
Ya da esirlerine kan ve ölüm kusan
Clifford'ın askerleri korkutmasından mıdır bilemiyorum,
Cesaretini yitirdi askerlerim.
Ama doğruyu söylemek gerekirse,
Kılıçları yıldırım hızıyla inip kalkıyordu;
Bizim askerlerimizin kılıçları ise,
Baykuşların tembel gece uçuşuna
Ya da aylak bir harmancının düven kullanmasına
benziyordu.
Davamızın haklılığından söz ederek
Cömert ödül vaadiyle askerlerimizi canlandırmayı
denedim,
Ama boşunaydı, çarpışmak için hiçbir istek yoktu içlerinde.
Böylece yitirdik çarpışmayı kazanma umudunu;
Bu yüzden kaçtık, kral da kraliçenin tarafına geçti;
Kardeşin Lord George, Norfolk ve ben
Son hızla size katılmaya geldik.
Öğrenmiştik sizin bataklık yakınlarında olduğunuzu,
Yeni bir çarpışma için hazırlık yaptığınızı duymuştuk.

EDWARD

Norfolk dükü nerelerde soylu Warwick?
George Burgonya'dan ne zaman döndü İngiltere'ye?

WARWICK

Dük ve askerleri yaklaşık altı mil kadar uzakta;
Kardeşine gelince, bu savaşta bize yardımcı olsun diye,
Soylu halan onu Burgonya düşesine[4] gönderdi.

RICHARD

Yiğit Warwick kaçtığını göre, düşman çok güçlüydü.
Onun hep düşmanlarını kovaladığını duymuştum,
Ama kaçtığını bugüne dek hiç duymadım.

---

4 Edward'ın kız kardeşi, York soyundan gelen Margaret. (ç.n.)

WARWICK

Şunu bil ki Richard,
Bana utanç vermiyor bu duydukların;
Şu güçlü sağ elimin,
Yumuşak, barışçıl ve duacı olduğu kadar
Henry'nin kafasından o tacı
Ve elinden o kraliyet asasını alabilecek güçte olduğunu
göreceksin.

RICHARD

Bunu çok iyi biliyorum Lord Warwick, beni ayıplama.
Bana bunları söyleten, duyduğum hayranlıktır başarılarına.
Ama ne yapılması gerekir böylesine zor bir dönemde?
Üstümüzdeki zırhları çıkarıp matem kılığına mı bürünelim?
Tespih çekip dua mı edelim?
Yoksa kararlılığımızın intikam kılıçlarını
Düşmanlarımızın miğferlerine mi indirelim?
Eğer son söylediğimden yanaysanız "evet" deyin,
Lordlarım o zaman derhal işe koyulalım.

WARWICK

Warwick sizi bu sebeple arayıp buldu,
Kardeşim Montague de bu yüzden buraya geldi.
Beni dinleyin lordlar. O kibirli, küstah kraliçeyle
Clifford ve mağrur Northumberland
Ve aynı hamurdan birçok mağrur soylu bir olup,
Şekil verdiler o uysal krala balmumuna şekil verir gibi.
Oysa tahta senin çıkacağına yemin etmişti,
Bu da parlamento kayıtlarına geçmişti.
Şimdi ise tüm ekip toplandı Londra'ya gitti,
Yemini geri aldırıp,
Lancaster soyuna engel olmak için ne gerekirse yapmaya.
Askerlerinin sayısı, tahminime göre otuz bini buluyor.
Şimdi yiğit March kontu,
Norfolk'un kuvvetleri ve benimkilerle
Seni seven Galliler arasından seçeceklerinle

Yirmi beş bini buldu mu,
Ver elini Londra deyip, hemen yola koyuluruz.
Bir kez daha atlarız ağzı köpüren küheylanlarımıza,
"Saldırın düşmana!" diye bir kez daha haykırırız,
Bir daha asla kaçmayız sırtımızı dönüp.

RICHARD

İşte şimdi, yüce Warwick konuşuyor.
Warwick "dayan" derken, "geri çekilin" diye bağıran,
Günyüzü görmesin bir daha.

EDWARD

Lord Warwick, her şeyimle sana güveniyorum.
Eğer başarısız olursan –Tanrı göstermesin o günleri!–
Edward da tepetaklak düşer,
Böyle bir tehlikeden Tanrı bizi korusun.

WARWICK

Artık March kontu değil, York düküsün.
Bundan sonraki adım İngiltere tahtı,
İngiltere kralı ilân edileceksin geçtiğimiz her
bir kasabada,
Kellesi gidecek sevinçten kepini havaya fırlatmayanın.
Kral Edward[5], yiğit Richard ve Montague,
Daha fazla zaman kaybetmeyelim başarı hayalleriyle;
Çalınsın savaş davulları, işimize bakalım biz de.

RICHARD

Hey Clifford, yaptığın zulümle kanıtladığın o yüreğin
Bir çelik kadar sert bile olsa,
Delmeye geliyorum o yüreği
Ya da kendiminkini vereceğim sana.

EDWARD

Çalın davulları. Tanrı ve Aziz George bizimledir!
(Bir haberci girer.)

WARWICK

Ne var? Ne haber getirdin?

---

5 Kral IV. Edward. (ç.n.)

HABERCİ

Norfolk dükü benimle haber yolladı,
Danışmak üzere sizinle buluşmak istiyor,
Çünkü kraliçe güçlü bir orduyla üzerimize geliyor.

WARWICK

Öyleyse, uyalım bu habere;
Yiğit savaşçılar, yola düşelim hemen.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(York surları önü.)

(Borular. Kral Henry, Kraliçe Margaret, Galler Prensi, Clifford, Northumberland davullar ve borular eşliğinde girerler.)

KRALİÇE MARGARET

Hoş geldiniz lordum bu güzel York kentine.
Sizin olan tacı kendi kafasına geçirmek isteyen
Can düşmanınızın kellesi işte asılı orada,
Sizi keyiflendirmiyor mu bu manzara lordum?

KRAL HENRY

Evet, karaya oturmaktan korkan denizciler
Kayalardan ne kadar keyifleniyorsa o kadar –
Böyle bir manzara ruhumu derinden yaralıyor.
İçimdeki intikam duygusunu yok et yüce Tanrım;
Bu benim hatam değil, istemeyerek bozdum yeminimi de.

CLIFFORD

Yüce efendimiz, bu kadar şefkat fazla,
Size zarar verecek, acıma duygusunu bir yana
bırakmalısınız.
Aslanlar kime merhamet gösterir?
Sığınaklarını ele geçirmek isteyenlere değil.
Ormandaki ayı kimin elini yalar?

Gözlerinin önünde yavrusunu öldüreninkini değil.
Pusuya yatmış yılan kime akıtmaz ölümcül zehrini?
Ayağıyla üstüne basana değil,
En küçük yılan bile saldırır üstüne basana.
Güvercinler yavrularını korumak için gagalar.
Açgözlü York tacınıza göz dikmişti,
O kaşlarını çatmışken siz gülümsüyordunuz.
O sadece bir düktü, ama oğlunun kral olmasını istiyordu,
Müşfik her baba gibi evlatlarının yükselmesini arzuluyordu.
Oysa siz bir kralsınız ve Tanrı bir oğul ihsan etmiş size;
Sizse oğlunuzu mirasınızdan yoksun bırakmakta mahzur görmediniz,
Oğlunu sevmeyen bir baba durumuna düştünüz.
Hayvanlar bile yavrularını besler;
İnsanların yüzleri onlara korkutucu da gelse,
Yuvaya tırmanmak isteyen kişiyle kavgaya tutuşurlar,
Arada yuvadan uçmak için kullandıkları kanatlarıyla
Korumak için henüz görmedikleri yavrularını,
Hatta can verirler yavrularını korumak için.
Efendimiz utanın ve onları örnek alın!
Yazık değil mi bu soylu evlada,
Babasının hatası yüzünden mirastan yoksun kalacak?
Yıllar sonra kendi çocuğuna,
"Babam, büyük büyükbabamın ve büyükbabamın
Kazanımlarını safça başkalarına verdi," diyecek,
Yazık değil mi?
Ah ne utanç verici bir şey olurdu bu!
Bakın oğlunuza: İzin verin başarı vaat eden erkeksi yüzü
Çelik gibi sertleştirsin eriyen yüreğinizi,
Böylece sizin olam koruyun ve miras bırakın oğlunuza.

KRAL HENRY

Clifford iyi bir hatip gibi konuştu,
Etkileyici örnekler de verdi.
Ama Clifford, söylesene, hiç duymadın mı

Kötülükle elde edilen şeylerin hep kötü bittiğini?
Babası, istifçilik ettiği için cehenneme giderse,
O oğul kendini daima mutlu sayabilir mi?
Ben oğluma, miras olarak yaptığım iyilikleri bırakacağım,
Keşke babam da bana bundan başka bir şey bırakmasaydı!
Çünkü bunları elde tutmak için ödenen bedel,
Bunlara sahip olmanın vereceği hazdan
Bin kat daha fazla dert getiriyor.
Ah kuzen York! Yakın dostların bir bilse,
Başının orada durmasının bana ne kadar acı verdiğini!

KRALİÇE MARGARET

Lordum toparlanın, düşmanlarımız yakınımızda.
Bu yumuşak yürekliliğiniz, cesaretini kırıyor
adamlarınızın.
Oğlumuzu şövalye yapmaya söz vermiştiniz:
Kılıcınızı çekin ve onu hemen şövalye yapın.
Edward diz çök.

KRAL HENRY

Edward Plantagenet şövalyesin artık, kalk ayağa;
Şu öğüdümü asla unutma: Kılıcını daima hak uğruna kullan.

PRENS

Soylu babacığım izninizle,
Kılıcımı tahtın vârisi olarak kullanacağım,
Bu uğurda ölümü göze alacağım.

CLIFFORD

Tam bir prens gibi konuştun.

(Bir haberci girer.)

HABERCİ

Soylu komutanlar hazır olun;
York dükünü destekleyen Warwick
Otuz bin askerle yaklaşıyor,
Yol boyunca geçtikleri yerlerde
Dükü kral ilân ediyorlar, birçokları da onlara katılıyor.
Savaş düzeni alın, çünkü yakındalar.

CLIFFORD
Efendimiz siz ayrılın savaş alanından;
Siz yokken kraliçe daha başarılı oluyor.
KRALİÇE MARGARET
Doğru lordum, bizi kaderimizle baş başa bırakın.
KRAL HENRY
Olmaz, bu benim de kaderim; bu yüzden kalıyorum.
NORTHUMBERLAND
Kalıyorsanız, savaşırken de kararlı olun.
PRENS
Babacığım, canlandırın bu soylu lordları,
Yüreklendirin sizi savunmak için savaşanları.
Babacığım, çekin kılıcınızı, haykırın "Aziz George!" diye.
(Borular. Edward, George, Richard, Warwick, Norfolk, Montague ve askerler girer.)
EDWARD
Yalancı Henry, diz çökecek misin huzurumda,
Koyacak mısın tacı başıma?
Yoksa savaş alanlarında mı paylaşalım kozumuzu?
KRALİÇE MARGARET
Terbiyesiz, şımarık çocuk, sen git de o şirret gözdelerini azarla.
Efendin olan, yasal kralın huzurunda
Böyle konuşmak hiç yakışıyor mu sana?
EDWARD
Asıl ben onun kralıyım, o benim önümde diz çökmeli.
Onun rızasıyla, tahtının vârisiyim.
Duyduğuma göre, o yeminini bozduğundan beri,
Taç onun başında, ama senmişsin krallık eden,
Parlamentodan çıkardığın yeni bir yasayla
Beni safdışı edip, yerime kendi oğlunu koymuşsun.
CLIFFORD
Ama en mantıklısı da bu:
Babasının tahtına oğlun çıkmasından daha doğal ne olabilir ki?

RICHARD

Kasap, burada mısın? Tanrım, konuşamıyorum!

CLIFFORD

Evet kambur, buradayım, meydan okuyorum
Sana ve sizden kendine en çok güvenen kimse ona.

RICHARD

Küçük Rutland'ı sen öldürdün, değil mi?

CLIFFORD

Evet büyük York'u da; yine de tatmin olmadım.

RICHARD

Tanrı aşkına lordlar, çarpışma için işaret verilsin.

WARWICK

Ne diyorsun Henry? Tacı veriyor musun?

KRALİÇE MARGARET

Dili uzun Warwick, ne cüretle konuşursun?
St. Albans'da karşılaştığımızda,
Bacakların kollarından daha çok işe yaramıştı.

WARWICK

Ben kaçma sıramı savdım, şimdi sıra sende.

CLIFFORD

Önceden de palavra atmıştın, ama kaçtın yine de.

WARWICK

Geri çekilmemin nedeni, senin yiğitliğin değildi.

NORTHUMBERLAND

Evet, burada olmanın nedeni de senin erkekliğin değil.

RICHARD

Northumberland, seni sayarım.
Ama bitsin artık şu lafazanlık; zor zapt ediyorum kendimi,
Şu acımasız çocuk katili Clifford'ı geberterek
Yerine getirmek istiyorum kabaran yüreğimin dileğini.

CLIFFORD

Senin babanı da öldürdüm, ona da çocuk mu diyorsun?

RICHARD

Teke tek dövüşte değil, kalleş bir korkak gibi öldürdün onu,

Tıpkı küçük kardeşimiz Rutland'ı öldürdüğün gibi.
Ama pişman edeceğim seni güneş batmadan önce.

KRAL HENRY

Lordlarım tartışmayı bırakın, dinleyin beni.

KRALİÇE MARGARET

Ya onlara karşı dur ya da kapa çeneni.

KRAL HENRY

Rica ederim ne diyeceğimi öğretmeye kalkma bana,
Ben bir kralım, dilediğim gibi konuşurum.

CLIFFORD

Efendimiz, bu toplantıya neden olan yaralar,
Sözcüklerle iyileştirilemez; bu yüzden susun.

RICHARD

Öyleyse cellat, çek bakalım kılıcını.
Hepimizi yaratan Tanrı adına,
Hiç kuşkum kalmadı
Clifford'ın erkekliğinin dilde olduğuna.

EDWARD

Söyle Henry, hakkımı alacak mıyım? Evet mi, hayır mı?
Bugün bin asker kahvaltı etti,
Ama sen tacı bırakana dek akşam yemeği yemeyecekler.

WARWICK

Eğer reddedersen, vebali senin boynuna,
Çünkü York'un savaşı haklı bir dava uğruna.

PRENS

Eğer Warwick'in doğru dediği doğru çıkarsa,
Yanlış diye bir şey kalmaz, o zaman her şey doğru.

RICHARD

Baban belli değil, ama anan şu kadın olmalı;
Çünkü o kadınınkine çok benziyor konuşman.

KRALİÇE MARGARET

Ama sen ne anana, ne de babana benziyorsun;
İğrenç, biçimsiz bir hilkat garibesisin,
Kader seni, zehirli bir kurbağa ya da yılan gibi,
Herkes senden kaçsın diye yaratmış.

RICHARD

İngiliz ihtişamının ardına saklanan Napoli demiri,
Dar bir boğazı deniz sananlar gibi,
Baban da kendini kral sanıyor–
Utanmıyor musun, nereden fırladığını bildiğin halde,
Ağzını açıp yüreğinin adiliğini göstermeye?

EDWARD

Bu utanmaz sürtüğe haddini bildirecek bir saman çöpü
Bin altın değerindedir. Kocan Menelaus bile olsa,
Troyalı Helen senden bin kat daha güzeldi;
O yalancı kadın aldatınamıştı Agamemnon'un kardeşini,
Senin bu kralı aldattığın gibi.
Bu kralın babası Fransa'nın göbeğinde âlem yaptı,
Fransa kralını susturdu, dize getirdi veliahdı;
Eğer kendine denk biriyle evlenmiş olsaydı
O parlak günler bugüne dek sürerdi;
Ama ne vakit ki yatağına bir dilenciyi soktu
Ve seninle evlenerek zavallı babanı onurlandırdı,
İşte o güneş, üzerine sağanak yağdırdı
Ki bu da babasının Fransa'daki kazanımlarını silip süpürdü;
Kendi krallığında isyanları tetikledi.
Senin kibrin yol açmadı mı bu karmaşaya?
Biraz uysal ve nazik olsaydın,
Taht üzerindeki hakkımızı dondururduk;
Nazik ve merhametli krala acıdığımız için
Bir süre vazgeçerdik hakkımızdan.

GEORGE

Ama güneşimizin senin baharına can verdiğini,
Senin yazının yararı olmayacağını görünce
Baltamızı indirmeye karar verdik çepeçevre saran köklerine;
Gerçi balta bizim canımızı da acıttı,
Ama şunu bilmelisin ki,
Bir kez indirmeye başladık mı baltamızı,
Seni yere yıkana ve kaynayan kanımızla,

O dinmeyen hırsına
Kan banyosu yaptırana dek durmayacağız.

EDWARD

İşte bu kararlılık içinde meydan okuyorum sana;
Madem iyi niyetli kralın konuşmasına engel oluyorsunuz,
Bu barış görüşmesini uzatmak istemiyorum.
Borular çalınsın. Dalgalansın kana susamış sancaklarımız,
Ya zafer bizimdir ya da mezar!

KRALİÇE MARGARET

Edward dur!

EDWARD

Hayır düzenbaz kadın, burada daha fazla kalmayacağız;
Bu sözler on binlerce can alacak bugün.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Yorkshire bölgesinde Towton ile Sexton arasında bir savaş alanı.)

(Savaş boruları. Çarpışmalar. Warwick girer.)

WARWICK

Çarpışmaktan yoruldum, yarışa çıkmış koşucular gibiyim,
Soluklanmak için birazcık oturup dinlenmeliyim;
Aldığım darbeler ve karşılığında indirdiklerim
Tüketti güçlü kaslarımdaki kuvvetimi;
Ne olursa olsun dinlenmeliyim biraz.

(Edward koşarak girer.)

EDWARD

Yüce Tanrım, ya gül yüzüme ya da canımı alsın soysuz ölüm;
Çünkü çıkmaza girdi savaş, Edward'ın güneşini bulut kapladı.

WARWICK

Neler oluyor lordum? Şansımız döner mi? Umut var mı?

(George girer.)

GEORGE

Hiç umut kalmadı, suya düştü umutlarımız;
Saflarımız bozuldu, yenilgi kaçınılmaz.
Öneriniz var mı? Nereye kaçalım?

EDWARD

Kaçmak işe yaramaz. Kanatlanarak kovalarlar bizi;
Bitkin düştük, ellerinden kaçamayız.

(Richard girer.)

RICHARD

Ah Warwick ne diye çekildin çarpışmadan?
Kana susayın toprak, Clifford'ın çelik uçlu mızrağıyla
Yaralanan kardeşinin kanını içti;
Ölümün verdiği büyük acıyla
Ve uzaklardan gelen uğursuz bir uğultuyu andıran bir sesle
"Warwick intikamımı al! Kardeşim intikamımı al!"
diye haykırdı.
Atların karınları ve buram buram kan kokan nallarıaltında
Ruhunu teslim etti bu soylu şövalye.

WARWICK

Öyleyse kanımızla sulayalım bu dünyayı.
Atımı öldüreceğim, çünkü kaçmayacağım.
Düşman etrafa korku salarken,
Ölülerimizin ardından dövünerek
Yufka yürekli kadınlar gibi ne duruyoruz burada?
Gösterişçi aktörlerin oynadığı bir tragedyayı izler gibi
Hiçbir şey yapmadan seyirci kalıyoruz?
İşte diz çökerek Tanrı önünde yemin ediyorum;
Ölüm gözlerimi kapatana
Ve kader bana intikam alma olanağı verene kadar
Asla durmayacağım, bir daha hiç beklemeyeceğim.

EDWARD

Ah Warwick, ben de diz çöküyorum seninle,
Bu yeminle ruhumu seninkine zincirliyorum!

Kralları tahta çıkaran ve indiren Yüce Tanrım,
Dizlerimi soğuk topraktan kaldırmadan önce,
Ellerimi, gözlerimi ve yüreğimi sana çeviriyorum;
Sana yalvarıyorum: Eğer senin iradense,
Düşmanlarım parçalasın bu bedeni;
Açılsın cennetin yıkılmaz kapıları
Ve şu günahkâr ruhumu kabul etsin.
Lordlarım vedalaşalım şimdi,
Cennette ya da dünyada tekrar buluşuncaya kadar.

RICHARD

Kardeşim elini ver bana; soylu Warwick
Gel kucaklayayım seni yorgun kollarımla.
Bugüne kadar hiç ağlamamıştım,
Ama şimdi erimekteyim acıyla,
Soğuk kış, birden son verdi baharımıza.

WARWICK

Gidelim hadi soylu lordlar! Bir kez daha elveda.

GEORGE

Askerlerimizin başına geçelim,
Kalmak istemeyenler, bırakalım gitsinler,
Övgüler düzelim bizimle kalacaklara.
Kazanırsak, Olimpiyat müsabakalarında galip gelenlerin
Verdiğine benzer ödüller vaat edelim onlara.
Bu onları biraz olsun cesaretlendirecektir;
Çünkü hayatta kalma ve zafer için hâlâ umut var.
Gecikmeyelim artık, derhâl savaşa.

(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Savaş alanında başka bir yer. Çarpışmalar.)

(Richard ve Clifford girer.)

RICHARD

Clifford, işte şimdi yalnız yakaladım seni.

Farz et ki bu kolum York dükünün,
Bu da Rutland'ın hizmetinde;
Çelik bir duvar arkasına saklansan bile,
Kesindir, alacak intikamını her ikisi de.

CLIFFORD

Richard seninle teke tek kaldık şimdi.
Baban York'u hançerleyen el işte bu;
Bu da kardeşin Rutland'ın canını alan el;
Bu da onların ölümünden mutluluk duyan yüreğim,
Bu eller babam ve kardeşini öldürdü diye alkış tutuyor
Ve aynını sana yapmak istiyor;
Al bakalım.

(Çarpışırlar. Warwick gelir. Clifford kaçar.)

RICHARD

Olmaz Warwick, git, başka bir av bul kendine;
Ben avlayacağım bu kurdu.

(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Savaş alanında başka bir yer. Savaş boruları.)

(Yalnız başına Kral Henry girer.)

KRAL HENRY

Bu savaş, sabahın savaşına benziyor,
Çobanın ellerine üfleyerek ısınmaya çalıştığı,
Gece mi gündüz bilemediği o zamanda
Gece karanlığıyla günün ilk ışıklarının çarpıştığı bir savaşa.
Bu savaş, fırtınayla savaşan kudretli deniz gibi bir bu yana,
Sonra deniz rüzgârın öfkesi karşısında
Geri çekilmek zorunda kalınca da öbür yana yöneliyor;
Kâh biri başarılı, kâh öteki,
Her ikisi de zafer için, sertçe, göğüs göğüse çarpışıyor,
Ama ne o yenilir, ne de öbürü;

Bu vahşi savaşta da dengeler tıpkı böyle.
Şu köstebek yuvasının üstünde oturayım.
Tanrı kimi tutuyorsa, zafer onun olsun!
Kraliçem Margaret ile Clifford,
Savaş alanını terk etmemde ısrar ettiler,
Ben yanlarında olmazsam, savaşı kazanacaklarını
söylediler.
Tanrı irade buyursaydı da canımı alsaydı!
Bu dünyada acı ve kederden başka ne var ki?
Ah Tanrım! Ne mutlu bir yaşamım olurdu,
Basit bir çobandan daha yüksek bir yerde olmasaydım,
Bir tepenin üzerinde otururdum şimdi yaptığım gibi,
Büyük bir incelikle usul usul yontardım saatleri
Ve görürdüm dakikaların nasıl hızla geçtiğini;
Kaç dakika bir saat yapar,
Kaç saat bir günü tamamlar,
Bir yılda kaç gün var,
Ve bir ölümlü kaç yıl yaşar.
Bunları öğrenince, bölerdim zamanı:
Şu kadar saat koyun otlatma,
Şu kadar saat dinlenip rahatlama,
Şu kadar saat düşünüp tasarlama,
Şu kadar saat eğlenme,
Şu kadar gün önce gebe kaldı koyunlarım,
Şu kadar hafta sonra yavrulayacak zavallılarım,
Şu kadar yıl sonra yünlerini kırpacağım,
Böylece, dakikalar, saatler, günler, aylar ve yıllar
Yarattıkları sona varıp,
Ak saçlıları huzurlu mezara taşıyacaklar.
Ah ne güzel bir yaşam olurdu bu, ne tatlı, ne hoş!
Alıç ağacının, zavallı koyunları otlatan çobanlara
Sağladığı gölge daha tatlı değil midir
Kullarının ihanetinden korkan krallara
Altın işlemeli sayebanın sağladığı gölgeden?

Öyledir, hem de bin kat daha iyisi.
Kısacası evde yaptığı lor peyniri,
Deri matarasındaki soğuk, duru suyu,
Yeşil bir ağaç gölgesinde uyuma alışkanlığı,
Her şeyin tadını dertsiz, tasasız çıkarması,
İçkisini parlak bir altın kapta içen,
Güzel, yumuşak bir yatakta yatan,
Ama çevresi dert, tasa ve ihanetle sarılı
Bir kralın lüksünden çok daha üstündür.

(Borular. Bir yandan babasını öldüren bir oğul; diğer yandan ise oğlunu öldüren bir baba girer.)

OĞUL

Elverişsiz rüzgârın yararı olmaz kimseye.
Kavgada ellerimle öldürdüğüm o adamın cebinde para olabilir;
Öldürdüğüm bana nasıl kaptırdıysa,
Şimdi o parayı alacak olan ben de, gece çökmeden
Canımı ve parayı başkasına kaptırabilirim.
Acaba kim bu? Aman Tanrım, babam bu;
O karmaşada bilmeden babamı öldürmüşüm.
Ah öyle kötü günler geçiriyoruz ki,
Böyle saçmalıklar oluyor işte!
Londra'da beni zorla askere aldılar kralın ordusuna,
Babam, Warwick'in adamı olduğundan,
Efendisinin zoruyla York tarafında katıldı savaşa;
Oysa ben, canını aldım bana hayat veren adamın,
Kırılası ellerimle hayatına son verdim.
Bağışla beni tanrım, bilmiyordum ne halt ettiğimi.
Baba sen de beni bağışla, tanıyamadım seni.
Gözyaşlarımla temizleyeceğim bu kan izlerini;
Konuşmayacağım gözlerim ağlamaktan kuruyana dek.

KRAL HENRY

Ne acıklı bir manzara! Ne kanlı bir zaman bu!
Aslanlar inleri için çarpışırken,

Zavallı zararsız kuzular çekmekte
Bu düşmanlığın acısını. Zavallı adam, ağla!
Ben de sana eşlik edeyim gözyaşlarımla;
Bu iç savaş gibi,
Gözlerimiz körelsin gözyaşlarıyla,
Yüreklerimiz parçalansın acıyla.

(Oğlunun cesedini taşıyan bir Baba girer.)

BABA

Bana böyle hiç korkmadan karşı koyan sen,
Eğer varsa, ver bakalım cebindeki altınları;
Yüzlerce kılıç salladım kazanmak için onları.
Bir bakalım, neye benziyor düşmanımın yüzü?
Ah hayır, hayır olamaz! Bu benim biricik oğlum!
Ah evlâdım, yaşıyorsan, gözlerini aç, bak bana!
Gör, nasıl sağanak olmuş yağıyor yüreğimdeki fırtına,
Gözlerimi kör eden, yüreğimi parçalayan yaralarının
üstüne!
Ah tanrım acı bize, ne dertli, alçak bir çağ bu!
Bu ölümcül kavga, nasıl da neden olmakta
Her gün bu şiddetli, isyankâr, kanlı,
İnsanlık dışı, suç dolu, korkunç olaylara!
Ah evlât, baban çok erken can verdi sana
Ve çok geç anladı kıydığını canına.

KRAL HENRY

Acı üstüne acı! Alışılmış kederin üstünde bir keder!
Keşke ölümüm durduracak olsa bu ağlatan olayları!
Ah merhamet et, bağışlayıcı tanrım, acı bize!
Yüzünde, hem kırmızı hem beyaz güller,
Birbirleriyle savaşan ailelerimizin ölümcül renkleri:
Biri benziyor akan kızıl tan kanına,
Öbürü ise solgun yanaklarına.
Dilerim bir an önce bu güllerden biri solsun,
Öbürü canlansın! Bu savaş böyle giderse,
Binlerce yaşam solacak çünkü.

OĞUL

Babamın ölümü perişan edecek annemi,
Bana inanmayacak, hiç dinmeyecek kederi!

BABA

Karım, oğlumu öldürdüğümü öğrenince,
Kimbilir nasıl, sel gibi gözyaşı dökecek,
Bu acıyı bir türlü kabullenmeyecek!

KRAL HENRY

Ülke bu dehşet verici olaylardan dolayı
Kralı suçlayacak ve yermekten bıkmayacak!

OĞUL

Babasının ölümüne bu kadar üzülen bir evlât var mıdır acaba?

BABA

Oğlu için bu kadar kederlenen biri var mıdır acaba?

KRAL HENRY

Kullarının çektiği acılardan benim kadar acı duyan
Bir kral var mıdır bu dünyada?
Acınız çok büyük, ama benimki on kat fazla.

OĞUL

Gözyaşlarım tükeninceye kadar ağlayarak götüreyim seni buradan.

(Babasının cesedini taşıyarak çıkar.)

BABA

Bu kollarım kefen olacak sana;
Yüreğim de mezarın sevgili oğlum,
Çünkü yüzün hiç silinmeyecek yüreğimden,
Her iç çekişim, senin cenaze çanın olacak;
İşte baban böyle aşırı titiz tutacak yasını,
Priam nasıl ağıt yaktıysa cesur oğluna,
Benim tek oğlumsun, senin ardından
Ben de öyle ağıt yakacağım.
Götüreceğim seni buradan, savaşsın savaşmak isteyen
Ben öldürmemem gereken birini öldürdüm ne yazık ki.

(Oğlunun cesediyle çıkar.)

KRAL HENRY

Zavallı yüreği yanık, acının tükettiği insanlar,
Sizden daha fazla acı çeken bir kral oturuyor burada.
(Borular. Çarpışmalar. Kraliçe Margaret, Galler Prensi ve Exeter girerler.)

PRENS

Kaçın baba, kaçın! Çünkü bütün dostlarınız kaçtı,
Warwick azgın bir boğa gibi öfkeli.
Kaçın! Ölüm kovalıyor hepimizi.

KRALİÇE MARGARET

Lordum hemen binin atınıza; kaçalım Berwick'e doğru.
Edward ile Richard, korku içinde kaçan tavşanı görüp
Peşini bırakmayan bir çift av köpeği gibi,
Öfke saçarak arkamızdan geliyorlar;
Kanlı kılıçlarıyla peşimizdeler;
Bu yüzden hemen kaçmalıyız buradan.

EXETER

Kaçalım! Geliyorlar intikam almaya
Bırakın şimdi konuşmayı, acele edin
Ya da arkamdan gelirsiniz. Ben hemen gidiyorum.

KRAL HENRY

İyi yürekli Exeter ben de seninle geliyorum,
Kalmaktan korktuğum için değil,
Kraliçenin gitmek istediği yere gitmek istediğimden.
Hadi gidelim hemen.
(Hepsi çıkar.)

6. Sahne

(Savaş alanında başka bir yer.)

(Borular. Clifford girer, yaralanmıştır.)

CLIFFORD

Yaşam kandilim artık tükenmek üzere,

Burada tamamen sönecek herhalde.
Yanarken ışık veriyordu Henry'e.
Ah Lancaster,
Ruhumun bedenimden ayrılmasından çok,
Senin tahttan indirilmene üzülüyorum.
Birçok dost beni sevdiği
Ve benden korktuğu için destekliyordu seni;
Ben öldükten sonra bu güçlü ittifak eriyip gidecek,
Henry zayıf düşecek, küstah York güçlenecek.
Sıradan insanlar yaz sinekleri gibi üşüşecekler,
Tatarcıklar güneşten başka nereye uçarlar ki?
Henry'nin düşmanlarından kim parıldıyor şimdi?
Ah Phoebus, keşke izin vermeseydin
Phaeton'un o ateş gibi şevkli atları sürmesine,
Yanan araban dağılmazdı böyle yeryüzüne!
Ah Henry, sen de gerçek bir kral gibi,
Baban ve onun babası gibi davranabilseydin keşke,
York ailesinin önünde geri adım atmasaydın,
O zaman çoğalmazlardı yaz sinekleri misali!
O zaman, bu talihsiz ülkede
Ben ve on binlerce kadersiz insan,
Arkasında yaslı dullar bırakmazdı;
Bugün huzur içinde tahtında oturuyor olurdun sen de.
Yabani otlar ılımlı iklimden başka bir yerde
Boy gösterebilirler mi?
Soyguncuları cesaretlendiren aşırı gevşeklik değil mi?
Şikâyet etmek gereksiz, çaresi yok yaramı iyileştirmenin;
Kaçacak yerim, kaçanları durduracak gücüm yok.
Düşman acımasız, merhamet etmiyor kimseye;
Onlardan beni bağışlamalarını bekleyemem.
Hava yakıyor ölümcül yaralarımı,
Kan kaybından bayılmak üzereyim.
York, Richard, Warwick ve diğerleri herkes gelsin;
Babanızı tam yüreğinden hançerledim,

Siz de benim göğsümü parçalayın.

(Bayılır.)

(Geri çekilme borusu. Edward, George, Richard, Montague, Warwick ve askerler girerler.)

EDWARD

Lordlarım biraz dinlenelim,
Talihimiz bu izni veriyor bize,
Savaşın çatık kaşlarını barışçıl ifadelerle değiştirmemize.
Askerlerin bir kısmı bırakın izlesin,
O yumuşak başlı Henry'e yol gösteren kanlı kraliçeyi,
Sanki Henry kralmış gibi,
O kraliçe ki tıpkı esen rüzgârla,
Kadırganın dalgalara çarparak yol almasını sağlayan
Yelken gibi şişiyordur şimdi.
Ne dersiniz lordlar, Clifford da onlarla birlikte mi acaba?

WARWICK

Hayır kaçması olanaksız; şu anda karşı karşıya
konuştuğum
Kardeşin Richard, onu gebertip mezarına postaladı bile,
Nerede olduğunu bilmiyorum, ama eminim öldüğünden.

(Clifford inler ve ölür.)

RICHARD

Kim bu ruhunu teslim eden?
Nasıl da inleyerek ruhu bedeninden ayrılıyor.
Bakalım kimmiş.

EDWARD

Savaş bittiğine göre, dost ya da düşman,
İyi davranılsın ona.

RICHARD

Geri al merhametli davranma kararını, çünkü bu Clifford;
Yeni filizlenen bir dalı, Rutland'ı kesmekle yetinmeyen,
Can alan hançerini ağacın köküne, o genç filizin çıktığı yere,
Soylu babamız York dükünün yüreğine daldıran
canavar bu.

WARWICK

Clifford'ın oraya dktiği babanızın kafasını
York'un sur kapısından indirin
Yerine onunkini koyun; göze göz, dişe diş.

EDWARD

Getirin ailemize ölüm kusan şu cüce baykuşu.
İşte ölüm kesti onun tehditkâr sesini,
Bir daha kullanamayacak o uğursuz dilini.

WARWICK

İdrak edemez artık.
Konuş Clifford, seninle konuşan kim biliyor musun?
Ölümün kara bulutları, karartmış yaşam ışığını,
Artık bizi ne görebilir, ne de duyabilir.

RICHARD

Ah keşke duyabilseydi! Belki de duyabiliyordur.
Numara yapma huyu vardır.
Babamız ölürken ona ettiği hakaretlerin
Kendisine edildiğini duymamak için ölü taklidi yapıyordur.

GEORGE

Böyle düşünüyorsan, sen de hakaret ederek onu kızdır.

RICHARD

Clifford merhamet dile, ama kimse acımasın sana.

EDWARD

Clifford pişman ol, ama hiç işe yaramasın.

WARWICK

Ettiğin haltlar için bahaneler uydur.

GEORGE

Suçların için biz de, korkunç işkenceler icat edelim.

RICHARD

Sen York'u severdin, ben de onun oğluyum.

EDWARD

Sen Rutland'a acıdın, ben de sana merhamet göstereceğim.

GEORGE

Seni koruyan komutan Margaret neredę şimdi?

WARWICK

Seninle alay ediyorlar Clifford, her zamanki gibi lanet yağdırsana.

RICHARD

Ne, lanet yok mu? İşler kötü demek!
Clifford tek küfür bile edemiyorsa,
Bundan ölmüş olduğu anlaşılır;
Şerefim üzerine yemin ederim ki
Ona iki saatlik bir ömür alabilsem
Ve bu süre içinde ona hakaretler yağdırsam,
Bu eli koparır, akan kanla boğarım,
York ve çocuk Rutland'ın kanlarıyla
Susuzluğunu gideremeyen bu aşağılık herifi.

WARWICK

Evet, ama ölmüş artık. Kesin şu hainin kellesini,
Geçirin direğe başını, eskiden babanın başının durduğu yere.
İngiltere'nin kralı olarak taç giymek üzere,
Zafer alayıyla yola çık Londra'ya;
Oradan Warwick yelken açacak Fransa'ya,
Leydi Bona'yı kraliçen olmak üzere getirmeye.
Böylece, iki ülkeyi sıkıca bağlayacaksın birbirine:
Fransa'nın dostluğunu kazanınca,
Korkmana gerek kalmayacak
Dağılan, ama toparlanmaya çalışan düşmandan.
Gerçi sokup acıtacak durumda değiller,
Ama kulağım rahatsız edebilir vızıltıları.
Önce taç giyme törenini görmek istiyorum,
Sonra da majestelerinin izniyle,
Denizi aşıp Bretanya'ya geçeceğim.

EDWARD

Soylu Warwick, ne diyorsan öyle olsun;
Omuzların üstünde kuruyorum tahtımı,
Bilgin dışında, onayın olmadan,

Hiçbir işe kalkışmayacağım.
Richard, sen Gloucester dükü olacaksın,
George sen de Clarence düküsün;
Warwick de dilediği unvanı alsın,
Bizden biri gibi.

RICHARD

Clarence dükü ben olayım, George da Gloucester dükü,
Çünkü Gloucester dükalığı lanetli.

WARWICK

Ayıp ayıp, ne saçma bir tespit.
Richard, sen Gloucester düküsün.
Hadi şimdi Londra'ya, bu unvanları kullanmaya.
(Çıkarlar.)

3. Perde

1.Sahne

(İngiltere'nin kuzeyinde bir avlanma bölgesi.)

(Ellerinde yay bulunan iki korucu girer.)

BİRİNCİ KORUCU

Şuradaki çalılığın ardına gizlenelim,
Çünkü geyikler şu açık alandan geçecek,
Burada gizlenip bekleyerek
Geyiklerin en semizini seçelim.

İKİNCİ KORUCU

Ben de şu tepede olayım,
Bu sayede aynı anda vurabiliriz.

BİRİNCİ KORUCU

Öyle olmaz; yayından çıkacak ses
Sürüyü ürkütür, ben de hedefi kaçırırım.
İkimiz de burada duralım, en iyiyi vuralım;
Burada beklerken, sıkılmayalım diye,
Bir gün, tam bu durduğumuz yerde,
Başımdan geçenleri anlatayım.

İKİNCİ KORUCU

Biri geliyor, o geçip gidene kadar saklanalım.

(İçeri kılık değiştirmiş Henry girer, elinde dua kitabı vardır.)

KRAL HENRY

Kendi ülkemi selamlamak ve özlem gidermek için,
Sırf sevgimden, gizlice İskoçya'dan geldim.
Hayır, Harry, Harry, senin ülken değil burası;
Yerin dolduruldu, asan elinden alındı,
Kutsal yağ aktı gitti bedeninden.
Artık kimse önünde diz çöküp sana kral demeyecek,
Kimse gelip senden adalet dilemeyecek,
Hayır, bir kişi bile yardım istemeye gelmeyecek;
Nasıl yardım edebilirim ki onlara, kendime bile edemezken?

BİRİNCİ KORUCU

İşte sana, derisi para edecek bir geyik.
Hadi yakalayalım onu, sabık kralın ta kendisi bu.

KRAL HENRY

Kör talih, gel kucaklayayım seni,
Bilgeler, en akılcı yol bu derler.

İKİNCİ KORUCU

Daha ne duruyoruz? Hemen yakalayalım.

BİRİNCİ KORUCU

Bekle biraz; neler diyor dinleyelim.

KRAL HENRY

Kraliçem ile oğlum Fransa'ya gitti yardım istemeye;
Yüce komutan Warwick de oradaymış, duyduğuma göre,
Fransa kralının kız kardeşini Edward'a eş istiyormuş.
Eğer bu haber doğruysa,
Zavallı kraliçe ve oğlum, çabanız boşuna;
Çünkü Warwick kurnazdır, iyi bir hatipse
Lewis[1] de duygusal sözlerden hemen etkilenen bir kraldır.
Belki Margaret da bu sayede onun desteğini alabilir,
Çünkü o acınacak durumdaki bir kadın.
Margaret'ın iç geçirmeleri kralı içten içe yaralayabilir.
Gözyaşları en taşyüreklileri bile yumuşatabilir,
Kaplanlar bile yumuşar, dişisi üzülüyorsa,

1 Fransa Kralı XI Louis. (ç.n.)

Neron bile pişmanlık duyar, şikâyetini dinleyip
Tuzlu gözyaşlarını görse.
Ne ki o bir şey istemeye, Warwick ise vermeye gitti,
Kraliçe Lewis'in sol yanında Henry için yardım dilenecek,
Warwick ise sağ yanında Edward'a eş isteyecek.
Kraliçe ağlayıp Henry'nin tahttan indirildiğini söyleyecek,
Warwick gülerek, Edward'ın tahta çıktığını bildirecek
Ve zavallı kraliçe, kederden daha fazla konuşamayacak;
Warwick ise niye geldiğini anlatacak, allayıp pullayacak,
Güçlü tezlerle kralın gözünü boyayacak.
Kısacası, kralı ikna edecek,
Onun kız kardeşini
Ve Kral Edward'ın yerini sağlamlaştıracak ne varsa sözünü
alacak.
Ah Margaret, işte sonunda böyle olacak ah zavallı,
Giderkenki gibi yapayalnız bir köşeye atılacaksın.

İKİNCİ KORUCU

Kimsin sen ki krallardan kraliçelerden böyle söz ediyorsun?

KRAL HENRY

Göründüğümden önemli, doğduğumdan daha önemsiz
biriyim.
En azından bir insanım, çünkü daha aşağısı olamam.
Herkes krallar hakkında konuşurken, ben niye
konuşamayayım?

İKİNCİ KORUCU

Ama sen, kralmışsın gibi konuşuyorsun.

KRAL HENRY

Elbette kralım – zihnimde; ama bu da yeter.

İKİNCİ KORUCU

Kralsan tacın nerede?

KRAL HENRY

Tacım yüreğimde, başımda değil,
Süslü değil elmaslarla, Hint taşlarıyla.
Görünmez. Mutluluk derler tacıma,
Kralların nadiren elde ettiği bir taçtır.

İKİNCİ KORUCU

Eğer siz mutlulukla taçlandırılmış bir kralsanız,
Mutluluk tacınız ve siz bizimle gelmeye de mutlulukla
razı olursunuz.
Çünkü düşündük de,
Siz Kral Edward'ın tahttan indirdiği kralsınız.
Biz de ona bağlılık yemini etmiş kulları olarak
Sizi kralın düşmanı olarak görüyoruz.

KRAL HENRY

İyi ama, siz yemin edip, sonra da o yemini bozmadınız mı?

İKİNCİ KORUCU

Hayır, böyle bir yemini asla bozmadık.
Şimdi de bozmayacağız.

KRAL HENRY

Peki ben İngiltere kralıyken nerede yaşıyordunuz?

İKİNCİ KORUCU

Bu ülkede, şimdi yaşadığımız yerde.

KRAL HENRY

Ben dokuz aylıkken kutsal yağla vaftiz edilip, kral oldum,
Babam da büyük babam da kraldı
Ve sizler de bana bağlılık yemini etmiş kullarımdınız.
Nasıl oluyor da, bu yemininizi bozuyorsunuz şimdi?

BİRİNCİ KORUCU

Bozmuyoruz, siz kralken biz sizin kullarınızdık.

KRAL HENRY

Ne yani, ben öldüm mü? Artık nefes almıyor muyum?
Ah siz saf insanlar, neye yemin ettiğinizi bile bilmiyorsunuz!
Bakın, bu tüyü üflediğimde,
Rüzgâr da, aynı şekilde bana geri üflüyor;
Ben üflediğimde benim rüzgârıma,
Başkası üflediğinde onun rüzgârına boyun eğiyor,
Her zaman, daha güçlü olan rüzgârın etkisinde kalınır.
İşte siz sıradan insanlar da böyle hafifsiniz.
Ama sakın bozmayın yeminlerinizi,
İstemem, konuşmam yüzünden bu suçu işlemenizi.

Nereye gidecekseniz, bu kral da size boyun eğsin;
Kral siz olun, emredin, ben de buna uyayım.

BİRİNCİ KORUCU

Biz kralın, Kral Edward'ın sadık kullarıyız.

KRAL HENRY

Henry'nin sadık kulları da olabilirdiniz,
Eğer Kral Edward'ın tahtında otursaydı.

BİRİNCİ KORUCU

Bu nedenle Tanrı ve kral adına,
Bizimle yetkililere gelmenizi emrediyoruz.

KRAL HENRY

Tanrı adına yolu gösterin, kralınıza itaat edilecek;
Tanrının buyruğu neyse, kralınız yerine getirsin,
Kralınızın buyruğu neyse, tevazuyla kabul edeceğim.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Londra. Saray.)

(Kral Edward, Gloucester, Leydi Grey[2] ve Clarence girerler.)

KRAL EDWARD

Kardeşim Gloucester, bu leydinin kocası Sir Richard Grey,
St. Albans Meydan Savaşı'nda öldürülmüştü,
Topraklarına da savaşın galibi tarafından el konulmuştu.
Leydinin dileği, bu toprakları geri almak;
Adalet onun bu dileğini yerine getirmemizi gerektiriyor,
Çünkü bu değerli şövalye
York ailesi için savaşırken yaşamını yitirmişti.

GLOUCESTER

Majesteleri bu leydinin dileğini yerine getirmekle

2 Tarihte, İkinci St. Albans Savaşı'nda ölen John Grey'in dul karısı Elizabeth Woodwill (?1437-?1483). 1464'te IV. Edward'ın kraliçesi olmuş ve 1483 yılındaki ölümüne kadar kraliçe olarak kalmıştır. (ç.n.)

Çok iyi bir iş yapmış olacaklar,
Aksi onursuzluk olurdu.

KRAL EDWARD

Zaten aksi düşünülemez, ama yine de biraz bekleyeceğim.

GLOUCESTER

(Alçak sesle Clarence'a.)

Demek öyle?
Onun krala verebileceği bir şey olmalı
Kral ona istediğini vermeden önce.

CLARENCE

(Alçak sesle Gloucester'e.)

Oyunun kuralını iyi biliyor; rüzgârın nereden estiğini gördü!

GLOUCESTER

(Alçak sesle Clarence'a.)

Sus!

KRAL EDWARD

Dul leydi, dileğinizi yerine getireceğiz,
Ama kararımızı öğrenmek için daha sonra gelin.

LEYDİ GREY

Yüce lordum, tahammülüm kalmadı beklemeye.
Majesteleri lütfen şimdi karar versinler,
Razıyım kararınız ne olursa.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Dul ha? Tüm toprakları üzerine güvence veririm ki,
Onu memnun edecek şey seni de memnun eder.
Daha yakın dövüş, yoksa saplayabilir sana.

CLARENCE

(Alçak sesle Gloucester'e.)

Doğurmadığı sürece, ondan yana kaygılanmam.

GLOUCESTER

(Alçak sesle Clarence'a.)

Tanrı korusun, Edward hiçbir fırsatı kaçırmaz.

KRAL EDWARD

Söyleyin dul leydi, kaç çocuğunuz var?

CLARENCE

(Yavaşça Gloucester'e.)

Sanırım ondan bir çocuk isteyecek.

GLOUCESTER

(Yavaşça Clarence'a.)

Hayır, ne olayım; asıl o leydiye iki tane verir.

LEYDİ GREY

Üç, soylu efendimiz.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Onun hükmü altına girersen dört olacak.

KRAL EDWARD

Babalarının topraklarını kaybetmeleri onlar için ne üzücü olurdu.

LEYDİ GREY

O zaman merhamet edin yüce lordum ve onları geri verin.

KRAL EDWARD

Lordlar bizi yalnız bırakın; bu dul akıllı mı, değil mi bir bakacağım.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Peki öyle olsun, ayrılmamız sana yarasın,
Gençliğin seni bırakana kadar yararlan bu fırsattan,
Elden ayaktan düşüp, baston kullanana kadar.

(Gloucester ve Clarence çıkarlar.)

KRAL EDWARD

Şimdi söyleyin madam, çocuklarınızı seviyor musunuz?

LEYDİ GREY

Elbette, canımdan çok seviyorum onları.

KRAL EDWARD

Peki, çocuklarınız için her şeyi yapar mısınız?

LEYDİ GREY

Onların iyiliğine olan her şey için kötülüklere göğüs gerebilirim.

KRAL EDWARD

Öyleyse, onlara iyilik yapmak için kocanızın topraklarını geri alın.

LEYDİ GREY

Majestelerinin huzuruna ben de bu yüzden geldim.

KRAL EDWARD

Bu toprakları nasıl geri alabileceğinizi söylesem.

LEYDİ GREY

Efendimize hizmet için beni kendinize bağlamış olursunuz.

KRAL EDWARD

Peki, topraklarınızı geri verirsem, ne gibi bir hizmette bulunabilirsiniz?

LEYDİ GREY

Sizin emrettiğiniz, yapabildiğim her hizmeti.

KRAL EDWARD

Ama iyiliğime karşılık bazı istisnalar olabilir.

LEYDİ GREY

Hayır soylu lordum, yalnızca yapamayacaklarım olabilir.

KRAL EDWARD

İyi, o zaman isteyeceğim şeyi yapabilirsiniz.

LEYDİ GREY

Tamam öyleyse, efendimizin emirlerini yerine getiririm.

GLOUCESTER

(Clarence'a.)

Fazla sıkıştırdı, sağanak aşındırır mermeri.

CLARENCE

(Gloucester'e.)

Ortalık ateş gibi kızardı! Artık leydi yumuşayacaktır mum gibi.

LEYDİ GREY

Lordum neden birden sustunuz?

Hizmetimin ne olduğunu öğrenemeyecek miyim?

KRAL EDWARD

Kolay bir hizmet, kralı sevmenizi istiyorum yalnızca.

LEYDİ GREY

Bu zaten doğal, ben sizin kulunuzum.

KRAL EDWARD

Öyleyse, ben de size kocanızın toprakları geri veriyorum.

LEYDİ GREY

Ben de şükran duygularıyla ayrılıyorum yanınızdan.

GLOUCESTER

(Clarence'a.)

Anlaşma yürürlüğe girdi; leydi eğilip selâm vererek mühürledi.

KRAL EDWARD

Bir dakika – ben sevginin meyvesini kastetmiştim.

LEYDİ GREY

Sevgili efendimiz, ben de sevginin meyvesini kastetmiştim.

KRAL EDWARD

Evet, ama korkarım yanlış anladınız.

Nasıl bir sevginin peşindeyim ben sizce?

LEYDİ GREY

Ölünceye dek sevgimin, şükran duygularımın

Ve dualarımın; erdemin gerektirdiği ve erdemin lütfettiği sevginin.

KRAL EDWARD

Hayır inanın, ben bu tür sevgiyi kastetmemiştim.

LEYDİ GREY

Demek, kastettiğinizi sandığım şeyi kastetmemişsiniz.

KRAL EDWARD

Ama şimdi biraz da olsa niyetimi anlamışsınızdır.

LEYDİ GREY

Yanlış anlamadıysam, izin veremem.

Siz efendimizin elde etmek istediği şeye.

KRAL EDWARD

Açıkça söyleyeyim, niyetim sizinle yatmak.

LEYDİ GREY

Ben de açıkça söyleyeyim, zindanda yatmayı tercih ederim.

KRAL EDWARD
O zaman kocanızın topraklarını geri alamazsınız.
LEYDİ GREY
Öyleyse, namusum çeyizim olur,
Çünkü onu kaybedersem, topraklarımı da geri almam.
KRAL EDWARD
Bu durumda, çocuklarınıza haksızlık etmiş olacaksınız.
LEYDİ GREY
Böylelikle siz majesteleri, hem onlara
Hem bana haksızlık etmiş olacaksınız,
Ama yüce lordum, bu mutlu durumunuz
Hiç bağdaşmıyor dileğimin ciddiyetiyle.
Lütfen gönderin beni ya hayır ya da evetle.
KRAL EDWARD
Evet derim, evet dersen ricama;
Hayır derim, hayır dersen arzuma.
LEYDİ GREY
Öyleyse hayır lordum. Geri alıyorum dileğimi.
GLOCESTER
Dul ondan hoşlanmadı, surat asıyor.
CLARENCE
Hristiyan âleminde kimse onun kadar patavasız değildir
kur yaparken.
KRAL EDWARD
(Kendi kendine.)
Bakışları çok ölçülü olduğunu gösteriyor;
Konuşmasından da ince bir zekâsı olduğu anlaşılıyor;
Kusursuz özellikleri ile kraliçeliğe uygun biri.
Öyle ya da böyle, bir krala layık bir kişi;
Ya sevgilim olacak ya da kraliçem –
Ya Kral Edward kraliçesi yaparsa seni?
LEYDİ GREY
Söylemesi, yapmasından kolay lordum.
Ben bir kulum, rahatlıkla eğlenebilirsiniz benimle,
Ama kraliçe olmaya uygun değilim.

KRAL EDWARD
Aziz dul, kral olarak yemin ederim ki,
İçimden ne geçiyorsa onu söylüyorum;
Arzum sevgilim olman.
LEYDİ GREY
Bu ödül benim için fazla kaçar,
Biliyorum ki kraliçeniz olabilecek kadar soylu değilim,
Ama metresiniz olamayacak kadar da soyluyum.
KRAL EDWARD
Bahane arıyorsunuz, gerçekten de "kraliçem" demek istedim.
LEYDİ GREY
Lordum, canınızı sıkabilir oğullarımın size baba demeleri.
KRAL EDWARD
Kızlarımın size anne demelerinden daha fazla değil.
Siz bir dulsunuz ve çocuklarınız var;
Meryem adına, bekâr olduğum halde,
Benim de çocuklarım var.
Birçok oğulun babası olmak çok güzel bir şey.
Artık başka bir şey söylemeyin,
Çünkü kraliçem olacaksınız.
GLOUCESTER
Papaz efendi şimdi günah çıkardı.
CLARENCE
Kandırmak için yaptı bunu.
KRAL EDWARD
Kardeşlerim, konuştuklarımız hakkında meraka düşmüşsünüzdür.
GLOUCESTER
Dulun hoşuna gitmemiş olmalı, çok ciddi görünüyor.
KRAL EDWARD
Onu evlendirsem, garip mi olur sizce?
CLARENCE
Kiminle lordum?

KRAL EDWARD
Kiminle olacak, elbette benimle Clarence.
GLOUCESTER
En azından, yer yerinden oynardı.
CLARENCE
Bu garipten de öte.
GLOUCESTER
Yer yerinden oynar böyle bir olayda.
KRAL EDWARD
Siz alay edin bakalım kardeşlerim;
Şu kadarını söyleyeyim: Dileği kabul edildi,
Kocasının toprakları geri verilecek.
(Bir soylu girer.)
SOYLU
Yüce lordum düşmanınız Henry elimizde,
Esir alınıp, saray kapısına getirildi.
KRAL EDWARD
Kule'ye kadar nezaret edin.
Kardeşlerim, biz de onu yakalayanı görmeye gidelim,
Soralım nasıl yakalamış,
Dul leydi siz de gelin bizimle,
Lordlar gereken saygıyı gösterin ona.
(Gloucester dışında herkes çıkar.)
GLOUCESTER
Evet, Edward saygılıdır kadınlara.
Keşke iliği, kemiği, her şeyi hastalansa da,
Belinden umut veren bir filiz çıkıp da
Beklediğim parlak günlerle arama girmese keşke!
Ama yine de gizli arzumla benim arama kalsın bu.
Şehvet düşkünü Edward ortadan kaldırılsa bile,
Clarence, Henry ve oğlu Edward'ın yanı sıra,
Dünyaya gelecek çocukları var;
Hepsi de tahta benden daha yakın.
Arzuladığım şey söz konusu olunca

Bu düşünceler ne kadar umut kırıcı!
Öyleyse, kral olmak yalnızca bir hayal.
Bu tıpkı birinin bir tepe üzerinden bakınca,
Uzaklarda, ulaşıp dolaşmak istediği
Bir kumsal görüp ve gözlerinin gördüğünü
Ayaklarıyla da yaşamak arzusuyla
Kendisini ondan ayıran denize kızarak
Kovalarla denizi boşaltarak yolu açacağını söylemesine
benziyor.
Demek ki ben de
Benden uzaktaki bir tacı arzuluyorum;
Ben de bu yüzden beni taçtan ayıran engellere kızıyorum.
Ben de o zaman önümdeki engelleri kaldıracağımı
söylüyorum
İmkânsız gibi görünenle kendimi avutarak.
Bileğim ve dirayetim onlarınki kadar değilse,
Gözlerim fazla sabırsız, gönlüm de çok yükseklerde
demektir.
Diyelim ki Richard kral olamayacak,
Dünyada bundan başka ne gibi zevkler olabilir ki?
Bir kadının kucağını kendime cennet yapmak,
Bedenimi renk renk süslerle sarıp sarmalamak
Ya da büyülemek güzel kadınları sözlerimle, bakışlarımla.
Ne zavallı bir düşünce!
Yirmi altın taca sahip olmaktan daha imkânsız bu.
Sevgi, anamın rahmindeyken inkâr etmiş beni,
Zamanımı aşkla boşa harcamayayım diye
Kırılgan doğayı rüşvetle ayartmış anam,
Kolumu kuru çalı gibi gibi çarpıtsın,
Sırtıma, alay edilecek iğrenç bir kambur yüklesin,
Bir bacağımı kısa, öbürünü uzun yaratsın diye.
Her yanımda bir uyumsuzluk,
Beni anasına hiç benzemeyen,
Yalanıp temizlenmemiş bir ayı yavrusu haline soktu.

Bu durumda, ben sevilecek bir adam mıyım?
Ne büyük bir hata böylesine hayaller kurmak!
Mademki bu dünyanın zevklerinden tat almam imkânsız,
Ben de, benden daha iyileri yönetir, denetler ve ezerim,
Ve tacı ele geçirme hayalini kendi cennetim kılarım.
Bu biçimsiz bedenin taşıdığı bu kafayı bir taç süslemezse,
Cehennemim olacak bu dünya yaşadığım sürece.
Ama yine de bilmiyorum, nasıl ulaşırım bu taca,
Çünkü birçok can duruyor benimle taç arasında;
Ve ben – dikenlerle dolu bir ormanda kaybolan,
Dikenleri sökmeye çalışırken orasını burasını kanatan,
Yolunu bulmaya çalışırken yoldan çıkan,
Ormandan nasıl kurtulacağını bilemeyen,
Ama yine de umutsuzca dışarı çıkmaya çabalayan biri gibi
İşkence ediyorum kendime İngiltere tacını ele
geçirmek için.
Ya bu işkenceden kurtarırım kendimi
Ya da yolumu açarım kanlı bir baltayla.
Ben de gülücükler fırlatabilirim,
Sırıtarak cinayet de işleyebilirim,
Yüreğimi acıtan şeylere "Razıyım" diyebilirim,
Sahte gözyaşlarıyla yanaklarımı ıslatabilirim,
Ve suratımı her duruma uydurabilirim.
Denizkızlarının boğduğundan
Daha çok denizciyi sulara gömeceğim ben;
Basilisk'in öldürdüğünden
Daha fazlasını öldüreceğim,
Nestor kadar iyi bir hatip olacağım,
Ulysses'den daha kurnazca aldatacağım
Ve Sinon gibi başka bir Troya fethedeceğim
Bir bukalemundan daha fazla renk değiştireceğim,
Çıkarım için Proteus'un yerine geçeceğim,
Cinaî Machiavelli'ye ders vereceğim.
Bütün bunları yapıp tacı ele geçirmemem mümkün mü?

İnanın, benden uzakta da olsa, uzanır alırım onu.
(Çıkar.)

3. Sahne
(Fransa. Kralın sarayı.)

(Borular. Fransız Kralı Lewis, kız kardeşi Bona, Amiral Bourbon; Prens Edward, Kraliçe Margaret, Oxford Kontu girerler. Lewis oturmaktadır, sonra ayağa kalkar.)

LEWIS
Güzel İngiltere kraliçesi soylu Margaret,
Bizimle oturun. Lewis otururken
Ayakta durmak hiç yakışmıyor konumuna.

KRALİÇE MARGARET
Hayır Fransa'nın yüce kralı,
Margaret artık yelkenleri indirip,
Kral buyruklarına hizmet etmeyi öğrenmeli.
Doğru, bir zamanlar büyük İngiltere kraliçesiydim
O parlak, yaldızlı günlerde;
Ama talihsizlik alaşağı etti konumumu
Ve yere serdi beni şerefsiz bir şekilde,
Kaderime razı olup
Düştüğüm bu duruma alışmalıyım ben de.

LEWIS
Söyleyin güzel kraliçe,
Nereden kaynaklanıyor bu derin umutsuzluk?

KRALİÇE MARGARET
Gözlerimi yaşla dolduran, yüreğimi acıyla kaplayan
Söylemeye dilimin varmadığı bir nedenden.

LEWIS
Sorun her neyse, sen yine neysen osun,
Gel otur yanımıza.

(Yanına oturtur.)
Uzatma boynunu kaderin boyunduruğuna
Korkusuz aklınla meydan oku bütün talihsizliklere,
Muzaffer tavrını elden bırakma.
Bana karşı dürüst ol Kraliçe Margaret
Ve derdini anlat bana;
Çaresine bakılır, Fransa'nın yapacağı bir şey varsa.

KRALİÇE MARGARET
Bu güzel sözleriniz yüreğime su serpti,
Anlatamadığım şeyleri söylemeye özendirdi beni.
Şimdi soylu Lewis biliniz ki
Aşkımın tek sahibi Kral Henry,
Tahttan indirilip sürgüne gönderildi,
İskoçya'da tek başına yaşamaya terk edildi
Bu arada, York dükü, mağrur Edward,
İngiltere'nin gerçek ve yasal kralının unvanını
Ve tahtını gasp etti.
İşte bundan dolayı, ben, zavallı Margaret,
Henry'nin vârisi olan oğlum Prens Edward'la
Sizin adil ve yasal yardımınız için yalvarmaya geldim;
Bizi yüzüstü bıraktığınız takdirde,
Bütün umutlarımız suya düşer.
İskoçya yardım etmek istiyor,
Ama ne yazık ki edemiyor.
Halkımızın ve soylularımızın akılları çelindi,
Hazinemize el konuldu, askerlerimiz kaçmaya zorlandı
Ve gördüğünüz gibi,
Ağır bir sorumluluk altındayız biz de.

LEWIS
Ünlü kraliçe, sabır göster dinsin içindeki fırtına,
Biz de bir çare düşünelim bu arada.

KRALİÇE MARGARET
Ne kadar beklersek, düşmanlarımızda o kadar güçlenecek.

LEWIS
Ne kadar beklersem, size o kadar yardım edebilirim.

KRALİÇE MARGARET

Gerçek keder, insanı sabırsız yapar.
İşte geliyor kederimin baş mimarı!

(Warwick girer.)

LEWIS

Huzurumuza böyle fütursuzca çıkan kim?

KRALİÇE MARGARET

Warwick kontumuz, Edward'ın can dostu.

LEWIS

Hoş geldin yiğit Warwick! Hangi rüzgâr attı seni
Fransa'ya?

(Lewis tahtından iner, Margaret ayağa kalkar.)

KRALİÇE MARGARET

İşte şimdi ikinci bir fırtına kopmak üzere,
Çünkü o adam hükmeder rüzgâra ve gelgitlere.

WARWICK

Efendim ve kralım, sizin de yeminli dostunuz,
İngiltere kralı, övgüye değer Edward yolladı beni,
İçten sevgilerini ve dostluk duygularını iletiyor size,
Öncelikle, saygılarını sunmamı istedi soylu kişiliğinize,
İkinci olarak, bir dostluk anlaşması imzalamanızı,
Son olarak da, lütfedip kabul ederseniz,
Güzel kız kardeşiniz soylu Leydi Bona'yla
İngiltere kralını evlendirerek,
Bu yasal anlaşmayı perçinlememi arzu etti.

KRALİÇE MARGARET

(Kendi kendine.)

Bu gerçekleşirse eğer, hiç umut kalmaz Henry için.

WARWICK

(Bona'ya.)

Soylu madam, kralımız emretti bana,
İzninizle elinizi öpeceğim onun adına,
Sonra da efendimin yüreğinin sizin için
Nasıl yanıp tutuştuğunu anlatacağım;

Ününüzü duyunca, bir şey düşünemez oldu
Güzelliğiniz ve erdemlerinizden başka.

KRALİÇE MARGARET

Kral Lewis ve Leydi Bona,
Beni dinleyin Warwick'i yanıtlamadan önce.
Dürüst bir aşktan kaynaklanmıyor onun evlenme isteği,
Gereklilikten doğan aldatmaca bir evlilik talebi bu;
Zorbalar, yurt dışında güçlü bir müttefik bulmadan
Nasıl dertsiz bir biçimde hüküm sürebilirler ki?
Onun bir zorba olduğunu kanıtlamak için
Henry'nin hâlâ hayatta olduğunu söylemek yeterlidir.
Eğer ölmüş olsaydı, işte Kral Henry'nin oğlu,
Prens Edward hayatta.
Bu yüzden Lewis, dikkatli ol;
Bu anlaşma ve evlilik ile ne şerefin lekelensin,
Ne senin, ne de kızmın başı belaya girsin;
Gaspçı zorbalar bir süre hüküm sürebilir,
Oysa Tanrı adildir, zamanla haksızlıklar giderilir.

WARWICK

Küstah Margaret!

PRENS

Ona neden kraliçe diye hitap etmiyorsun?

WARWICK

Annen nasıl ki kraliçe değil, sen de prens değilsin,
Çünkü senin baban bir gaspçı zorbaydı.

OXFORD

Demek ki Warwick
İspanya'nın büyük bir kısmını ele geçiren
Gentli Yüce John'u göz ardı ediyor;
Ardından da,
Sağduyusuyla en akıllı insanların timsali olan
Dördüncü Henry'i,
Ondan sonra tahta geçen ve yiğitliğiyle tüm Fransa'yı fetheden

Zeki prens Beşinci Henry'i de yok sayıyor.
Henry işte bu büyük insanların soyundan gelmiştir.

WARWICK

Oxford, nasıl oluyor da, böyle güzel güzel anlatırken
Beşinci Henry'nin kazandığı her şeyi,
Altıncı Henry'nin elden çıkardığını söylemiyorsun?
Fransız soyluları buna gülüyordur herhalde.
Ayrıca, sadece altmış iki yıllık bir soyağacından
söz ediyorsun
Bir krallığın değerini
Bu kadar kısa bir zaman dilimiyle ölçemezsin.

OXFORD

Warwick, nasıl olur da efendinin aleyhinde konuşursun?
Sen otuz altı yıl onun buyruğu altında çalıştın,
İhanetini nasıl böyle utanmadan açığa vurursun?

WARWICK

Her zaman haklıdan yana olan Oxford,
Soyağacından dem vurup bir haini nasıl savunursun?
Kendine gel! Bırak Henry'i, Edward'ı kralın kabul et.

OXFORD

Haksız kararıyla ağabeyim Lord Aubrey de Vere'i
Ölüme gönderen adama mı kral diyeceğim?
Yoksa ona, yaşını başını almış, bir ayağı çukurda,
Ölüm kapısının önünde duran babamı
Öldürdüğü için mi kral demeliyim?
Hayır Warwick, hayır;
Şu kolumda takat olduğu sürece,
Lancaster soyunu desteklemeyi sürdüreceğim.

WARWICK

Ben de York soyunu.

LEWIS

Kraliçe Margaret, Prens Edward ve Oxford,
Ben Warwick'le biraz daha görüşeceğim;
Siz lütfen kenara çekilin.

(Uzaklaşırlar.)

KRALİÇE MARGARET

Tanrım lütfet, Warwick'in sözleri onu büyülemesin.

LEWIS

Warwick, şimdi elini vicdanına koy ve söyle bana,
Edward sizin gerçek kralınız mı? Çünkü nefret ederim
Yasal olmayan biriyle böyle bir bağ kurmaktan.

WARWICK

İtibarımı ortaya koyar, şerefim üzerine yemin ederim.

LEWIS

Peki halkın gözünde iyi biri olarak tanınıyor mu?

WARWICK

Hem de çok fazla, Henry bu kadar talihli değildi.

LEWIS

Öyleyse devam edelim: Hiçbir şey gizlemeden,
Bütün içtenliğinle anlat bana Edward'ın
Kız kardeşimiz Bona'ya duyduğu sevginin derecesini.

WARWICK

Kendisi gibi, bir krala yaraşan bir biçimde seviyor.
Sevgisinin sonsuz olduğuna,
Köklerinin erdem toprağında yeşerdiğine,
Yapraklarının ve meyvelerinin
Güzellik güneşiyle beslendiğine yemin ederken
Kıskançlıktan uzak, oysa gücenmeye eğilimli olduğunu,
Ama Leydi Bona acısını dindirinceye kadar
Huzura eremeyeceğini söylediğini sık sık duydum ondan.

LEWIS

Kız kardeşim, şimdi duyalım kararınızı.

BONA

Sizin kabulünüz ya da reddiniz benim kararım olacaktır.
(Warwick'e.)
Şunu itiraf edeyim, bugüne kadar
Kralınızın erdemlerinden söz edildiğini ne zaman duysam,
Mantığım, yerini tutkuya bırakmıştır.

LEWIS
Öyleyse Warwick, kız kardeşimiz Edward'ın olacaktır.
Kralınızın vereceği başlık parasını,
Kız kardeşimin çeyizi belirleyecek.
Anlaşma maddeleri vakit kaybetmeden kaleme alınacak.
Kraliçe Margaret, yaklaşın ve tanık olun,
Bona, İngiliz kralının eşi olacaktır.
PRENS
Edward'ın, İngiliz kralının değil.
KRALİÇE MARGARET
Düzenbaz Warwick, bu anlaşmayla
Ricalarımın geçersiz kalmasının nedeni sensin.
Sen gelmeden önce Lewis, dostuydu Henry'nin.
LEWIS
Lewis, hâlâ onun ve Margaret'in dostudur.
Ama taht üzerindeki iddialarınız sağlam değilse,
Ki öyle görünüyor Edward'ın başarısından da,
Size verdiğim yardım sözünün beni bağlamaması,
Tamamen mantıklıdır. Yine de elimden geldiğince,
Konumunuz gereği, iyi davranılacaktır sizlere.
WARWICK
Henry şimdi İskoçya'da, keyfi de yerinde,
Hiçbir şeyi olmadığından, kaybedecek bir şeyi de yok.
Ve sabık kraliçemiz, size gelince,
Size bakacak bir babanız var,
Onun başına ekşiyin Fransa yerine.
KRALİÇE MARGARET
Sus, küstah, utanmaz Warwick, kes sesini,
Kralları tahta çıkarıp indiren kibirli kişi!
Gitmeyeceğim buradan, gözyaşlarımla
Doğruyu anlatacak konuşmamı yapmadan,
Senin ne düzenbaz, efendinin ne kadar sahte olduğunu
Lewis'e gösterene kadar ayrılmayacağım.
Çünkü ikiniz de aynı topun kumaşısınız.

(Bir ulağın geldiğini bildiren boru sesi duyulur.)

LEWIS

Warwick, bu haberci ya bize ya da sana geldi.

(Haberci girer.)

HABERCİ

Elçi hazretleri, bu mektuplar size
Kardeşiniz Marki Montague'den.
Bu da kralımızdan siz majestelerine.
Ve madam, bu da size, kimden bilmiyorum.

(Hepsi mektuplarını okurlar.)

OXFORD

Güzel kraliçemiz mektubu okurken gülümsüyor,
Warwick'in ise suratı asıldı.
İşte bu hoşuma gitti.

PRENS

Bakın Lewis, nasıl ayaklarını yere vuruyor ağa takılmış gibi.
Umarım haberler iyidir.

LEWIS

Warwick, ne yazıyor senin mektupta?
Güzel kraliçe ya sizinkinde?

KRALİÇE MARGARET

Benimki ummadığım bir sevinçle su serpti yüreğime.

WARWICK

Benimki ise, kararttıyüreğimi üzüntü ve öfkeyle.

LEWIS

Demek kralınız Leydi Grey'le evlendi ha?
Şimdi de sizin ve onun yalan dolanını yumuşatmak için,
Bana sabretmemi öğütleyen bir mektup yazıyor.
Fransa ile böyle mi dostluk kuracak?
Nasıl böyle küstahça aşağılayabilir bizi?

KRALİÇE MARGARET

Majestelerine daha önce söylemiştim;
Bu, Edward'ın ne kadar sevdiğini,
Warwick'in ne kadar dürüst olduğunu kanıtlar.

WARWICK

Kral Lewis, cenneti mekân edinmeyi umarak
Tanrı huzurunda, Edward'ın bu yanlış davranışını
Protesto ediyorum; bunun benimle ilgisi yok–
O artık benim kralım değil, onurumu çiğnedi geçti,
Keşke, o daha çok kendi utancının farkına varabilse.
Unuttum mu sanıyorsunuz York soyu yüzünden
Babamın vakitsiz ölümünü?[3] Ya kuzinime yaptıklarını?[4]
Başına kraliyet tacını ben geçirmemişim gibi!
Henry'i doğal hakkından yoksun bırakan sanki ben
değildim!
Sonunda böyle bir utançla mı ödüllendirilmeliydim?
Utanmalı bu yaptığından! Oysa ben onuru hak ediyorum;
Onun yüzünden lekelenen onurumu temizlemek için,
Ona sırt çeviriyor, Henry'e dönüyorum.
Soylu kraliçem, arkanızda bırakın eski nefretinizi,
Bundan sonra ben sizin sadık hizmetkârınızım.
Leydi Bona'ya yaptığı saygısızlığın öcünü alacağım,
Henry'i eski makamına çıkaracağım.

KRALİÇE MARGARET

Warwick, bu sözlerin nefretimi sevgiye dönüştürdü;
Bağışlıyorum seni ve unutuyorum eski kötülükleri,
Kral Henry'nin dostu olman ziyadesiyle mutlu etti beni.

WARWICK

Evet, ona öylesine içten bağlandım ki,
Onun gerçek dostu Kral Lewis lütfetse
Ve seçkin askerlerden oluşan birlikler verse,
Onları bizim kıyılara çıkarmayı üstüme alırım,
Savaşarak o zorbayı tahtından alaşağı ederim.
Yeni evlendiği karısı ona destek olmaya fırsat bulamayacak;
Clarence'a gelince, mektuptan anlaşıldığı kadarıyla

---

3 Babası Salisbury kontu, York soyundan yana olduğu için, Lancaster yandaşları tarafından Wakefield'de ele geçirilip Pomfret şatosunda idam edilmiştir. (ç.n.)

4 Çapkın biri olan Edward, Warwick'in şatosunda konukken Warwick'in kuzinine tecavüz etmek istemiştir. (ç.n.)

Sırf şehveti uğruna, ülkenin güvenliğini
Ve kendi onurunu bir yana bıraktığı için
Büyük bir olasılıkla Edward'la bozuşacak.

BONA

Sevgili kardeşim, bu dertli kraliçeye yardım etmezsen,
Bona'nın intikamı nasıl alınır?

KRALİÇE MARGARET

Soylu kral, onu üzüntüsünden kurtarmazsanız
Zavallı Henry nasıl yaşar?

BONA

Benim davamla, bu İngiliz kraliçenin davası tamamen aynı.

WARWICK

Güzel Leydi Bona, benimki de.

LEWIS

Benimki de onunkiyle, seninkiyle ve Margaret'inkiyle aynı.
Böylece, bundan böyle kesin kararım:
Size yardım edilecektir.

KRALİÇE MARGARET

Her şey için teşekkürlerimi sunarım.

LEWIS

İngiltere kralının ulağı, dön hemen yerine,
Yalancı Edwad'a, senin o sözde kralına söyle,
Fransa Kralı Lewis, onu ve yeni eşini kutlamak için
Maskelileri[5] gönderiyor İngiltere'ye.
Burada neler geçtiğini gördün,
Bunları anlat ona, başlasın korkmaya.

BONA

Söyle ona, umarım yakında dul kalır,
Yas giysisini ben giyerim onun yerine.

KRALİÇE MARGARET

Söyle ona, çıkardım yas giysilerini.
Hazırım zırhımı giymeye.

---

5 Masquers: Düğün gibi birçok törende konukları eğlendiren maskeli dansçılar olurdu. Kral Lewis göndereceği miğferli askerlerden maskeli sanatçılar olarak söz ederek, Edward ile alay ediyor. (ç.n.)

WARWICK

Söyle ona, bana büyük haksızlık etti,
Bu yüzden, başındaki tacı alacağım çok geçmeden.
Bu da zahmetlerinin karşılığı; hadi git şimdi.
(Haberci çıkar.)

LEWIS

Warwick, sen ve Oxford, gidin beş bin adamla,
Manş'ı geçip savaş ilân edin güvene ihanet eden Edward'a;
Durum elverdiğinde bu soylu kraliçe ile prens,
Ardınızdan gelecekler yeni kuvvetlerle.
Ama kaygılarımı gidermek için sorarım gitmeden önce,
Nereden bilelim bize sadık olduğunu?

WARWICK

Yapacağım öneri gösterecektir sarsılmaz sadakatimi:
Eğer kraliçemiz ve genç prens kabul ederlerse,
Neşe kaynağım büyük kızımı
Prensle kutsal evlilikte birleştirerek gösterebilirim.

KRALİÇE MARGARET

Evet kabul ediyorum, teşekkür ederim bu öneriniz için.
Edward oğlum, o güzel ve erdemli bir kızdır;
Vakit geçirme – uzat elini Warwick'e,
Elinle birlikte, söz ver asla dönmeyeceğine,
Yemin et, Warwick'in kızından başkasıyla evlenmeyeceğine.

PRENS

Evet, kabul ediyorum onunla evlenmeyi,
Bunu hak ediyor o.
Yeminimin bir kanıtı olarak elimi uzatıyorum işte.
(Elini Warwick'e uzatır.)

LEWIS

Daha ne duruyoruz? Asker toplamalıyız şimdi;
Ve siz Başamiral Lord Bourbon,
Kraliyet donanmasına götürün onları.
Bir Fransız kızını evlilik konusunda aldattığı için
Yürekten diliyorum Edward'ın savaşta yenilmesini.

(Warwick dışında herkes çıkar.)

WARWICK

Edward'ın elçisi olarak geldim buraya,
Ama yeminli, can düşmanı olarak dönüyorum oraya.
Ona eş bulmamı emretmişti bana,
Ama alacak ağzının payını korkunç bir savaşta.
Buraya göndermek için benden başkasını bulamadı mı?
Onun bu oyununu üzüntüye çevireyim de görsün.
Onu tahta çıkaran bendim, indiren de ben olacağım;
Henry'e acıdığımdan değil,
Edward'ı bu hafifliği yüzünden cezalandırmak için.
(Çıkar.)

4. Perde

1. Sahne

(Londra. Saray.)

(Gloucester, Clarence, Somerset ve Montague girer.)

GLOUCESTER

Kardeşim Clarence, söyler misin bana,
Ne düşünüyorsun Leydi Grey ile evlenmesi konusunda?
Sence, kardeşimiz doğru bir seçim yapmadı mı?

CLARENCE

Sen de biliyorsun, yol uzun buradan Fransa'ya!
Warwick dönene kadar nasıl bekleyebilirdi ki?

SOMERSET

Bırakın şimdi bu konuşmayı, kral geliyor.

(Borular. Maiyetiyle Kral Edward, Kraliçe olarak Leydi Grey, Pembroke, Stafford, Hastings ve diğerleri girerler. Dördü bir yanda, diğer dördü diğer yanda durur.)

GLOUCESTER

Ve iyi seçilmiş bir gelin.

CLARENCE

Ne düşündüğümü açıkça söyleyeceğim ona.

KRAL EDWARD

Kardeşim Clarence, seçimimizden hoşlanmadın mı,
Öyle düşünceli, somurtmuş bir halde duruyorsun?

CLARENCE
Bu hakaretimizden alınmayacak kadar
Basiretsiz ve korkak olan Fransa Kralı Lewis
Ya da Warwick kadar hoşnudum diyelim.
KRAL EDWARD
Farz edin ki sebepsiz alınganlık gösterdiler;
Onlar sadece Lewis ile Warwick, bense Edward'ım.
Sizin de Warwick'in de kralıyım,
Arzularım yerine gelmeli.
GLOUCESTER
Kralımız olduğun için arzun yerine getirilecek,
Ama aceleye getirilen evlilik pek de iyi sonuçlanmaz.
KRAL EDWARD
Peki sen kardeşim Richard? Sen de mi kızgınsın bana?
GLOUCESTER
Ben değilim.
Hayır, Tanrı'nın birleştirdiği kişilerin ayrılmalarını dilemem asla.
Hele böyle uyumlu bir çifti ayırmak
Gerçekten vicdansızlık olur.
KRAL EDWARD
Küçümsemenizi ve hoşnutsuzluğunu bir yana bırakalım şimdi,
Bir tek sebep gösterin bana, Leydi Grey
Neden benim eşim ve İngiltere kraliçesi olmamalı?
Somerset ve Montague sizler de
Açıkça söyleyin düşüncelerinizi.
CLARENCE
Öyleyse söyleyeyim kendi düşüncemi:
Kral Lewis, Leydi Bona ile evliliğin konusunda
Oyun oynadığın için düşman olmuştur kralımıza.
GLOUCESTER
Ve ona verdiğiniz bu görevi yerine getirirken,
Bu beklenmedik evlilikle Warwick'in şerefi lekelendi.

KRAL EDWARD
Peki ya Lewis ile Warwick'i yatıştırırsak
Uyduracağım bir bahaneyle?
MONTAGUE
Evlilik yoluyla Fransa ile ittifak kurmak,
Ülkemizi yabancı fırtınalara karşı daha güçlü kılardı,
Bir İngilizle evlenmek yerine.
HASTINGS
İngiltere içeriden vurulmadıkça,
Ona bir şey olmayacağını Montague bilmiyor mu?
MONTAGUE
Ama Fransa'nın desteği ile çok daha güvende olurdu.
HASTINGS
Fransa'ya güvenmektense, onu kullanmak daha iyidir.
Tanrı desteklesin bizi
Ve onun bize bir kalkan olarak verdiği aşılması güç deniz
Ve yalnızca onların yardımıyla koruyalım kendimizi,
Güvenliğimiz onlarda ve kendimizdedir.
CLARENCE
Lord Hastings sırf bu konuşmasıyla bile
Lord Hungerford'un vârisi olmaya layıktır.
KRAL EDWARD
Ne yani? İradem bu ve hakkım var buna.
Bir kereliğine talebim yasa kabul edilsin.
GLOUCESTER
Efendimiz bence pek de iyi yapmadınız
Lord Scale'in kızı ve mirasçısını,
Sevgili eşinizin kardeşiyle evlendirerek;
Bana daha çok yakışırdı ya da Clarence'a;
Gelininiz uğruna kardeşlerinizi yakıyorsunuz.
CLARENCE
Ayrıca Lord Bonville'in vârisini
Yeni eşinin oğlu ile evlendirip
Kardeşlerinin şanslarını başka yerlerde aramalarına
Göz yummalıydın.

KRAL EDWARD

Çok yazık, zavallı Clarence,
Demek bu kadar kötü hissetmen bir kadın yüzünden!
Ben sana bir tane bulurum.

CLARENCE

Sen kendine eş seçerken gösterdin ne kadar akıllı olduğunu,
Çok derin düşünemediğine göre, izin ver de
Kendi çöpçatanlığımı kendim yapayım;
Bu yüzden kısa bir süre buradan ayrılmayı düşünüyorum.

KRAL EDWARD

Ayrıl ya da ayrılma, Edward kraldır,
Ama kardeşinin isteklerine karışmaz.

KRALİÇE ELİZABETH

Lordlarım, adil olun bana karşı ve itiraf edin ki
Majesteleri lütfedip konumumu
Unvanımı kraliçeliğe yükseltmeden önce de
Soysuz bir aileden gelmiyordum;
Böyle bir şans yüzüne gülmüştür,
Benden daha aşağı olanların bile.
Bu konumum beni ne kadar sevindirse de,
Sizin bu hoşnutsuzluğunuz,
Mutluluğumu gölgeliyor kaygı ve üzüntüyle,
Oysa çok isterdim hepiniz beni sevesiniz.

KRAL EDWARD

Sevgilim aldırma onların surat asmalarına,
Edward senin hayat arkadaşın,
Onların itaat etmeleri gereken de benim
Efendileri olduğum sürece,
Hiçbir şeyden kaygılanma; zarar veremez kimse sana.
Beni öfkelendirmek istemiyorlarsa,
İtaat etmeli ve sevmeliler seni;
Ama öfkelendirmeye kalkarlarsa,
Zarar veremezler sana,
Ve bakarlar benim gazabımın tadına.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Kulaklarım deliktir, pek konuşmam, daha çok düşünürüm.

(Bir haberci girer.)

KRAL EDWARD

Fransa'dan mektup mu, haber mi getirdin?

HABERCİ

Yüce efendimiz, mektup yok, ama birkaç sözüm var,
Ama önce bağışlayın beni, yoksa cesaret edemem.

KRAL EDWARD

Bağışlıyoruz seni, ama uzatmadan söyle.
Ne söylediler, kelimesi kelimesine anlat.
Ne dedi Kral Lewis mektubuma?

HABERCİ

Ben ayrılırken aynen şöyle dedi:
"Git söyle kendini kral sanan o sahtekâr Edward'a,
Kral Lewis onu ve eşini kutlamak için,
Maskelileri yolluyor de."

KRAL EDWARD

Lewis bu kadar yürekli mi?
Beni Henry'le karıştırdı belli ki.
Leydi Bona ne dedi evliliğim hakkında?

HABERCİ

Şöyle dedi üzgün bir sesle:
"Söyle ona, dilerim çok geçmez dul kalır,
Ben giyerim yas giysilerini onun yerine."

KRAL EDWARD

Onu suçlayamam, başka ne diyebilirdi ki;
Haksızlığa uğrayan o.
Peki ya Henry'nin kraliçesi ne dedi?
O da oradaymış duyduğuma göre.

HABERCİ

"Söyle ona, çıkardım yas giysilerimi
Hazırım zırhımı kuşanmaya."

KRAL EDWARD
Herhalde Amazon olmaya heveslendi.
Peki bu haksızlığa Warwick ne dedi?
HABERCİ
O, herkesten fazla kızgındı majestelerine,
Şunları söylememi emretti bana:
"Bana büyük haksızlık etti, söyle ona
Bu yüzden, çok geçmeden alacağım başındaki o tacı."
KRAL EDWARD
Ne! Bu hain nasıl böyle küstahça konuşabilir?
Savaş hazırlıklarına başlayacağım bu uyarı karşısında.
Savaşsa savaş, cezasını çekecekler bu küstahlığın.
Peki Warwick Margaret ile dost oldu mu?
HABERCİ
Evet yüce efendimiz, genç prens ile
Warwick'in kızının evliliğiyle
Sıkı bir bağ kuruldu aralarında.
CLARENCE
Evlenen muhtemelen büyük kızıdır;
Clarence da küçüğüyle evlenecek.
Kral kardeşim elveda, iyi kolla tahtını,
Çünkü ben de Warwick'in diğer kızıyla evleneceğim;
Krallığım olmayabilir, ama evliliğimin
Senden aşağı kalır yanı olmayacak.
Beni ve Warwick'i sevenler arkamdan gelsin.
(Çıkar. Arkasından da Somerset çıkar.)
GLOUCESTER
(Kendi kendine.)
Ben çıkmıyorum. Daha büyük benim hedefim;
Edward'ı sevdiğimden değil, tacı istediğimden.
KRAL EDWARD
Clarence'la Somerset, Warwick'e katıldılar!
Yine de en kötüsüne hazırlıklı olmalıyım;
Bu zor durumda elimi çabuk tutmalıyım.
Pembroke ve Stafford gidin, bizim adımıza

Asker toplayın ve hazır olun savaşa;
Her an karaya çıkabilirler, çıkmışlardır belki de.
Ben de hemen peşinizden geliyorum.
(Pembroke ile Stafford çıkarlar.)
Ama gitmeden önce Hastings ve Montague,
Giderin kuşkularımı. Özellikle de siz ikiniz
Yakın akrabasınız Warwick'le;
Söyleyin, Warwick'i benden daha çok mu seviyorsunuz?
Eğer öyleyse, ona katılın ikiniz de;
Gerçek dost değilseniz, tercih ederim düşmanım olmanızı.
Ama eğer bana sadık kalacaksanız
Yemin edin ve dostluğunuzu kanıtlayın ki
Sizden kuşku duymayayım.

MONTAGUE

Tanrı Montague'ye yardımcı olsun, o sadıktır sana.

HASTINGS

Hastings de Edward'ı destekliyor davasında.

KRAL EDWARD

Sen kardeşim Richard, destekleyecek misin bizi?

GLOUCESTER

Evet ne olursa olsun, senin yanındayım.

KRAL EDWARD

Öyleyse, tamam! Kuşkum kalmadı zaferi kazanacağımdan.
Hemen gidelim, vakit kaybetmeyelim,
Warwick ve onun düşman kuvvetleriyle karşılaşalım.
(Çıkarlar.)

2. Sahne

(Warwickshire'da bir ova.)

(Warwick ve Oxford Fransız askerlerle girerler.)

WARWICK

Lordum güvenin bana; şimdiye kadar her şey iyi gitti;
Halk bize katılıyor gruplar halinde.

(Clarence ile Somerset girerler.)

Bakın Somerset ile Clarence geliyor.
Lordlarım hemen söyleyin –dost muyuz, yoksa düşman mı?

CLARENCE

Dostluğumuzdan kuşkunuz olmasın lordum.

WARWICK

Öyleyse soylu Clarence, Warwick hoş geldin der sana;
Sen de hoş geldin Somerset. Soylu bir yürek,
Sevgisini böyle hiç saklamadan göstermişse,
Bana göre, korkaklıktır ondan kuşkulanmaya devam etmek;
Aksi halde, Edward'ın kardeşi Clarence'ın dostluğu
Sahtedir, derdim. Gel soylu Clarence; kızım senin olacak.
Yapılacakları konuşalım şimdi:
Oldukça acemice karahgâh kuran,
Askerleri bu civarlarda gizlenmiş olan,
Az sayıda muhafızla korunan kardeşini
Gecenin bu gizleyen karanlığında,
Yakalayabilir miyiz sürpriz bir saldırıyla?
Casuslarımız, kolayca başaracağımızı söylüyorlar;
Ulysses ve yiğit Diomedes'in
Kurnazca ve büyük bir cesaretle
Görünmeden Rhesus'un çadırlarına gidip
Trakya'nın ölümcül küheylanlarını çalmaları gibi,
Biz de gecenin kara mantosuna bürünüp
Muhafızları gafil avlayıp, Edward'ı yakalayabiliriz,
Öldürebiliriz demiyorum – çünkü niyetim,
Sadece onu şaşırtmak.
Bu girişimde, benimle birlikte olan sizler,
"Henry!" diye haykırın, önderinizle birlikte.

(Hepsi "Henry" diye bağırırlar.)

Hadi şimdi sessizce koyulalım yola,
Tanrı, Aziz George ve dostları yardımcı olsun Warwick'e.

(Çıkarlar.)

3. Sahne

(Warwickshire yakınında Edward'ın karargâhı.)

(Kralın çadırını koruyan üç nöbetçi girer.)

BİRİNCİ NÖBETÇİ

Hadi bakalım arkadaşlar, hepiniz yerlerinizi alın;
Kral bu çadırda uyuyacak.

İKİNCİ NÖBETÇİ

Ne, daha yatmadı mı?

BİRİNCİ NÖBETÇİ

Hayır, yatmadı; Warwick ya da kendisi yenilinceye kadar,
Yatmayacağına, asla gözünü kırpmayacağına yemin etti.

İKİNCİ NÖBETÇİ

Bildirdiklerine göre, Warwick epey yakınımızdaymış;
Anlaşılan beklenen gün yarın.

ÜÇÜNCÜ NÖBETÇİ

Peki söylesenize, kralla birlikte çadırda kalan soylu kim?

BİRİNCİ NÖBETÇİ

Kralın en yakın dostu Lord Hastings.

ÜÇÜNCÜ NÖBETÇİ

Öyle mi? Peki kral nasıl oluyor da
Kendisi bu soğuk çadırda kalırken
Yakınlarının kentte konaklamaları emrini veriyor?

İKİNCİ NÖBETÇİ

Ne kadar tehlikeliyse, o kadar onurlu olurmuş.

ÜÇÜNCÜ NÖBETÇİ

Bana huzur ve dinginlik verin yeter;
Tehlikeli bir onur verene kadar.
Warwick onun şu anki durumunu bilse,
Onu uyandırma zahmetine bile girmez.

BİRİNCİ NÖBETÇİ

Tabii savaş baltalarımızla yoluna dikilmezsek.

İKİNCİ NÖBETÇİ

Zaten kralı, gece gelecek düşmandan korumaktan başka
Ne amaçla çadırının önünde nöbet tutuyoruz ki?

(Warwick, Clarence, Oxford, Somerset ve Fransız askerler sessizce girerler.)

WARWICK

İşte çadırı şurada, bakın bakalım nöbetçiler nerede.
Cesaret dostlarım! Ya şimdi şeref kazanırız ya da asla!
Şimdi peşimden gelin, Edward'ı yakalayalım.

BİRİNCİ NÖBETÇİ

Kim var orada?

İKİNCİ NÖBETÇİ

Dur, yoksa ölürsün.

(Warwick ve diğerleri "Warwick! Warwick!" diye bağırırlar ve nöbetçilerin üstüne yürürler. Nöbetçiler kaçarken "Silah başı! Silah başı!" diye bağırırlar. Warwick ve diğerleri onları kovalarlar. Davullar, borazanlar. Warwick ve diğerleri tekrar girerler. Gece kıyafeti ile koltukta oturan kralı taşıyarak getirirler. Gloucester ile Hastings kaçarlar.)

SOMERSET

Kaçanlar da kimlerdi?

WARWICK

Richard ile Hastings.
Bırak gitsinler; dük elimizde.

KRAL EDWARD

Dük mü? Buradan ayrılırken
Kral diyordun bana.

WARWICK

Şimdi durum farklı.
Onurumu lekeledin elçilik görevimde,
Ben de indiriyorum seni tahtından.
Seni York dükü ilân edeceğim şimdi.
Elçilere doğru dürüst davranmayı bilmeyen,
Tek bir kadınla yetinmeyen,
Kardeşlerine kardeşçe davranmayan,
Halkın iyiliği için çalışmayan,

Kendini düşmanlarından korumayı bilmeyen sen,
Nasıl yönetebilirsin bir ülkeyi?

KRAL EDWARD

Kardeşim Clarence, sen de mi buradasın onlarla?
Öyleyse Edward'ın inmesi gerekiyor aşağıya.
Yine de Warwick, şundan emin olmalısın ki,
Bütün bu talihsizliklere, sana
Ve bütün suç ortaklarına rağmen,
Edward her zaman
Bir kral gibi hissedecek, öyle davranacaktır.
Felek beni bulunduğum yerden aşağı fırlatsa da,
Feleğin çarkının boyutlarından
Daha fazlasını düşleyebiliyorum ben.

WARWICK

O zaman düşlerinde ol İngiltere kralı;
(Tacını başından alır.)
Ama artık Henry giyecek İngiliz tacını,
Ülkenin gerçek kralı olacak; sen de onun gölgesi.
Lordum Somerset, Dük Edward'ın derhal kardeşime,
York piskoposuna götürülmesi için hazırlık yapmanızı
Rica ediyorum sizden.
Ben de Pembroke ve birlikleriyle çarpıştıktan sonra,
Peşinizden gelecek ve açıklayacağım
Lewis ile Leydi Bona'nın ona gönderdiği mesajı.
Şimdilik hoşça kal York dükü.

KRAL EDWARD

İnsan kaderin arzusuna boyun eğmek zorunda,
Fırtınaya ve denizin dalgalarına karşı koymak boşuna.
(Zorla çıkarırlar.)

OXFORD

Lordlarım, askerlerimizle Londra'ya yürümekten başka
Bize düşen bir iş kaldı mı?

WARWICK

Evet, yapmamız gereken ilk şey bu,

Kral Henry'i esaretten kurtarıp tahta çıkarmalıyız.
(Çıkarlar.)

4. Sahne
(Londra. Saray.)

(Kraliçe Elizabeth ile Rivers girerler.)

RIVERS
Madam, böyle birden değişmenizin nedeni nedir?

KRALİÇE ELIZABETH
Kardeşim Rivers yoksa duymadın mı
Kral Edward'ın başına gelen felaketi?

RIVERS
Warwick'e karşı kaybettiği o iğrenç savaştan mı
söz ediyorsunuz?

KRALİÇE ELIZABETH
Hayır, tacını kaybetmesinden söz ediyorum.

RIVERS
Yoksa efendimiz öldürüldü mü?

KRALİÇE ELIZABETH
Neredeyse öldürülüyordu, ama esir alındı;
Ya nöbetçilerin ihanetine uğradı
Ya da düşman onu gafil avladı;
Öğrendiğim kadarıyla, Warwick'in acımasız kardeşine,
Düşmanımız York piskoposuna götürülmüş.

RIVERS
Bu haber, itiraf etmeliyim ki çok üzücü;
Ama sevgili madam, elinizden geldiğince katlanmalısınız
buna;
Warwick yarın kaybedebilir bugün kazandıysa.

KRALİÇE ELIZABETH
O gün gelinceye kadar, umut etmekten başka çaremiz yok.
Özellikle de ben, Edward'ın rahmimdeki bebeği aşkına,
Düşmemeliyim umutsuzluğa.

Bu nedenle tepkilerimi dizginlemeye
Ve katlanmaya çalışıyorum kötü kadere.
Evet, evet, işte bu yüzden,
Kral Edward'ın meyvesine,
İngiltere tahtının gerçek vârisine,
Zarar vermeyeyim diye gözyaşlarımı bastırıyor,
Kan kaybına neden olabilecek inlemelerimi yok ediyorum.

RIVERS

Madam, Warwick nerede, ne yapıyor şimdi?

KRALİÇE ELIZABETH

Bana söylediklerine göre,
Tacı Henry'nin kafasına tekrar yerleştirmek için
Buraya, Londra'ya gelmek üzere.
Gerisini sen düşün: Kral Edward'ın dostları gözden
düşecek.
Ama bu zorbanın öfkesinden korunmak için -çünkü
Asla güvenmemek gerek bir kere ihanet edene-
Ben hemen buradan ayrılıp bir manastıra sığınacağım,
En azından Edward'ın vârisini kurtarayım.
Orada dertlerden ve ihanetlerden uzakta olacağım.
Hadi gel hemen kaçalım, henüz vakit varken.
Eminim öldürür bizi Warwick yakalarsa.

(Çıkarlar.)

5. Sahne

(Yorkshire'daki Middleham Şatosu yakınlarında bir park.)

(Gloucester, Lord Hastings, Sir William Stanley ve diğerleri girerler.)

GLOUCESTER

Lordum Hastings ve Sir William Stanley,
Sizi buraya, parkın en kuytu yerine niçin çağırdığımı
Merak ediyorsunuzdur herhalde.

Durum şu: Bildiğiniz gibi kralımız, kardeşim
Burada piskoposun tutsağı, ona iyi muamele ediliyor,
Serbestçe dolaşabiliyor, genellikle az sayıda muhafızla,
Eğlenmek amacıyla, sıkça avlanmaya geliyor buraya.
Ona gizlice haber gönderdim,
Her zamanki gibi, avlanmak üzere buraya geldiğinde,
Onu esaretten kurtaracak dostlarının
At ve askerle onu bekleyeceklerini bildirdim.

(Yanında bir Avcı ile Kral Edward girer.)

AVCI

Bu taraftan lordum, ava giden yol bu.

KRAL EDWARD

Hayır adamım şu taraftan, bak avcılar orada.
Kardeşim Gloucester, Hastings ve dostlarım,
Piskoposun geyiğini çalmaya mı geldiniz yoksa?

GLOUCESTER

Kardeşim zamanımız yok, acele etmeliyiz;
Atın parkın köşesinde hazır, seni bekliyor.

KRAL EDWARD

Nereye gideceğiz?

HASTINGS

Lynn'e lordum, oradan da Hollanda'ya geçeceğiz.

GLOUCESTER

Bravo iyi düşünmüşsün; ben de aynını tasarlardım.

KRAL EDWARD

Stanley, bu yaptığının karşılığını alacaksın.

GLOUCESTER

Daha ne bekliyoruz? Çene çalmanın zamanı değil.

KRAL EDWARD

Avcı ne dersin? Bizimle gelir misin?

AVCI

Burada kalıp asılmaktansa, sizinle gelirim daha iyi.

GLOUCESTER

Hadi gidelim öyleyse, oyalanmayalım daha fazla.

KRAL EDWARD
Hoşça kal piskopos.
Tanrı seni korusun Warwick'in öfkesinden.
Dua et de tacımı geri alayım ondan.
(Çıkarlar.)

6. Sahne

(Londra. Kule.)

(Borular. Kral Henry, Clarence, Warwick, Somerset, Richmond Kontu genç Henry,[1] Oxford, Montague, Kule Komutanı ve Hizmetliler girerler.)

KRAL HENRY
Komutan, Tanrı ve dostlarım Edward'ı tahttan indirdi;
Bu da tutsaklığımı özgürlüğe, kaygılarımı umuda,
Kederimi sevince çevirdiğine göre,
Bizi serbest bırakmanın bedeli nedir?

KOMUTAN
Kullar efendilerinden bedel talep edemezler,
Ama içten bir dua kabul görürse,
Majestelerinden af dilerim.

KRAL HENRY
Ne için komutan? Bana iyi muamele ettiğin için mi?
Hayır emin ol, bu iyiliğin ödüllendirilecek,
Esaretimin mutlu geçmesini sağladın;
Kafese kapatılmış kuşların,
Bolca karamsar düşünceden sonra gelen
Nihayet evi ahenkle dolduran şakımalarıyla,
Esareti unuttukları andakine benzer bir mutluluktu bu.
Ve Warwick, beni özgürlüğe kavuşturan önce Tanrı,
Sonra da sensin.

---

1 Sonradan VII. Henry (28 Ocak 1457-21 Nisan 1509) İngiltere Kralı. Kral III. Richard'ı öldürüp İngiltere Kralı olmuştur. Tudor Hanedanı'ndan ülkeyi yöneten ilk kişiydi. (ç.n.)

Bu yüzden, şükran borçluyum Tanrı'ya ve sana;
Tanrı yazdı, sen gerçekleştirdin.
Bu yüzden ben, kaderin bana ilişemeyeceği bir yerde
Basit yaşam sürerek alt etmek istiyorum kaderimi,
Bu kutsanmış ülkenin insanları
Talihsizliğimin cezasını çekmemeli.
Warwich, tacı benim başımda olsa da,
Ülkenin yönetimini sana devrediyorum,
Zira her işte başarılısın.

WARWICK

Majesteleri erdemleriyle tanınagelmiştir,
Kaderin kötülüğünü görüp, ondan sakındınız ya,
Sadece erdemli değil, bilge olarak da anılacaksınız artık,
Zira çok az insan yıldızlara uyum sağlar,
Ancak efendimiz izin verin bir konuda sizi kınayayım,
Clarence dururken beni seçtiğiniz için.

CLARENCE

Hayır Warwick, sen bu ülkeyi idare etmeye layıksın,
Doğumunda sana bir zeytin dalı ve taç bahşedilmiş,
Bu da barışta ve savaşta başarılı olduğunu gösterir;
Bu yüzden yürekten destekliyorum seni.

WARWICK

Clarence'ı tek başına naipliğe atıyorum ben de.

KRAL HENRY

Warwick, Clarence, uzatın ellerinizi.
Şimdi birleştirin ellerinizi, onlarla yüreklerinizi
Ülke yönetiminde anlaşmazlık çıkmasın diye,
Ülkenin naibi yapıyorum her ikinizi de.
Bu sırada ben de hususi hayatıma dönecek,
Kalan günlerimi ibadetle,
Günahlarımdan arınmaya ve Tanrı'ya dua etmeye
harcayacağım.

WARWICK

Ne der Clarence efendisinin arzusuna?

CLARENCE

O da kabul eder, eğer Warwick kabul ederse,
Senin kaderine teslim ediyorum kendimi.

WARWICK

Bu durumda, istemesem de kabul ediyorum ben de.
Henry'nin çifte gölgesi gibi, onun yerine
Birlikte yöneteceğiz bu ülkeyi;
Yani biz hükmetmenin yükünü taşırken
O da, rahatça krallığın tadını çıkaracak.
Clarence, artık daha da gerekli
Edward'ın derhal hain ilân edilip,
Tüm mallarına el konulması.

CLARENCE

Başka? Ayrıca, Henry'den sonra kimin tahta çıkacağı belirlenmeli.

WARWICK

Bu arada, Clarence da hakkı neyse alacak.

KRAL HENRY

Her şeyden önce, bir ricamı ileteyim –
Biliyorsunuz, bundan böyle emretmiyorum artık –
Kraliçeniz Margaret ile oğlum Edward
Derhal Fransa'dan buraya getirilsin;
Onları yanımda görünceye dek,
Kaygılarım, eksik bırakacak özgürlük sevincimi.

CLARENCE

Efendimiz, isteğiniz hemen yerine getirilecektir.

KRAL HENRY

Lordum Somerset, kim o üzerine titrediğiniz delikanlı?

SOMERSET

Genç Henry, efendimiz, Richmond kontu.

KRAL HENRY

Gel buraya, İngiltere'nin umudu.
(Elini delikanlının başına koyar.)
Gizemli güçler, içime doğan şeyleri doğru çıkarırsa,

Ülkemize mutluluk getirecek bu tatlı delikanlı.
Bakışlarında asude bir görkem var;
Doğa, taç giymeye uygun yaratmış başını,
Elleri de uygun kraliyet asasını tutmaya,
Belli ki zamanı gelince, layık olacak tahta çıkmaya.
Lordlarım sahip çıkın ona,
Çünkü benim açtığım yaraların merhemi o olacak.

(Bir haberci girer.)

WARWICK

Ne haberler getirdin dostum?

HABERCİ

Edward kardeşinizin elinden kaçtı,
Duyduğumuz kadarıyla, Burgonya'ya sığınmış.

WARWICK

Bu haber kötü! Peki nasıl kaçmış?

HABERCİ

Gloucester Dükü Richard ve Lord Hastings kaçırmış,
Orman kenarında pusu kurup
Piskoposun avcılarının elinden kurtarmışlar,
Çünkü her gün avlanmak âdetiymiş.

WARWICK

Kardeşim görevinde dikkatsiz davranmış,
Efendimiz gidip çare bulalım
Başıma geleceklere.

(Somerset, Richmond ve Oxford dışında herkes çıkar.)

SOMERSET

Lordum hiç hoşuma gitmedi Edward'ın kaçması,
Burgonya şüphesiz yardım edecektir ona,
Uzun sürmez çarpışmaların yeniden başlaması.
Henry'nin genç Richmond hakkındaki kehaneti
İçimi ne kadar umutla doldurduysa,
Bu çarpışmalardan onun ve bizim
Zararlı çıkacağımızdan da
O kadar kaygı duyuyorum.

İşte bu yüzden Lord Oxford,
En kötü olasılıktan sakınmak için,
İç savaş fırtınası dinene kadar
Richmond'u Bretanya'ya yollayalım.

OXFORD

Doğru, eğer Edward tacı tekrar ele geçirirse,
Herkes gibi Richmond da bundan payını alacaktır.

SOMERSET

Evet öyle olacaktır, Bretanya'ya gitmeli,
Hadi gel, hemen işe koyulalım şimdi.
(Çıkarlar.)

7. Sahne

(York surlarının önü.)

(Borular. Kral Edward, Gloucester, Hastings ve askerler girer.)

KRAL EDWARD

Kardeşim Richard, Hastings, dostlarım
Kader bizden yana oldu şimdiye dek,
Ve düştüğüm kötü durumu bir kez daha
Henry'nin tacıyla değiştireceğini söylüyor.
Aştığımız denizleri bir kez daha aştık
Ve Burgonya'dan dilediğimiz yardımı aldık;
Ravenspurgh Limanı'ndan York surlarının önüne vardık
Geriye bir tek, sur kapılarını açtırıp
Dükalığımıza girer gibi girmek kaldı içeriye.

GLOUCESTER

Kent kapıları kapalı! Kardeşim bunu sevmedim;
Daha eşikte ayağımız takılırsa,
Kimbilir ne tehlikeler bekliyordur bizleri.

KRAL EDWARDS

Sus, böyle konuşma, öngörüler korkutmamalı artık bizi.

İyilikle ya da zorla, mutlak girmeliyiz içeri,
Çünkü dostlarımız burada katılacaklar bize.

HASTINGS

Efendimiz, bir kez daha kapıyı çalacağım açsınlar diye.

(Surların üzerinde York Belediye Başkanı ile kardeşleri belirirler.)

BELEDİYE BAŞKANI

Lordlarım, geleceğiniz önceden bildirilmişti;
Kendi güvenliğimiz için kapadık sur kapılarını.
Şu anda bizler Henry'nin sadık kullarıyız.

KRAL EDWARD

Tamam Başkan, Henry kralınızsa,
Edward da en azından York dükünüzdür.

BELEDİYE BAŞKANI

Doğru söylediniz soylu lordum;
Ben de sizi York dükü olarak tanıyorum.

KRAL EDWARD

Ben dükalığımdan başka bir şey istemiyorum,
Burası benim için yeterlidir.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Tilki bir kez soktu mu burnunu içeri,
Çok geçmeden bedeni de onu izler.

HASTINGS

Başkan, neden böyle kararsızsınız?
Kapıları açın, biz Kral Henry'nin dostlarıyız.

BELEDİYE BAŞKANI

Dostlarısınız ha? O zaman kapılar açılacaktır.

(Aşağı iner.)

GLOUCESTER

Akıllı, yiğit bir komutan ne çabuk ikna oldu!

HASTINGS

Bu uysal yaşlı adam, kendisiyle ilişkili olmayan
Hiç bir şeyi pek umursamaz; bir kez girdik mi içeri,
Hiç kuşkusuz hem onu, hem de kardeşlerini

Mantıklı davranmaya ikna ederiz.

(Belediye Başkanı ve iki meclis üyesi girer.)

KRAL EDWARD

Başkan, bu kapılar, gece ve savaş dışında kapatılmamalı.
Korkma dostum, ver bana şu kapı anahtarlarını.

(Anahtarları alır.)

Edward savunacak kenti, sizi ve kendisini izleyenleri.

(Askerlerin uygun adım yürüyüşü. Sir John Montgomery trampetler ve askerlerle girer.)

GLOUCESTER

Kardeşim, kendileri Sir John Montgomery,
Güvenilir bir dost, yanılmıyorsam.

KRAL EDWARD

Hoş geldiniz Sir John! Ama neden silahlısınız?

MONTGOMERY

Kral Edward'a zor günlerinde yardım etmek için,
Her sadık kulun yapması gerektiği gibi.

KRAL EDWARD

Minnettarım soylu Montgomery,
Ama şimdilik unuttuk taç üzerindeki hakkımızı;
Şimdilik sadece dükalığımızla ilgileniyoruz,
Tanrı gerisini bahşedene kadar.

MONTGOMERY

O zaman size veda edip, gideyim buradan.
Bir krala hizmet etmek için gelmiştim,
Bir düke değil. Trampetçi, çal trampetini de
Gidelim buradan.

(Trampetle yürüyüş başlar.)

KRAL EDWARD

Hayır durun Sir John, kısa bir görüşme yapalım,
Tacı geri ele geçirmenin en kolay yolu ne olur,
Onu tartışalım.

MONTGOMERY

Tartışacak ne var bunda? Tek cümleyle söyleyeyim:

Eğer burada kendinizi kral ilân etmezseniz,
Buradan gider, sizi kaderinizle başbaşa bırakır
Ve size yardım getirenleri püskürtürüm.
Krallığı istemiyorsanız, neden savaşalım ki?

GLOUCESTER

Kardeşim neden böyle kılı kırk yarıyorsunuz?

KRAL EDWARD

Biraz daha güçlendikten sonra tacı geri isteriz;
O zamana kadar niyetimizi gizlemek akıllılık olur.

HASTINGS

Bırakın artık şu kararsız tavırları! Artık silahlar konuşmalı.

GLOUCESTER

Tahta tırmanabilenler ancak korkusuz olanlardır.
Kardeşim hemen kral ilân edelim sizi,
Bunun duyulması size birçok dost kazandıracaktır.

KRAL EDWARD

Öyleyse dediğin gibi olsun; çünkü taç benim hakkım,
Henry de onu gasp eden biri.

MONTGOMERY

İşte şimdi oldu, efendimiz kendi gibi konuştu;
Ben de şimdi Edward'ın en büyük savaşçısı olacağım.

HASTINGS

Borular çalınsın, Edward kral ilân edilecek.
Asker, buraya gel, sen yap duyuruyu.

(Ona bir kâğıt verir. Borular çalınır.)

ASKER

(Okur.)

"Tanrı'nın izniyle, Dördüncü Edward
İngiltere ve Fransa kralı ve İrlanda lordu vs."

MONTGOMERY

Kim itiraz ederse Edward'ın unvanına,
Onu teke tek dövüşe davet ediyorum.

(Eldivenini yere atar.)

HEPSİ

Dördüncü Edward çok yaşa!

KRAL EDWARD

Teşekkürler yiğit Montgomery ve teşekkür ederim hepinize;
Karşılığını vereceğim hepinize talihim yaver giderse.
Şimdi, bu gece York'ta kalalım; güneş ufukta yükseldiğinde,
Sabah, yola çıkarız Warwick ve taraftarlarına karşı;
İyi biliyorum Henry'nin savaşçı olmadığını.
Ah serkeş Clarence, hiç mi hiç yakışmadı sana,
Henry'e yamanıp sırt çevirmek kardeşine!
Ama yine de boy ölçüşeceğiz seninle ve Warwick'le.
Hadi ileri yiğit askerler; kuşkunuz olmasın savaşı
kazanacağımızdan,
Kazanınca da ödülünüzün büyük olacağından.
(Çıkarlar.)

8. Sahne

(Londra. Saray.)

(Borular. Kral Henry, Warwick, Montague, Clarence, Oxford ve Exeter girerler.)

WARWICK

Lordlar, önerileriniz? Edward, yanında süratli Almanlar,
Ve kaba saba Hollandalılar ile Belçika'dan ayrılıp
Kanalı güvenle geçti, İngiltere'ye ayak bastı,
Şimdi de Londra'ya doğru yürüyor askerleriyle;
Çok sayıda dönek de ona katıldı.

KRAL HENRY

Asker toplayıp geri püskürtelim onu.

CLARENCE

Küçük bir alev hemen söndürülür,
Ama büyüyüp yangına dönüşmesine izin verilirse
Irmaklar yetmez söndürmeye.

WARWICK

Warwickshire'da, bana sadık, gerçek dostlarım var,

Barışta uysal, savaşta yürekli insanlardır.
Onları silahlandıracağım ve sen de Clarence
Suffolk, Norfolk ve Kent'i harekete geçir,
Sana katılacak şövalye ve soyluları bul.
Sen kardeşim Montague, sen de Buckingham'a,
Nortampton'a ve Leicestershire'a git ve orada
Emirlerini canla başla yerine getirecek insanlar topla.
Ve sen yiğit Oxford, çok sevildiğin Oxfordshire'da
Dostlarının sana katılmalarını sağla.
Efendimiz, perilerin sardığı Diana gibi,
Okyanusla çevrelenmiş İngiltere'de,
Sizi seven halkınızla, Londra'da kalacaksınız
Biz dönene kadar. Soylu lordlar hemen gidelim,
Konuşarak zaman harcamayalım.
Elveda efendimiz.

KRAL HENRY

Elveda Hektor, Troya'mın gerçek umudu.

CLARENCE

Efendimiz, bağlılığım göstermek için elinizi öpüyorum.

KRAL HENRY

İyi niyetli Clarence, talihin açık olsun!

MONTAGUE

Kaygılanmayın lordum; izninizle ben de ayrılıyorum.

OXFORD

(Kralın elini öper.)

Ben de bağlılığımı mühürlüyor ve izninizi istiyorum.

KRAL HENRY

Yiğit Oxford ve sevgili Montague,
Hepinize bir kez daha mutluluk ve başarı diliyorum.

WARWICK

Hadi hoşça kalın yiğit lordlar; Coventry'de buluşalım.

(Kral ve Exeter dışında herkes çıkar.)

KRAL HENRY

Dinleneceğim biraz burada, sarayda.

Kuzen Exeter, siz ne düşünüyorsunuz?
Bence Edward'ın savaş için topladığı kuvvet
Benim askerlerimin karşısına çıkabilecek çapta değil.

EXETER

Tek korkum askerlerinizi ayartması.

KRAL HENRY

Bu beni korkutmuyor; beni iyiliklerimle tanırlar:
Hiçbir zaman kulak tıkamadım halkımın isteklerine,
Dileklerini yerine getirmekte geç kalmadım;
Sevgim, yaralarını iyileştiren merhem oldu,
Sakinliğimle kabaran kederlerini yatıştırdım,
Hoşgörümle akan gözyaşlarını dindirdim;
Hiç kimsenin varlığında gözüm olmadı.
Ne de ağır vergilerle canlarından bezdirdim,
Benim hakkında yanıldıklarında bile onları
cezalandırmadım.
Öyleyse neden Edward'ı benden fazla sevsinler ki?
Hayır Exeter, iyilik iyiliği çeker;
Aslan kuzuya sevgiyle kuyruk sallarsa,
Kuzu onu izlemekten asla geri durmaz.

(Dışarıdan gelen "Bir Lancastar! Bir Lancastar!" sözleri duyulur.)

EXETER

Dinleyin, işitiyor musunuz lordum? Bu haykırışlar da ne?

(Kral Edward, Gloucester ve askerler girer.)

KRAL EDWARD

Yakalayın utangaç Henry'i, götürün onu buradan;
Bir kez daha İngiltere kralı ilân edin bizi.
Siz küçük ırmakları besleyen pınarsınız.
Şimdi ben o pınarı kurutacağım;
Ben denizim, içip kurutacağım ırmağınızı.
Kabarıp taşacağım yatağımdan.
Hadi onu Kule'ye götürün; konuşmasın kimseyle.

(Birkaç kişi Henry ile çıkarlar.)

Lordlar, şimdi hedefimiz Coventry,
Hükmedici Warwick'in bizi beklediği yer.
Güneş yakıyor, gecikirsek eğer ısırıcı bir soğuk
Umutla beklediğimiz hasadımızı donduracak.

GLOUCESTER

Kuvvetlerini toplamadan hemen gidelim
Ve gafil avlayalım o büyük haini.
Yiğit savaşçılar, yola çıkıyoruz, doğru Coventry'e.
(Çıkarlar.)

5. Perde

1. Sahne

(Coventry.)

(Warwick, Coventry Belediye Başkanı, iki haberci ve diğerleri surlar üzerinde görünürler.)

WARWICK

Yiğit Oxford'un gönderdiği haberci hangi cehennemde?
Söyle dostum, efendin buraya ne kadar uzaklıkta?

BİRİNCİ HABERCİ

Şu sıralarda, Dunsmore'da olmalılar, buraya doğru ilerliyorlardır.

WARWICK

Ya kardeşimiz Montague ne kadar uzakta?

İKİNCİ HABERCİ

Güçlü bir birlikle Daintry'e varmış olmalılar.

(Sir John Somerville girer.)

WARWICK

Söyle Somerville, sevgili damadım kararlı mıydı?
Clarence şimdi nerededir sence?

SOMERVILLE

Southam'da, birlikleriyle bıraktım onu,
İki saat içinde burada olacağını sanıyorum.

(Davul sesleri.)

WARWICK
Clarence yakınlarda olmalı; davullarının sesi geliyor.
SOMERVILLE
Onun davulları değil lordum, Southam aksi yönde,
Bu davul sesleri Warwick yönünden geliyor.
WARWICK
Kim olabilir ki? Anlaşılan hiç beklemediğimiz dostlar.
SOMERVILLE
Çok yakındalar, birazdan öğrenirsiniz.
(Askerlerin uygun adım yürüyüşü. Borular.
Kral Edward, Gloucester ve askerler girerler.)
KRAL EDWARD
Borazancı, sur dibine git ve görüşme borusu çal.
GLOUCESTER
Bakın hele, mağrur Warwick nasıl da surları arşınlıyor.
WARWICK
İşte bunu ummuyordum! Zampara Edward da burada mı?
Casuslarımız uyuyor muydu, yoksa biri onları satın mı aldı?
Haberimiz olmadı Edward'ın bize doğru geldiğinden.
KRAL EDWARD
Ee Warwick, açıyor musun kent kapılarını?
Benimle doğru dürüst konuşup, önümde diz çökecek misin?
Edward'ı kral sayıp hainliğini bağışlamam için
Merhamet dilenecek misin?
WARWICK
Hayır, asıl sen, kuvvetlerini buradan çekecek misin?
İtiraf edecek misin seni kimin tahta çıkarıp, tahttan
indirdiğini,
Warwick'e efendim deyip özür dileyecek misin?
Sonsuza dek York dükü kalmayı kabul ediyor musun?
GLOUCESTER
En azından kral diyeceğini sanmıyordum;
Yoksa bu sözü istemeden ağzından mı kaçırdı?
WARWICK
Bayım, sizce dükalık güzel bir armağan değil mi?

GLOUCESTER

Evet yoksul bir kont için güzel bir armağan,
Böyle güzel bir armağana karşılık hizmet sunarım sana.

WARWICK

Ağabeyine krallığı ben verdim.

KRAL EDWARD

Warwick'ten armağan bile olsa, bu krallık benim.

WARWICK

Sen Atlas değilsin, böyle bir yükü kaldıramazsın;
Zayıf olduğun için, Warwick geri alıyor armağanını;
Benim kralım Henry'dir, Warwick de onun kulu.

KRAL EDWARD

Ne ki Warwick'in kralı, Edward'a esir düştü.
Yiğit Warwick, yanıtla şu sorumu:
Kafa koparılınca, beden ne işe yarar ki?

GLOUCESTER

Yazık, Warwick hiç de ileri görüşlü değilmiş,
İskambil kâğıtlarından sırf bir onlu çalayım derken,
Birileri kurnazca yürütmüş kralı desteden!
Piskoposun sarayında bırakmışsınız zavallı Henry'i,
Bire on bahse girerim ki,
Onunla karşılaşacaksınız Kule'de.

KRAL EDWARD

Aynen öyle olacak; ama sen hep Warwick olarak
kalacaksın.

GLOUCESTER

Hadi Warwick bu fırsatı kaçırma;
Diz çök, diz çök. Hadi ama,
Fırsat bu fırsat; iş işten geçecek yoksa.

WARWICK

Şu elimi bir vuruşta kesip,
Suratına fırlatırım öbür elimle,
Önünde yelkenleri suya indirmektense.

KRAL EDWARD

Nasıl yelken açarsan aç, hatta dostun olsun rüzgâr ve dalgalar,
Bu el, o kömür karası saçlarından yakalayacak seni,
Kopardığım kafandan akan kanınla, şunları yazacağım toprağa:
"Rüzgâra yön veren Warwick, yön değiştiremez artık."

(Davul sesleri ve sancaklarla Oxford girer.)

WARWICK

Mutluluk veren sancaklar! İşte Oxford geliyor.

OXFORD

Oxford, Oxford savaşacak Lancaster adına!

(Askerleriyle kente girer.)

GLOUCESTER

Kapılar açık, biz de girelim.

KRAL EDWARD

Arkadan gelenler üstümüze çullansın diye mi?
Düzenimizi bozmadan hazır bekleyelim biz sadece,
Hiç kuşkum yok, nasılsa dışarı çıkıp çarpışacaklardır bizimle;
Çıkmazlarsa, kentin savunması zayıf olduğundan
Çabucak çıkartabiliriz hainleri inlerinden.

WARWICK

Hoş geldin Oxford! İhtiyacımız var yardımına.

(Montague, davul sesleri ve sancaklarla girer.)

MONTAGUE

Montague, Montague, Lancaster için savaşacak!

(Adamlarıyla kente girer.)

GLOUCESTER

Sen ve kardeşin, ikiniz de
Bu ihanetin bedelini kanınızla ödeyeceksiniz.

KRAL EDWARD

Düşman ne kadar güçlüyse, zafer de o kadar büyük olur.
Zafer kazanacağımızdan eminim.

(Somerset, davullar ve sancaklarla girer.)

SOMERSET

Somerset, Somerset, Lancaster'in yanında!

(Adamlarıyla kente girer.)

GLOUCESTER

Senin adını taşıyan, Somerset'in iki dükü,[1]
Onların canını York soyu aldı,
Sen de üçüncüsü olacaksın bu kılıcı taşıdığım sürece.

(Davul ve sancaklarla Clarence girer.)

WARWICK

İşte Clarence Dükü George da bütün heybetiyle geliyor.
Yanında kardeşininkiyle boy ölçüşecek sayıda askerle;
Geliyor adaleti sağlamak için sarsılmaz bir istekle,
Bu isteği fazladır kardeş sevgisinden de.

CLARENCE

Clarence, Clarence, Lancaster adına savaşacak!

KRAL EDWARD

Et tu Brute[2] – sen de mi hançerleyeceksin Sezar'ı?
Efendi, görüşme borusunu çal Clarence'a.

(Görüşme borusu çalınır. Richard ile Clarence fısıldaşırlar.)

WARWICK

Gel Clarence, Warwick çağırdığında sen gelirsin.

CLARENCE

(Şapkasındaki kırmızı gülü alır ve Warwick'e atar.)

Kayınbabam Warwick, biliyor musun bunun anlamını?
Bak işte, fırlatıyorum sana utancımı.
Mahvetmeyeceğim baba soyumu,
Babam ki kanını harç olsun diye,

---

1 İlki II. Somerset Dükü Edward, 1453'te St. Albans Savaşı'nda öldürülür. İkincisi, III. Somerset Dükü Henry, 1464'te Hexham Savaşı'ndan sonra idam edilir. Gloucester'in sözünü ettiği Somerset Dükü Edmund Beaufort'tur. O da 1471'deki Tewkesbury Savaşı'ndan sonra yenilmiş ve aynı yıl idam edilmiştir. (ç.n.)

2 Sen de mi Brutus? (ç.n.)

Lancaster hanedanı kurulsun diye dökmüştür.
Warwick, yoksa sen beni Clarence'ın kardeşine,
Yasal kralına savaş açacak kadar
Alçak, kör ve duygusuz mu sandın?
Belki şimdi anımsatacaksın yemin ettiğimi,
Böyle bir yeminin arkasından gitmek
Yeftah'ın[3] kendi kızını kurban etmesinden daha büyük
bir günah.
Çok üzgünüm yaptıklarımdan dolayı,
Kardeşim beni bağışlasın diye
Ve beni kötü emellerine alet ettiğin için
Can düşmanın ilan ediyorum kendimi artık;
Sana nerede rastlarsam rastlayayım, kararlıyım –
Kent dışında bile, seninle karşılaşacağım –
Beni ayarttığın için lanet yağsın başına.
Kısacası mağrur Warwick, meydan okuyorum sana
Ve utançtan kızaran yüzümle kardeşime dönüyorum,
Bağışla beni Edward, hatamı telafi edeceğim;
Richard, sen de yaptıklarım için kızma bana;
Sadakatsizlik yapmayacağım bundan böyle.

KRAL EDWARD

Hoş geldin kardeşim, hoş geldin binlerce sevgiyle,
Hoş geldin sanki senden hiç nefret etmemişiz gibi.

GLOUCESTER

Hoş geldin sevgili Clarence, kardeşe yakışanı yaptın.

WARWICK

Seni hainlerin haini, seni yalancı günahkâr, vefasız
düzenbaz!

KRAL EDWARD

Warwick, surlardan inip savaşacak mısın?
Yoksa yıkalım mı o surları başına?

WARWICK

Yazık ki ben buraya savunma için gelmedim,

---

3 Bkz. Tevrat, XI/30: "Ve Yeftah Rabbe adak adayayım dedi: Eğer Ammon oğullarını benim elime verecek olursan." (ç.n.)

Hemen yola çıkıyorum Barnet'e doğru,
Eğer yürekliysen orada savaşırsın benimle.

KRAL EDWARD

Evet Warwick, Edward her zaman yüreklidir
Ve şimde önden gidip sana yol gösterecektir.
Lordlar hadi savaş alanına;
Aziz George adına zafer bizimdir.

(York yandaşları, uygun adım yürüyen askerlerle çıkarlar. Warwick ve yandaşları da onları izler.)

2. Sahne

(Barnet yakınında bir savaş alanı.)

(Borular. Çarpışmalar. Kral Edward, yandaşları ve yaralanmış Warwick'le girer.)

KRAL EDWARD

Yat orada, geber, seninle birlikte kaygılarımız da ölsün;
Warwick hepimizi korkudan titreten bir umacıydı.
Şimdi sıkı dur Montague; almaya geliyorum seni de,
Warwick'in kemiklerine seninkiler yoldaş olurlar diye.

(Çıkar.)

WARWICK

Kim yakınlardaysa, dost, düşman gelsin yanıma,
Söylesin kim kazandı zaferi, York mu, Warwick mi?
Bunu niye soruyorum ki?
Yaralı bedenim gösteriyor her şeyi,
Akan kanım, tükenen gücüm, yavaşlayan yüreğim,
Bedenimi toprağa vermek zorunda olduğumu
Ve zaferi de düşmana teslim ettiğimi söylüyor.
Böylece, dalları kuşların kralı kartalın yuvası olan,
Gölgesinde aslanların uyuduğu,
Üst dalları Zeus'un meşesini gölgede bırakan
Ve küçük bitkileri kışın acımasız rüzgârdan koruyan

Sedir ağacı devriliyor bir balta vuruşuyla.
Bu gözler, ölümün kara peçesiyle kararıyor,
Oysa bir zamanlar keskindi öğle güneşi kadar,
Bulup çıkarırdı bir bir dünyadaki ihanetleri;
Artık kan içinde alnımdaki kırışıklar,
Bir zamanlar kral mezarına benzetilirdi bunlar,
Çünkü mezarına gönderemeyeceğim kral yoktu
yeryüzünde.
Warwick kaşlarını çattığında gülmeye kim
cüret edebilirdi ki?
Oysa bu yücelik toza kana bulandı şimdi!
Parklarım, gezinti yollarım, köşklerim, hepsi terk etti beni,
Geriye topraklarımdan hiçbir şey kalmadı,
Bedenimin sığacağı bir toprak parçası dışında.
Debdebe, iktidar, hükmetmek nedir toz topraktan başka?
Nasıl yaşarsak yaşayalım öleceğiz sonunda.
(Oxford ile Somerset girer.)

SOMERSET
Ah Warwick, Warwick, eğer yaralanıp düşmeseydin
Geri alabilirdik tüm kaybettiklerimizi.
Kraliçe Fransa'dan güçlü bir orduyla geldi;
Haber bize şimdi ulaştı. Ah bir kaçabilseydin!

WARWICK
O zaman da kaçmak istemezdim. Ah Montague,
Soylu kardeşim, sen buradaysan tut elimi
Ve dudaklarını değdir, ruhum biraz daha direnşin!
Demek beni sevmiyorsun; çünkü kardeşim,
Sevseydin, yıkayıp temizlerdi gözyaşların
Dudaklarımda pıhtılaşıp konuşmamı engelleyen kanı.
Montague hemen gel yanıma, ben ölüyorum.

SOMERSET
Ah Warwick! Montague çoktan ruhunu teslim etti;
Ve son nefesinde Warwick diye inledi,
"Yiğit kardeşime sevgilerimi iletin," dedi.

Daha fazla konuşacaktı, konuştu da,
Ama sesi, mahzende patlayan top sesi gibiydi,
Ne dediği pek anlaşılmıyordu,
Ama sonunda duydum:
"Elveda Warwick!" diye inlediğini.

WARWICK

Huzur içinde yatsın!
Kaçın lordlarım, kurtarın kendinizi;
Warwick, cennette buluşana dek veda ediyor size.
(Ölür.)

OXFORD

Hemen gidip, kraliçenin ordusuna katılalım.
(Warwick'in cesedini taşıyarak çıkarlar.)

3. Sahne

(Savaş alanında bir başka yer.)

(Borular. Kral Edward, Gloucester, Clarence ve diğerleri zafer coşkusu içinde girerler.)

KRAL EDWARD

Buraya kadar şansımız yaver gitti,
Zafer taçlarını geçirdik başımıza.
Ama bu parlak, güneşli günün ortasında
Kuşku dolu, tehditkâr ve kara bir bulut görüyorum,
Muzaffergüneşimiz, batıdaki yatağına uzanamadan önce
Kapışacağız onunla; demem o ki lordlarım
Kraliçe'nin Galya'da topladığı birlikler kıyılarımıza vardı,
Duyduğumuza göre, savaşmak üzere bize doğru
geliyorlarmış.

CLARENCE

Hafif bir esinti hemen dağıtır o bulutu
Ve gönderir onu geldiği yere;
Senin ışınların kurutacaktır o buharı,
Çünkü her bulut fırtına getirmez.

GLOUCESTER
Kraliçenin otuz bin askeri olduğu tahmin ediliyor,
Somerset ile Oxford da ona doğru uzaklaştılar.
Dinlenme fırsatı elde ederlerse,
Kuşkusuz, bizim kadar güçlü olacaktır birlikleri.
KRAL EDWARD
Bizi seven dostların gönderdikleri habere göre,
Tewksbury'e doğru ilerlemekteymişler;
Barnet Meydan Muharebesi'ni kazandığımıza göre,
Hemen oraya doğru yola çıkalım;
İstek kısaltır mesafeleri,
Yol bolunca, her geçtiğimiz yerde,
Gücümüze güç eklenecektir.
Davullar çalınsın "Cesaret!" diye.
Haykırarak gidelim hemen.
(Çıkarlar.)

4. Sahne

(Tewksbury yakınında bir ova.)

(Borular. Askerlerin yürüyüş sesleri. Kraliçe Margaret, Prens Edward, Somerset, Oxford ve askerler girerler.)
KRALİÇE MARGARET
Yüce lordlar, akıllı insanlar durup ağlamazlar kayıpların ardından,
Aksine, başlarına gelenlere neşeyle çare bulmaya çalışırlar.
Geminin direği halatından kurtulup düşmüşse güverteye
Çapası kaybolmuş ya da denizcilerin yarısı suda boğulmuş olsa bile
Kaptanı yaşıyor hâlâ;
Ne kötüdür dümeni bırakıp, korkak bir çocuk gibi,
Gözyaşlarıyla deniz suyuna su katması,
Zaten güçlü olanı daha da güçlendirmesi;

O inleyip ağlarken, çaba ve yiğitlikle kurtarılacakken
Doğru mu geminin kayaya bindirmesi?
Ah ne büyük utanç, ne büyük bir hata olurdu bu!
Diyelim ki Warwick geminin çapasıydı, ne olmuş yani?
Montague seren direğimizdi, peki ne yapalım?
Öldürülen dostlarınız palangalarımızdı, ne olmuş yani?
Yeni çapamız neden Oxford olmasın?
Somerset de sapasağlam seren direğimiz?
Fransız dostlarımız da ana yelkenin halatları ve palangaları?
Deneyimsiz de olsak Ned ile bana
Bir kez olsun kaptanlık verilemez mi?
Biz, dümen başından ayrılmayız, ağlayıp sızlanmayız,
Yolumuza devam ederiz zorlu rüzgârlara rağmen,
Gemimizi sakınırız sığlıktan, kayalıktan.
Dalgalarla kavga etmek ve sakince konuşmak arasında
fark yok ki.
Peki Edward, zorba bir denizden başka ne olabilir?
Düzenbaz Clarence de bir bataklık kumu,
Richard da keskin bir ölüm kayalığı değil de ne?
Bütün bunlar şu zavallı teknemizin düşmanları.
Diyelim ki yüzebiliyorsunuz; ama kısa bir süre!
Kumda yürüyün; giderek batarsınız.
Kayanın üstüne çıkın; dalgalar sürükler sizi
Ya da açlıktan geberirsiniz – ölümün eşiği.
Lordlarım, anlayın diye söylüyorum bunları,
İçimizden bazıları bizi terk edip kaçmak isteyebilirler,
Ama daha fazlasını beklemesinler,
Acımasız dalgaların, kumlukların, kayalıkların
Ya da kardeşlerin merhametinden.
Öyleyse cesaret! Kaçınılmaz karşısında
Ağlayıp sızlanmak ve korkmak, çocukça zayıflıklardır.

PRENS

Bu cesur kadının söylediklerini duyan
Bir ödleğin yüreği bile cesaretle dolardı,
Silahlı düşmana silahsız bile saldırırdı.

Bunları söylememin nedeni,
Buradakilerden kuşku duymam değildir;
Çünkü içinizden birinin korktuğunu düşünseydim,
İzin verirdim hemen buradan gitmesine.
Bu zor anımızda, korkusunu başkasına bulaştıracak varsa –
Dilerim Tanrı'dan yoktur! –
Biz ona ihtiyaç duymadan gitsin buradan.

OXFORD

Kadınlar ve çocuklar bu kadar yürekli olacak
Ama savaşçılar korkacak öyle mi!
Sonsuza dek utanç verir böyle bir şey.
Ey sen yiğit prens! Şanlı büyükbaban sende yaşıyor,
Onun gibi olmak ve onun zaferlerini tekrarlamak için
Çok yaşa sen de.

SOMERSET

Böyle bir umut için çarpışmayacak olan,
Eve gitsin, gündüz uyuyan baykuş gibi yatsın yatağına,
Yataktan kalkarsa, herkes alay edip tükürsün suratına.

KRALİÇE MARGARET

Teşekkürler soylu Somerset, soylu Oxford teşekkürler.

PRENS

Kabul edin teşekkürlerimi, söyleyecek başka bir şeyim yok.
(Bir haberci girer.)

HABERCİ

Hazırlanın lordlar, Edward yakınınızda,
Savaşa hazır; siz de kararlı olun bu konuda.

OXFORD

Bunu bekliyordum zaten. Hızlı hareket ederek
Bizi hazırlıksız yakalamak onun taktiğidir.

SOMERSET

Ama aldanıyor, biz hazırız.

KRALİÇE MARGARET

İstekli olduğunuzu görmek, umutla dolduruyor yüreğimi.

OXFORD

Burada savaş düzeni kuralım,
Tek bir geri adım atmayalım.

(Borular. Uygun adım yürüyüş sesi. Uzaktan Kral Edward, Gloucester ve Clarence birlikleriyle girerler.)

KRAL EDWARD

Yiğit askerler, Tanrı'nın yardımı ve sizin gücünüzle
Gece olmadan kökünden sökülmesi gereken
Dikenli orman işte şuracıkta.
Gerek görmüyorum ateşinizi körüklemeye,
Çünkü biliyorum onları yakıp kül etmek isteğinizi.
İşaret verin başlasın savaş, lordlarım iş başına.

KRALİÇE MARGARET

Lordlar, şövalyeler ve soylular,
Gözyaşlarım kesiyor sözümü;
Her sözümde gözyaşlarımı içtiğimi görüyorsunuz.
Artık bırakalım bunları, efendiniz Henry
Düşmanın elinde tutsak; tahtı gasp edildi,
Ülkesi mezbahaya döndü, kulları öldürüldü,
Yasaları iptal, hazinesi talan edildi;
Bu felaketlere neden olan vahşi kurt ise ileride.
Adalet için savaşın lordlar, Tanrı adına savaşın,
Cesur olun, şimdi işaret verin savaş başlasın.

(Borular, geri çekilme, çarpışmalar. Çıkarlar.)

5. Sahne

(Savaş alanının başka bir yeri.)

(Borular. Kral Edward, Clarence, Gloucester ve askerleri girerler, Kraliçe Margaret, Oxford, Somerset tutsak olarak getirilirler.)

KRAL EDWARD

Burada noktalanıyor artık bitmez tükenmez kavgalar.
Oxford'u götürün hemen Hames Kalesi'ne;
Somerset'e gelince, kesin o suçlu kellesini.
Götürün buradan hepsini,
Çekemem konuşmalarını bundan böyle.

OXFORD

Kendi adıma, seni rahatsız etmeyeceğim sözlerimle.

SOMERSET

Ben de, kaderime sabırla katlanacağım.

(Oxford ile Somerset muhafızlar eşliğinde çıkarlar.)

KRALİÇE MARGARET

Kederle ayrılıyoruz birbirimizden bu dert dolu dünyada,
Mutlu bir halde tekrar karşılaşmak üzere cennette.

KRAL EDWARD

Tellâllar duyurdu mu prensi bulana büyük ödül verileceğini,
Ve Edward'ın hayatının bağışlanacağını?

GLOUCESTER

Evet duyurdu, genç Edward da geliyor zaten.

(Askerler Prens Edward'la girerler.)

KRAL EDWARD

Getirin buraya şu yiğidi, ne diyecek dinleyelim hele.
Bu kadar küçük bir diken nasıl batar?
Edward söyle bakalım, mazeretin var mı
Silaha sarılıp kullarımı ayaklandırdığın
Ve başıma açtığın onca sorun için?

PRENS

Bir kul gibi konuş mağrur, açgözlü York.
Farz et ki babamın ağzıyla konuşuyorum;
İn şu tahttan, gel ve diz çök önümde,
Benden yanıt beklediğin soruların aynısını
Ben sana sorarken hain.

KRALİÇE MARGARET

Ah keşke, baban da böyle senin kadar kararlı olsaydı!

GLOUCESTER

Sen çıkarmazdın iç etekliğini
Çalmazdın Lancaster'in pantolununu.

PRENS

Ezop masallarını kış gecelerine sakla,
Bu müstehzi laflar yakışmıyor bu ortama.

GLOUCESTER

Tanrı adına, yabanın dölü, sırf bu sözün için canına
okurum senin.

KRALİÇE MARGARET

Doğru, sen herkesin canına okumak için gelmişsin bu
dünyaya.

GLOUCESTER

Tanrı aşkına, götürün şu şirret tutukluyu buradan.

PRENS

Hayır, asıl şu gürültücü kamburu götürün buradan.

KRAL EDWARD

Kes sesini ukala çocuk, yoksa ben susturmasını bilirim.

CLARENCE

Hiç terbiye almamışsın sen, haddini bilmez çocuk.

PRENS

Ben haddimi bilirim, asıl bilmeyen sizlersiniz.
Kadın düşkünü Edward, yalancı George
Ve sen biçimsiz Dick, hepinize söylüyorum,
Ben hepinizin efendisiyim, sizlerse birer hainsiniz;
Babamın ve benim hakkımı gasp ettiniz.

KRAL EDWARD

Şu şirretin kopyası, al sana.
(Hançerler.)

GLOUCESTER

Kıvranıyor musun hâlâ, al da dinsin acıların.
(Hançerler.)

CLARENCE

Bu da bana yalancı dediğin için.
(Hançerler.)

KRALİÇE MARGARET

Ah beni de öldürün!

GLOUCESTER

Hay hay hemen.
(Öldürmeye yeltenir.)

KRAL EDWARD
Dur Richard, dur; yeterince kan döktük.
GLOUCESTER
Niye yaşayıp da ömrünün kalanını ağıt yakmakla
geçirsin ki?
KRAL EDWARD
Ne o, bayıldı mı yoksa? Ayıltmaya çalışın.
GLOUCESTER
Clarence, kardeşim kraldan benim adıma özür dile.
Ciddi bir konuyu halletmek için Londra'ya gidiyorum;
Londra'ya ulaşmadan, haberini alırsınız zaten.
CLARENCE
Haber mi? Ne haberi?
GLOUCESTER
Kule! Kule!
(Çıkar.)
KRALİÇE MARGARET
Ah Ned, sevgili Ned, oğlum, konuş annenle!
Konuşamıyor musun? Hainler! Katiller!
Bu alçaklığı karşılaştırırsak eğer,
Sezar'ı hançerleyenler hiç kan dökmediler,
Kötülük yapmadılar kimseye, suç da işlemediler.
Sezar yetişkindi, oysa bu bir çocuk;
Öfkelerini asla çocuk öldürerek dindirmemeli büyükler.
Katilden daha ağır bir söz var mı söyleyebileceğim?
Hayır, hayır, konuşursam çatlayacak yüreğim –
Ama yine de konuşacağım yüreğim çatlasın diye.
Kasaplar, iğrenç alçaklar! Kana susamış yamyamlar!
Gencecik bir fidanı vaktinden önce kopardınız!
Kasaplar, sizin çocuğunuz yok, olsaydı eğer
Onların düşüncesi yüreğinizi pişmanlıkla doldururdu.
Ama bir gün çocuğunuz olursa,
Dilerim genç yaşında öldürülür,
Siz katiller sevgili prensimi nasıl öldürdüyseniz öyle.

KRAL EDWARD
Götürün onu, gerekiyorsa zor kullanın.
KRALİÇE MARGARET
Hayır, beni buradan götürmeyin; burada öldürün.
Çek kılıcını; öldürdüğün için dua ederim sana.
Öldürmeyecek misin? Clarence, öyleyse sen yap hadi.
CLARENCE
Tanrı şahidim olsun ki sana böyle bir iyilik yapmayacağım.
KRALİÇE MARGARET
Hadi sevgili Clarence yap şunu;
Soylu Clarence, hadi yalvarırım yap.
CLARENCE
Duymadın mı? Yapmayacağıma yemin ettim.
KRALİÇE MARGARET
Ama sen yemin bozmaya alışıksındır.
Öncekiler günahtı, ama bu kez sevap olur.
Hayır mı! Yapmayacaksın demek!
Şeytanın kasabı, sert bakışlı Richard nerede?
Neredesin Richard? Burada değilsin demek!
Sen iyilik olsun diye öldürürsün,
Geri çevirmezsin kan dökmeni isteyenleri.
KRAL EDWARD
Götürün diyorum onu buradan, emrediyorum size.
KRALİÇE MARGARET
Prensimin başına gelenler senin çocuklarının da başına gelsin.

(Zorla dışarı çıkarılır.)

KRAL EDWARD
Richard nereye gitti?
CLARENCE
Aceleyle Londra'ya gitti;
Sanırım Kule'de kanlı bir ziyafet verecek.
KRAL EDWARD
Aklına koyduğunu hemen yapmak ister.
Hadi, biz de yola koyulalım.

Teşekkür edip, ücretlerini ödeyelim
Ve terhis edelim askerleri;
Biz de Londra'ya doğru yola çıkalım.
Soylu kraliçemiz ne yapıyor görelim,
Umarım bir oğul doğurmuştur bana.
(Çıkarlar.)

6. Sahne
(Londra. Kule.)

(Kral Henry ve Gloucester kule komutanıyla surlar üzerinde görünürler.)

GLOUCESTER
İyi günler lordum, kitabınıza gömülmüşsünüz ha?

KRAL HENRY
Evet sayın lordum –aslında yalnızca "lordum" demeliyim.
Övmek günahtır; "sayın" fazla kaçtı.
"Sayın Gloucester" ile "sayın şeytan" arasında bir fark olmuyor;
İkisi de doğal değil; bu yüzden "sayın lord" demeyeceğim.

GLOUCESTER
Dostum, biraz yalnız bırak bizi, görüşeceğimiz şeyler var.
(Komutan çıkar.)

KRAL HENRY
Umursamaz çoban da işte böyle kaçar kurttan,
Zavallı koyun da önce postunu teslim eder haliyle,
Sonra da boynunu kasabın bıçağına.
Şimdi ünlü aktörümüz Roscius,[4]
Hangi cinayet sahnesini oynamaya geldi?

GLOUCESTER
Kuşku, suçlu bir beyni her zaman uğraştırır;
Hırsız, gördüğü her çalıyı polis sanır.

4 Quintius Roscius: Roma Tiyatrosu'nda en büyük komedya oyuncusu; İ.Ö. 126 yılında doğmuş ve İ.Ö. 62 yılında 64 yaşında ölmüştür. O kadar çok tutulmuştur ki, servetinin elli milyon sesteri geçtiği rivayet edilir. (ç.n.)

KRAL HENRY

Bir çalıda ökseye tutulan kuş,
Kanat çırparken her çalıdan kuşku duyar;
Ve ben, tatlı bir kuşun mutsuz babası
Zavallı evladımı yakalayan, ökseyle avlayan ve öldüren
O ölümcül şeyle karşı karşıyayım şimdi.

GLOUCESTER

O Giritli büyük bir aptallık yaptı,
Oğluna kuş gibi uçmayı öğretmekle.
Kanatları olsa da budala çocuk boğuldu.

KRAL HENRY

Ben Dedalus'um, zavallı oğlum da İkarus;
Baban da, bize izin vermeyen Minos;
Oğlumun kanatlarındaki bulmumunu eritense
Kardeşin Edward;
Sen de denizsin, o hasut körfezinle yaşamını yuttun onun
Beni kılıcınla öldür, sözlerinle değil!
Yüreğim, duyacağım o trajik hikâyedense
Hançerinin ucuna daha iyi katlanır.
Niçin geldin buraya? Canımı almaya mı?

GLOUCESTER

Cellat mı sanıyorsun beni?

KRAL HENRY

Eminim bundan, sen öldürmeyi seversin.
Masumları katletmeye idam diyorsan,
O zaman sen bir cellatsın.

GLOUCESTER

Oğlunu haddini bilmediği için öldürdüm.

KRAL HENRY

Keşke sen de öldürülseydin haddini ilk aştığında;
O zaman oğlumu öldürecek kadar yaşamazdın.
Bu yüzden kehanetim şu:
Kaygılarımı bir parça dahi algılayamayan
Binlerce insan, inleyen birçok yaşlı,

Yüzlerce dul ve gözü yaşlı sayısız yetim –
Babalar oğullarının, kadınlar kocalarının,
Yetimler ana babalarının zamansız ölümleri için
Gözyaşı dökecekler –
Senin doğduğun ana lanet edecekler.
Baykuş çığlık atmıştı sen doğduğunda –
Kötüye alamet bu –
Gece kuşu feryadıyla,
Lanetli günlerin geleceğini duyurdu;
Köpekler uludu, ağaçları kökünden söktü kasırgalar,
Kuzgun yuva yaptı bacanın üstüne;
Geveze saksağanlar ahenksiz şarkılar söylediler,
Annen dayanılmaz doğum sancıları çekti,
Ama hiç ummadığı bir yaratık dünyaya getirdi,
Çünkü biçimsiz bir et parçasıydın
Ve hiç de benzemiyordun o güzel ağacın meyvesine.
Ağzında dişlerin vardı doğduğunda,
Dünyayı ısırmak için doğduğunu göstermek için;
Başkaca duyduklarım da gerçekse,
Doğumunda –

GLOUCESTER

Artık dinlemeyeceğim. Geber kâhin konuşurken.
(Hançerler.)
Dünyaya, ayrıca, bunu da gerçekleştirmek için geldim.

KRAL HENRY

Benden sonra daha birçok insanı katletmek için de.
Tanrı günahlarımı bağışlasın, seninkileri de.
(Ölür.)

GLOUCESTER

Vay vay, yüksekleri hedefleyen Lancaster kanı
Böyle toprağa mı dökülecekti! Göğe yükselir sanıyordum.
Bakın, nasıl da ağlıyor kılıcım zavallı kralın ölümüne.
Dilerim, her zaman böyle kızıl gözyaşları döker kılıcım
Aile ocağımızın yıkılmasını isteyenler için!

Eğer bir kıvılcımlık can kalmışsa bedeninde
Aksın aşağıya, cehenneme –
Benim yolladığımı söyleyin herkese –
(Bir kez daha hançerler.)
Acımayan, sevmeyen, korkmayan
Ben yolluyorum onu cehenneme.
Henry'nin benim hakkımda söyledikleri doğru;
Annemden çok duydum, dünyaya ilk önce ayaklarımı uzatmışım,
Hakkımızı almaya çalışanları yok ederken acele etmekte
Haklı değil miyim?
Ebe şaşırıp kalmış, kadınlar çığlık atmış,
Haykırmışlar, "İsa bizi kutsa, ağzında dişleri var!" diye.
Doğumumda dişliydim, bu da gösteriyor ki,
Köpek gibi davranmalı, hırlayıp ısırmalıyım.
Tanrı bana böyle bir beden verdiğine göre,
Bırakın İblis de buna yanıt olarak aklımı çarpıtsın.
Kardeşim yok benim, benzemem hiçbir kardeşime;
Aksakallıların kutsal dedikleri sevgi,
Birbirine benzeyen insanlar içindir,
Benim için değil! Ben farklıyım.
Clarence kolla kendini; ışığımı engelliyorsun
Ama ben sana kara bir gelecek hazırlıyorum;
Çevreye öyle söylentiler yayacağım ki,
Edward hayatını kaybetmekten korkacak;
Ben de onu bu korkusundan kurtarmak için
Cellâdı olacağım.
Kral Henry ve oğlu prens yok oldular.
Sıradaki sensin Clarence, sıra sonra da diğerlerine gelecek;
En üst basamağa çıkıncaya kadar rahat etmeyeceğim.
Cesedini başka bir yere atacağım
Ve zafer kazandım Henry, senin ölüm gününde.
(Cesedi taşıyarak çıkar.)

7. Sahne
(Londra. Saray.)

(Borular. Kral Edward, Kraliçe Elizabeth, Clarence, Gloucester, Hastings, küçük Prens ile bir hemşire ve hizmetliler girerler.)

KRAL EDWARD

Düşmanlarımızın kanını akıtarak geri kazandığımız
İngiltere tahtında oturuyoruz bir kez daha.
Birçok yiğit düşmanı, yaşamlarının doruğundayken
Hasat biçer gibi kılıçlarımızla biçtik.
Çok tanınan üç Somerset dükünü,
Hiç şüphesiz en yiğit baba ve oğul iki Clifford'ı,
Ve iki Northumberland'i de.
Onlardan daha cesuru gelmemiştir dünyaya
Borazan sesiyle atlarını mahmuzlayan.
Onlarla birlikte, iki cesur ayıyı,
Hayvanlar kralı aslanı zincire vuran,
Kükrediğinde ormanı titreten
Warwick ile Montague'yü bertaraf ettik.
Böylece, dağıttık tahtımızın üstünde dolaşan kara bulutları
Ve güvenceye aldık taht basamaklarını.
Yaklaş Bess, oğlumu öpeyim,
Küçük Ned, amcaların ve ben,
Senin için zırh kuşanıp nöbet tuttuk kış gecelerinde.
Yazın yürüdük kavurucu güneş altında,
Sen huzur içinde tacı giyebilesin diye;
Toplayacaksın hasadını bu çabalarımızın.

GLOUCESTER

(Kendi kendine.)

Mahvedeceğim onun hasadını, ölüp gidersen eğer;
Henüz kimse aldırmıyor bana bu dünyada.
Bu omuz en ağır yükü kaldırabilir
Ve kaldıracak da, yoksa bu yük altında ezileceğim
Sen yalnızca yolu göster –gerisini biz hallederiz.

KRAL EDWARD

Clarence ve Gloucester, siz de sevin sevgili kraliçemi;
Kardeşlerim, ikiniz de öpün prens yeğeninizi.

CLARENCE

Majestelerine duyduğum bağlılığımı
Bu tatlı bebeği öperek gösteriyorum.

KRAL EDWARD

Teşekkürler soylu Clarence, değerli kardeşim teşekkürler.

GLOUCESTER

Sana can veren ağaca duyduğum sevgiyi
Kanıtlıyorum meyvesine kondurduğum sevecen bir öpüşle.
(Kendi kendine.)
Doğruyu söylemek gerekirse, Yahuda da böyle öpmüştü İsa'yı,
Kötülüğünü isterken onun, "Tanrı seni korusun!" diye bağırmıştı.

KRAL EDWARD

Tahta çıktım tam dilediğim gibi,
Ülkem barış içinde, kardeşlerim de seviyor beni.

CLARENCE

Majestelerinin Margaret için kararı nedir?
Babası Reignier, Fransa kralına
Sicilya ve Kudüs'ü rehin verdi,
Aldığı parayı da kızının fidyesi için buraya yolladı.

KRAL EDWARD

Gitsin buradan, yollayın Fransa'ya.
Saraya yakışan törenlerle,
Komik gösterilerle eğlenmenin zamanı gelmedi mi?
Vurulsun davullara, borazanlar çalınsın!
Elveda hayatı zehir eden sıkıntılara!
Umuyorum ki
Sonsuz mutluluğumuz şimdi başlıyor.
(Çıkarlar.)

William Shakespeare (1564-1616): Oyunları ve şiirlerinde insanlık durumlarını dile getiriş gücüyle yaklaşık 400 yıldır bütün dünya okur ve seyircilerini etkilemeyi sürdüren efsanevi yazar.
1590-1591 yıllarında yazıldığı tahmin edilen bu oyunun First Folio'*ya 1623 yılında dâhil edildiği sanılıyor. Oyun ikinci bölümün kaldığı yerden başlar, Güller Savaşı sürmektedir, tüm karakterler cinayetler, tuzaklar, taht kavgalarıyla bu girdabın içine çekilmiştir. Tahtın laneti çarkı bir kez daha çevirecek, Kral VI. Henry'nin hikâyesinden de bambaşka bir tarihî oyun doğacaktır.*

W. SHAKESPEARE - BÜTÜN ESERLERİ: 39

Özdemir Nutku (1931): Türk tiyatrosuna büyük katkıları olan eğitimci ve yönetmen Özdemir Nutku, eleştirmen, yazar ve çevirmen olarak da önemli yapıtlar ortaya koydu. Sahnelediği pek çok oyunun yanı sıra, araştırma, inceleme ve çevirileriyle de ödüller kazandı. Ülkemizde olduğu kadar yurtdışında da sahneye koyduğu oyunlar, verdiği ders ve konferanslarla tanınmaktadır.

9 786053 323624

KDV dahil fiyatı
12 TL